

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 30 Νοεμβρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 901

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Οι σωματοφύλακες των τραπεζών

Ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου χαρακτηρίζει ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ και VOLT ως σωματοφύλακες των συμφερόντων των τραπεζών. Σε σχέση με τον Σάββα Αγγελίδη λέει πως έπρεπε να είχε παραιτηθεί. Σελ. 6

ΤΟΜ ΜΠΑΡΑΚ ΣΤΗΝ «Κ»

Γέφυρα» οι ΗΠΑ για ελληνοτουρκικά

Την πρόθεση της κυβέρνησης Τραμπ να λειτουργήσει σαν «γέφυρα» στα ελληνοτουρκικά, καθώς και το ενδιαφέρον του Αμερικανού προέδρου για την επαναλειτουργία της Σχολής της Χάλκας, μεταφέρει ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Αγκυρα. Σελ. 9

ΔΗΚΟ-ΔΗΠΑ

Το αίνιγμα... της συνένωσης

Στελέχη της ΔΗΠΑ λένε πως δεν υπάρχει περιθώριο για συνένωση με το ΔΗΚΟ, ενώ ο Χρύσιπς Παντελίδης λέει πως είναι σε εξέλιξη επαφές μεταξύ ανθρώπων των δύο χώρων. Σελ. 4

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩ ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

Το μοντέλο Τραμπ και η Κύπρος

Πυκνώνουν οι πληροφορίες για σενάριο ανάληψης πρωτοβουλίας

Τόσο στη Νέα Υόρκη, όσο και στις Βρυξέλλες πυκνώνουν οι πληροφορίες για ένα σενάριο ανάληψης πρωτοβουλίας Τραμπ και στο Κυπριακό, μετά από μια ενδεχόμενη θετική έκβαση του σχεδίου λύσης στο Ουκρανικό. Ακούγεται ολοένα και περισσότερο ότι η εκπεφρασμένη θέλησή του για τακτοποίηση διενέξεων που εκκρεμούν,

θα ενθαρρυνθεί από το γεγονός για «ανάλογη διευθέτηση» και άλλων διεθνών και περιφερειακών ζητημάτων, περιλαμβανομένου και του Κυπριακού. Ανησυχία για τις επιδιαιτητικές πρακτικές του πλανητάρχη, ο οποίος στην περίπτωση της Ουκρανίας αφήνει εκτός κάδρου ΟΗΕ και Ε.Ε. Σελ. 8

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΑΠΑΣ

Τα μηνύματα από τη σύνοδο της Νίκαιας

Η στιγμή που ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ και ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος απήγγειλαν από κοινού το Σύμβολο της Πίστεως στη Νίκαια της Βιθυνίας, εκεί όπου κάποτε βρισκόταν ο ναός του Αγίου Νεοφύτου, πέρασε στην Ιστορία. Ποια μηνύματα θέλησαν να στείλουν οι δύο ιεράρχες. Ποιοι απουσίαζαν και γιατί. Σελ. 20

ΤΑ ΝΕΡΑ ΤΗΣ «ΙΘΑΚΗΣ»

Τα γκάλοπ και η μάχη της 2ης θέσης

Θα καταφέρει ο Αλέξης Τσίπρας να μετουσιώσει την εκδοτική επιτυχία σε πολιτική επιρροή; Τι απάντηση δίνουν στο ερώτημα αυτό οι αναλυτές του Μαξίμου; Ποιοι εξαιρέθηκαν από τα «πυρά» της «Ιθάκης» και γιατί; Σελ. 16-18

ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΟΜΙΧΛΗ

Αμερικανορωσικό βέρτιγκο για την Ουκρανία

Οι δύο σχολές σκέψης στην Ουάσιγκτον και τα διλήμματα της Μόσχας δημιουργούν ένα ομιχλώδες τοπίο στη διαπραγμάτευση για ειρήνευση στην Ουκρανία. Ο Πούτιν θα αποδεχθεί συμφωνία μόνον αν αυτή ικανοποιεί τις βασικές αξιώσεις του. Σελ. 21

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Μεθοδικότητα

Η συμφωνία Κύπρου - Λιβάνου για οριοθέτηση ΑΟΖ είναι σίγουρα μία σημαντική διπλωματική και γεωστρατηγική εξέλιξη, που στέλνει πολλαπλά μηνύματα. Η περιφερειακή ενδυνάμωση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι το ζητούμενο και προς αυτή την κατεύθυνση οφείλει να κινείται η κυβέρνηση, με μεθοδικότητα και συνέπεια. Η περιοχή μας είναι δύσκολη και γι' αυτό οι κινήσεις μας θα πρέπει να μελετώνται με κάθε λεπτομέρεια, ώστε να αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικότητα κάθε λογής προσκόμματα που αφορούν τους ενεργειακούς μας σχεδιασμούς, αλλά και σχέδια που απεργάζεται η Τουρκία, θέλοντας να επιβάλει τους όρους της στην Αν. Μεσόγειο.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗΣ

Ενισχύονται οι τράπεζες για το μέλλον

Η Κύπρος διατηρεί χαμηλό πληθωρισμό και συγκλίνουσα με την Ευρωζώνη δανειοδοτική πολιτική. Ο διοικητής της ΚΤΚ, δρ Χριστόδουλος Πατσαλίδης, υπογραμμίζει πως η Κεντρική Τράπεζα παρακολουθεί

την αγορά ακινήτων, ενισχύει κεφάλαια ασφαλείας, εποπτεύει νέους ψηφιακούς τομείς και προωθεί τον εκσυγχρονισμό της διακυβέρνησης για σταθερότητα και ανθεκτικότητα. Οικονομική, σελ. 4

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η κατ' επιλογήν σιωπή με γοπτεύει

Ο συγγραφέας Σταύρος Χριστοδούλου μιλάει στην Ελένη Ξένου για το καινούργιο του βιβλίο «Έξι λεπτά ακόμα», τον χρόνο και τα χρόνια της αθωότητας. Τέχνες, σελ. 4

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η Λεμεσός μέσα από τον πολιτισμό της

Ο δρ Ανδρέας Πίτσας, πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Λεμεσός 2030, μιλάει στην «Κ» για την υποψηφιότητα της πόλης. Τέχνες, σελ. 3

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 165 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τα νέα της βραχονησίδας

Η σύνδεση του καρέ, μέσω Skype, με την Ευφημία Παλαιολόγου Τσαμπά παραδοσιακά αποτελεί ένα χαρμόσυνο γεγονός. Η ξαδέλφη Έφη άλλωστε έχει συνήθως κάτι νόστιμο ν’ αφηγηθεί από τα χαρακτηριστικά του Κολωνακίου και είναι πάντα πρόθυμη να πληροφορηθεί για τις πολιτικές εξελίξεις στη μαρτυρική μεγαλόνησο. «Λοιπόν, ποια είναι τα νέα της βραχονησίδας;» χαριτολόγησε κι οι φιλενάδες της άλλο που δεν ήθελαν για να βγάλουν τα φτυάρια. «Στην κλίμακα της φαιδρότητας, ας ξεκινήσουμε από την κορυφή» είπε η Ιουλία. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, από τη μη παραίτηση Αγγελίδη».

«Η παραίτηση ή μη παραίτηση ή ό,τι τρικυμιώδες τέλος πάντων είχε στο μυαλό του ο προβληματισμένος Σάββας αποτελεί την επιτομή της σχολής σκέψης Εγώ Εν Τζιαι», σχολίασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. Και διάβασε τη δήλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας για τα υπαρκτά διλήμματα που προβληματίζουν τον προβληματισμένο βοηθό γενικό εισαγγελέα: «Μιλούμε για τους προβληματισμούς και μιλάω για τους προβληματισμούς με όλους τους αξιωματούχους, ανεξάρτητους και μη για προβληματισμό, για προβλήματα και για προκλήσεις που υπάρχουν». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, δεν είναι ότι τον καίει η έρευνα της Αρχής κατά της Διαφθοράς, είναι που προβληματίζεται ο Σάββας γενικώς». «Βαρέθηκα». «Επιεική σε βρίσκω».

«Αν ο Σάββας ζει ένα προσωπικό δράμα, τι να πει και η Φώφη;» αναρωτήθηκε η Ιουλία, καταφερόντοια επιτέλους να αποσπάσει το ενδιαφέρον των υπολοίπων. «Η οποία μαθαίνω από έγκυρες χαρτοπαικτικές πηγές ότι ξυπνάει κάθε βράδυ κάθιστη από τον ίδιο εφιάλτη: Είναι λέει σε ένα λιβάδι γεμάτο χριστιανόπουλα ντυμένα στα μαύρα που ανεμίζουν γαλανόλευκα σημαίακια με τη φράσα του Χρίστου Χρίστου, όταν ακούγεται ξαφνικά ένα περιεργο βουπτό.

Έτσι ξαφνικά, δεξιότερα της δεξιάς, έχουμε beef μεταξύ του ΕΛΑΜ και του Πατριωτικού Μετώπου «Λακεδαιμόνιοι».

Καίει σαν σεισμό! Και τότε μια βαριά φωνή πχει εκκωφαντικά, κατατρομάζοντας τα χριστιανόπουλα: “This is Sparta!”»

«Ξύπνησε η Φώφη ή έχει και συνέχεια;». «Καλέ έγινε ο κακός χαμός! Αμέσως μετά βλέπει η Κούταλου τον Μάριο Μυλωνά, πρόεδρο του Πατριωτικού Μετώπου “Λακεδαιμόνιοι”, να υψώνει τη φωνή του και να λέει αυτά ακριβώς που αναγράφει στο Facebook: “Εμείς δεν θα σας τάξουμε ούτε ψυγεία, ούτε πλυντήρια, ούτε λεφτά, ούτε μετοχές. Εμείς θα σας τάξουμε Αγώνες Αξίες και Ιδανικά”. Είναι φανερό νομίζω το υπονοούμε-

νο έτσι; Οπότε, εκτός από τη Φώφη που συγκλονίζεται, παθαίνουν ένα ταράκουλο και τα χριστιανόπουλα πετάνε τα σημαίακια με τον Χρίστου και χειροκροτούν ενθουσιασμένα». «Ράκος η Φώφη;». «Χειρότερα και από τον προβληματισμένο Σάββα. Έτσι ξαφνικά, δεξιότερα της δεξιάς, έχουμε beef κοπέλες».

«Beef όμως είχαμε αυτή τη βδομάδα και στον χώρο του πάλοι ποτέ Κέντρου», πληροφορήσε την Ευφημία Παλαιολόγου Τσαμπά η ενημερωμένη ξαδέλφη της. «Εμφανίστηκε ο Μάριος Καραγιάν από τα αζήτητα και όχι μόνο διέψευσε τον Νικόλα ότι

έγιναν συζητήσεις μεταξύ τους για συνεργασία, ύψωσε και το λάβαρο της ΔΗΠΑ στέλνοντας μήνυμα αισιοδοξίας». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν ότι θα διαψευστούν οι δημοσκοπήσεις και θα μπουν στη Βουλή». «Αν δεν τα καταφέρουν πάντως, και μείνει ο Τρυφωνίδης εκτός Βουλής, ως καρέ έχουμε πρόταση: Να καθιερωσει η Ηλιάδη ένθετο στην εκπομπή της με τίτλο “Αγαπητή Κατερίνα” και τον Αλέκο σε ρόλο συνεντευξαζόμενου-σχολιαστή». «Αυτές είναι ιδέες μάνα μου, να γελάσει και λίγο το χελλάκι μας».

Το «love & hate» ραδιοφωνικό δι-

δυμο Ηλιάδη - Τρυφωνίδη έφτιαξε τόσο το κέφι τους που ήταν πλέον έτοιμες για ν’ απολαύσουν τον πιο απολαυστικό (έως τώρα) υποψήφιο των επερχόμενων βουλευτικών εκλογών. Ο λόγος, για τον Πάμπο Χριστοδούλου με τα ευφάνταστα βιντεάκια. Σε ένα από αυτά το φιλοθέαμον κοινό τον παρακολουθεί να κουβαλά ένα τραπέζι και να το τοποθετεί έξω στον δρόμο. «Κάθε τραπέζι θα είναι ένα τραπέζι διαλόγου» λέει ο ευρηματικός Πάμπος, ενώ στο βάθος διακρίνεται το λογότυπο της ξεχασμένης από τον χρόνο και τους ανθρώπους ΕΔΕΚ. «Αγαπάμε Πάμπε», είπε η Ιουλία και τόσο τα μέλη

του καρέ όσο και η ξαδέλφη Έφη κατανεύσαν σιωπηλά.

Σε άλλα νέα της βραχονησίδας, ή του Κυπριστάν όπως σαρκαστικά σχολίασε η Κουλλίτσα Κυριακού, κά-νουμε δεήσεις για να βρέξει. Το καλύτερο το έγραψε κάποιος Κυριάκος στο Χ: «Δέσνη για την παρατεταμένη ανομβρία στην Κύπρο. Απασχολήθηκαν: 1. Κληρωτοί στρατιώτες 2. Μόνιμοι αξιωματικοί 3. Αστυνομικοί 4. Αθ-κειαστροί 5. Ο Θεός. Είμαστε τρίτος κόσμος με ευρωπαϊκή ιθαγένεια». «Προσυπογράφουμε» ομοφώνησε το καρέ.

Κάθε ενημερωτικό δελτίο που σέβεται στοιχειωδώς τον εαυτό του οφείλει να έχει και μια νότα (τόσο όσο) πολιτισμού. «Και επειδή η μικρή μας βραχονησίδα που υποδύεται το κανονικό κράτος δεν θα σταματήσει να μας εκπλήσσει ποτέ, είμαι στην ευχάριστη θέση να σας διαβάσω το ποίημα ενός ανθού της νέας πολιτικής μας πραγματικότητας, της γνωστής σε όλους μας Νικολέττας Τσιγκκίνη», ανακοινώνει η Ιου-λία. «Έγραψε ποίηση η Νικολέττα;» εντυπωσιάστηκε το καρέ. «Όχι μόνο έγραψε, αλλά το ποίημά της το αφιέρωσε στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη με αφορμή τα γενέθλιά του. Απολαύστε υπεύθυνα...».

“«Οδυσσέα ΜΑΣ / σήμερα η μέρα ανοίγει σαν παλίσροια φωτός / κι εσύ στη μέση της / όρθιος / με την αξιοπρέπεια των ήρεμων βουνών που δεν κραυγάζουν - μόνο στέκουν”. (...) “Να περπατάς, Οδυσσέα, με την αξιοπρέπεια του απλού και του αληθινού: να αγαπάς βαθιά / να συγχωρείς με μέτρο / να κρατάς μέ-σα σου χώρους ιερούς. / Και κάθε σου γενέθλια στιγμή / να γίνεται μια μικρή αναγέννηση - ένα καινούριο φύλλο / στο μεγάλο δέντρο που λέγεται ζωή σου”. Δεν μεταδίδω άλλο!».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

30-11-1935

Εργον των Σοβιέτ: Η κατ’ αυτές εκραγείσα εις την Βραζιλίαν επανάστασις [...] δεν υπήρξε και τόσον ασήμαντος. [...] Η αστυνομία ανεκάλυψεν επί των συλληφθέντων στασιαστών εις το Ρίον Ιανέϊρον προκηρύξεις κομμουνιστικού περιεχομένου και άλλα αποκαλυπτικά έγγραφα, εκ των οποίων αποδεικνύεται ότι ο αρχηγός της επαναστάσεως λοχαγός Λουϊ Κάρος Πρέστερ ελάμβανεν οδηγίας και χρήματα από την Μόσχαν. Και ότι επομένως η επανάστασις της Βραζιλίας δεν να θεωρήται ως έργον των Σοβιέτ.

Φώτιος Β΄: Τηλεγραφήματα από την Κωνσταντινούπολιν αναφέρουν ότι εκεί κάτω εις το Φανάριον παλαίει προς τον θάνατον μια μεγάλη εκκλησιαστική μορφή: Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Φώτιος, νέος σχετικής κόμης αλλ’ ασθενής το σώμα Πρωθιεράρχης.

Πρότασις: Η έκθεσις την οποίαν κατήρτισαν ο αντιπρόσωπος της Αγγλίας και ο αντιπρόσωπος του Καί Ντ’ Ορσαί επί του αβρυσσινιακού ζητήματος [...] προτείνει ιταλικόν προτεκτοράτον επί τινων περιφερειών της Αβρυσσινίας κατά το υπόδειγμα του γαλλικού προτεκτοράτου εις το Μαρόκον. Η έκθεσις περιέχει και πρότασιν περί παραχωρήσεως λιμέ-νος εις την Αβρυσσινίαν εν τη Ερυθρά θαλάσση, εις αντάλλαγμα του οποίου η Αβρυσσινία θα δώση μικρόν μεν αλλ’ οικονομικώς σημαντικόν τμήμα εδάφους.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Οι ερωτικές φυλακές και οι Τούρκοι

Έκανα τους Τούρκους πιο Τούρκους.

δουλίδη πως μάζεψε συγγενείς, θα του βάλλω πιπέρι στη γλώσσα. Μια χαρά ο Νίκος μας.

Ο Στρατός κάνει προπόνηση από το 1974, αν κάποτε χρειαστεί να μας προστατεύσει -μακάρι ποτέ- αλλά τα Σώματα Ασφαλείας, Αστυνομία και Πυροσβεστική, δεν κάνουν προπόνηση. Βασικά ο Νίκος Λοϊζίδης, της οργάνωσης αστυνομικών Ισότητα, σαν πρώην ποδοσφαιριστής (της Σκυλάκας παρα-καλώ) εκφράστηκε με ποδοσφαιρικές ορολογίες. Αντιθέτως, συνέχισε, είναι κάθε μέρα σε «πόλεμο» με τους παράνομους. Υπενθύμισε και στον Πρόεδρο πως «αυτοί έλυσαν το μεταναστευτικό». Άρπα την νεαρέ Νίκο από τον Νίκο της Ισότητας.

Μπράβο παιδιά, να αναλάβετε να λύ-σετε και το Υδατικό. Ο εθνικός μας συνδικαλιστής έχει πάντως και τη λύση για τη βία στα γήπεδα: να μην πηγαίνουν οπαδοί! Τέλειο. Πονάει κεφάλι, κόψει κεφάλι. Έχω κι εγώ λύση για καβγάδες μεταξύ παικτών: να μην πηγαίνουν ούτε ποδοσφαιριστές στα γήπεδα, αλλά μόνο αστυνομικοί στις κερκίδες για να πληρώνονται υπερωρίες. Τα καλύτερα μυαλά τελικά δεν έφτυαν, έχουν μείνει Κύπρο. Μάλιστα ο Λοϊζίδης ως ποδοσφαιριστής ήταν δυνατό κεφάλι, καλός και στις κεφαλές.

Τι θα κάνουμε άραγε με τους εισαγόμενους εγκληματίες; Και γιατί φέρ-νουμε ξένους υποτιμώντας τις δυ-νατότητες των δικών μας, εγχώριων

κακοποιών; Κάποιος μου το παρομοίω-σε με τις κυπριακές πατάτες, που ενώ έχουμε άριστης ποιότητας κάνουμε εισαγωγή πατατών από το εξωτερικό. Και μη συνδέσετε τις πατάτες με τις πατά-τες χειρισμούς και δηλώσεις. Το ζήτη-μα της εγκληματικότητας στην Κύπρο -από τότε που το οργανωμένο έγκλημα μετέφερε τα Headquarters του στις Κεντρικές Φυλακές- έγινε μια καυτή πατάτα στα χέρια των εκάστοτε αρχι-γών και αρμόδιων υπουργών. Όμως, πρόβλημα με εγκληματίες είχαμε από τον καιρό της Αγίας Ελένης, μεγάλη η χάρη της.

Βέβαια, αν ισχύουν όσα ακούγο-νται, το ότι ο υπόκοσμος συντονίζει τις δουλειές του από τις Κεντρικές Φυ-λακές πρέπει να μας τρομάζει μό-νο αν είμαστε... ασχημούληδες. Με βάση όσα ισχυρίζεται η Ιρανή κρα-τούμενη, όσοι είμαστε πανέμορφοι και sex symbols, με λίγες ερωτικές δι-ευκολύνσεις σε αξιωματικούς των Φυλακών θα περνάμε ζωή και κότα. Οι Φυλακές αλλάζουν. Γίνονται εξώλης και προώλης. Όσο για τα κινγκλιδωμά-τους, θυμίζουν «της επί χρήμασι εκδιδό-μένης γυναικός το κινγκλιδωμά».

Κάνουμε δέσνη για βροχή και στο τέλος πήρε φωτιά η Πάφος, σε περιοχή που από σατανική σύμπτωση ονομάζεται Κό-λαση! Είναι φανερό πως ο Άγιος Παύλος δεν μας έχει ακόμη συγχωρέσει για τις 40 παρά μια βουρδουλίες που έφαγε από τους Παφίτες και μας τρολάρει κα-νονικά. Bloody hell.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπτόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

H
U
B
L
O
T

OWN IT

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Το γεγονός ότι μέχρι αυτή την ώρα δεν υπάρχει δημόσια τοποθέτηση του Μιχάλη Γιακουμή ότι θα είναι εκ νέου υποψήφιος με τη ΔΗΠΑ εντείνει τη φημολογία πως πιθανώς λίαν συντόμως να υπάρξουν εξελίξεις.

Για τη νυν βουλευτρία του ΑΚΕΛ Ειρήνη Χαραλαμπίδου είναι ήδη γνωστό πως της έγινε πρόταση να είναι υποψήφια με το ΔΗΚΟ, ενώ έχει ανοικτή πρόσκληση και από το ΑΛΜΑ, με την ίδια να μην έχει μέχρι στιγμής ανοίξει τα χαρτιά της σε σχέση με τη μετέπειτα πορεία της στον πολιτικό στίβο.

Υποψήφιος με τη ΔΗΠΑ όπως όλα δείχνουν θα είναι και ο Νέστορας Νέστορος, πρώην μέλος της ελληνοκυπριακής πλευράς της ΔΕΑ, αποστασιοποιημένος ΔΗΚοϊκός την περίοδο του σχίσματος, ωστόσο οι γνώστες των εσωκομματικών τον κατατάσσουν στο κυπριακό μπλοκ.

Η συμπερίληψη του Ανδρέα Αποστόλου στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ ενόχλησε την ΕΔΕΚ, με τον πρόεδρο του κόμματος Νίκο Αναστασίου να δηλώνει ότι δεν θα στηρίξει ενδεχόμενη υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου για προεδρία της Βουλής.

Σε συναντήσεις της ηγεσίας του ΔΗΚΟ με ΔΗΠΑ και ΕΔΕΚ για να συζητήσουν το ενδεχόμενο συνεργασίας ενόψει βουλευτικών δεν βγήκε άσπρος καπνός και όλοι περιορίστηκαν σε εγκάρδια χαμόγελα και δηλώσεις τύπου «να μην αλλά».

ΔΗΚΟ-ΔΗΠΑ: Η συνένωση που διχάζει

Οι ανεπίσημες επαφές, οι μεταγραφές και ο αγώνας για πολιτική επιβίωση

Της **ΘΩΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Όταν τον Φεβρουάριο του 2018 ο Μάριος Καρογιάν έκλεινε για τελευταία φορά πίσω του την πόρτα του ΔΗΚΟ βάζοντας πλώρη για τη Δημοκρατική Παράταξη, τίποτε δεν προμήνυε ότι μία επταετία μετά, θα άναβε για τα καλά η συζήτηση για συνένωση.

Πρώτος έριξε το μπαλάκι ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Πανίκος Λεωνίδου στο Πολιτικό και Καταστατικό Συνέδριο του Μαρτίου, όπου τάχθηκε υπέρ της συνεργασίας των κομμάτων του κεντρώου χώρου λέγοντας χαρακτηριστικά ότι η ενότητα είναι η τελευταία ευκαιρία για να ανακοιπή η πτωτική τάση και να διατηρήσει το Κέντρο τον ρυθμιστικό του ρόλο.

Μία πρόταση που προκάλεσε αντιδράσεις εντός του ΔΗΚΟ, ενώ σε συναντήσεις που ακολούθησαν με τις ηγεσίες ΔΗΠΑ και ΕΔΕΚ δεν βγήκε άσπρος καπνός και όλοι περιορίστηκαν σε εγκάρδια χαμόγελα και δηλώσεις τύπου «να μην αλλά».

Βέβαια επί της ουσίας δεν υπήρχε οποιαδήποτε πρόταση με περιεχόμενο που θα επέτρεπε στις ηγεσίες των κομμάτων να συζητήσουν, μιας και το ΔΗΚΟ πήγαινε με σκοπό, όπως ανέφεραν τότε τα στελέχη, να διερευνήσει αν υπάρχει μία γενικότερη πρόθεση συνεργασίας και στην πορεία να αρχίσει επί της ουσίας συζήτηση, κάτι που ήταν αποτρεπτικός λόγος για τα άλλα δύο κόμματα ένα χρόνο πριν από τις εκλογές.

Οι αρνητικές πάντως απαντήσεις που έλαβε το ΔΗΚΟ πυροδότησαν και τη στρατηγική με την οποία πορεύεται από το καλοκαίρι ο Νικόλας Παπαδόπουλος, πλησιάζοντας πλέον πρόσωπα και όχι κόμματα του λεγόμενου ενδιαμέσου χώρου – στρατηγική που φαίνεται να του βγαίνει.

Κινήσεις που μερίδα στελεχών πιστεύει πως πιθανώς να βλάψουν το κόμμα μιας και αλλοιώνουν τις θέσεις και τις αρχές του, ωστόσο ο ίδιος ο πρόεδρος κινείται πλέον αυτόνομα συζητώντας αποκλειστικά μόνο με δύο κοντινούς του ανθρώπους και αναλαμβάνοντας προσωπικά τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων. Στα κομματικά πηγαδάκια αυτό που λέγεται είναι πως σ' αυτές τις εκλογές πιθανώς να διακυβεύεται και το μέλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου, αφού ένα κακό αποτέλεσμα θα πυροδοτήσει σενάρια αμφισβήτησής του. Αυτό βέβαια

θα μετρηθεί κυρίως σε σχέση με τους βουλευτές που θα εκλέξει και αν θα καταφέρει να διατηρήσει τον ρυθμιστικό του ρόλο και όχι με τα ποσοστά που θα λάβει.

Πάντως, στην τελευταία συνεδρία του Εκτελεστικού Γραφείου ο ίδιος δεν θέλησε να περاناλύσει το θέμα που απασχολήσε προσφάτως την επικαιρότητα, σε σχέση με την πρόταση ΔΗΚΟ προς ΔΗΠΑ, τόσο για κοινό ψηφοδέλτιο και εναλλακτικά με επάνοδο στελεχών στο ΔΗΚΟ σε συνδυασμό με ακύρωση διαγραφών και δέσμευση συν-απόφασης σε όλα τα σημαντικά ζητήματα όπως και τη συμπεροεδρία του κόμματος για μια μεταβατική περίοδο (όπως ο ίδιος την περιέγραψε σε συνέντευξή του στην εφημερίδα ο Φιλελεύθερος) αλλά ούτε και τη διάψευση από πλευράς Μάριου Καρογιάν που δεν ακολούθησε.

Μάλιστα διαβεβαίωσε τα μέλη των συλλογικών οργάνων ότι οι διεργασίες για συμπλήρωση των ψηφοδελτίων κυλούν ικανοποιητικά και πως σύντομα η διαδικασία θα ολοκληρωθεί.

Γιακουμή και Χαραλαμπίδου

Βέβαια μέχρι τότε κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί πως δεν θα υπάρξουν νέες αναταράξεις, μιας και βρίσκονται σε εκκρεμότητα τα κεφάλαια Μιχάλης Γιακουμή και Ειρήνη Χαραλαμπίδου.

Για τη νυν βουλευτρία του ΑΚΕΛ είναι ήδη γνωστό πως της έγινε πρόταση να είναι υποψήφια με το ΔΗΚΟ, ενώ έχει ανοικτή πρόσκληση και από το ΑΛΜΑ, με την ίδια να μην έχει μέχρι στιγμής ανοίξει τα χαρτιά της σε σχέση με τη μετέπειτα πορεία της στον πολιτικό στίβο.

Από την πλευρά του, ο βουλευτής της ΔΗΠΑ Μιχάλης Γιακουμή, μετά τα όσα είδαν το φως της δημοσιότητας, απέστειλε επιστολή προς τον Μάριο Καρογιάν για να ζητήσει εξηγήσεις για την πρόταση που υπήρξε, αλλά και για το γεγονός ότι τίποτα δεν συζητήθηκε ενώπιον των κομματικών οργάνων. Το επίσημο της διαδικασίας που ακολουθείται προκαλεί συνηρημούς σε σχέση με τις σκέψεις του κ. Γιακουμή. Το γεγονός ότι μέχρι αυτή την ώρα δεν υπάρχει δημόσια τοποθέτησή του ότι θα είναι εκ νέου υποψήφιος με τη ΔΗΠΑ (αν και ρωτήθηκε επανειλημμένως) εντείνει τη φημολογία πως πιθανώς λίαν συντόμως να υπάρξουν εξελίξεις

και να ενταχθεί και αυτός στην ομάδα του ΔΗΚΟ.

Βέβαια, στην επαρχία της Αμμοχώστου θα επαναδιαδικασούν από πλευράς ΔΗΚΟ οι Ζαχαρίας Κουλίας και Χρίστος Σενέκας, ωστόσο το κόμμα θέλει να κατέβει με ισχυρό ψηφοδέλτιο μιας και είναι επαρχία όπου το ΕΛΑΜ υπερέρχει και αυτό δεν βοηθά στα ποσοστά που επιθυμεί ο Νικόλας Παπαδόπουλος.

Πάντως, περισσότερα συμπεράσματα αναμένεται να εξαχθούν μετά και τη συνεδρία του Πολιτικού γραφείου της ΔΗΠΑ που έχει οριστεί για την ερχόμενη Τετάρτη. Εκεί ο Μάριος Καρογιάν αναμένεται να κληθεί να δώσει εξηγήσεις για όλα αυτά που λέγονται τις τελευταίες μέρες, με τον ίδιο να δηλώνει ιδιαίτερα ενοχλημένος κάνοντας λόγο για κουβέντες του καφενέ και απουσία οποιασδήποτε ουσιαστικής πρότασης.

Στα κομματικά πηγαδάκια αυτό που λέγεται είναι πως σ' αυτές τις εκλογές πιθανώς να διακυβεύεται και το μέλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου, μιας και ένα κακό αποτέλεσμα θα πυροδοτήσει σενάρια αμφισβήτησής του.

Μάλιστα, όπως διαμνύουν άνθρωποι του στενού του περιβάλλοντος, αν ο ίδιος ήθελε να επωφεληθεί, αφού κατά καιρούς τον χαρακτήρισαν «καρεκλοκένταυρο», θα έλεγε ναι σε μία πρόταση που περιελάμβανε προεδρία της Βουλής όπως διαμνύει ο κ. Παπαδόπουλος, αν και το παρελθόν των δύο δεν βοηθά να αναπτυχθεί μεταξύ τους σχέση εμπιστοσύνης. Στη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου πιθανώς να επισημανθεί και η ανάγκη να προβληθούν οι πολιτικές διαφορές των δύο κομμάτων, όπως και οι θέσεις και οι προτάσεις της παρατάξης σε θέματα που απασχολούν σήμερα τους πολίτες. Πάντως, είναι και αυτά τα στελέχη που επαναλαμβάνουν ότι η ΔΗΠΑ δεν εκμεταλλεύτηκε ορθά το διάστημα από τις ευρωεκλογές μέχρι και σήμερα, ενώ δείχνει να

μην έλαβε και τα μηνύματα που έστειλαν οι πολίτες.

Πιθανώς στο Πολιτικό Γραφείο της Τετάρτης να γίνει και μία περαιτέρω συζήτηση σε σχέση με τον καταρτισμό των ψηφοδελτίων, τον οποίο και έχει αναλάβει προσωπικά ο Μάριος Καρογιάν. Ο ίδιος όπως όλα δείχνουν δεν θα είναι υποψήφιος, ενώ πιθανώς να μην επαναδιαδικάσει ούτε ο Μαρίνος Μουσιούττας.

Αλέκος Τρυφωνίδης και Μαρίνος Κλεάνθους χαρακτηρίζονται ως δυνατά χαρτιά για την επαρχία Λευκωσίας, ενώ και στο ψηφοδέλτιο της Λεμεσού ο κ. Καρογιάν διαμνύει πως υπάρχουν δυνατότες επιλογές. Υποψήφιος με τη ΔΗΠΑ όπως όλα δείχνουν θα είναι και ο Νέστορας Νέστορος, πρώην μέλος της ελληνοκυπριακής πλευράς της ΔΕΑ, αποστασιοποιημένος ΔΗΚΟϊκός την περίοδο του σχίσματος, ωστόσο οι γνώστες των εσωκομματικών κάνουν λόγο για στέλεχος που και στα δύο σκόλα ήταν στο πλευρό του τότε προέδρου του κόμματος Μάριου Καρογιάν κατατάσσοντάς τον στο κυπριακό μπλοκ.

Σιγή ιχθύος κρατά μέχρι αυτή την ώρα ο Άγγελος Βώτσας σε σχέση με τις προθέσεις του, αν και στο ΔΗΚΟ θα τον ήθελαν στο ψηφοδέλτιο τους, ενώ ο Χρίστος Τσίγκας –από τον ομάδα των «5» που αποχώρησαν τότε– φαίνεται να αποστασιοποιείται, αν και σημειώνεται πως δεν θα επέστρεφε εκεί από όπου διώχθηκε.

Πάντως, στο ΔΗΚΟ εμμένουν στο αφήγημα της χαμένης ψήφου, ενώ παρά τις δημόσιες τοποθετήσεις στελεχών της ΔΗΠΑ ότι αυτή την ώρα δεν υπάρχει περιθώριο για συνένωση των δύο κομμάτων, ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Χρύσιος Παντελίδης με δήλωσή του στην τηλεόραση του ΡΙΚ και τον Ανδρέα Κημήτη προκαλεί ερωτήματα, αφού σημειώνει ότι είναι σε εξέλιξη επαφές μεταξύ ανθρώπων των δύο χώρων και πως υπάρχει προοπτική για την οποία θα πρέπει να επιδειχθεί υπομονή.

Οι σχέσεις ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ

Σε ό,τι αφορά το τρίτο κόμμα του λεγόμενου ενδιαμέσου, την ΕΔΕΚ, από νωρίς ξεκαθάρισε πως δεν υπάρχουν κοινά σημεία ώστε να μπορέσει να συνεργαστεί με το ΔΗΚΟ.

Βέβαια ο πρώην βουλευτής της Ανδρέας Αποστόλου είχε διαφο-

ρετική άποψη, μιας και από το καλοκαίρι εξελισσόταν διαβούλευση που κατέληξε και σε συμφωνία για συμπερίληψή του στο ψηφοδέλτιο του κόμματος.

Μία ενέργεια που προκάλεσε τη δυσaráσκεια των ΕΔΕΚιτών, με τον πρόεδρο του κόμματος Νίκο Αναστασίου να δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ότι δεν θα στηρίξει ενδεχόμενη υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου για προεδρία της Βουλής.

Βέβαια αυτή τη δήλωση ακόμη και στελέχη της ηγετικής πυραμίδας του Κινήματος την χαρακτήρισαν βεβιασμένη, καταλογίζοντάς την στην πολιτική απειρία του νέου προέδρου θέτοντας ουσιαστικά δύο παραμέτρους: πρώτον, ότι δεν θα πρέπει να προχωράς σε τέτοιες δηλώσεις από τη στιγμή που δεν ξέρεις αν θα είσαι στη Βουλή και δεύτερον ποιες επιλογές θα έχεις απέναντί σου για την προεδρία. Την ίδια ώρα σημειώνεται πως πιθανώς να έγιναν και λανθασμένοι χειρισμοί από πλευράς ΕΔΕΚ που έδωσαν το έναυσμα στον κ. Αποστόλου να αποχωρήσει μιας και δεν υπήρχε πλέον στο προσκήνιο και ο Μαρίνος Σιζόπουλος, το πρόσωπο με το οποίο συνεργαζόταν στενά.

Το ΔΗΚΟ δεν έμεινε μέχρι εκεί, αφού προσπάθησε να προσεγγίσει και άλλα πρώην στελέχη της ΕΔΕΚ –αφού η νέα ηγεσία δεν έκανε την υπέρβαση– όπως τον Κωστή Ευσταθίου που αρνήθηκε κατ' επανάληψη να είναι υποψήφιος, όπως και τον Γιώργο Βαρνάβα που να μην είχε ότι η υποψηφιότητά του, ωστόσο ανέφερε ότι πλέον βρίσκεται στο πλευρό του ΔΗΚΟ και θα εργαστεί προς αυτή την κατεύθυνση ενόψει βουλευτικών εκλογών.

Πάντως, αυτό που καταγράφεται αυτή την ώρα, τόσο από πλευράς ΕΔΕΚ όσο και από πλευράς ΔΗΠΑ, είναι ότι οι κινήσεις Νικόλα Παπαδόπουλου αλλά κυρίως η επικριτική εικόνα ότι το ΔΗΚΟ είναι το μόνο κόμμα που μπορεί να εκπροσωπήσει τον κεντρώο χώρο –βάσει και των δημοσκοπήσεων τα άλλα δύο δύσκολα μπαίνουν στη Βουλή– δυσχεραίνει την προσπάθειά τους να πείσουν προσωπικότητες να ενταχθούν στα ψηφοδέλτιά τους, ενώ οι ψηφοφόροι τους σε κάποιες των περιπτώσεων κάνουν δεύτερες σκέψεις, με τις μετακινήσεις πλέον προς άλλους νεοσύστατους κομματικούς χώρους να διαφοροποιούν την εικόνα.

Η κάλπη από εργαλείο επιλογής, εργαλείο αντίδρασης

Ποιοι λόγοι έφεραν το πολιτικό τοπίο σε φάση ανασχηματισμού – Είναι η «αντισυστημική ψήφος» συνειδητή πολιτική ή εκτόνωση

Στην παρούσα φάση δεν βιώνουμε μία ώριμη προοδευτική απαίτηση για ριζική αλλαγή, αλλά μία βεβιασμένη αποδέσμευση από το παλιό, χωρίς ακόμη συγκροτημένο όραμα για το νέο.

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Πέντε μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, αν κάτι ξεκάθαρα καταγράφεται στις δημοσκοπήσεις που έχουν δει μέχρι τώρα το φως της δημοσιότητας, δεν είναι άλλο από τις τάσεις που επιβεβαιώνουν ότι το πολιτικό τοπίο βρίσκεται σε επιταχυνόμενη φάση ανασχηματισμού, καθώς καταδεικνύεται με σαφή τρόπο μια μετατόπιση προς πιο αντισυστημικές και ετεροδοξες μορφές συμμετοχής.

Προεκλογική εικόνα: Κοινωνία σε μετάβαση

Αναλύοντας τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων, προκύπτει μια μεγάλη υποχώρηση των ποσοστών των κομμάτων που συνθέτουν τον παραδοσιακό κεντρώο χώρο, κατά κύριο λόγο του ΔΗ-ΚΟ, της ΕΔΕΚ και του Κινήματος Οικολόγων, σε βαθμό που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τις εκλογές του Μαΐου ως «αγώνα επιβίωσης». Ταυτόχρονα, καταγράφεται η αποδυνάμωση των δύο μεγάλων κομμάτων, του Δημοκρατικού Συναγερμού και του ΑΚΕΛ, μια τάση που παρατηρούμε να διευρύνεται σταδιακά τα τελευταία χρόνια και καταδεικνύει τη μειωμένη απήχηση και κατά συνέπεια και επιρροή που πλέον έχουν στο εκλογικό σώμα. Η δύναμή τους είναι κάτω από το 50%, που σημαίνει ότι μέσα σε μια δεκαπενταετία έχει μικρυνθεί κάτι λιγότερο από 20 μονάδες, δεδομένου ότι το 2011 η συνολική δύναμή τους έφτανε το 67%. Έχοντας ως δεδομένη την άνοδο και διαρκή ενίσχυση του ΕΛΑΜ, το οποίο ήδη από καιρό φαίνεται να έχει κλειδώσει την τρίτη θέση, άλλες νεοφανείς πολιτικές δυνάμεις όπως το ΑΛ-ΜΑ, με επικεφαλής τον «αντισυστημικό» πρώην γενικό ελεγκτή Οδυσσέα Μιχαηλίδη, και το κόμμα Άμεση Δημοκρατία του Φειδία Παναγιώτου, ο οποίος αποτέλεσε τη θεαματική έκπληξη των τελευταίων ευρωεκλογών, συγκεντρώνουν το έντονο ενδιαφέρον μεγάλου μέρους του εκλογικού σώματος. Σε αντιδιαστολή με άλλα επίσης «νέα» κόμματα, όπως το Volt, το οποίο κινείται εντός του πλαισίου της παραδοσιακής πολιτικής κουλτούρας, το οποίο αντιμετωπίζει μεγάλη δυσκολία στο να κερδίσει τους ψηφοφόρους.

Μάλιστα, το έντονο ενδιαφέρον για το ΑΛΜΑ, και ενδεομένως και για την Άμεση Δημοκρατία του Φειδία Παναγιώτου, έτσι όπως καταγράφεται, ενισχύει ακόμα περισσότερο το συμπέρασμα για μια γενικότερη ανακατάταξη. Πρόκειται για συγκριτικό κοινωνικό ξέσπασμα ή για βαθιά μεταμόρφωση του πολιτικού DNA της κυπριακής κοινωνίας;

Από την απαξίωση στην αντισυστημική ψήφο

Η συνεχής ενίσχυση της Άκρας Δεξιάς, η απήχηση προσώπων χωρίς καμία ή ελάχιστη πολιτική προϋπηρεσία, η διαρροή του παραδοσιακού κεντρώου χώρου, η σαγήνη που προκαλεί το αντισυστημικό προσωπείο, οι λαϊκίστικες υπεραιλουστεύσεις και οι υποσχέσεις αντι-κανονικότητας μέσα στο σύστημα, δεν αποτελούν απομονωμένες εξελίξεις, αλλά εκφάνσεις ενός ευρύτερου φαινομένου που το βλέπουμε να εξελίσσεται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Πώς, όμως, φτάσαμε στην πολιτική του συναισθήματος, των αντισυστημικών επιλογών, στους «outsiders» και στη ριζική αναζήτηση νέων υποκειμένων; Το φαινόμενο έχει να κάνει με ένα μίγμα ψυχοκοινωνιολογικών, επικοινωνιακών και θεσμικών παραγόντων, όπως η διάβρωση της εμπιστοσύνης, η θεσμική κόπωση, η συλλογική ανασφάλεια, η ψηφιακή αναδιαμόρφωση της πολιτικής επικοινωνίας...

Διάβρωση της εμπιστοσύνης

Η θεωρία της «Πολιτικής Νομιμοποίησης» (Easton) εξηγεί ότι όταν οι πολίτες θεωρούν πως οι θεσμοί δεν επιτυγχάνουν ουσιαστικά αποτελέσματα, ούτε ανταποκρίνονται στις κοινωνικές ανάγκες, εμφανίζεται η λεγόμενη θεσμική κόπωση. Στην Κύπρο, όπως και σε άλλες χώρες, σειρά γεγονότων –οικονομικές κρίσεις, σκάνδαλα, ατιμωρησία, αναξιοκρατία, υπόσχεση μεταρρυθμίσεων που δεν υλοποιήθηκαν– διαμόρφωσε ένα κλίμα δυσπιστίας απέναντι στο πολιτικό προσωπικό. Είναι εύκολο να ειρωνευτεί κανείς την εμφάνιση «αντισυστημικών προσώπων», την άνοδο influencers και τη στροφή σε ακραίες ή αμφιλεγόμενες επιλογές. Πιο δύσκολο είναι να παραδεχθεί ότι το έδαφος για όλα αυτά καλλιεργήθηκε μέσα από χρόνια απογοήτευσης, σκανδάλων, αλαζονικής πολιτικής συμπεριφοράς και ανυπαρξίας πραγματικής αυτοκριτικής. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η παραδοσιακή κομματική ψήφος αποδυναμώνεται. Οι πολίτες προχωρούν αρχικά στην απαξίωση της πολιτικής και προτιμούν να απέχουν από τις διαδικασίες. Σταδιακά όμως αναπτύσσεται η ανάγκη εναλλακτικών, έστω και ακραίων ή πειραματικών επιλογών.

Πολιτική και ψηφιακή επιρροή

Η πολιτική επικοινωνία έχει πλέον μετατοπιστεί από τον τεκμηριωμένο διάλογο στη συναισθηματική απεύθυνση, μεταμορφώνοντας το «πολιτικό

υποκείμενο». Στη νέα ψηφιακή πραγματικότητα, το πολιτικό υποκείμενο δεν χρειάζεται πολιτική παιδεία, εμπειρία ή δομική πρόταση. Αρκεί να διαθέτει αναγνωρισιμότητα, ισχυρό αφήγημα, σχέση οικειότητας με το κοινό, ψηφιακό εργαλείο επικοινωνίας.

Η πολιτική στα social media, δεν παίζεται με προγράμματα 40 σελίδων, αλλά με 10 δευτερόλεπτα που δίνουν την αίσθηση αυθεντικότητας. Οι αποφάσεις δεν διαμορφώνονται κυρίως με βάση προγράμματα ή πολιτικές, αλλά με την εικόνα, τον τρόπο έκφρασης, την απλότητα του μηνύματος. Αυτό σημαίνει ότι ένας άνθρωπος χωρίς κομματική ιστορία μπορεί να θεωρηθεί πιο αληθινός, πιο καθαρός, πιο κοντινός στον ψηφοφόρο από έναν έμπειρο πολιτικό. Δεδομένου ότι έπαψε να εμπίπτει στην πολιτική εμπειρία, η εξέλιξη είναι δεδομένη.

Η άνοδος μη παραδοσιακών υποψηφίων

Στο νέο αυτό πλαίσιο, προσωπικότητες που δεν ακολουθούν την παραδοσιακή πολιτική διαδρομή αποκτούν πλεονέκτημα. Η αναγνωρισιμότητα, η ψηφιακή επιρροή και η αντισυστημική ρητορική συχνά θεωρούνται πιο πειστικά προσόντα από την τεχνοκρατική ή θεσμική εμπειρία. Η τάση αυτή δεν σημαίνει απαραίτητα ρήξη με τη δημοκρατία, αλλά μάλλον αναζήτηση νέου τρόπου πολιτικής εκπροσώπησης, πιο άμεσου, λιγότερο τυπικού και περισσότερο προσωπικοκεντρικού.

Σημειώστε, ότι η νέα γενιά δεν διαθέτει την κλασική πολιτική κουλτούρα ούτε έχει την παραδοσιακή κομματική ταύτιση προηγούμενων γενεών. Και αυτό, την καθιστά ευκολότερα μετακινούμενη. Να ληφθεί επίσης υπόψη ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργούν άμεση και «ανεπίσημη» επαφή ανάμεσα σε δημόσια πρόσωπα και ψηφοφόρους, υποκαθιστώντας παραδοσιακές δομές πολιτικοποίησης, όπως κομματικές οργανώσεις και συλλογικούς φορείς. Αυτό εξηγεί την είσοδο influencers, υπερπροβαλλόμενων θεσμικών μορφών, ακόμη και προσώπων που λειτουργούν περισσότερο συμβολικά παρά προγραμματικά.

Παραδοσιακά κόμματα και απόλεια αφηγήματος

Αν κάτι έγινε ξεκάθαρα τα τελευταία χρόνια, είναι πως ο πολίτης δεν εμπιστεύεται πια αυτούς που μιλούν για «σταθερότητα», «μεταρρυθμίσεις» και «υπευθυνότητα». Τα έχει ξανακούσει. Τα πίστεψε. Και πολλές φορές

τα πλήρωσε. Τα παραδοσιακά κόμματα παλεύουν πια με μια σκληρή πραγματικότητα: δεν εμπνέουν. Όροι όπως «υπεύθυνο κέντρο» ή «αξιόπιστη σοβαρότητα», εάν δεν συνοδεύονται με συνέπεια από τεκμηρίωση, δύσκολα να πείσουν.

Ο κεντρώος χώρος, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρώπη, φαίνεται να αντιμετωπίζει το μεγαλύτερο πολιτικό βάρος της μετάβασης αυτής. Τα κεντρώα κόμματα, τα οποία παραδοσιακά στηρίζονται σε συναινετικές πολιτικές, συγκεκριμένους και μετριοπαθείς θέσεις, εμφανίζονται να χάνουν την επικοινωνιακή τους δυναμική. Σε ένα περιβάλλον έντασης, ταχύτητας και απλοποίησης, η σπουδαιότητα της σύνθεσης δεν εκτιμάται. Οι πολίτες κατευθύνονται σε «στοχοπροσλαβόμενα», ακόμα και μονοδιάστατα ατζέντας κόμματα.

Ελλειψη πολιτικής παιδείας;

Το φαινόμενο έχει δύο αναγνώσεις. Η «ώριμη» ανάγνωση υποστηρίζει ότι οι πολίτες απορρίπτουν το σύστημα επειδή αντιλαμβάνονται τα δομικά του προβλήματα και αναζητούν εναλλακτικές μορφές δημοκρατικής εκπροσώπησης. Δηλαδή: συνειδητή ψήφος – πολιτική απόφαση – θεσμική αμφισβήτηση.

Η «υποψιασμένη» ανάγνωση υποστηρίζει ότι οι πολίτες δεν έχουν εσωτερικεύσει τα εργαλεία πολιτικής αξιολόγησης και επομένως αντιδρούν ενστικτωδώς, όχι στρατηγικά. Δηλαδή: εκτόνωση, προσωποκεντρική επιλογή... Που σημαίνει έλλειψη πολιτικής παιδείας, επιλογή με συναισθηματικά και επιφανειακά κριτήρια, απουσία πολιτικής συνειδητοποίησης. «Πολιτική συνειδητοποίηση» δεν σημαίνει ικανότητα να θυμάται κάποιος χρονολογίες, πρόσωπα ή αριθμούς, αλλά να κατανοεί πώς λειτουργούν οι θεσμοί, να αξιολογεί συνέπειες και όχι μόνο εντυπώσεις, να αναγνωρίζει ρητορικές στρατηγικές, να διακρίνει πολιτική πρόταση από επικοινωνιακό σόου. Αν μια κοινωνία δεν διαθέτει και δεν έχει

αναπτύξει για «x» λόγους, αυτά τα εργαλεία, τότε η ψήφος μπορεί να είναι πολιτικά ενεργή, αλλά όχι πολιτικά επεξεργασμένη.

Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε πως, τουλάχιστον στο κυπριακό παράδειγμα, η κοινωνική αντίδραση δεν προκύπτει κατ' ανάγκην ως προϊόν βαθιάς πολιτικής συνειδητοποίησης. Η Κύπρος δεν αποτελεί κοινωνία με συστηματική πολιτική παιδεία ούτε με μακρόχρονη παράδοση θεσμικής εμβάθυνσης. Η πλειοψηφία δεν αξιολογεί τον δημόσιο βίο μέσα από ιδεολογικά, προγραμματικά και θεσμικά κριτήρια, αλλά κυρίως μέσα από συναισθηματικές αντιδράσεις, προσωποκεντρικές εντυπώσεις και επιφανειακές αφορμές. Σε μεγάλο βαθμό η ψήφος λειτουργεί λιγότερο ως συμμετοχή στον δημοκρατικό σχεδιασμό και περισσότερο ως εκτόνωση θυμού, απογοήτευσης και κόπωσης. Με άλλα λόγια, δεν βιώνουμε μία ώριμη προοδευτική απαίτηση για ριζική αλλαγή, αλλά μία βεβιασμένη αποδέσμευση από το παλιό, χωρίς ακόμη συγκροτημένο όραμα για το νέο.

Το μήνυμα σε πολιτικούς και πολίτες

Μια κοινωνία που αντιδρά και ψάχνεται θεωρητικά είναι μια κοινωνία που ελπίζει. Ωστόσο, μια κοινωνία που δεν έχει μάθει να κρίνει, θα συνεχίσει να επιλέγει αυτό που την εκτονώνει, όχι αυτό που τη λυτρώνει. Η σημερινή συγκυρία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως κρίση, αλλά και ως ευκαιρία επαναδιατύπωσης της πολιτικής, πέρα από τις παραδοσιακές δράσεις, αλλά με συνέπεια, υπευθυνότητα, αποτελεσματικότητα. Μια πολιτική που μετρά τα λόγια και εστιάζεται στις πράξεις.

“

Μια κοινωνία που αντιδρά και ψάχνεται, θεωρητικά είναι μια κοινωνία που ελπίζει. Ωστόσο, μια κοινωνία που δεν έχει μάθει να κρίνει, θα συνεχίσει να επιλέγει αυτό που την εκτονώνει, όχι αυτό που τη λυτρώνει.

“

Η πρόκληση δεν είναι μόνο ποιοι εκλέγονται, αλλά τι είδους συλλογικότητα, διάλογος και θεσμοί θα διαμορφωθούν στη συνέχεια. Το στοίχημα της επόμενης περιόδου θα αφορά όχι απλώς την εκλογική σταθερότητα, αλλά τη δημοκρατική ανθεκτικότητα.

Συνέντευξη ΣΤΟΝ ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Επίθεση στα κόμματα ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ και VOLT εξαπολύει ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου, χαρακτηρίζοντάς τα σωματοφύλακες των συμφερόντων των τραπεζών, με αφορμή την επαναφορά της πρότασης του κόμματος για φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών. Αναφερόμενος στον σάλο που ξέσπασε την εβδομάδα που πέρασε για τον βοηθό γενικό εισαγγελέα, δηλώνει ότι ο Σάββας Αγγελίδης θα έπρεπε να παραιτηθεί και επικρίνει τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη για τη στάση που τήρησε, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι υιοθετεί το κυπριακό «εγώ εν τζιαι». Σχετικά με το Κυπριακό, ο κ. Στεφάνου σημειώνει ότι υπάρχει προοπτική, όμως, τονίζει ότι οι προθέσεις όλων θα διαφανούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

—Ο βοηθός γενικός εισαγγελέας Σάββας Αγγελίδης σε γραπτή δήλωσή του αναφέρει ότι ουδέποτε υπέβαλε παραίτηση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σημειώνει ότι δέχθηκε απειλές και επισημαίνει ότι δεν εξέφρασε τη θέση ότι υπάρχει διαφθορά στην Αστυνομία. Θεωρείτε ότι μετά τον σάλο που προκλήθηκε μπορεί να παραμείνει στη θέση του ή το πλήγμα στην αξιοπιστία του είναι ανεπανόρθωτο;

—Η αξιοπιστία του θεσμού όντως δέχθηκε ακόμα ένα κτύπημα, γι' αυτό νομίζω ότι αύξησε την πίεση για να υπάρξουν ανάληψη ευθυνών και παραιτήσεις. Δεν μπορεί τέτοιας υφής ζητήματα, όπως αναδείχθηκαν στα δημοσιεύματα των εφημερίδων, να μένουν χωρίς απάντηση για τέσσερις ολόκληρες μέρες. Ο κ. Αγγελίδης προσπάθησε να συμμαζέψει τα ασυμμάζευτα αλλά δεν τα κατάφερε και ναι, θα έπρεπε να παραιτηθεί. Μίλησε ο κ. Αγγελίδης αλλά το βασικό ερώτημα εξακολουθεί να αιωρείται: τελικά ποιος κυβερνά τον τόπο; Ο Πρόεδρος περιορίζεται στον σχολιασμό της επικριρότητας αντί να κυβερνήσει.

—**Φαίνεται πάντως να προκύπτει θεσμική κρίση ανάμεσα στη Νομική Υπηρεσία και την Αρχή κατά της Διαφθοράς.**

—Ναι όντως, αλλά και σε αυτό το θέμα ο Πρόεδρος δηλώνει ουσιαστικά το γνωστό κυπριακό «εγώ εν τζιαι», σπκώνει τα χέρια και λέει ότι δεν τον αφορά. Και βεβαίως τον αφορά, είναι καθήκον του ως Προέδρου της Δημοκρατίας να βρίσκει τρόπους όχι για να παρεμβαίνει στα καθήκοντα και στις αρμοδιότητες των ανεξάρτητων θεσμών, αλλά για να υπάρχουν ομαλές σχέσεις μεταξύ τους και να κάνουν τη δουλειά τους.

—**Γιατί το ΑΚΕΛ επαναφέρει την πρόταση για φορολόγηση των λεγόμενων υπερκερδών των τραπεζών;**

—Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόσφατα αποφάνθηκε για τη Λιθουανία που φορολόγησε τα υπερκέρδη των τραπεζών ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για την

τραπεζική και τη δημοσιονομική σταθερότητα. Αυτό ήταν το βασικό επιχείρημα όσων καταψήφισαν την πρότασή μας την πρώτη φορά, οι οποίοι βεβαίως, όποτε τίθενται ζητήματα για τις τράπεζες, είναι οι σωματοφύλακες των συμφερόντων των τραπεζών.

—**Ποια κόμματα έχουν αυτό τον ρόλο;**

—Όποτε έχουμε να ψηφίσουμε κάτι για τις τράπεζες, όπως είναι οι εκποιήσεις, οι υπερχρεώσεις, η εφαρμογή του κώδικα της Κεντρικής Τράπεζας, ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ ψηφίζουν μονίμως υπέρ των τραπεζών. Στο θέμα των υπερκερδών προστέθηκε και το VOLT. Αυτοί είναι οι σωματοφύλακες των συμφερόντων των τραπεζών σε βάρος της κοινωνίας. Τώρα ποιος είναι στον ρόλο του Άθου, του Άραμ, του Πόρθου και του Ντ' Αρντανιάν το αφήνω στους αναγνώστες.

—**Και τι θα αλλάξει αυτή τη φορά;**

—Τα κόμματα που δηλώνουν ότι κινδυνεύει το τραπεζικό σύ-

Στέφανος Στεφάνου, γενικός γραμματέας ΑΚΕΛ

ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ και VOLT οι σωματοφύλακες των τραπεζών

Η φορολόγηση των υπερκερδών, η απάντηση στον Νικόλα, ο σάλος με Σάββα Αγγελίδη, και το Κυπριακό με φόντο το βιβλίο Αλέξη Τσίπρα

Τα 24 από τα 27 κράτη της Ε.Ε. έχουν επιβάλει φόρο ή τέλος πάνω στα υπερκέρδη είτε των τραπεζών είτε άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Παράξενο ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος κοιτάζει προς τη Λατινική Αμερική και όχι προς την Ευρώπη. Προφανώς του αρέσουν τα μακρινά ταξίδια...

“
Ο Σάββας Αγγελίδης προσπάθησε να συμμαζέψει τα ασυμμάζευτα, αλλά δεν τα κατάφερε και ναι, θα έπρεπε να παραιτηθεί. Και σε αυτό το θέμα ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δηλώνει το γνωστό κυπριακό «εγώ εν τζιαι».

στημα ή η οικονομία με τη φορολόγηση των υπερκερδών, απαντήσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή που λέει το αντίθετο. Θα υποχρεώσουμε λοιπόν όλους αυτούς που προστατεύουν τα υπερκέρδη των τραπεζών τουλάχιστον να συζητήσουν ξανά στη Βουλή. Και αυτή τη φορά θα ζητήσουμε την ενεργοποίηση του άρθρου 44 του Κανονισμού της Βουλής, που προνοεί ότι οι βουλευτές θα πρέπει να δηλώσουν σύγκρουση συμφέροντος, αν υπάρχει. Υπάρχουν βουλευτές που είναι μέτοχοι σε δικηγορικά γραφεία, τα οποία έχουν πελάτες τις μεγάλες τράπεζες.

—**Γιατί να μη θεωρηθεί ότι το κά- νετε για προεκλογικούς λόγους για να εκθέσετε κόσμο;**

—Ενεργοποιήθηκε κι άλλες φορές ο Κανονισμός της Βουλής. Δεν απαγορεύει σε κανέναν να ψηφίζει, απλώς πρέπει να δηλωθεί η σύγκρουση συμφέροντος. Και δεν σημαίνει ότι όποιος έχει σύγκρουση συμφέροντος κάνει απαιτωσιά ή τιδήςποτε κακό, αλ-

λά έχει σημασία στην πολιτική ο καθένας να γνωρίζει.

—**Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ζητεί να προσδιορίσετε τι σημαίνει υπερκέρδη τραπεζών.**

—Στην πρόταση νόμου που καταθέσαμε —και την πρώτη φορά και τώρα— προσδιορίζεται τι είναι υπερκέρδος. Τι να υποθέσω; Ότι ο κ. Παπαδόπουλος που με τόσο πάθος μίλησε εναντίον της πρότασης του ΑΚΕΛ στη Βουλή δεν διάβασε πώς προσδιορίζονται τα υπερκέρδη; Μια βασική πηγή υπερκερδών είναι το γεγονός ότι στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα η ψαλίδα μεταξύ δανειστικών και καταθετικών επιτοκίων είναι από τις μεγαλύτερες στην Ε.Ε. Αυτή η μεγάλη διαφορά είναι το μεγάλο περιθώριο κέρδους για τις τράπεζες, πέραν από τις υπερχρεώσεις και τις καταχρηστικές ριτρες που εφαρμόζουν.

—**Σας αποδίδει λαϊκισμό ο Νικόλας γιατί οι τράπεζες, λέει, είναι εύκολος στόχος και διερωτάται σε ποιες άλλες χώρες εφαρμόζεται τέτοιο μέτρο, κάνοντας ει-**

δική αναφορά στη Βενεζουέλα.

—Και γιατί να κοιτάζουμε τι γίνεται στη Βενεζουέλα και όχι τι εφαρμόζουν οι εταίροι μας στην Ε.Ε.; Τα 24 από τα 27 κράτη της Ε.Ε. έχουν επιβάλει φόρο ή τέλος πάνω στα υπερκέρδη είτε των τραπεζών είτε άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων. Μόνο τρεις χώρες δεν άγγιξαν αυτό το θέμα: η Μάλτα, το Λουξεμβούργο και η Κύπρος. Θεωρώ λοιπόν τουλάχιστον παράξενο το γεγονός ότι ο κ. Παπαδόπουλος κοιτάζει προς τη Λατινική Αμερική και όχι προς την Ευρώπη. Προφανώς του αρέσουν τα μακρινά ταξίδια...

—**Σε ποιο σημείο βρίσκεται τελικά η σχέση ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ;**

—Εμείς επιδιώκουμε να διατηρούμε όσο το δυνατόν καλύτερες σχέσεις με το ΔΗΚΟ, αλλά δεν εξαρτάται μόνο από εμάς. Θα πω ένα κλισέ —αλλά νομίζω ότι εκφράζει την κατάσταση— ότι για να χορέψεις ταγκό, χρειάζονται δύο. Ας κριθεί ο καθένας από τις επιλογές του και ας αναλογιστεί ο καθένας τις προοπτικές που δημιουργεί για το κόμμα του και την πολιτική του.

—**Έχουν υπολογιστεί τα χρήματα που θα προκύψουν;**

—Είναι αρκετά εκατομμύρια ευρώ, τα οποία προτείνουμε να στηρίξουν προγράμματα και πολιτικές που να διευκολύνουν εξόφληση στεγαστικών δανείων ευάλωτων δανειοληπτών. Παρόμοια είναι η πρότασή μας και από τη φορολόγηση των υπερκερδών εταιρειών ΑΠΕ. Προτείνουμε τη στήριξη πολιτικών για αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. —**Γιατί το ΑΚΕΛ βάζει το δίλημμα «είτε με την κοινωνία, είτε με τις τράπεζες»;** Δεν μπορεί κάποιος να διαφωνεί γιατί θεωρεί ότι θα υπάρξουν αρνητικές συνέπειες από αυτή την πρόταση;

—Δεν αποκλείω να υπάρχουν και ειλικρινείς ανησυχίες. Στην πολιτική όμως δεν είναι οι προθέσεις που μετρούν, αλλά το αποτέλεσμα. Η φορολόγηση των υπερκερδών χαλιναγωγεί την τραπεζική αυθαιρεσία, το καθεστώς ασυλίας που διασφαλίζουν για τις τράπεζες τα κόμματα-σωματοφύλακές τους, την εκτρέφει. Το διακυβευμα είναι ξεκάθαρο. —**Το ΑΚΕΛ θα καταψηφίσει και φέτος τον κρατικό προϋπολογισμό ή υπό προϋποθέσεις θα μπορούσε να υπερψηφίσει;**

—Η Κεντρική Επιτροπή αποφασίζει για την υπερψήφιση ή καταψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού και δεν θα ήθελα να προκαταλάβω την απόφασή της. Όμως και ο φετινός προϋπολογισμός κινείται στο ίδιο μοτίβο των προηγούμενων που έχουμε καταψηφίσει. Είναι κατά βάση διαχειριστικός και δεν προβλέπει τίποτα για τη μετάβαση σε ένα νέο οικονομικό μοντέλο ή για ουσιαστική ενίσχυση του κοινωνικού κράτους. Έχουμε καλούς οικονομικούς δείκτες, αλλά την ίδια ώρα έχουμε τους χειρότερους κοινωνικούς δείκτες στην Ευρώπη. Συνεπώς, θα ήταν έκπληξη αν η Κεντρική Επιτροπή του Κόμματος αποφασίσει ότι δεν θα καταψηφίσουμε τον προϋπολογισμό.

Θέλουν οι Τ/κ την πολιτική ισότητα, θέλουμε κι εμείς τα θέματα ασφάλειας και εγγυήσεων

—Με αφορμή το βιβλίο του κ. Τσίπρα και το ξεχωριστό κεφάλαιο που αφιερώνει στο Κυπριακό, ανοίγει ξανά η συζήτηση για το Κραν Μοντανά. Τι συζητείστε εσείς;

—Το γενικό συμπέρασμα από όσα γράφει ο Αλέξης Τσίπρας είναι ότι ο Νίκος Αναστασιάδης δεν εξάντλησε όλα τα περιθώρια για να ελέγξουμε τις προθέσεις της Τουρκίας σχετικά με τα θέματα εγγυήσεων και ασφάλειας και λειτούργησε με τέτοιο τρόπο που απέτρεψε τον Έλληνα πρωθυπουργό να έχει συνάντηση με τον Τούρκο πρωθυπουργό για να προχωρήσουν στο θέμα.

—**Ο κ. Αναστασιάδης πάντως υποστηρίζει ότι διαφεύδονται όσοι υποστηρίζουν το τουρκικό αφήγημα.**

—Ο Αναστασιάδης προσπαθεί εναγωνίως να ξεφορτωθεί τις ευθύνες που του απέδωσε ο γ.γ. του ΟΗΕ για την αποτυχία στο Κραν Μοντανά και να αποσιώσει από πάνω του το βάρος των συζητήσεων και των ζυμώσεων που έκανε για λύση δύο κρατών.

—**Θα σας πουν ότι δεν βλέπετε πως ο κ. Τσίπρας αναφέρει ότι η τουρκική αδιαλλαξία οδήγησε στο ναυάγιο.**

—Η θέση του ΑΚΕΛ —και αυτό γράφει και ο Αλέξης Τσίπρας— είναι ότι δεν καταβλήθηκε προσπάθεια να ελεγχθούν οι προθέσεις της Τουρκίας μέχρι τέλους. Θα επαναλάβω όμως και το ερώτημα που θέτει το ΑΚΕΛ στο οποίο δεν απάντησε ποτέ ο κ. Αναστασιάδης: αφού όπως λέει ο κ. Αναστασιάδης τα έκανε όλα καλά στο Κραν Μοντανά, γιατί ο κ. Γκουτέρες τού αποδίδει ευθύνες; Και γιατί ο κ. Αναστασιάδης δεν τόλμησε έστω να αμφισβητήσει όσα του καταλογίζει ο γ.γ. του ΟΗΕ; Δικαιούνταν να το κάνει σύμφωνα με τις διαδικασίες που ακολουθούνται για τη συζήτηση των Εκθέσεων, αλλά δεν το έκανε.

—**Βλέπετε να υπάρχει προοπτική αυτή τη φορά στο Κυπριακό;**

—Από τη στιγμή που υπάρχει δεδηλωμένη πρόθεση του γ.γ. να αναλάβει μια νέα πρωτοβου-

“
Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης πρέπει να δηλώνει ξεκάθαρα ότι δεν θα ανοίξουμε συγκλίσεις, ότι οι διαπραγματεύσεις θα συνεχιστούν στη βάση του Πλαισίου Γκουτέρες και ότι θα συζητηθούν τα ζητήματα που εκκρεμούν.

λία, υπάρχει και προοπτική. Τώρα αναμένουμε να έρθει η κα Ολγκίν για να δούμε πώς θα κινηθεί. Ο κ. Έρχιουρμαν είναι διαφορετικός από τον κ. Τατάρ, καθώς πιστεύει σε λύση ΔΔΟ με πολιτική ισότητα. Όμως, οι προθέσεις όλων θα διαφανούν όταν συγκεκριμενοποιηθεί η προσπάθεια για διάρρηξη του αδιεξόδου και, πολύ περισσότερο, στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Χρειά-

ζονται πρωτοβουλίες και από τη δική μας πλευρά προκειμένου να ενθαρρύνουμε τον γ.γ. να προχωρήσει.

—**Τι άλλο πρέπει να κάνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας;**

—Ο Πρόεδρος σωστά λέει ότι πρέπει να συνεχίσουμε από το σημείο που διακόψαμε στο Κραν Μοντανά, αλλά πρέπει να γίνει πιο συγκεκριμένος. Να δηλώνει ξεκάθαρα ότι δεν θα ανοίξουμε συγκλίσεις. Να δηλώνει ότι οι διαπραγματεύσεις θα συνεχιστούν στη βάση του Πλαισίου Γκουτέρες και να εκφράζει ετοιμότητα να συζητήσει τα ζητήματα που εκκρεμούν. Αυτά δεν τα ακούμε από τον Πρόεδρο. Και είναι αυτά που αναμένει ο διεθνής παράγοντας να ακούσει.

—**Το ΑΚΕΛ συμφωνεί με τις προϋποθέσεις που θέτει ο κ. Έρχιουρμαν για επανέναρχη των συνομιλιών;**

—Υπάρχουν ζητήματα που θέτει ο κ. Έρχιουρμαν στα οποία πρέπει να συμφωνήσει η ελληνοκυπριακή πλευρά όπως, για πα-

ράδειγμα, η θέση ότι δεν πρέπει να ανοίξουμε συγκλίσεις. Υπάρχουν όμως και ζητήματα που δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε όπως είναι, για παράδειγμα, η θέση ότι αν εξ υπαιτιότητας της ελληνοκυπριακής πλευράς καταρρεύσουν οι συνομιλίες, οι Τ/κ να μην επιστρέψουν πίσω στο στάτους κβο. Αυτό αν το αντιπρόσώπου δεν υπάρχει απάντηση. Αν είναι εξ υπαιτιότητας της τουρκοκυπριακής πλευράς που θα καταρρεύσουν οι συνομιλίες, οι Ελληνοκύπριοι τι θα πάρουν; Επομένως, είναι σημαντικό, όταν θα συζητηθεί το πώς προχωρούμε, το πλαίσιο να είναι αμοιβαία συμφωνημένο.

—**Όταν ο κ. Έρχιουρμαν λέει να διαφυλαχθούν οι συγκλίσεις, εννοεί κυρίως την πολιτική ισότητα.**

—Η πολιτική ισότητα είναι μέρος του διαπραγματευτικού κεκτημένου και όντως το περιεχόμενο της είναι συμφωνημένο, κάτι που επιβεβαιώνεται και από την Έκθεση του γ.γ. του ΟΗΕ μετά το ναυάγιο του Κραν Μο-

ντανά, τον Σεπτέμβριο του 2017. Εμείς, θα πρέπει να την επιβεβαιώσουμε.

—**Γιατί να κάνει κάτι τέτοιο ο Χριστοδουλίδης ενώ γίνεται προσπάθεια να πάμε σε διαπραγματεύσεις όπου θα τεθούν όλα αυτά;**

—Από τη στιγμή που λέμε ότι θα πρέπει να συνεχίσουμε από το σημείο που διακόπηκαν οι διαπραγματεύσεις και ότι δεν θα ανοίξουμε συγκλίσεις, πρέπει να το κάνουμε. Βέβαια, αυτό προϋποθέτει ότι θα αναγνωριστεί από την τουρκοκυπριακή πλευρά πως μέρος του διαπραγματευτικού κεκτημένου είναι ο τερματισμός του υφιστάμενου συστήματος εγγυήσεων, η αποχώρηση των στρατευμάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα και η κατάργηση του κατ' ισχυρισμό μονομερούς δικαιώματος επέμβασης, όπως επίσης αναφέρει ο γ.γ. του ΟΗΕ στην Έκθεσή του. Αυτό ήταν το μεγάλο deal του Κραν Μοντανά. Θέλουν οι Τ/κ την πολιτική ισότητα, θέλουμε κι εμείς τα θέματα ασφάλειας και εγγυήσεων.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν στα τέλη του 2022 ο Άμος Χοκστάιν, ο ειδικός απεσταλμένος του Μπρίνγκεν για τις δύσκολες αποστολές στη Μέση Ανατολή, έκλεινε τη συμφωνία οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών Ισραήλ-Λιβάνου—δύο χωρών τεχνικά σε εμπόλεμη κατάσταση από το 1948—στη Λευκωσία παρουσιάζονταν μια χρυσή ευκαιρία για να επιλυθεί το ζήτημα οριοθέτησης με την αραβική χώρα δεδομένης της μη επικύρωσης της συμφωνίας οριοθέτησης Λευκωσίας-Βηρυτού, του 2007, που επί 18 χρόνια κολλούσε στο κοινοβούλιο του Λιβάνου. Μια εκκρεμότητα που αποδιδόταν τόσο στην πολιτική αστάθεια του Λιβάνου, σε εξωτερικές πιέσεις από την Τουρκία αλλά, κυριότερα, στην εκκρεμότητα Ισραήλ-Λιβάνου, που δεν επέτρεπε στον Λίβανο να ανοίξει «δύο μέτωπα» στην περιοχή ως προς τα θαλάσσια σύνορα.

Έκτοτε ο Χοκστάιν είναι παρελθόν στην περιοχή, η περιοχή άλλαξε άρδην μετά την 7η Οκτωβρίου, η Χεζμπολάχ αποκεφαλί-

Η συμφωνία που υπέγραψαν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και ο Λιβανέζος πρόεδρος Τζοζέφ Αούν επί της αρχής δεν απαιτεί, σε σχέση με τη συμφωνία του 2007, επικύρωση από τη Βουλή του Λιβάνου.

στηκε κυριολεκτικά αλλά, ξανά κυριότερα, η αμερικανική πολιτική στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου δεν διαφοροποιείται. Αρκεί κανείς να δει στα αδειοδοτημένα τεμάχια της Λιβανικής ΑΟΖ το εταιρικό αποτύπωμα των οποίων, πέραν των ευρωπαϊκών κολοσσών της Total και της ENI, δείχνει ξεκάθαρα προς μια κατεύθυνση: Το καθαρινό LNG. Άρα και κατ' επέκταση τη γεωοικονομική προσέγγιση των ΗΠΑ που βλέπουν στο ενεργειακό πλέγμα της περιοχής, πέραν των κερδών, και την ευκαιρία για γεωπολιτικές συγκλίσεις, ομαλοποίηση των σχέσεων.

Τι αλλάζει

Η συμφωνία που υπέγραψαν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και ο Λιβανέζος πρόεδρος Τζοζέφ Αούν επί της αρχής δεν απαιτεί, σε σχέση με τη συμφωνία του 2007, επικύρωση από τη Βουλή του Λιβάνου. Επιπλέον μεθοδο-

λογικά, όπως και το 2007, τηρεί το πνεύμα και το γράμμα του διεθνούς δικαίου και δη της σύμβασης UNCLOS II για την αρχή της μέσης γραμμής ως προς τη χάραξη των θαλασσίων συνόρων των δύο χωρών, προσέγγιση με σημαντικές προεκτάσεις:

- Σε σχέση με την Τουρκία που στο ζήτημα των θαλασσίων συνόρων στην Ανατολική Μεσόγειο τόσο με την Ελλάδα διαχρονικά όσο και μετά το 2019 και το λεγόμενο «Τουρκολιβικό Μνημόνιο», διατηρεί ιστορικά αναθεωρητικές τάσεις διεκδι-

κώντας μεγαλύτερο θαλάσσιο ζωτικό χώρο.

- Αναφορικά με το προηγούμενο του μελλοντικού καθορισμού θαλασσίων ζωνών Κ.Δ.-Συρίας, δεδομένου πως η Συρία θα μπορούσε να καταστεί πεδίο ενός «Τουρκολιβικού Μνημονίου» στο ανατολικό άκρο της Μεσογείου λόγω της επιρροής της Τουρκίας στη νέα κατάσταση πραγμάτων στην Δαμασκό.

Η συμφωνία ενισχύει την οικονομική και εμπορική συνεργασία Κύπρου-Λιβάνου σε όλα τα επίπεδα της θαλάσσιας και

υποθαλάσσιας οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και στο πεδίο της ενεργειακής διασύνδεσης ενισχύοντας έτσι τις διμερείς σχέσεις. Εξάλλου, προς αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε η Λευκωσία αναφορικά με τον Λίβανο τόσο μετά την 7η Οκτωβρίου όσο και σε σχέση με τη στήριξη προς τον Λίβανο για θέματα ασφαλείας, μετανάστευσης και σχέσεων Ε.Ε.-Λιβάνου—δεδομένης και της προ μηνών επίσκεψης Χριστοδουλίδη-φον ντερ Λάιεν στη χώρα, που συνοδεύτηκε από ένα «γερό» οικονομικό πα-

κέτο. Παράλληλα και ο χρονισμός βοήθησε τη Λευκωσία, με τη Χεζμπολάχ να βρίσκεται σε ιστορικό χαμηλό αναφορικά με την επιρροή της στη χώρα αλλά και τον πρόεδρο Αούν να βλέπει την Άγκυρα με όχι και την πλέον εταιρική σύνδεση σε επίπεδο διμερών σχέσεων. Φυσικά η συμφωνία με τον Λίβανο αποτελεί επιτυχία του προέδρου Χριστοδουλίδη, χωρίς αυτό να σηματοδοτεί πως η μακρά εξίσωση των γεωπολιτικών, ενεργειακών και πολιτικών εξελίξεων στην περιοχή θα καταστήσει την Κυπριακή

Η συμφωνία οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών Κ.Δ.-Λιβάνου κλείνει μια εκκρεμότητα χρόνων σε διμερές επίπεδο και μαζί με τις οριοθετήσεις με Ισραήλ και Αίγυπτο αφήνει καλό προηγούμενο για μελλοντικές τέτοιες χαράξεις στην περιοχή.

Τα «καλωδιακά» βραχυκυκλώματα της Αγκυρας

Τα «μηνύματα» στον αέρα πάνω από Κάσο - Κάρπαθο και ο εκνευρισμός για την κινητικότητα στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Τον **Ιούλιο** του 2024, αμέσως μετά το μπλόκο της Αγκυρας στις έρευνες του σκάφους «Ievoli Relume» στα νότια του διαύλου Κάσου - Καρπάθου για την ευρισκόμενη σε κατάσταση νεκροφάνειας πλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου (Great Sea Interconnector - GSI), άρχισε να παρατηρείται στην Αθήνα ένα φαινόμενο που είχε ατονήσει από τον Φεβρουάριο του 2023. Αρχισαν κάποιες μεμονωμένες παραβάσεις των Κανόνων Εναέριας Κυκλοφορίας (ΚΕΚ) στο FIR Αθηνών, που, σπάνια, μετατρέπονταν και σε παραβιάσεις του Εθνικού Εναέριου Χώρου, σε μια πορεία από τα ανατολικά της Ρόδου και με κατεύθυνση προς την Κάρπαθο και την Κάσο, από όπου στη συνέχεια επέστρεφαν προς την Τουρκία. Οι παραβάσεις αυτές που καταγράφονται αραιά και πού δεν γίνονται από μαχητικά της τουρκικής αεροπορίας, αλλά από αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας και μη επανδρωμένα αεροσκάφη (UAV), τα οποία συλλέγουν πληροφορίες. Πέρα, βέβαια, από αυτόν τον πολύ ορατό στο Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων (ΕΘΚΕΠΙΧ) συμβολισμό, στις επα-

φές που ακολούθησαν σε διάφορα διπλωματικά επίπεδα έκτοτε, η Αγκυρα εξέπεμπε μήνυμα σταθερής αντίθεσης στην ηλεκτρική διασύνδεση.

Πριν από λίγες ημέρες ο υπουργός Εθνικής Αμυνας της Τουρκίας, Γιασάρ Γκιουλέρ, επανήλθε στη ρητορική περί αδυναμίας τέλεσης οποιουδήποτε έργου στην Ανατολική Μεσόγειο που δεν έχει την έγκριση ή τη συμμετοχή της Αγκυρας. Η αποστροφή του κ. Γκιουλέρ κινείται στη γραμμή που έχει χαράξει ο ίδιος ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, όμως και σε αυτή την περίπτωση, ως είθισται άλλωστε, εδράζεται σε μια σειρά από συγκεκριμένες συζητήσεις τις οποίες η Αγκυρα θεωρεί αν όχι αντίθετες προς τα συμφέροντά της, σίγουρα μη ευθυγραμμισμένες με αυτά.

Η πρώτη συζήτηση, βέβαια, είναι αυτή περί συνδεσιμότητας. Όταν οι Τούρκοι μιλούν γι' αυτά τα ζητήματα έχουν κατά νου την αμερικανική κινητοποίηση στην Ανατολική Μεσόγειο. Αν και ως ρεαλιστές αντιλαμβάνονται ότι η Ουάσιγκτον ενδιαφέρειται κατά κύριο λόγο να ομαλοποιήσει την κατάσταση ανάμεσα στα δύο ντεφάκτο μέρη που κυβερνούν τη Λι-

βύνη, η οποία διαθέτει αναντίλεκτα τις υψηλότερες προοπτικές εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες ζώνες, πρωτοβουλίες όπως η εμφάνιση της Chevron στα νότια της Κρήτης προβληματίζουν. Στην ίδια κατηγορία εντάσσονται οι εξελίξεις στην Κύπρο, ειδικά μετά την τελευταία συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με τον

Αγνωστο τι θα γίνει με τα ΜΟΕ για το 2026, ενώ η Τουρκία δεν δείχνει ιδιαίτερο ενθουσιασμό και για εκκρεμότητες όπως η θετική αιζέντα και το επόμενο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας.

Λίβανο, που αποτελεί μια επίδειξη ρεαλισμού από τη Βηρυτό, η οποία προσβλέπει στην Ε.Ε. για την υποστήριξη, μεταξύ άλλων και με τη δυνατότητα μεταφοράς ενέργειας ή ένταξης στο ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς δεδομένων. Υπό αυτή την έννοια η Αγκυρα παρακολουθεί με ψυχραιμία, όχι όμως

και ικανοποίηση τις συμφωνίες που υπογράφει με τη Συρία με την Ε.Ε. Δεδομένου ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι το κράτος της Ε.Ε. εγγύτερα στη Μέση Ανατολή, αποκτά ένα ρόλο εξ ορισμού κομβικό. Είναι χαρακτηριστικό ότι πριν από περίπου ένα μήνα, στις 25 Οκτωβρίου, μια ισπανική εταιρεία (Medusa) υπέγραψε στην Ταρτούς της Συρίας συμφωνία με τη Syria Telecom, παρουσία του υπουργού Επικοινωνιών και Τεχνολογίας Αμπντούλ Σαλάμ Χάικαϊ για τη σύνδεση της χώρας με την Ε.Ε. με καλώδιο οπτικών ινών. Το καλώδιο αυτό θα φτάνει στην Ταρτούς της Συρίας με προηγούμενο σταθμό τη Γεροσκήπου (επαρχία Πάφου). Το καλώδιο οπτικών της Medusa συνδέει χώρες της Ε.Ε. (Κύπρος, Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, Μάλτα, Πορτογαλία) με κράτη της ευρύτερης περιοχής της Βόρειας Αφρικής (Αίγυπτος, Αλγερία, Μαρόκο, Τυνησία) και σκοπός του επιδοτούμενου από την Κομισιόν έργου (Μηχανισμός Συνδέωντας την Ευρώπη, CEF) είναι η διασύνδεση ακόμα περισσότερων.

Η δεύτερη συζήτηση αφορά τη στενότερη συνεργασία της Τουρκίας με την Ευρώπη στον τομέα της άμυνας. Σε αυτό το πεδίο πρα-

κτικά η Αγκυρα μέσω της εξαγοράς ευρωπαϊκών εταιρειών από τουρκικές, αλλά και αρκετά διμερή συμβόλαια εξαγωγών σε χώρες όπως η Ισπανία, η Πολωνία, η Ιταλία και άλλες, έχει ήδη εξασφαλίσει μια a priori πρόσβαση, ωστόσο επιθυμεί και τη νομιμοποίηση της πρόσβασης σε δάνεια που εγγυάται η Ε.Ε. μέσω του Κανονισμού SAFE. Εκεί τα πράγματα είναι συνολικότερα δύσκολα, κυρίως διότι η Κομισιόν δεν έχει κατορθώσει να έλθει σε συμφωνία με χώρες που είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και ο Καναδάς, ωστόσο στην Αγκυρα παραμένει έντονος ο εκνευρισμός διότι ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης συνδέει την ευρωπαϊκή άμυνα με το casus belli.

Η τρίτη συζήτηση αφορά ακριβώς τις προοπτικές των διαύλων επικοινωνίας. Αυτές τις ημέρες επρόκειτο να γίνει στην Αγκυρα μια επίσκεψη αξιωματικών της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.) στο πλαίσιο των στρατιωτικών Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), που ωστόσο ακυρώθηκε μονομερώς από την Τουρκία. Αφορμή ήταν η γνωστή με ατυχής πρωτοβουλία ανάρτησης φω-

τογραφίας ελληνικών C-130 να τροχοδρομούν στο αεροδρόμιο Ελευσινίας. Δεδομένου ότι η ανάρτηση έγινε την ημέρα που ανασύρονταν από τα συντρίμια οι σοροί 20 Τούρκων αξιωματικών οι οποίοι επέβαιναν σε C-130 που συνετρίβη στη Γεωργία, η Αγκυρα εξέφρασε μέσα από πολλαπλούς διαύλους την αντίδρασή της. Αποτελεί ερωτηματικό τι θα γίνει με τα ΜΟΕ πλέον για το 2026. Ενώ, την ίδια στιγμή, Αγκυρα δεν δείχνει να έχει ιδιαίτερο ενθουσιασμό και για τις υπόλοιπες εκκρεμότητες, είτε για τα πολύ απλά (θετική αιζέντα), είτε για τα πιο σύνθετα και σημαντικά όπως είναι το επόμενο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας στην Αγκυρα.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η ιδέα του πενταμερούς φόρουμ που, μεταξύ άλλων, θα μπορούσε να συζητήσει για την οριοθέτηση ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο ανάμεσα σε Ελλάδα, Κύπρο, Αίγυπτο, Λίβηνο και Τουρκία, που ούτως ή άλλως είχε μεγάλο βαθμό δυσκολίας, δεν φαίνεται να προχωράει, καθώς ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης δεν λαμβάνει ιδιαίτερα θετικές ανταποκρίσεις από τις πλευρές τις οποίες βολιδοσκοπεί.

Η Τουρκία

Η πρώτη αντίδραση της Τουρκίας διά ανακοίνωσης του ΥΠΕΞ χαρακτηρίζεται από κύκλους με γνώση των πραγμάτων ως ενδεικτική μεν της ενόχλησης από τη συμφωνία, αλλά ταυτόχρονα και «παρελκυστική» μιας και έκανε λόγο για συμφωνία «εκτός κυπριακής υφαλοκρηπίδας». Αυτό βέβαια δεν απέτρεψε τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να αποστείλει σιγιάλο προς την Άγκυρα, όταν ερωτήθηκε δημόσια για καθορισμό θαλασσίων ζωνών—πτυχή που ναι μεν αποστέλλει μηνύματα αλλά έχει και χαρακτηριστικά επικοινωνιακής προέκτασης. Φυσικά η απάντηση του τουρκικού ΥΠΕΞ όπως και ο χρονισμός της υπογραφής της συμφωνίας ενέταξαν την πτυχή του Κυπριακού μέσα στην εξίσωση, με την τουρκική διπλωματία να εγείρει θέμα απόφασης ερήμην των Τουρκοκυπρίων, επαναφέροντας το αφήγημα του αποκλεισμού τους και της «κυριαρχικής ιδιότητας». Ωστόσο, αυτό που καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» είναι πως δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου για δυναμική αντίδραση στην κυπριακή ΑΟΖ ή ακόμη και στρατιωτική αντίδραση κρίνονται προς το παρόν ως υπερβολικά και ενδεικτικά της παραφιλολογίας της «Γαλάζιας Πατρίδας» παρά ρεαλιστικής αντίδρασης για τη συμφωνία Κ.Δ.-Λιβάνου. Εξάλλου, την περίοδο 2018-2020, περιόδους που απείχε σημαντικά από οποιαδήποτε επίλυση της εκκρεμότητας μεταξύ Βηρυτού και Λευκωσίας ή Βηρυτού-Τελ Αβίβ, η Τουρκία προχώρησε σε υψηλές έντασης κινήσεις στον θαλάσσιο χώρο της Κ.Δ., με αποκορύφωμα παράνομες γεωτρήσεις σε αδειοδοτημένα τεμάχια της κυπριακής ΑΟΖ, αλλά και παρεμπόδιση γεωτρήσεων στο τεμάχιο «3». Φυσικά, μένει να διαφανεί αν τους επόμενους μήνες το ζήτημα του φυσικού αερίου θα επανέλθει ως αντικείμενο διαπραγματεύσεων του Κυπριακού και δη ως τουρκοκυπριακή αξίωση, δεδομένου πως ακόμη και ο πιο «προχωρημένος» από τον Ερχιορμαν, Ακιντζί, είχε αξιώσει συναπόφαση για το φυσικό αέριο και δημιουργία μηχανισμού απόδοσης εσόδων προς την τουρκοκυπριακή πλευρά.

Η Ε.Ε. υποδέχεται μεν θετικά το σχέδιο Τραμπ, ως μια πρωτοβουλία, αλλά την ίδια ώρα προειδοποιεί ότι ενδεχόμενη νομιμοποίηση της υπονόμευσης των ουκρανικών συνόρων, ενδέχεται να οδηγήσει σε νέους πολέμους.

Το «μοντέλο Τραμπ» πλανάται πάνω από την Κύπρο

Σενάρια πρωτοβουλίας στο Κυπριακό υπό το φως καταστρατήγησης διεθνούς δικαίου στην Ουκρανία και παραγκωνισμού ΟΗΕ-Ε.Ε.

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η έκβαση της πρωτοβουλίας του Ντόναλντ Τραμπ στο Ουκρανικό, εκτιμάται ότι θα είναι ίσως καθοριστική για την εκδήλωση μιας ενδεχόμενης παρέμβασης από τον πλανητάρχη και στο Κυπριακό, σενάριο το οποίο ακούγεται ολοένα και περισσότερο τις τελευταίες μέρες, τόσο στη Νέα Υόρκη, όσο και στις Βρυξέλλες. Αν και κανείς δεν είναι σε θέση να προβλέψει πώς θα λειτουργήσει ο κ. Τραμπ, μια ενδεχόμενη θετική έκβαση της πρωτοβουλίας του στο Ουκρανικό, εκτιμάται ότι θα ενθαρρύνει ακόμη περισσότερο τον Αμερικανό πρόεδρο, οδηγώντας τον να εκδηλώσει προσπάθειες για «ανάλογη διευθέτηση» και άλλων διεθνών και περιφερειακών ζητημάτων, περιλαμβανομένου ίσως και του Κυπριακού.

Αυτό που αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία, είναι ότι η εικόνα που αντανακλάται μέσα από τις πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει ο κ. Τραμπ, κυρίως στο Ουκρανικό, έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα: Αφενός, οι πρωτοβουλίες του πλανητάρχη βασίζονται στη λογική ενός σκληρού επιδιαιτητικού πλαισίου που δεν λαμβάνει υπόψη ούτε την κυριαρχία, ούτε την ανεξαρτησία, αλλά ούτε και την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας και καταστρατηγεί κάθε έννοια διεθνούς δικαίου. Και αφετέρου, ο σχεδιασμός Τραμπ, οδηγεί σε εκπαράθυρωση και παραγκωνισμό όσων θα μπορούσαν εκ της ιδιότητάς τους να δημιουργήσουν ένα μικρό έστω ανάχωμα, σε αυτή τη σκληρή επι-

διαιτητική γραμμή και στο αμφιλεγόμενο –στην καλύτερη περίπτωση– περιεχόμενό της. Όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και τα ψηφίσματά του, που έχουν τεθεί εκτός εικόνας, ως επίσης και η Ευρωπαϊκή Ένωση που περιορίζεται σε ρόλο κομπάρσου.

Όλα αυτά δεν θα μπορούσαν παρά να προβληματίζουν τη Λευκωσία, η οποία έχει κάθε λόγο να ανησυχεί για την πορεία που ενδέχεται να προσλάβουν οι εξελίξεις, «εάν ο Ντόναλντ Τραμπ αποφασίσει να λύσει το Κυπριακό», με ανάλογες ιδέες, όπως αυτές που έχει λανσάρει για να διευθετήσει το Ουκρανικό.

Ανησυχία, η οποία προφανώς ενισχύεται και από το γεγονός ότι η Τουρκία εξυπηρετείται από μια τέτοια ενδεχόμενη εξέλιξη, καθώς επιδιώκει λύση του Κυπριακού «εκτός πλαισίου» (out of the box) των Ηνωμένων Εθνών, ενώ ο Ντόναλντ Τραμπ χαρακτηρίζει τον Ταγίπ Ερντογάν ως φίλο του, εκφράζοντας δημοσίως τον θαυμασμό του στο πρόσωπο του προέδρου της Τουρκίας.

Τα δεδομένα αυτά σε συνδυασμό με την αποκάλυψη του Bloomberg για τον τρόπο με τον οποίο μεθοδεύτηκε το σχέδιο Τραμπ στο Ουκρανικό, μέσα από στημένες φιλοφρονήσεις της Μόσχας, κατευθυνόμενες από τον ίδιο τον σύμβουλο του πλανητάρχη Στιβ Γουίτκοφ, δημιουργούν ένα πολύ δύσκολο μείγμα. Και καταδεικνύουν, μεταξύ άλλων, ότι ο Ντόναλντ Τραμπ, ως αποτέλεσμα μιας φιλοφρόνησης του Βλαντιμίρ Πούτιν, αισθάνθηκε άνετα να υποβάλει σχέδιο διευθέτησης του

Ουκρανικού, καταργώντας το διεθνές δίκαιο, νομιμοποιώντας την υφαρπαγή εδαφών, συνεπεία εισβολής και κατοχής, και χαράσσοντας νέα σύνορα.

Ειδικότερα:

• **Οι ενέργειες** Τραμπ στην Ουκρανία κινούνται στη λογική μιας διευθέτησης, η οποία δεν λαμβάνει υπόψη ούτε την κυριαρχία, ούτε την εδαφική ακεραιότητα, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία του ουκρανικού κράτους, προκαλώντας συνειρμούς που εύλογα αγγίζουν και το Κυπριακό. Αν και η Ουκρα-

Η Τουρκία εξυπηρετείται από μια τέτοια ενδεχόμενη εξέλιξη, καθώς επιδιώκει λύση του Κυπριακού «εκτός πλαισίου» (out of the box) των Ηνωμένων Εθνών.

νία είναι αναντίλεκτα θύμα εισβολής και κατοχής εδαφών από τη Ρωσία, οι προτάσεις Τραμπ, τόσο στο πλαίσιο του αρχικού σχεδίου 28 σημείων, όσο και στη «βελτιωμένη έκδοση» του σχεδίου των 19 σημείων, χαράσσουν νέα σύνορα. Ανατρέπουν τα υφιστάμενα σύνορα και οδηγούν στην εκπόνηση ενός νέου χάρτη, χωρίς να παρέχουν ουσιαστική δυνατότητα διαπραγματεύσεως, γεγονός που παραπέμπει στη σκληρότερη μορφή επιδιαιτησίας, η οποία εΐθισται να ευνοεί τον ισχυρό και

να αγνοεί τον αδύνατο. Κάτι που, για ευνόητους λόγους, θα ήθελε να αποφύγει η Λευκωσία, σε κάθε περίπτωση, είτε αυτή η ενδεχόμενη επιδιαιτησία προέρχεται από τον Τραμπ είτε προέρχεται από τον ΟΗΕ, υπό το φως της εμπειρίας «συμπλήρωσης των κενών» του Σχεδίου Ανάν. Πόσο μάλλον, εάν αυτή η συνταγή επιχειρηθεί να εφαρμοστεί από τον πλανητάρχη, στην Κύπρο. Επιπλέον, με βάση τις προτάσεις Τραμπ στο Ουκρανικό, η έννοια της ανεξαρτησίας περιορίζεται, ενώ η άσκηση της κυριαρχίας του ουκρανικού κράτους καθίσταται «σχήμα λόγου», όπως άλλωστε και η εδαφική ακεραιότητα της χώρας, η οποία μόνο αέρας δεν μένει. Η επιδιαιτησία Τραμπ, όπως αυτή αντανακλάται από τα σχέδια 28 και 19 σημείων που έβαλε στο τραπέζι, οδηγεί στην απεμπόληση ουκρανικών εδαφών που υφάρπαξε η Ρωσία πριν από μερικά χρόνια, συνεπεία της εισβολής στην Ουκρανία, ενώ οι μνήμες της διεθνούς κοινότητας εξακολουθούν να είναι νωπές. Σε αντίθεση με το Κυπριακό, όπου 51 και πλέον χρόνια μετά την εισβολή της Τουρκίας και την κατοχή εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας, η μνήμη του διεθνούς παράγοντα έχει ξεθωριάσει και κατά συνέπεια, η επιβολή ενός επιδιαιτητικού πλαισίου οριστικής διευθέτησης, ενδέχεται να θεωρηθεί ακόμη ευκολότερη, συγκριτικά με το Ουκρανικό.

• **Αφετέρου**, οι πρωτοβουλίες Τραμπ έχουν εκπαράθυρώσει τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος είναι κυριολεκτικά ανύπαρκτος στο Ουκρανικό, χωρίς λό-

γο και κυρίως χωρίς κανένα ρόλο. Ο ίδιος ο ΟΗΕ, ως επίσης και τα ψηφίσματά του, τείνουν να αποκτήσουν διακοσμητικό πλέον καθεστώς, στο ζήτημα της ρωσικής εισβολής και κατοχής της Ουκρανίας, όπως και η έννοια του διεθνούς δικαίου που απουσιάζει παντελώς από τις προτάσεις που έχει βάλει στο τραπέζι ο Ντόναλντ Τραμπ. Παράλληλα, οι κινήσεις του πλανητάρχη έχουν υποβιβάσει την Ε.Ε. σε ένα καθεστώς πολιτικής ανυποληψίας, αναγκάζοντάς την να τρέχει πίσω από τις εξελίξεις. Και να εστιάσει όχι τόσο στην ουσία των επεικώς απαράδεκτων αμερικανικών προτάσεων που έχουν τεθεί στο τραπέζι για τις εδαφικές αναπροσαρμογές στην Ουκρανία. Αλλά, να εξαντλεί την όποια προσπάθειά της στα ζητήματα της ασφάλειας και των εγγυήσεων, μιας πολύ μικρότερης ουκρανικής επικράτειας, όπως αυτή περιορίζεται χωρίς διαπραγμάτευση, a priori, μέσα από τις προτάσεις του Ντόναλντ Τραμπ. Με άλλα λόγια, η Ε.Ε. έχει προσαρμοστεί σε ρόλο κομπάρσου, προσπαθώντας να σώσει ό,τι της επιτρέπει, χωρίς μεγάλες όμως προσδοκίες. Γίνεται κατανοητό ότι εάν αυτή η εικόνα που σήμερα επικρατεί στο Ουκρανικό, συνεπεία της πρωτοβουλίας Τραμπ, μεταφερθεί κατ' αναλογία και στο Κυπριακό, θέτοντας εκτός πλάνου τον ΟΗΕ και την Ε.Ε., τότε η Λευκωσία θα βρεθεί ενώπιον μιας άτακτης κατάστασης πραγμάτων, χωρίς ιδιαίτερα περιθώρια ελιγμών και κυρίως χωρίς το τυπικό έστω στήριγμα της «διεθνούς νομιμότητας».

Άλλα η Ε.Ε., άλλα η Λευκωσία

Η Ε.Ε. υποδέχεται μεν θετικά το σχέδιο Τραμπ, ως μια πρωτοβουλία, αλλά την ίδια ώρα δεν διστάζει να προειδοποιήσει ότι ενδεχόμενη νομιμοποίηση της υπονόμευσης των ουκρανικών συνόρων, που προτείνεται μέσα από τον σχεδιασμό του πλανητάρχη, ενδέχεται να οδηγήσει σε νέους πολέμους. Θετικά υποδέχεται το σχέδιο Τραμπ και η Λευκωσία, διά του προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος δεν τόλμωσε να επικρίνει τον σχεδιασμό του Αμερικανού προέδρου και αρκέστηκε να επαναλάβει τις κλασικές θέσεις της Λευκωσίας, αποφεύγοντας ωστόσο την οποιαδήποτε κριτι-

κή. Κάτι που εκ των πραγμάτων δημιουργεί εντυπώσεις.

Οι τοποθετήσεις της Ε.Ε. έγιναν στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Η κοινοτική αξιωματούχος χαρακτήρισε ως «ευπρόσδεκτο» το σχέδιο Τραμπ για τον τερματισμό του πολέμου στην Ουκρανία, αλλά δεν δίστασε να προειδοποιήσει ότι «εάν σήμερα νομιμοποιήσουμε και επισημοποιήσουμε την υπονόμευση των συνόρων, ανοίγουμε την πόρτα σε περισσότερους πολέμους αύριο, και αυτό», όπως είπε, «δεν μπορούμε να το επιτρέψουμε».

Θετικά υποδέχεται το σχέδιο Τραμπ και η Λευκωσία, διά του προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος δεν τόλμωσε να επικρίνει τον σχεδιασμό του Αμερικανού προέδρου και αρκέστηκε να επαναλάβει τις κλασικές θέσεις της Λευκωσίας.

Ανάλογη προσέγγιση υιοθέτησε και η ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε., Κάγια Κάλας, γεγονός που καταδεικνύει ότι η Ε.Ε. επεχειρήσε να κινηθεί και να τοποθετηθεί συντονισμένα. Αναφερόμενη στο σχέδιο Τραμπ, η επικεφαλής της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής, ανέφερε ότι η Ε.Ε. επιθυμεί τον τερματισμό του πολέμου, προσθέτοντας ότι ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει αυτό, έχει ιδιαίτερη σημασία. Με σκωπτικό ύφος, η Κάγια Κάλας υπενθύμισε ότι στην Ουκρανία «υπάρχει ένας επιτιθέμενος και ένα θύμα».

Αντίθετα, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης απέφυγε την «ουρά»

των επικρίσεων στις αναφορές του για το Ουκρανικό. Μιλώντας μετά την τηλεδιάσκεψη της Ε.Ε., αρκέστηκε να υποδεχθεί θετικά την αυξημένη κινητικότητα και την ενεργό εμπλοκή των ΗΠΑ στο Ουκρανικό. Παράλληλα, ο κ. Χριστοδουλίδης επαναβεβαίωσε τον πλήρη σεβασμό της Κύπρου στην κυριαρχία, την ανεξαρτησία, και την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας, προσπερνώντας το γεγονός ότι οι προτάσεις Τραμπ κινούνται στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση και αποφεύγοντας την οποιαδήποτε αιχμή για το επεικώς απαράδεκτο περιεχόμενό τους.

Συνέντευξη στον ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Την πρόθεση της κυβέρνησης Τραμπ να λειτουργήσει ως «γέφυρα» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, καθώς και το προσωπικό ενδιαφέρον του Αμερικανού προέδρου για την επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκας, μεταφέρει μέσω της συνέντευξης του στην «Κ» ο πρεσβευτής των Ηνωμένων Πολιτειών στην Αγκυρά, Τομ Μπάρακ. Η συνομιλία έγινε στο περιθώριο της επίσκεψης Μπάρακ στο Φανάρι, όπου βρέθηκε με αφορμή την άφιξη του Πάπα για τη Σύνοδο της Νίκαιας. Για πρώτη φορά, μάλιστα, ο Αμερικανός διπλωμάτης αναφέρεται σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ανοίγματος της Χάλκας τον Σεπτέμβριο του 2026.

— Ηθέλα να σας ρωτήσω για τον σκοπό της επίσκεψης και της συνάντησής σας με τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο.

— Ο σκοπός της επίσκεψής μου, φυσικά, είναι διττός. Πρώτον, παραμονές της παρουσίας του Πάπα για την επέτειο της Νίκαιας—1.700 χρόνια μετά— θέλω, εκ μέρους του προέδρου μου, να μεταφέρω τα συγχαρητήριά μας, την εκτίμησή μας και τη βαθιά μας φιλία.

Ο δεύτερος σκοπός είναι ότι, όταν η παναγιότητα του επισκέφθηκε την Αμερική και τον πρόεδρο στο Οβάλ Γραφείο, έθιξε το ζήτημα της Θεολογικής Σχολής της Χάλκας, το οποίο είναι υψίστης σημασίας τόσο για τον πρόεδρο Τραμπ όσο και για τον πρόεδρο Ερντογάν. Θέλαμε λοιπόν να παρακολουθήσουμε την πρόοδο και να διαπιστώσουμε αν υπάρχει κάτι που μπορούμε να κάνουμε ώστε να διευκολύνουμε, να επιταχύνουμε, να στηρίξουμε τις συζητήσεις, με στόχο να οδηγηθούμε σε μια πιθανή επαναλειτουργία της Σχολής τον Σεπτέμβριο του 2026.

Ήταν λοιπόν μια εξαιρετική ευκαιρία να βρεθώ εδώ μαζί με τον Οικουμενικό Πατριάρχη και υποστηρικτές από όλον τον κόσμο, με επισκόπους· ελπίζω να πάρω κι εγώ λίγη από τη χάρη αυτή.

— Γνωρίζετε τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Πώς θεωρείτε ότι πρέπει να χαραχθεί ένας οδικός χάρτης ώστε να βελτιωθούν, ειδικά στην Ανατολική Μεσόγειο;

— Νομίζω ότι αυτό ξεκινάει τώρα. Αυτό που βλέπουμε στον κόσμο είναι μια νέα δυναμική, μια προσπάθεια να αφήσουμε τις πικρίες του παρελθόντος στο πε-

ριθώριο και να δημιουργήσουμε ένα νέο πλαίσιο. Κι αυτό πρέπει να αρχίσει από την Ελλάδα και την Τουρκία. Δεν έχει νόημα δύο μεγάλες χώρες, δεμένες η μία με την άλλη, να κρατούν ακόμη έριδες για γεγονότα που έγιναν εκατοντάδες ή και χιλιάδες χρόνια

πριν. Εχουμε μια σπουδαία νέα πρόσβειρα της Αμερικής στην Ελλάδα—είναι πολύ καλή φίλη μου. Το συζητήσαμε και με τον πρόεδρο Τραμπ· αναρωτηθήκαμε αν μπορούμε να λειτουργήσουμε ως «κονίαμα», σαν αυτό που ενώνει δύο τούβλα, για να έρθουν πιο

κοντά με έναν νέο τρόπο, βήμα βήμα. Ηρθε η ώρα. Πρέπει να γίνει. Μια νέα περιφερειακή τάξη πραγμάτων, ένας νέος τρόπος συνεργασίας είναι αναγκαίος. Και ελπίζουμε η Αμερική να μπορέσει να αποτελέσει γέφυρα. Αυτός είναι ο στόχος μας.

Τομ Μπάρακ, πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Αγκυρά

Να γίνουμε γέφυρα στα ελληνοτουρκικά

Να φέρουμε μια νέα περιφερειακή τάξη πραγμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο. Θα βοηθήσουμε ώστε να επαναλειτουργήσει η Θεολογική Σχολή της Χάλκας τον Σεπτέμβριο του 2026

Ο Τομ Μπάρακ και ο Μανώλης Κωστίδης έξω από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, έπειτα από τη συνάντησή του Αμερικανού διπλωμάτη με τον Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο. Η επίσκεψη του κ. Μπάρακ στο Φανάρι έγινε με αφορμή την άφιξη του Πάπα Λέοντος ΙΔ' για τη Σύνοδο της Νίκαιας.

— Πιστεύετε ότι η δημιουργία ενός φόρουμ ανάμεσα στις δύο χώρες στην Ανατολική Μεσόγειο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν καλό οδικό χάρτη;

— Απολύτως. 100%. Πρέπει. Όλα ξεκινούν από την επικοινωνία—και η επικοινωνία τροφοδοτείται περισσότερο από την ευημερία παρά από τον φόβο. Αν οι δύο χώρες έρθουν κοντά, σκεφτείτε τι θα μπορούσε να δημιουργηθεί: για τις δύο χώρες, για όλους τους ανθρώπους τους, για όλες τις ελπίδες και τα όνειρά τους. Ένα νέο πλέγμα συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο—ενότητας, ευημερίας, καλύτερης ζωής για τα παιδιά. Πρέπει να γίνει αυτό.

— Είπατε για μια «φόρμουλα» από την Κασπία μέχρι τη Μεσόγειο—μια λύση που αναφέρατε σε συνέντευξή σας. Τι εννοείτε;

— Κοιτάζω τα μαθήματα της Ιστορίας—τι μάθαμε από το παρελθόν. Το ίδιο κάνει και ο προϊστάμενός μου. Ο λόγος που ο πρόεδρος Τραμπ μπορεί να έχει αυτή τη συνολική παγκόσμια θεώρηση είναι γιατί μελετάει την Ιστορία. Ο Δρόμος των Μπαχαρικών, ο Δρόμος του Μεταξιού συνέδεαν την Ανατολή με τη Δύση μέσα από τρεις ή τέσσερις διαφορετικές διαδρομές. Και πάνω σε αυτούς τους δρόμους ευημερίας αναπτύχθηκε μια ώσμωση πολιτισμών. Αυτό μπορεί να συμβεί ξανά, αλλά έχει αναχαιτιστεί από τη δημιουργία εθνών-κρατών μετά το 1919. Η ιδέα ότι κάθε χώρα, κάθε κράτος κυβερνάνται με διαφορετικό τρόπο δεν έχει λειτουργήσει τόσο καλά.

Για να δημιουργήσουμε ένα νέο μοντέλο ευημερίας, σκεφτείτε το: έχουμε την Κασπία Θάλασσα με τεράστια αποθέματα ορυκτών καυσίμων, αποκλεισμένα από τη Μεσόγειο, όπου η Ελλάδα και η Τουρκία είναι η πύλη. Πώς γίνεται να είναι ανοιχτή αυτή η πύλη; Αν απαλλαγείς από τις πολιτικές επιπλοκές; Και από τις πολιτικές επιπλοκές απαλλάσσει όταν υπάρχει ευημερία. Αυτή είναι η ελπίδα μας.

— Είναι η Κύπρος σημαντική για την περιοχή; Για την επίλυση αυτών των προβλημάτων;

— Φυσικά. Δεν μπορείς να έχεις ένα απόστημα στο κέντρο ενός κατά τα άλλα υγιούς σώματος. Κάθε μέρος αυτού του σώματος πρέπει να θεραπευτεί. Και η Κύπρος είναι κρίσιμο μέρος του. Η ελπίδα μας είναι ότι θα συμπεριληφθεί στη λύση.

“

Επικοινωνία
Όλα ξεκινούν από την επικοινωνία. Και η επικοινωνία τροφοδοτείται περισσότερο από την ευημερία παρά από τον φόβο. Αν Ελλάδα και Τουρκία έρθουν κοντά, σκεφτείτε τι θα μπορούσε να δημιουργηθεί—για τους ανθρώπους και τα όνειρά τους.

“

Η Κύπρος
Δεν μπορείς να έχεις ένα απόστημα στο κέντρο ενός κατά τα άλλα υγιούς σώματος. Κάθε μέρος αυτού του σώματος πρέπει να θεραπευτεί. Και η Κύπρος είναι κρίσιμο μέρος του. Η ελπίδα μας είναι ότι θα συμπεριληφθεί στη λύση.

THE CONCEPT

D

Στέφανου Κουμανούδη 1Ε
Πάροδος Στασικρατους)
Λευκωσία
+357 22483848

Φυσικό Αέριο: Ένα σκάνδαλο διαρκείας

Από το χερσαίο τερματικό του Κληρίδη και την πλωτή λύση του Τάσσου, μέχρι τις «αλλόκοτες» συμφωνίες Αναστασιάδη

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Έχει περάσει μια δεκαετία και βάλε από τότε που ο Γιώργος Λακκοτρύπης, ως υπουργός Ενέργειας, εξέφραζε στις συνεντεύξεις του τη βεβαιότητα ότι «αρχές του 2015 θα ξεκινήσουμε να πουλάμε το φυσικό μας αέριο». Το 2021, έναν χρόνο μετά που εκείνος αποχώρησε από το υπουργείο, αφού «εκπλήρωσε τους στόχους» και χωρίς να «αφήνει εκκρεμότητες», η Νατάσα Πηλείδου που τον διαδέχθηκε δήλωνε πως «Σε 3-4 χρόνια η Κύπρος θα μπορεί να εξάγει φυσικό αέριο». Τον Νοέμβριο 2023, κι αφού κυβερνήσεις έφυγαν και κυβερνήσεις ήρθαν, ο Γιώργος Παπαναστασίου είχε κάτι θετικό να ανακοινώσει, αφού η ταργυμένη σχέσής μας με τη Chevron, εξαιτίας «ασυμφωνίας χαρακτήρων» δεν κατέληξε σε διαζύγιο, αλλά σε επιθυμία για «δεύτερη ευκαιρία». Έτσι, η ανακοίνωση του υπουργείου ανέφερε σχετικά: «Εντατικοποιούμε τις συζητήσεις μας τις επόμενες εβδομάδες στη βάση του συμφωνημένου σχεδίου, για επωφελή εκμετάλλευση των αποθεμάτων του Αφροδίτη». Μια βδομάδα προηγουμένως, ο Παπαναστασίου είχε ανακοινώσει ένα νέο χρονοδιάγραμμα, σύμφωνα με το οποίο «Θα πρέπει να δούμε φυσικό αέριο από τον βυθό να βγαίνει στην επιφάνεια γύρω στο 2027 με 2028».

Το νησί που θα γινόταν ενεργειακός κόμβος

Τα πιο πάνω αποτελούν μια μικρή, αλλά ενδεικτική γεύση των καθυστερήσεων, των προβλημάτων, της ανακολουθίας και των παλινδρομήσεων που χαρακτηρίζουν ιστορία του μεγαλειώβολου πρότζεκτ «Κύπρος και φυσικό αέριο», η οποία άρχισε να γράφεται –πρακτικά, αν μη τι άλλο– τον Ιανουάριο του 2003, όταν η κυβέρνηση Γλαυκού Κληρίδη, λίγο πριν το τέλος της θητείας της, έλαβε την απόφαση δημιουργίας Ενεργειακού Κέντρου στο Βασιλικό, η οποία προνοούσε κατασκευή Χερσαίου Τερματικού παραλαβής, από-υγροποίησης και αποθήκευσης φυσικού αερίου και παραλαβής και αποθήκευσης πετρελαιοειδών.

Στο διάστημα των 22 χρόνων που μεσολάβησαν από τότε, δεν θα ήταν υπερβολή εάν σημειώναμε ότι η μοναδική ίσως πραγματική δήλωση που μέχρι σήμερα έχει καταγραφεί για το συγκεκριμένο θέμα, και αφού στο παρελθόν ουκ ολίγες οι αναφορές που έκαναν λόγο για την σταδιακή εξέλιξη της Κύπρου σε ενεργειακό κέντρο, δεν είναι άλλη από αυτή στην οποία είχε προβεί ο υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Γιώργος Παπαναστασίου, ένα μήνα πριν εκπνεύσει το 2023, από το βήμα συνεδρίου για το φυσικό αέριο της Ανατολικής Μεσογείου: «Η Κύπρος δεν μπορεί να γίνει ενεργειακός κόμβος για την περιοχή, καθώς η Αίγυπτος και το Ισραήλ προηγούνται κατά πολύ σε πόρους φυσικού αερίου και υποδομών».

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της μακράς διαδρομής των ενεργειών για έλευση του φυσικού αερίου, του πιο σημαντικού αναπτυξιακού έργου για την Κύπρο, δεν είναι άλλο από τις οι παλινωδίες, τις συνεχείς καθυστερήσεις και ασφαλώς την οσμή σκανδάλων.

Παλινωδίες και οσμή σκανδάλων

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της μακράς διαδρομής των ενεργειών για έλευση του φυσικού αερίου, του πιο σημαντικού αναπτυξιακού έργου για την Κύπρο, δεν είναι άλλο από τις οι παλινωδίες, τις συνεχείς καθυστερήσεις και ασφαλώς την οσμή σκανδάλων. Που δεν άργησε να γίνει αισθητή από τα πρώτα κιόλας χρόνια. Από τον Ιούλιο του 2004, όταν η εταιρεία GNF Enterprises πληροφορήσε την ΑΗΚ ότι η εταιρεία SBM θα μπορούσε να την προμηθεύει με υγροποιημένο αέριο μέσω πλωτής μονάδας και όχι χερσαίου τερματικού, όπως πρόβλεπε η απόφαση της κυβέρνησης –την οποία είχε επιβεβαιωθεί στις 2 Απριλίου 2004, από τη νέα κυβέρνηση του Τάσσου Παπαδόπουλου. «Μεγάλες εταιρείες που ασχολούνται με την αγορά φυσικού αερίου μπορούν και επιβάλεται να πειραματίζονται και να ρισκάρουν. Η Κύπρος όχι», έλεγε τότε ο Σόλωνας Κασίνης σε απαντητικό σημείωμα προς τον αρμόδιο υπουργό, Γιώργο Λιλλήκα, που ζήτησε γραπτώς τις απόψεις του, ως διευθυντή Ενέργειας. Για να ακολουθήσει μια περίεργη πενταετία, στη διάρκεια της οποίας η πρόταση επανήλθε στο τραπέζι, η κυβέρνηση μπαίνει σε διάλογο, οι συζητήσεις με την PETRONAS, συνεργάτη της SBM, δεν καταλήγουν, η κυβέρνηση συνάπτει παρασκευασικά και χωρίς ανοικτές διαδικασίες συμφωνία με τη γαλλική εταιρεία Gas De France, στα μέσα του 2005, η κυβέρνηση κάνει στροφή προς την πλωτή μονάδα, εγγράφονται διάφορες εταιρείες, με εμπλοκή του δικηγορικού γραφείου «Τάσσος Παπαδόπουλος και Σία», όπως η Apollo N.G. και αργότερα η Vasilikos LNG, μέτοχοι της οποίας είναι κατά 51% η εταιρεία SBM Holdings SA με έδρα την Ελβετία και κατά 49% η Apollo N.G. Trading Ltd, που αναλαμβάνει να προβεί εξασφαλίσει όλες τις αναγκαίες άδειες και να προωθήσει την ανάπτυξη του έργου από την SBM ή τους αναδόχους της (Vasilikos LNG)... Ακολουθεί ένα γαϊτανάκι εξέλι-

Το 2021 η Νατάσα Πηλείδου που διαδέχθηκε τον Γιώργο Λακκοτρύπη δήλωνε πως «Σε 3-4 χρόνια η Κύπρος θα μπορεί να εξάγει φυσικό αέριο».

ξεων που φτάνουν μέχρι και σε καταγγελίες για εξυπηρέτηση αλλοτρίων συμφερόντων που αγίζουν την Κυβέρνηση. Για να κλείσει κάπως έτσι: Στις 3 Οκτωβρίου 2007 ο Νίκος Αναστασιάδης δίνει στη δημοσιότητα έγγραφο, σύμφωνα με τα οποία ο Νικόλας Παπαδόπουλος παρείχε νομικές υπηρεσίες στις εταιρείες SBM και Vasiliko L.N.G., μεταξύ των οποίων και η επεξεργασία των συμφωνιών για τα οφέλη που θα είχε η Apollo N.G. εάν εξασφάλιζε την κατακύρωση του έργου. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος παραδέχεται πως παρείχε νομικές συμβουλές στις εν λόγω εταιρείες μέχρι πρόσφατα και διερωτάται: «Δεν καταλαβαίνω πού είναι το πρόβλημα». Ο Γιώργος Λιλλήκας δηλώνει «εμπιστοσύνη στην αδέκαστη κυπριακή δικαιοσύνη» στην οποία κατέφυγε. Ο Τάσσος Παπαδόπουλος δεν καταφεύγει στη δικαιοσύνη, αλλά δηλώνει: «Μου καταλόγισαν πάρα πολλά στη μακρά ανάμειξή μου στην ιστορία. Θέλω να πιστεύω ότι ένα πράγμα που δεν μου είπαν ακόμα, είναι ότι είμαι κλέφτης»...

Αυτά ήταν τα πρώτα δείγματα, για να ακολουθήσουν και συνεχίσουν πολλά άλλα στην πορεία, μέχρι και τη συμφωνία με την κινεζική κοινοπραξία που ανέλαβε επί Νίκου Αναστασιάδη, να υλοποιήσει το Τερματικό στο Βασιλικό, η οποία ναυάγησε το 2024.

Liberation, 2020: Αυτό το συμβόλαιο είναι αλλόκοτο

«Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων πρέπει αυτή την εβδομάδα να επικυρώσει ένα μεγάλο δάνειο προς την Κυπριακή Δημοκρατία για την κατασκευή νέου τερματικού σταθμού φυσικού αερίου. Το πρόβλημα είναι ότι το έργο ανατέθηκε σε μια κινεζική

ομάδα, με μικρή εμπειρία στον τομέα, και για ένα κόστος που εγείρει ερωτηματικά».

Έτσι ξεκινούσε το εκτενές ρεπορτάζ του, τον Ιούνιο του 2020, ο Γάλλος δημοσιογράφος Jerome Lefilliatre, κορυφαίος ρεπόρτερ και αναπληρωτής αρχισυντάκτης της Libération τότε, στο οποίο κατέγραφε πολύ παραστατικά και με ευκρίνεια τους κινδύνους που ενείχε η συμφωνία –με σφραγίδα της κυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη– που υπογράφηκε με την κινεζική κοινοπραξία που ανέλαβε το χερσαίο τερματικό στο Βασιλικό. «Ενα παλιό όνειρο της Κυπριακής Δημοκρατίας πρόκειται να γίνει πραγματικότητα. Μετά από αρκετές ανεπιτυχείς προσπάθειες τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, το νησί της Μεσογείου είναι πολύ κοντά στην απόκτηση μιας υποδομής καθοριστικής για την κυριαρχία του», σημειώνει στην εισαγωγή του ρεπορτάζ ο Γάλλος δημοσιογράφος, μιλώντας για τον «τερματικό σταθμό LNG, στο λιμάνι του Βασιλικού, στη νότια ακτή της χώρας, με προγραμματισμένη έναρξη λειτουργίας το 2022».

Και συνέχιζε: «Για να ξεκινήσει η κατασκευή αυτού του τερματικού σταθμού, η Κύπρος περιμένει ένα τελευταίο πράσινο φως. Αυτή την εβδομάδα, το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) πρέπει να επικυρώσει την απόφαση για τη χορήγηση δανείου 150 εκατομμυρίων ευρώ σε αυτή τη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν χορηγηθεί, θα ενεργοποιηθεί αυτόματα την καταβολή επιδότησης 101 εκατ. ευρώ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την οποία έχει ήδη εγκρίνει στο πλαίσιο του προγράμματος «Συνδέοντας την Ευρώπη». Είναι αρκετό για να καλύψει σχεδόν το σύνολο του κόστους ενός εργοταξίου που υπολογίζεται στα 300 εκατ. ευρώ περίπου. Το υπόλοιπο θα δοθεί από την ΑΗΚ, τη δημόσια εταιρεία ηλεκτρισμού της Κύπρου και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ). Τι θα μπορούσε να είναι πιο φυσιολογικό, όπως φαίνεται από την πλευρά των Βρυξελλών, από το να επιτραπεί σε μία από τις 27 χώρες

της Ένωσης να βελτιώσει την ενεργειακή και περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα, μειώνοντας ταυτόχρονα τα κόστη της;

Όσα ακολούθησαν τον τελευταίο χρόνο, με την κατάρρευση της συμφωνίας με την κινεζική κοινοπραξία, καταγράφηκαν τότε σε εκείνο το άρθρο. Ακολουθεί αυτούσιο απόσπασμα:

Δόλιες χρηματοοικονομικές ροές;

«Αλλά το έργο της Κύπρου προκαλεί ενόχληση στους κύκλους των ευρωπαϊκών θεσμών όπως και στη βιομηχανία του φυσικού αερίου. Ο στόχος και η ιδέα δεν αμφισβητούνται όσο η ταυτότητα του εργολάβου που κέρδισε τον διαγωνισμό υποβολής προσφορών για την κατασκευή του τερματικού σταθμού LNG. Ο νικητής είναι μια βιομηχανική κοινοπραξία με επικεφαλής μια κινεζική κρατική εταιρεία, θυγατρική της China National Petroleum Corporation (CNPC). Ένας γίγαντας των υδρογονανθράκων, με ετήσιο τζίρο που ξεπερνά τα 350 δισ. ευρώ. Αυτόν τον κολοσσό του κινεζικού οικονομικού ιμπεριαλισμού ετοιμάζεται να χρηματοδοτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Κύπρου. Σε μια εποχή που η συζήτηση για τη βιομηχανική κυριαρχία της Ευρώπης αναδύεται στον απόηχο του Covid-19 και οι Βρυξέλλες σχεδιάζουν να διαθέσουν 750 δισεκατομμύρια ευρώ για την οικονομική ανάκαμψη, αυτό φαίνεται αρνητικό.

Το έργο προκαλεί αναταραχές ακόμη και εντός της ΕΤΕπ, η τράπεζα της οποίας είναι μέτοχοι τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., υπεύθυνη για τη χρηματοδότηση κοινοτικών έργων. Σε ένα πρόσφατο έγγραφο, που προορίζεται για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και το οποίο συμβουλευτήκε η Libération, οι υπηρεσίες του ιδρύματος με έδρα το Λουξεμβούργο θέτουν πολύ σαφείς προειδοποιήσεις στο διοικητικό συμβούλιο που πρέπει να αποφασίσει στις 11 Ιουνίου. Αυτό το έγγραφο εκφράζει ανησυχίες πρώτα για την «ικανότητα του εργολάβου» –στην προκειμένη περίπτωση της κυπριακής δημόσιας εταιρείας που επιβλέπει την κατασκευή

του τερματικού σταθμού– να διασφαλίζει την τεχνική παρακολούθηση του έργου. «Μέχρι πολύ πρόσφατα, η ομάδα πλήρους απασχόλησης αποτελούνταν από δύο άτομα που δεν είχαν την κατάλληλη εμπειρία», προειδοποιεί το έγγραφο. Και, σε αντίθεση με όπως ειθίσται, κανένας βιομηχανικός εταίρος δεν έχει ακόμη οριστεί για να την υποστηρίξει στην αποστολή της.

Οι εσωτερικές υπηρεσίες της ΕΤΕπ επισημαίνουν κι άλλες ανησυχίες σχετικά με την διαγωνισμό υποβολής προσφορών. Λίγες εβδομάδες μετά την επιλογή της CNPC τον Αύγουστο του 2019, μια από τις εταιρείες μέλη της κοινοπραξίας, η ελληνική Άκτωρ, αποκλείστηκε από το έργο από τον Κύπριο εργολάβο. Εξαιτίας των κατηγοριών για διαφθορά προς αυτήν και της μητρικής εταιρείας, του ομίλου Ελλάκτωρ, που αφορούσαν άλλες δημόσιες συμβάσεις έργων. Μια κόκκινη σημαία για τους συγγραφείς. Χωρίς να διατυπώνουν ρητά αυτή την υπόθεση, αφήνουν να εννοηθεί ότι η ανάθεση της σύμβασης για τον τερματικό σταθμό LNG θα μπορούσε να αμαυρωθεί από δόλιες χρηματοοικονομικές ροές. Το έγγραφο εκπλησσει επίσης από το γεγονός ότι οι άλλες δύο προσφορές για το έργο απορρίφθηκαν «πριν από οποιαδήποτε λεπτομερή, τεχνική και οικονομική αξιολόγηση». Προερχόμενες από δύο άλλες κοινοπραξίες, η μία με επικεφαλής την ελληνική εταιρεία Damco Energy και η άλλη από τον κορεατικό όμιλο Samsung, αποκλείστηκαν για λόγους συμβατότητας.

Πάνω από όλα, οι τελευταίοι ενδιαφέρονται για το κόστος της κατασκευής του τερματικού σταθμού LNG Βασιλικού. «Η τιμή του έργου τοποθετείται στο στην υψηλότερη ποιότητα για τέτοιου είδους σχεδίου» γράφουν. Ωστόσο, τεχνικά δεν είναι. Γιατί πρόκειται για έργο μετατροπής. Η κινεζική κοινοπραξία σχεδιάζει να αγοράσει ένα πλοίο LNG, το οποίο συνήθως μεταφέρει υγροποιημένο φυσικό αέριο, για να το μετατρέψει σε «FSRU». Το κόστος αυτής της επένδυσης ανέρχεται, σύμφωνα με πληροφορίες μας, γύρω στα 200 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή τα δύο τρίτα του συνολικού ποσού του σχεδίου. Το ποσό αυτό καλύπτει την αγορά του δεξαμενόπλοιου LNG, ενός πλοιαρίου του 2002 που ανήκει στην εταιρεία Shell, και τη μετατροπή του. «Τιμές πάνω από εκείνες της αγοράς» διαπιστώνουν οι υπηρεσίες της ΕΤΕπ. Πέρσι, μια αντίστοιχη σύμβαση μετατροπής είχε υπογραφεί στην Κροατία για λιγότερο από 30 εκατομμύρια ευρώ. Και τα δεξαμενόπλοια LNG που κατασκευάστηκαν αρχές της δεκαετίας του 2000 πωλούνται συνήθως από 30 έως 40 εκατομμύρια ευρώ. Η διαφορά λοιπόν από την κανονική τιμή είναι μεγαλύτερη από 100 εκατ. ευρώ. Δηλαδή λίγο πολύ το ποσό της επιδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση...

Μια ευρωπαϊκή πηγή, γνώστης του θέματος, δήλωσε: Αυτό το συμβόλαιο είναι γκροτέσκο, γελοίο, αλλόκοτο. Είναι ένα οικονομικό και ηθικό σκάνδαλο»

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

ΠC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Προς άρση του μονοπωλίου της ΔΕΦΑ στο Φ.Α.

Μοναδική προϋπόθεση που τίθεται, το έργο εισαγωγής φθηνού καυσίμου που προτείνει ιδιωτική κοινοπραξία να έχει ωριμάσει

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ενώπιον καθοριστικών εξελίξεων θα βρεθεί το επόμενο διάστημα η αγορά φυσικού αερίου στην Κύπρο, η οποία από τις 18 Ιουνίου 2008 με απόφαση του τότε Υπουργικού Συμβουλίου, (Αρ. Απόφασης 67.366), έχει χαρακτηριστεί αναδυόμενη και η καθολική εισαγωγή και διάθεση του Φ.Α. εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας ανατέθηκε στη ΔΕΦΑ. Δεκαεπτά χρόνια μετά και χωρίς να έχει υλοποιηθεί ο στόχος εισαγωγής και πώλησης Φ.Α. (λειτουργία της αναδυόμενης αγοράς), η κυβέρνηση θα κληθεί να λάβει σημαντικές αποφάσεις που από τη μια θα αφορούν το μονοπώλιο της ΔΕΦΑ στο Φ.Α. και από την άλλη το επόμενο βήμα που είναι το άνοιγμα της αγοράς που θα βάλει στο παιχνίδι εισαγωγής Φ.Α. και ιδιώτες.

Αφορμή για τις διαφαινόμενες εξελίξεις αποτέλεσε πρόταση της ελλαδικής εταιρείας Energean και της κυπριακής συμφερόντων Cyfield για εισαγωγή Φ.Α. από τα ισραηλινά κοιτάσματα Karish και Karish North για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η πρόταση των δύο εταιρειών έχει δημιουργήσει κινητικότητα στο υπουργείο Ενέργειας, το οποίο υπό το φως των καθυστερήσεων στην ολοκλήρωση των έργων στο τερματικό του Βασιλικού και με αβέβαιο τον χρόνο εφοδιασμού της εσωτερικής αγοράς προκρίνει την απελευθέρωση της αγοράς Φ.Α. με συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Κυβερνητική πηγή με την οποία μίλησε η «Κ» έλεγε πως «θα ήταν αυτοκτονία να απορριφθεί μια ενναλακτική ενεργειακή πηγή εφοδιασμού της εσωτερικής αγοράς, με την προϋπόθεση ότι ο φάκελος

Διατεθειμένη να προχωρήσει σε αλλαγή του θεσμικού πλαισίου της αγοράς Φ.Α. είναι η κυβέρνηση με αφορμή τη νέα υποβολή πρότασης για εισαγωγή Φ.Α. από τις εταιρείες Energean και Cyfield.

της πρότασης έχει ωριμάσει. Σε μια τέτοια περίπτωση δεν μπορείς να αρνηθείς την εισαγωγή Φ.Α. με άρση του θεσμικού πλαισίου της αναδυόμενης αγοράς».

Τα θέλω της Λευκωσίας

Με βάση τα βήματα που πρέπει να γίνουν για να διαφοροποιηθεί το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την αγορά Φ.Α. (Ν.199(Ι)/2007) το οποίο δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 31 Δεκεμβρίου 2007, την τελική απόφαση θα λάβει το Υπουργικό Συμβούλιο ενώπιον του οποίου θα παρουσιαστεί ο φάκελος του έργου των εταιρειών Energean και Cyfield. Όπως πληροφορείται η «Κ», συνάμα με τη θετική ανταπόκριση, το υπουργείο Ενέργειας έχει καθορίσει τον οδι-

Οι πρώτες σκέψεις για άρση του μονοπωλίου της ΔΕΦΑ έγιναν μετά το ναυάγιο των έργων κατασκευής του τερματικού στο Βασιλικό, ως ένα μέτρο προκειμένου να μην σημειωθεί καθυστέρηση στην εισαγωγή Φ.Α. στην Κύπρο.

κό χάρτη αλλά και τις προϋποθέσεις εκείνες προκειμένου το έργο να λάβει το πράσινο φως που θα άρει τον μονοπωλιακό χαρακτήρα της ΔΕΦΑ. Σύμφω-

να με τις ίδιες πληροφορίες, η κυβέρνηση έχει ενημερώσει τις δύο εταιρείες πως ο φάκελος του έργου εισαγωγής Φ.Α. θα πρέπει να ικανοποιεί: Πρώτον, την ωρίμανση του έργου, δεύτερον να έχει εξασφαλιστεί η άδεια εξαγωγής Φ.Α. (από το Ισραήλ), τρίτον, να έχουν πραγματοποιηθεί οι περιβαλλοντικές μελέτες σε Κύπρο και Ισραήλ και τέταρτον, να έχει εξασφαλιστεί άδεια από την Κυπριακή Δημοκρατία. Εφόσον εξασφαλιστούν τα προαπαιτούμενα το Υπουργικό Συμβούλιο θα εξετάσει και θα αποφασίσει για διαφοροποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την αγορά Φ.Α.

Η πρώτη αντίδραση

Παράλληλα με τις προϋποθέσεις που τίθενται, το υπουργείο

Ενέργειας εμφανίζεται να έχει ενημερώσει τις δύο εταιρείες και για κάποιες άλλες παραμέτρους που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πρώτον, το έργο του τερματικού στο Βασιλικό που αφορά υγροποιημένο Φ.Α. (LNG) και το κατά πόσο μπορεί να θεωρηθεί ανταγωνιστικό και δεύτερον, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο της αγοράς Φ.Α. Από πλευράς κυβέρνησης πηγή έλεγε στην «Κ» πως το Υπουργικό θα εξετάσει τον φάκελο προκειμένου να πάρει την τελική απόφαση για αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο.

Παρά το θετικό κλίμα που φαίνεται να έχει δημιουργηθεί από την πρόταση Energean και Cyfield για επίσπευση εισαγωγής Φ.Α., σε πολιτικό επίπεδο τηρείται επιφυλακτική στάση για ενδεχόμενη ύπαρξη αστερίσκων που να έρχονται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αρμόδιες πηγές έλεγαν στην «Κ» ότι οι όποιες επιφυλάξεις υπάρχουν, θα εκλείψουν όταν οι δύο εταιρείες καταθέσουν τον σχετικό φάκελο του έργου στις αρμόδιες υπηρεσίες της Δημοκρατίας. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε πως οι πρώτες σκέψεις για άρση του μονοπωλίου της ΔΕΦΑ, για τις οποίες είχε γράψει η «Κ», έγιναν μετά το ναυάγιο των κατασκευαστικών έργων στο Βασιλικό από την κινεζική κοινοπραξία CPP-METRON Consortium Ltd. Όπως φαίνεται, τα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί στο Βασιλικό με τα κατασκευαστικά έργα, για τα οποία αναμένεται έκθεση από συμβούλους που έχει προσλάβει η ΕΤΥΦΑ, έχουν ωριμάσει τις σκέψεις που γίνονταν για απελευθέρωση της αγοράς ΦΑ ως το plan B έλευσης του Φ.Α.

Πρόταση για το μονοπώλιο

Η πρόταση για εισαγωγή Φ.Α. από τα ισραηλινά κοιτάσματα δεν είναι και καινούργια. Την ίδια πρόταση είχε υποβάλει από μόνη της η διαχειρίστρια εταιρεία των δύο κοιτασμάτων Energean, όταν είχε ξεκινήσει η εκμετάλλευσή τους. Πρόταση που δεν έτυχε, τότε, της δέουσας υποδοχής μιας και το βάρος είχε πέσει στο τερματικό του Βασιλικού. Η επάνοδος της Energean με τη συμμετοχή της Cyfield έβαλε και πάλι στο τραπέζι την προοπτική ενός αγωγού, ο οποίος θα μεταφέρει ισραηλινό Φ.Α. στον σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της Cyfield στο Μαρί. Οι δύο εταιρείες έχουν υπογράψει επιστολή πρόθεσης για 0,3 δισ. κ.μ. Φ.Α. σε ετήσια βάση. Το έργο θα υλοποιηθεί με ιδιωτικά κεφάλαια και σύμφωνα με την πρόταση που έχει υποβληθεί θα μπορεί να λειτουργήσει σε 12 μήνες από την ώρα που θα ληφθούν οι σχετικές άδειες. Ο αγωγός θα ξεκινά από το FPSO Energean Power, μια πλωτή υποδομή που σήμερα τροφοδοτεί αγωγό που μεταφέρει Φ.Α. από το Ισραήλ, και θα καταλήγει στο Μαρί. Την πρόταση των δύο εταιρειών έχει υποστηρίξει ήδη το Ισραήλ μέσω του πρεσβευτή του στη Λευκωσία Όρεν Ανόλικ.

Έκθεση

70

ΧΡΟΝΙΑ Ε.Ο.Κ.Α.
1955 - 1959

Μια έκθεση από το αρχείο εφημερίδων και το φωτογραφικό αρχείο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, καθώς και οπτικοακουστικό υλικό από το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου.

23 Νοεμβρίου έως τις 12 Δεκεμβρίου 2025

Παλαιό Δημοτικό Μέγαρο Λευκωσίας (προμαχώνας Νταβίλα)

Ώρες λειτουργίας:
Δευτέρα – Παρασκευή 16:00 – 19:00
Σάββατο και Κυριακή 10:00 – 18:00

Είσοδος Ελεύθερη

Υπό την αιγίδα του Υπουργού Εσωτερικών κ. Κωνσταντίνου Ιωάννου.

Υπουργείο Εσωτερικών
Κυπριακή Δημοκρατία

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Ασυναρτησίας το ανάγνωσμα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Αν κάτι έχει πετύχει αυτή η «συζήτηση» περί συνενεργασίας ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ, είναι να επιβεβαιώσει πως ο κεντρικός χώρος παραμένει σε ένα θλιβερό μετεωρισμό. Το θέμα δεν έγκειται καν στο αν θα συμπλεύσουν τα δύο κόμματα, αν θα κατέβουν μαζί στις εκλογές ή αν θα επιστρέψουν τα «ορφανά» στελέχη στην πατρική εστία. Το θέμα είναι πως εδώ και μέρες βλέπουμε δύο πολιτικούς αρχηγούς να διαφωνούν δημόσια για το πιο απλό πράγμα: αν υπήρξε ή όχι πρόταση συνενεργασίας μεταξύ τους. Ο κ. Παπαδόπουλος δηλώνει με κάθε σοβαρότητα ότι η πρόταση υπήρξε και μάλιστα επανειλημμένως και σε συναντήσεις και μέσω τρίτων και πως ήταν και συγκεκριμένη για κοινό ψηφοδέλτιο, αλλά απορρίφθηκε.

Από την άλλη, ο κ. Καρογιάν δηλώνει με εξίσου απόλυτη σοβαρότητα ότι δεν υπήρξε τίποτα που να θυμίζει σοβαρή πολι-

απτόντο. Σοβαρά τώρα, οι δύο αρχηγοί θεωρούν πως ο κόσμος με όσα προβλήματα έχει καθημερινά να διαχειριστεί, πρέπει να έχει και την έγνοια να παρακολουθεί ποιος έστειλε μήνυμα κι αν έφτασε το χαμπάρι και ποιος είπε τι στην τηλεόραση και ποια πρόταση θα μπορούσε να γίνει αλλά δεν έγινε και άλλες ασυνάρτητες ιστορίες του χωρκού;

Το μόνο που πετυχαίνει όλο αυτό το ακατανόητο σε πολλά επίπεδα σκηνικό είναι να προσθέσει ακόμα έναν παραλογισμό στη μεγάλη λίστα που καθημερινά υπονομεύει την πολιτική σοβαρότητα του δύσμοιρου αυτού τόπου. Γιατί εδώ δεν μιλάμε για λεπτομέρειες, ούτε για διαφορετικές ερμηνείες μιας περιπλοκής συμφωνίας. Μιλάμε για το πιο βασικό: έγινε ή όχι πρόταση συνενεργασίας; Ο κ. Καρογιάν μάλιστα το πήγε ακόμα παραπέρα, δηλώνοντας πως ακόμα κι αν υπήρχε επίσημη πρόταση, καμία σημασία δεν θα είχε γιατί τα δύο κόμματα έχουν ουσιαστικές πολιτικές διαφορές με πρώτιστο το Κυπριακό.

Την ίδια ώρα αυτές τις ουσιαστικές διαφορές στελέχη του ΔΗΚΟ δεν φαίνεται να τις βλέπουν αφού εκτοξεύουν καλέσματα ενότητας (βλέπε Χρίστος Σενέκκς) υποστηρίζοντας πως πρόκειται «για ιστορική ευθύνη να προστατευθεί ο ρόλος του Κέντρου όπως “κληροδοτήθηκε” από τον Σπύρο Κυπριανού και Τάσσο Παπαδόπουλο». Στην αντίπερα όχθη, ωστόσο, αυτές οι βαρυγδούπες δηλώσεις πέφτουν στο κενό και ο χορός καλά κρατεί. Αποτέλεσμα: Ένας καταγιγισμός αντιφατικών δηλώσεων και μισόλογων που το μόνο που φανερώνουν είναι την αδυναμία αμφότερων των αρχηγών να διατηρήσουν τον έλεγχο του αφηγήματος. Και κατά τ' άλλα προσπαθούν να πείσουν ότι ο χώρος του Κέντρου εγγυάται τη σταθερότητα, τη μετριοπάθεια και τη σοβαρότητα απέναντι στους κάθε λογής νεοεμφανιζόμενους «λαϊκιστές σωτήρες».

Εκείνο ωστόσο που συμβαίνει είναι πως περιφέρεται μπροστά μας η αδυναμία συνεννόησης τους ακόμα και για τα αυτονόητα. Και ύστερα διερωτώνται γιατί κατακυλούν τα ποσοστά τους στο πάτωμα. Διότι από την ώρα που αποφάσισαν να παίξουν τον ρόλο των συγκυβερνώντων κομμάτων, για να σώσουν εαυτούς και τελικά βρέθηκαν να μην έχουν ούτε ρόλο ούτε λόγο, η εικόνα τους παραμένει θλιβερή, νευρική και ιδιαίτερα προβληματική. Και το χειρότερο είναι ότι δεν κάνουν τίποτα ουσιαστικό για να τη βελτιώσουν.

elenixenou11@gmail.com

Στην «Ιθάκη» του, ο Αλέξης Τσίπρας διαπιστώνει ότι οι στενοί συνεργάτες του, με τους οποίους θα έδινε τον αγνό αγώνα και θα σήκωναν στους ώμους τους το δράμα του ελληνικού λαού, δεν ήταν παρά ένας τραγικός θίασος από παρτάλια...

Πώς γίνεται να μην μπορούν καν να συμφωνήσουν στο τι συζητήσαν στις κατ' ιδίαν συναντήσεις τους, με αποτέλεσμα ο ένας να επιμένει ότι η πρόταση έγινε και ο άλλος ότι δεν την είδε ποτέ;

τική πρόταση παρά μόνο λόγια του αέρα και πως όλες αυτές οι «τοποθετήσεις» περί συνεργασίας τον αφήνουν έκπληκτο, διότι «εκτός του ότι δημιουργούν εντυπώσεις δεν ανταποκρίνονται καν στην πραγματικότητα». Και εδώ έρχεται ευλόγη ο талаιπαρωμένος σκεπτόμενος πολιτης να διερωτηθεί: Πώς γίνεται να μην μπορούν καν να συμφωνήσουν στο τι συζητήσαν στις κατ' ιδίαν συναντήσεις τους, με αποτέλεσμα ο ένας να επιμένει ότι η πρόταση έγινε και ο άλλος ότι δεν την είδε ποτέ; Ζουν σε παράλληλα σύμπαντα; Μιλούν άλλη γλώσσα;

Τι στο καλό; Και σαν να μην έφτανε αυτό το θέατρο του παραλόγου, αντί κάποιος να σπεύσει να τους συνεφέρει, η διαφωνία τους ξύπνησε εσωκομματικά φαντάσματα και από τις δύο πλευρές. Στο ΔΗΚΟ κάποιοι προειδοποιούν για «μονομερείς αποφάσεις» και κινδύνο αναξιοπιστίας και στη ΔΗΠΑ βουλευτές ζητούν επίσημη ενμείωση για να ξέρουν αν έγινε η πρόταση. Και το μπάχαλο συνεχίζεται

Μετά από παρέλευση αρκετού χρόνου και στο πλαίσιο ενός επιχειρούμενου rebranding, ο πρώην Έλληνας πρωθυπουργός, Αλέξης Τσίπρας, εμφανίζεται να έχει ανακαλύψει ή διαπιστώσει, αρκετά από εκείνα που κάποιοι παρατηρούσαμε την ώρα που συνέβαιναν, δηλαδή σε χρόνο πραγματικό. Ήταν την περίοδο που η πλειοψηφία ηδονίζονταν με άνευ υποστάσεως τσαμπουκάδες και φαρανισμούς και ο χαρακτηρισμός «γερμανοτσολιάδες» μοιραζόταν με αβασάνιστη ευκολία σε αλλεργικούς σε αριβίστες και τυχοδιώκτες, που δεν έλκονται από ουτοπικές και εύπεια λόγια που κυμαίνονται μεταξύ απάτης και αυταπάτης.

Ο ίδιος –πρωταγωνιστής εκείνης της περιόδου– σήμερα διεκδικεί το δικαίωμα –και καλώς πράττει– στην επανεφεύρεση. Και το ασκεί μέσα από τις 762 σελίδες που συνθέτουν την «Ιθάκη» του. Καρπώ αναστοχαστικού μόχθου, όπως έχει με επιτυχία διαφημιστεί, που μάλλον αφορμάται υποσυνείδητα από την κλασική πια φράση του Κωνσταντίνου Μπυσσόν, «Σε 10 χρόνια, θα το έχουμε ξεχάσει».

Και προς τούτο συνηγορεί και η ανάγκη για τη συγγραφή του, όπως ο συγγραφέας ο ίδιος την διατύπωσε, εύγλωττα από τον Κέντρου συνέντευξή του: «Ήρθε η ώρα να πω τη δική μου αλήθεια».

Τον 41χρονο τότε πρωθυπουργό, που όταν εξελέγη τον

Έτσι, ο άνθρωπος αυτός χρειάστηκε να ανασπώσει μόνοις, στους δικούς του ώμους το δράμα του λαού του και να παλέψει με όλες του τις δυνάμεις απέναντι στις δυνάμεις του σκότους.

Ιανουάριο του 2015 δήλωνε στο Stern «Σε έξι μήνες η Ελλάδα θα είναι μια άλλη χώρα» και, όπως ήταν, τον εμπιστευτήκαν οι εξισθάνθηκε την ανάγκη να ασκήσει κριτική στο σχέδιο Τραμπ για την υπονόμευση των υφισταμένων συνόρων της Ουκρανίας

Η πρωτοβουλία του Ντόναλντ Τραμπ στο Ουκρανικό, τόσο με το σχέδιο 28 σημείων, όσο και με τη βελτιωμένη θεωρητική έκδοσή του, 19 σημείων, καταστρατηγεί το διεθνές δίκαιο, επιδιώκει τη χάραξη νέων συνόρων στην Ουκρανία και δεν λαμβάνει υπόψη την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας. Εξίσου επικίνδυνος είναι ο τρόπος με τον οποίο στήθηκε αυτό το σχέδιο λύσης, καθώς σύμφωνα με το Bloomberg, ο Στιβ Γουίτκοφ σύμβουλος του κ. Τραμπ κατήθυνε τον Γιούρι Ουσάκοφ σύμβουλο του κ. Πούτιν, πώς να χειριστεί ο Ρώσος πρόεδρος, τον πρόεδρο των ΗΠΑ: Με φιλοφρονήσεις, ώστε ο Τραμπ να αναλάβει πρωτοβουλία στο Ουκρανικό και να τοποθετηθεί στο τραπέζι ένα σχέδιο λύσης, στα μέτρα της Μόσχας. Ο Γουίτκοφ λοιπόν πρότεινε στον Ουσάκοφ, όπως ο Πούτιν συγκαλεί τον Τραμπ για τη συμφωνία στη Γάζα, παρουσιάζοντάς τον ως «άνθρωπο της ειρήνης».

Έτσι έγινε. Και ως αποτέλεσμα, με-

τά τη Γάζα, ο Τραμπ υπέβαλε σχέδιο λύσης και για το Ουκρανικό, με «ρωσικές προδιαγραφές». Προνοώντας μεταξύ άλλων, τη νομιμοποίηση της υπαρξιακής ουκρανικών εδαφών από τη Ρωσία, χαράσσοντας νέα σύνορα και εκπόνώντας νέους χάρτες. Κι όλα αυτά ερήμην του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών που είναι πλέον κυριολεκτικά ανύπαρκτος. Και ερήμην της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει καταντήσει «καθαρός συνεισφορέας», σπονσαύοντας απλώς οικονομικά την Ουκρανία, χωρίς όμως κανένα ρόλο στον τερματισμό του πολέμου, τον οποίο προκάλεσε η εισβολή της Ρωσίας.

Μέσα στην πολιτική της ανυποληψία, η οποία δυστυχώς δεν αμφισβητείται, η Ευρωπαϊκή Ένωση τόλμησε πάντως να προειδοποιήσει για το περιεχόμενο των προτάσεων Τραμπ. Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν χαρακτήρισε μεν ως «εμπρόσδεκτο» το σχέδιο Τραμπ για τον τερματισμό του πολέμου στην Ουκρανία, αλλά δεν δίστασε να προειδοποιήσει ότι «εάν σήμερα νομιμοποιήσουμε και εμποποιηθούμε την υπονόμευση των συνόρων, ανοίγουμε την πόρτα

Ντόναλντ και Νίκος

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

σε περισσότερους πολέμους αύριο, και αυτόν, όπως είπε, «δεν μπορούμε να το επιτρέψουμε». Η κα φον ντερ Λάιεν τολμώσας δηλαδή να ασκήσει κριτική στο σχέδιο Τραμπ για την υπονόμευση των υφισταμένων συνόρων της Ουκρανίας

Η κα φον ντερ Λάιεν τολμώσας δηλαδή να ασκήσει κριτική στο σχέδιο Τραμπ για την υπονόμευση των υφισταμένων συνόρων της Ουκρανίας και για την καταστρατήγηση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας.

και για την καταστρατήγηση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας. Κάτι που έκανε και η Κάγια Κάλας, ύπατη εκπρόσωπος της Ε.Ε., υποδεικνύοντας ότι ναι μεν η Ε.Ε. επιθυμεί τον τερματισμό του πολέμου, αλλά ο τρόπος με τον οποίο θα

γίνει αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, υπενθυμίζοντας ότι στην Ουκρανία «υπάρχει ένας επιτιθέμενος και ένα θύμα».

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, ο οποίος λογικά θυμάται ότι ηγείται ενός ακόμη θύματος εισβολής και κατοχής, δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να ασκήσει κριτική στο σχέδιο Τραμπ. Παρά το γεγονός ότι πυκνώνουν οι πληροφορίες που θεωρούν πιθανό ένα σενάριο εκδήλωσης πρωτοβουλίας από τον πλανητάρχη και στο Κυπριακό, ανάλογης προφανώς με αυτήν που έχει αναλάβει στην Ουκρανία. Χωρίς δηλαδή να λαμβάνει υπόψη κυριαρχία, ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα και υποβάλλοντας προτάσεις που καταστρατηγούν κάθε έννοια διεθνούς δικαίου.

Ο δικός μας Πρόεδρος, λοιπόν, που έχει ειδικούς λόγους να ασκήσει κριτική στο σχέδιο Τραμπ, επιλέγει να ποιεί την νήσαν. Στην πρόσφατη τηλεδιάσκεψη των «27», για το Ουκρανικό, υποδέχθηκε θετικά την αυξημένη κινητικότητα και την ενεργό εμπλοκή των ΗΠΑ. Παράλληλα, ο κ. Χριστοδουλίδης επαναβεβαίωσε τον πλήρη σεβασμό της Κύπρου

στην κυριαρχία, την ανεξαρτησία, και την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας, προπερνώντας ωστόσο με πρωτοφανή ευκολία, το αναντίλεκτο γεγονός ότι οι προτάσεις Τραμπ κινούνται στο ακριβώς αντίθετο ρεύμα. Κυρίως, όμως, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δεν είπε λέξη για τον επιδιαιτητικό χαρακτήρα των προτάσεων Τραμπ. Διότι, τα σχέδια που υπέβαλε ο πλανητάρχης, τόσο στην Ουκρανία, όσο και στη Γάζα (όπου είχε τη βοήθεια της Τουρκίας), δεν αφήνουν περιθώρια διαπραγματεύσεως, κυρίως για τον «αδύναμο κρίκο» της εξίσωσης. Και κινούνται στη λογική «take it ή leave it». Εκτός κι αν ο Πρόεδρος μας βολεύεται μέσα από μια τέτοια προσέγγιση.

Σημ.: Τώρα που πλησιάζουν Χριστούγεννα, μήπως πρέπει να προκηρύξουμε έρανο για να προσλάβουμε όλοι μαζί έναν επικοινωνιολόγο για τον Σάββα Αγγελίδη; Ή μήπως είναι άδικος κόπος;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Μπρα ντε φερ διαρκείας στο Ουκρανικό

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το θρήλερ της Ουκρανίας συνεχίζεται και κανείς μας δεν μπορεί να προβλέψει ούτε και πώς θα τελειώσει.

Ο πρόεδρος Τραμπ είναι σαφές ότι θα ήθελε να επιβάλει μια συμφωνία αύριο το πρωί, ικανοποιώντας το μεγαλύτερο μέρος των απαιτήσεων του Πούτιν. Το επικειρεί, αλλά βρίσκει απέναντί του τους Ευρωπαίους ηγέτες και, το κυριότερο, ανθρώπους σαν τον υπουργό Εξωτερικών Ρούμπιο, που δεν είναι διατεθειμένοι να διαρρήξουν οριστικά τις ευρωατλαντικές σχέσεις και να επιτρέψουν στη Μόσχα να κερδίσει άνευ όρων τον πόλεμο. Ρούμπιο, Ρεπουμπλικανός στο Κογκρέσο και Ευρωπαίοι κέρδισαν τον δεύτερο γύρο χρησιμοποιώντας αυτή τη φορά και ανορθόδοξα μέσα, από αθώες μέχρι πολύ «πονηρές» διαρροές σε μέσα ενημέρωσης. Αυτό το μπρα ντε φερ θα συνεκιστεί όμως για καιρό. Ο Πούτιν έχει διαβάσει τον Τραμπ και θα προσπαθήσει πάλι να βρει ένα παράθυρο ευκαιρίας για να πετύχει τον στόχο του. Οι Ευρωπαίοι βυθίζονται όλο και περισσότερο σε κατάθλιψη, καθώς συνειδητοποιούν ότι πληρώνουν μεν τον λογαριασμό για τον πόλεμο στην Ουκρανία, αλλά κανείς δεν τους παίρνει στα σοβαρά, ενώ ο Τραμπ θεωρεί περιττό ακόμη και να τους καλέσει στο τελικό τραπέζι της διαπραγμάτευσης. Καταλαβαίνουν ότι η αδράνεια και η τεμπελιά δεκαετιών δεν τους επιτρέπουν να κάνουν κινήσεις που θα τους ενισχύσουν άμεσα. Μοιραίοι

και άβουλοι γκρινιάζουν, φωνάζουν και στο τέλος λειτουργούν πυροσβεστικά όταν τα πράγματα ξεφεύγουν.

Αβέβαιο, όμως, είναι αυτή τη φορά το μέλλον του Ζελένσκι. Οι έρευνες για τη διαφθορά έχουν πλησιάσει επικίνδυνα το άμεσο περιβάλλον του, αφαιρώντας του ένα σημαντικό ηθικό και επικοινωνιακό πλεονέκτημα που είχε χρησιμοποιήσει με αριστοτεχνικό τρόπο στην παγκόσμια σκηνή, από την ώρα που τα ρωσικά τανκς κινήθηκαν προς το Κίεβο. Ήταν ο τέλειος «Δαυίδ» στον κόσμο των social media και ένας ηγέτης που κινητοποιήσε τον λαό του να δώσει μια άνιση μάχη. Ο Ζελένσκι ήξερε ότι θα ήταν πολύ δύσκολο να μεταλλαχθεί από ηγέτης ενός ηρωικού πολέμου σε ηγέτη του επώδυνου συμβιβασμού. Η Ιστορία έχει δείξει ότι αυτή η αναγκαστική μετάλλαξη έχει πάντοτε τεράστιο προσωπικό και πολιτικό κόστος.

Τώρα βρίσκεται σε πραγματικές συμπληγάδες. Από τη μια έχει να αντιμετωπίσει έναν πιεστικό Τραμπ, που δεν τον βλέπει με συμπάθεια... Από την άλλη πιέζεται για αφόρνητα από τις κατηγορίες για τη διαφθορά στην αυλή του και τη σκληρή πραγματικότητα στο μέτωπο και στην οικονομία. Το μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα δεν θα μπορούσε να απεικονίζει πιο ανάγλυφα την κατάσταση του και τα διλήμματα που έχει μπροστά του. Και οι Ευρωπαίοι ηγέτες έχουν βέβαια τα δικά τους, αλλά θα συνεχίσουν απλώς να τα μελετούν, να συζητούν, να μελετούν, να συζητούν...

Το γενναίο ψεύδος

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Ενάμιση χρόνο πριν από τη διεξαγωγή των προσεχών βουλευτικών εκλογών, η Ελλάς έχει εισέλθει σε μία από τις μακρότερες προεκλογικές περιόδους της. «Το πανηγύρι» άρχισε. Μόνον που δεν υπάρχει ο «αρχηγός» να πάρει «την ευθύνη», όπως επί σκηνής έκανε ο Σαββόπουλος, αφουγκραζόμενος κάποιες στιγμές «τη μυστική βοή των πλησιάζοντων γεγονότων».

Θα πει κανείς βεβαίως ότι αυτά συμβαίνουν μόνον στην τέχνη. Και εάν ακόμη υποτεθεί ότι έτσι έχουν τα πράγματα, το «πανηγύρι» –θρησκευτικό, πολιτικό ή καλλιτεχνικό– είναι ένα από τα βασικά στοιχεία της ιδιοσυστασίας των Ελλήνων. Ζία στιγμιαία έξοδος από μία ζωφερή πραγματικότητα.

Εάν υπάρχει κάτι που χαρακτηρίζει την εκλογολογία των ημερών μας είναι ότι κανένα κόμμα δεν πρόκειται να εξασφαλίσει ποσοστό που θα επιτρέψει τον σχηματισμό αυτοδυνάμου κυβερνήσεως. Αυτό προκύπτει από τις αλληπάλλληλες δημοσκοπήσεις που διεξάγονται. Αλλά επειδή η Ελλάς είναι χώρα των Λωτοφάγων, ουδείς λαμβάνει υπ' όψιν ότι η κομματική αυτοδυναμία δεν εγγυάται την επιτυχή διακυβέρνηση μιας χώρας.

Από το 1974 έως το 2010 η Ελλάς κυβερνήθηκε από ισχυρότατες μονοκομματικές κυβερνήσεις, με τη Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ να εναλλάσσονται στην εξουσία. Αυτό όμως δεν απέτρεψε τη χρεοκοπία της χώρας, για λόγους που δεν είναι του παρόντος. Η έξοδος από την κρίση επετεύχθη με τεράστιο κόστος από δύο πολιτικά ανορθόδοξους συνασπισμούς – της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ, σε πρώτη φάση, και εν συνέχεια του ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝΕΛ.

Οι προαναφερθείσες κυβερνήσεις συνεργασίας υπήρξαν αποτέλεσμα ανάγκης, αλλά το ουσιώδες είναι ότι λειτούργησαν. Παράλληλα, για πρώτη φορά όλα τα κόμματα, με εξαίρεση το ΚΚΕ, που κατημερινά σπαράσσονται λυσσαλέα σε κάθε ευκαιρία, δεν αμφισβητούν ότι η θέση της Ελλάδος είναι στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ. Ούτε καν το υπαινίσσονται καθ' οιονδήποτε τρόπο.

Εξέλιπε, ως εκ τούτου, η δυνατότητα αυτενεργείας μιας όποιας κυβερνήσεως –αυτοδυνάμου ή συνασπισμού κομμάτων– στα θέματα οικονομικής πολιτικής ή παρεκκλίσεως από τις οδηγίες της Ε.Ε. Ούτε υπάρχει, φυσικά, περίπτωση διαφοροποιήσεως στα θέματα ασφαλείας, εκτός πλαισίου της αμερικανικής στρατηγικής στην περιοχή. Η χώρα είναι, ως εκ τούτου, απολύτως σταθερή και ασφαλής, έστω υπό καθεστώς «εθελοδοουλίας» ή απώλειας κυριαρχίας.

As μην αναζητή κατά συνέπεια κανείς ηγέτες διαμετρήματος ων ουκ έστι χρεία σε τελική ανάλυση. Και εάν αλληλοκατηγορούνται σήμερα οι πολιτικοί μας ως διαρκώς ψευδόμενοι, κάποιοι δεν θα διατάσουν να επικαλεστούν χωρίο του Ε' Βιβλίου της Πολιτείας του Πλάτωνα όπου αναφέρονται τα εξής ανήκουστα στο ευρύ κοινό: «Φαίνεται ότι θα καταστεί ανάγκη να καταφεύγουν συχνά στο ψεύδος και στην απάτη οι άρχοντές μας, προς ωφέλεια των πολιτών. Εχουμε άλλωστε πει ότι χρήσιμα και αυτά, ως ένα είδος φάρμακου.» Είναι ευρηματικότατοι διαχρονικούς οι πολιτικοί. Ήταν παλαιά ρήση «φονικικη» τα αναφερόμενα στο «γενναίον» ψεύδος, λέγει ο Σωκράτης σε άλλο σημείο του ίδιου πλατωνικού συγγράμματος.

Το καλό με τον Πούτιν είναι ότι δεν εννοεί αυτά που λέει. Μία εβδομάδα πριν από την εισβολή στην Ουκρανία η κ. Ζαχάροβα μιλούσε για αστεία υπόθεση. Η Ευρώπη την πίστευε σε αντίθεση με την Αμερική που επέμενε πως επίκειται η εισβολή. Η οποία εντέλει έγινε, απλώς βαφτίστηκε «ειδική στρατιωτική επιχείρηση». Δεν ξέρω αν ο Πούτιν πίστευε πως η εισβολή να το άμεσο περιβάλλον του, αφαιρώντας του ένα σημαντικό ηθικό και επικοινωνιακό πλεονέκτημα που είχε χρησιμοποιήσει με αριστοτεχνικό τρόπο στην παγκόσμια σκηνή, από την ώρα που τα ρωσικά τανκς κινήθηκαν προς το Κίεβο. Ήταν ο τέλειος «Δαυίδ» στον κόσμο των social media και ένας ηγέτης που κινητοποιήσε τον λαό του να δώσει μια άνιση μάχη. Ο Ζελένσκι ήξερε ότι θα ήταν πολύ δύσκολο να μεταλλαχθεί από ηγέτης ενός ηρωικού πολέμου σε ηγέτη του επώδυνου συμβιβασμού. Η Ιστορία έχει δείξει ότι αυτή η αναγκαστική μετάλλαξη έχει πάντοτε τεράστιο προσωπικό και πολιτικό κόστος.

Τώρα βρίσκεται σε πραγματικές συμπληγάδες. Από τη μια έχει να αντιμετωπίσει έναν πιεστικό Τραμπ, που δεν τον βλέπει με συμπάθεια... Από την άλλη πιέζεται για αφόρνητα από τις κατηγορίες για τη διαφθορά στην αυλή του και τη σκληρή πραγματικότητα στο μέτωπο και στην οικονομία. Το μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα δεν θα μπορούσε να απεικονίζει πιο ανάγλυφα την κατάσταση του και τα διλήμματα που έχει μπροστά του. Και οι Ευρωπαίοι ηγέτες έχουν βέβαια τα δικά τους, αλλά θα συνεχίσουν απλώς να τα μελετούν, να συζητούν, να μελετούν, να συζητούν...

Δεν είμαι ειδικός και δεν γνωρίζω αν έχει τις δυνάμεις η Ρωσία να ανοίξει ένα ακόμη μέτωπο σε μια χώρα του ΝΑΤΟ όπως η Πολωνία. Μπορεί βέβαια να συνεχίσει και να

εντείνει τον υβριδικό πόλεμο τον οποίον έχει ήδη ξεκινήσει. Εκείνο που ξέρουμε είναι ότι η Ουκρανία έχει σχεδόν εξαντλήσει τις δυνατότητές της να αμυνθεί. Δεν είναι μόνον ότι ο βασικός της σύμμαχος η Αμερική του Τραμπ αδιαφορεί για την τύχη της. Τον ενδιαφέρει περισσότερο ο πλούτος της Ρωσίας και ο Πούτιν έχει αποδείξει ότι αντιλαμβάνεται τις ευαισθησίες του προβάλλοντας σε κάθε κρίσιμη περίπτωση τη σχέση του με την Κίνα. Ο Τραμπ αδιαφορεί και για την τύχη του ΝΑΤΟ, και για την τύχη της Ευρώπης, όπως και ο Πούτιν. Και οι δύο πολύ θα ήθελαν να διαλύσουν τους δύο μεγάλους οργανισμούς, οικοδομήματα του μεταπολεμικού κόσμου τον οποίον θέλουν να μετασχηματίσουν σε κάτι «άλλο». Ποιο είναι αυτό το «άλλο» είναι άγνωστο. Η Ουκρανία μπορεί να συνεχίζει ακόμη να αντιστέκεται, όμως αν την εγκαταλείψει ο μεγαλύτερος σύμμαχός της, η Αμερική, θα καταρρεύσει. Η Ευρώπη δεν έχει τη δυνατότητα να την κρατήσει όρθια. Αργήσει πολύ να αντιδράσει και τώρα πια είναι αργά. Το σύμφωνο που υπέγραψε ο Ζελένσκι με τον Ματκόρν προβλέπει την παράδοση των πρώτων αεροπλάνων στην Ουκρανία εντός δεκαετίας. Κοινώς σε μιαν άλλη Γαλλία, μιαν άλλη Ουκρανία, σ' έναν άλλον κόσμο.

Στον ελληνικό μας μικρόκοσμο

μπορεί να μην υπάρχει ρωσόφιλο κόμμα, όμως το φιλορωσικό αίσθημα είναι ριζωμένο σε όλο το πολιτικό φάσμα. Αταβιστικό αντανακλαστικό σε συνδυασμό με τον αντιδυτικισμό της περιώνυμης ιδιοπροσωπείας μας. Τα επικειρήματα είναι μάλλον προβλέψιμα. Κατ' αρχάς η άποψη ότι για την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία ευθύνεται η δεύτερη αφού, αν εντασσόταν στο ΝΑΤΟ ή την Ε.Ε., θα περιορίζει τον «ζωτικό χώρο» της πρώτης. Κοινώς χρησιμοποιούν επιχείρημα αντίστοιχο με αυτό που χρησιμοποίησε ο Χίτλερ για να ξεκινήσει τον Πόλεμο. Στην αρχή ήταν η Σουδητία, ακολούθησε το Μόναχο και μετά ο πόλεμος έγινε παγκόσμιος. Ο Πούτιν θεωρεί ότι η διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης είναι η μεγαλύτερη καταστροφή του 20ού αιώνα, όπως και, τηρουμένων των αναλογιών, ο Χίτλερ θεωρούσε τη Συνθήκη των Βερσαλλιών. Δεν θέλω να εξομολώσω τον Πούτιν με τον Χίτλερ και γι' αυτό χρησιμοποιώ τις αναλογίες. Οι διαφορές είναι μεγάλες, όπως και οι διαφορές του κόσμου που προέκυψε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με τον σημερινό. Βασικό επιχείρημα των ρωσόφιλων: ο κόσμος ήταν πολύ πιο ισορροπημένος όσο υπήρχε η ΕΣΣΔ που εξισορροπούσε τις ιμπεριαλιστικές βλέψεις της Αμερικής. Κοινώς

ήταν καλύτερος, τουλάχιστον για όσους ζούσαν εκτός Σιδηρού Παριετώματος.

Σήμερα όμως δεν έχουμε να κάνουμε με δύο υπερδυνάμεις των οποίων οι διαφορές είναι, τρόπος του λέγειν, ιδεολογικές. Σήμερα έχουμε να κάνουμε με ένα σύμπλεγμα από δυνάμεις οι οποίες πολεμούν τις δυτικές δημοκρατίες και συμμαχούν ακόμη και με όσους εκθρεφούνται τον δυτικό πολιτισμό. Η ορθόδοξη Ρωσία με το σιτικό Ιράν και την ομπρέλα της Κίνας. Κι από την άλλη ένας αλλοπρόσαλλος ηγέτης ο οποίος αισθάνεται παντοδύναμος, περιφρονεί τους συμμαχούς του Ευρωπαίους και επιλέγει για συνομιλητή τον εν δυνάμει εχθρό του, τον Πούτιν. Σ' αυτές τις περιπτώσεις έχεις να διαλέξεις με ποιους θα πας και ποιους θ' αφήσεις. Το ζητούμενο δεν είναι ιδεολογικό. Είναι υπαρξιακό.

Η εμπειρία της φρίκης του Β' Παγκοσμίου δεν επέτρεψε στη σύγκρουση των υπερδυνάμεων να γίνει θερμή. Είχαμε να κάνουμε με δυο οργανωμένα μπλόκ. Ο καθένας ήξερε τη θέση του, κι όταν ο καθένας ξέρι τη θέση του το δικαίο διατηρεί τα δικαιώματά του. Στη σημερινή ρευστότητα ελλοχεύει το Χάος. «Ακρισία δε και ταραχή έτι πλείων μετά την μάχην εγένετο ή πρόσθεν...». Έτσι κλείνει ο Ξενοφών τα «Ελληνικά» του.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Αποτίμηση της ελληνικής στάσης στο Ουκρανικό

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η στροφή της Μαριούπολης και πολλών ελληνόφωνων χωριών της Αζοφικής επιβάρυνε ακόμη περισσότερο το κλίμα στις ελληνορωσικές σχέσεις.

Από εκεί και πέρα, το μεγάλο ερώτημα είναι αν πραγματικά έπρεπε η Αθήνα να αποστείλει οπλισμό στην πολυπαθή χώρα. Σύμφωνα με όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, η ελληνική πλευρά έχει προμηθεύσει τον ουκρανικό στρατό με πυρομαχικά, αντιαερο-οχήματα και φορητούς αντιαεροπορικούς πυραύλους. Η τολμηρή αυτή απόφαση πρέπει να αναλυθεί σε τρία διαφορετικά επίπεδα.

Πρώτον, η εισβολή προκάλεσε ένα ισχυρό ψυχολογικό σοκ στις περισσότερες δυτικές πρωτεύουσες. Συνολικά είκοσι πέντε ευρωπαϊκά κράτη, μεταξύ των οποίων το μικρό Λουξεμβούργο, αποφάσισαν να συνδράμουν αμυντικά την Ουκρανία. Ωστόσο, για διαφορετικούς λόγους, η Αυστρία, η Ιρλανδία, η Μάλτα και η Κύπρος δεν προέβησαν σε μια αντίστοιχη κίνηση. Η Ελλάδα δηλαδή επέλεξε μόνη της να προσφέρει στην Ουκρανία στρατιωτικό υλικό, αν και θα μπορούσε να το αποφύγει. Μια εναλλακτική επιλογή θα ήταν η αποστολή μη φονικού εξοπλισμού, όπως έκανε το Ισραήλ. Με αυτόν τον τρόπο η Αθήνα ίσως

διατηρούσε σήμερα ένα κανάλι επικοινωνίας με τη Μόσχα.

Δεύτερον, η ελληνική στάση δεν μπορεί να γίνει κατανοητή χωρίς αναφορά στις σχέσεις της Αθίνας με την Ουάσινγκτον. Η συμπίεση με την Ουκρανία αναμφισβήτητα αναβάθμισε τον ρόλο της Ελλάδας στους αμερικανικούς σχεδιασμούς, όπως φάνηκε από τη δημιουργία στρατιωτικών βάσεων στην Αλεξανδρούπολη και την πρόσφατη συμφωνία για μεταφορά αμερικανικού αερίου μέσω ελληνικού εδάφους. Ταυτόχρονα, όμως, οι ελληνορωσικές σχέσεις έχουν φτάσει στο χαμηλότερο επίπεδο μετά το 1991. Η Αθήνα δεν έχει την πολυτέλεια να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της αντιπαράθεσης με μια μεγάλη δύναμη – μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Υπό αυτή την έννοια, δηλώσεις του τύπου «βρισκόμαστε σε πόλεμο με τη Ρωσία» από σημαίνοντα μέλη του πολιτικού προσωπικού ακούγονται μάλλον κοντόφθαλμες.

Τρίτον, η απόφαση για αποστολή οπλισμού ελήφθη προσωπικά από τον πρωθυπουργό και στη συνέχεια επικυρώθηκε βιαστικά από το ΚΥΣΕΑ. Δεν υπήρχε καμία διαβούλευση με τους υπόλοιπους πολιτικούς αρχηγούς ούτε προηγήθηκε μια εκτεταμένη

συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων. Ιστορικά, η Αθήνα πάντα απέφευγε την απευθείας ανάμιξη σε πολέμους και ένοπλες συρράξεις. Η συγκεκριμένη ενέργεια του πρωθυπουργού «έσπασε» αυτή την παράδοση, χωρίς να υπάρχει διακομματική συναίνεση. Με άλλα λόγια, μια πολύ σημαντική απόφαση για την ελληνική εξωτερική πολιτική ελήφθη με βάση προσωπικές και όχι συλλογικές αξιολογήσεις και κρίσεις. Εκτοτε, η συχνή επίκληση της ρωσικής απειλής για εσωτερικά ζητήματα (π.χ. κινητοποιήσεις για τα Τέμπη) προκαλεί ακόμη μεγαλύτερη σύγχυση στην κοινή γνώμη.

Η ελληνική πλευρά έχει κάθε λόγο να υποστηρίζει την Ουκρανία, αλλά θα πρέπει πλέον να σκεφτόμαστε και την επόμενη μέρα στις ελληνορωσικές σχέσεις. Οι Βρυξέλλες και οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις προετοιμάζονται για μια σκληρή αντιπαράθεση με τη Μόσχα, χωρίς να συζητιέται καν η προοπτική εξομάλυνσης. Τώρα θα πρέπει να αναρωτηθούμε αν μια τέτοια εξέλιξη τελικά εξυπηρετεί το εθνικό μας συμφέρον.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

Ψηφιακή εξουθένωση

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Μηδενικές αναρτήσεις, μηδενικές κοινοποιήσεις. Μηδέν. Σύμφωνα με δημοσίευμα στο New Yorker που δημιούργησε αίσθηση, το λεγόμενο «posting zero» είναι μια καινούργια τάση στο παγκόσμιο ψηφιακό σύμπαν που συνδέεται με την απροθυμία των διαδικτυακών χρηστών να κοινοποιούν στιγμιότυπα από την προσωπική τους ζωή. Η πιο γαργαλιστική μάλιστα πτυχή της υπόθεσης, σύμφωνα με το αμερικανικό περιοδικό, φαίνεται να είναι πως η νέα αυτή τάση βρίσκει μεγαλύτερη απήχηση ανάμεσα στους ψηφιακούς αυτόχθονες, στα νεότερα δηλαδή ηλικιακά άτομα των σύγχρονων κοινωνιών. Με άλλα λόγια, οι άνθρωποι που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν με τις έξυπνες συσκευές να αποτελούν κάτι σαν φυσική προέκταση του χεριού τους, γίνονται τώρα οι πρώτοι άνθρωποι που τρόπον τινά δείχνουν να τα αποστρέφονται, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στη δημόσια προβολή των ιδιωτικών τους στιγμών. Προφανώς, το posting zero δεν πρέπει να ξαφνιάζει, ούτε να πυροδοτεί ισχυρές εκρήξεις: Σε ένα ψηφιακό σύμπαν όπου η υπερπληροφόρηση σε βαθμό υστερίας έχει γίνει κανόνας, όπου τα όρια μεταξύ εργασίας και χαλάρωσης έχουν γίνει θολά και δυσδιάκριτα, όπου τα πάντα έχουν εμπορευματοποιηθεί και όπου η τεχνητή νοημοσύνη κυριαρχεί, το παράδοξο θα ήταν να μην εμφανιζόταν κάποια στιγμή ένα τέτοιο φαινόμενο. Αναπόφευκτο δεν είναι;

Η μείωση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για κοινοποίηση προσωπικών στιγμών έχει φανερωθεί στο πρόσφατο παρελθόν και μέσω ερευνών όπως εκείνης που διενεργήθηκε για λογαριασμό των Financial Times, η οποία μελετώντας 250.000 χρήστες του διαδικτύου σε 50 χώρες κατέληξε στο ότι η πτώση άγγιξε το ομολογουμένως υψηλό ποσοστό του 10%. Οι περισσότεροι χρήστες που αποφασίζουν να απέχουν, σύμφωνα και με τους FT, είναι νεαρής ηλικίας.

Σε μια παράλληλη εξέλιξη, στο πνεύμα νομοθεσιών που πέρασαν χώρες όπως η Αυστραλία, η οποία από τις 10 Δεκεμβρίου προχωρεί στο θαρραλέο βήμα να απαγορεύσει εντελώς τα σόσιαλ σε άτομα κάτω των 16 ετών, το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο ενέκρινε την εβδομάδα που πέρασε ψήφισμα που ζητάει κάτι πολύ παρόμοιο και συγκεκριμένα να απαγορευτεί η πρόσβαση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τα παιδιά κάτω των 16 ετών που δεν έχουν τη συγκατάθεση των γονιών τους.

Μια ακόμη έρευνα, από το American Psychological Association αυτή τη φορά, η οποία είδε το φως της δημοσιότητας και πάλι την εβδομάδα που πέρασε, προειδοποιεί ότι το ασταμάτητο σκρολ σε πλατφόρμες όπως το TikTok και το Instagram καθώς και η ανεξέλεγκτη και υπερβολική κατανάλωση σύντομων βίντεο μπορεί να οδηγήσει σε εγκεφαλική σύψη. Το brain rot, όπως ονομάζεται η σύψη που εγκεφάλου στην αγγλική γλώσσα, μια νεοφανής ορολογία, η οποία υπενθυμίζεται ότι το 2024, μόλις πέρυσι δηλαδή, ανακηρύχθηκε από το λεξικό της Οξφόρδης ως λέξη της χρονιάς, συνδέεται με την επιδείνωση της πνευματικής κατάστασης ενός ατόμου λόγω της υπερβολικής κατανάλωσης ψηφιακού περιεχομένου που θεωρείται ασήμαντο. Η μείωση της συγκέντρωσης, το άγχος και η εξασθένηση της λειτουργίας του εγκεφάλου είναι συμπτώματα του brain rot.

Συμπερασματικά, η ψηφιακή εξουθένωση που, μαντέψτε τι, απέκτησε και αυτή πλέον την επίσημη ερμηνεία της, είναι μάλλον ο όρος ομπρέλα που προφανώς περιελαμβάνει μαζεμένη όλη την τρέλα των ημερών. Το digital burnout, όπως λέγεται αγγλιστί η ψηφιακή εξουθένωση, περιγράφει «τη συναισθηματική, διανοητική ακόμη και σωματική εξάντληση που προκύπτει από την παρατεταμένη και υπερβολική χρήση ψηφιακών συσκευών, μέσων κοινωνικής δικτύωσης και διαδικτυακών πλατφορμών».

Έχουμε δηλαδή φτάσει στο μίζερο και άχαρο σημείο που αντί η τεχνολογία να μας διευκολύνει, μας εξουθενώνει. Αυτό βέβαια είναι θέμα επιλογής και ορθής χρήσης των νέων τεχνολογιών, θα μπορούσε να αντιπαραβάλει κάποιος, όμως να μην στρουθοκαμηλίζουμε: Είναι τόσο ισχυρή η ψηφιοποίηση της καθημερινής μας ζωής, που η υγιής προσωπική χρήση προϋποθέτει γερή κρίση, μνινακό γραμματισμό και μια ισορροπημένη ψυχική κατάσταση ανεξαρτήτως των παραπάνω.

Όσο ατομική είναι συνέπεια η ευθύνη, άλλο τόσο κι ακόμη περισσότερο είναι και συλλογική υπόθεση. Μπορεί να ακούγεται πανδύσκολο και χασοτικό, από κάπου όμως πρέπει να αρχίσουμε. Δεν νομίζω να μιλάμε για μία ανάμεσα σε πολλές προκλήσεις της εποχής: Νομίζω πως μιλάμε για τη μεγαλύτερη πρόκληση, αφού η ψηφιακή επίδραση και αλληλεπίδραση επηρεάζει κυριολεκτικά τα πάντα γύρω μας.

demetriadesp@sppmedia.com

Αγόρι κοντά σε σκηνές που έχουν στηθεί ανάμεσα στα ερείπια κατεστραμμένων κτιρίων στην πόλη της Γάζας, εν μέσω εκκευρίας μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς. Περίπου 1,9 εκατομμύρια άνθρωποι στη Γάζα έχουν εκτοπιστεί από τον Οκτώβριο του 2023, σύμφωνα με τον ΟΗΕ.

Τσίπρας και Κυπριακό

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο Αλέξης Τσίπρας, ομιλεί για το Κυπριακό στο βιβλίο του με τον τίτλο «Ιθάκη», που μόλις κυκλοφόρησε.

Α.Τ.: «Η κίνηση του Τσαβούσογλου να παραδώσει μήνυμα στον Γκουτέρες, το οποίο έλεγε ότι η χώρα του θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις να συζητήσει την κατάργηση των εγγυήσεων, δημιούργησε προς στιγμήν θετικές προσδοκίες και μεγάλες ελπίδες». Για αυτό τον λόγο (ο ίδιος) εξέφρασε την επιθυμία του να μεταβεί στο Κραν Μοντανά, συναντώντας όμως τις επιφυλάξεις του τότε Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νίκου Αναστασιάδη/ «ήταν εξαιρετικά επιφυλακτικός».

Προηγήθηκε η συνέντευξη Άντρου Κυπριανού στον «Πολίτη», 15/11: «Οι σημειώσεις του ΟΗΕ, τις οποίες εξασφάλισα και διάβασα, αναφέρουν ότι “όταν ο γ.γ. των Η.Ε. ενημέρωσε τον κ. Αναστασιάδη για την ετοιμότητα της τουρκικής πλευράς να συζητήσει την κατάργηση των εγγυήσεων και του παρεμβατικού δικαιώματος, ο τέως Πρόεδρος άλλαξε χρώμα”» («Πολίτης», 15/11).

Προηγήθηκε η δήλωση του πρώην προέδρου της Επιτροπής, Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ στο ΚΥΠΕ: «Θεωρώ πως το κύριο πρόβλημα δεν ήταν ο Ερντογάν και δεν ήταν ο Ακιντζί, αλλά ο νότος του νησιού, γιατί δεν ήταν έτοιμος να κάνει το άλμα», 29/5/24.

Προηγήθηκε η Ετήσια Έκθεση της Επιτροπής, Απρίλιος, 2018: «Η Τουρκία εξέφρασε υποστήρι-

ξη στις συνομιλίες για τη διευθέτηση του Κυπριακού μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων, καθώς και στις προποθέσεις του γ.γ. ΟΗΕ και του ειδικού του συμβούλου – Διάσκεψη για την Κύπρο, Γενεύη, Ιανουάριος του 2017 και στο Κραν Μοντανά τον Ιούλιο του 2017» («Καθημερινή», 17/11).

Προηγήθηκε η δήλωση Γκουτέρες με την οποία επαίνεσε την Τουρκία «για την ισχυρή στήριξη της στη διαδικασία» / δήλωση μετά από συνάντηση με Τ. Ερντογάν, Αμβούργο, G20 – δύο μέρες μετά το ναυάγιο στο Κραν Μοντανά.

Επιστροφή στον Α. Τσίπρα: «Η αρνητική στάση του Ν. Αναστασιάδη για ενδεχόμενο ταξίδι μου στην Ελβετία δεν άφησε εντέλει το περιθώριο να διερευνήσουμε σε επίπεδο πρωθυπουργών αν το μήνυμα που είχε δώσει ο Τούρκος ΥΠΕΞ, κατ’ ιδίαν στον γ.γ. του ΟΗΕ για κατάργηση των εγγυήσεων, είχε βάση ή αποτελούσε μια τουρκική διαπραγματευτική πηλόφρα». Χρήσιμες οι αναφορές Τσίπρα, μαθαίνουμε μετά από 8 χρόνια τη δική του άποψη στα πράγματα. Ίσως πολύ αργά, ίσως κάλλιον αργά παρά ποτέ. Βέβαιο είναι ότι ο Α. Τσίπρας αποφεύγει να μιλήσει για τον διαλυτικό ρόλο του ΥΠΕΞ της κυβέρνησής του, Ν. Κοτζιά, στις δύο συνόδους για την Κύπρο, Γενεύη/ Ιανουάριος ’17 και Κραν Μοντανά/ Ιούνιος ’17. Ο Ν. Κοτζιάς με την έπαρση του παντογνώστη ήταν εξαιρετικά αμφίβολο αν μπορούσε να συνεννοηθεί με κανέναν, αν κρίνουμε από το γεγονός ότι αυτή η «αρρυθμία»

οδήγησε σε έκτακτη συνάντηση Α. Κυπριανού με ΑΤ. Ως γνωστόν, ο Ν. Κοτζιάς χαρακτήρισε τον απεσταλμένο του γ.γ. στο Κυπριακό, νυν ΥΠΕΞ Νορβηγίας, «λομπίστα στην υπηρεσία της Τουρκίας». Είναι η κυπριακή ηγεσία που είχε την απόλυτη ευθύνη που επέτρεψε στον κάθε τυχοδιώκτη να παριστάνει τον Μέτερνικ επί των ερειπίων. Κατά τον Α. Τσίπρα, ο Ν. Αναστασιάδης θεωρούσε ότι η πρόταση Τσαβούσογλου «αποτελούσε μια διαπραγματευτική μπλόφα». Ωστόσο, η τουρκική διπλωματία διατυπώνει ανοικτά τις επιδιώξεις της. Μπορεί κάποιος να συμφωνήσει, ή να διαφωνήσει με αυτές, αλλά αυτές δεν αφορούν μπλόφες, αφορούν πολιτικές που διατυπώνονται δημοσίως.

Εγγυήσεις, Κατάργηση, Σύστημα του ’60. Από το 2003 (ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.) η ε/κ ηγεσία δεν διαμόρφωσε πρόταση για ένα σύστημα ασφαλείας που να είναι συμβατό με το σχήμα «ένα ενωμένο κράτος-μέλος της Ε.Ε.». Όλα σε εκκρεμότητα – όταν υπάρχει ενδεχόμενο για πρόοδο, θυμόμαστε όσα, από συνήθεια, παραλείπουμε! Ομιλεί για όλους εμάς ο ειδικός σύμβουλος του γ.γ. για την Κύπρο Έσπεν Μπαρθ Άιντε για τις διαπραγματεύσεις στο Κραν Μοντανά: «Η επίσημη θέση της Τουρκίας ήταν ότι οι εγγυήσεις θα πρέπει να καταργηθούν σταδιακά μετά από αρκετά χρόνια. Αυτή η άποψη ήταν γνωστή σε όλους. Αλλά πέραν τούτου, ο γ.γ. και εγώ όταν δοκιμάζαμε την ευελιξία όλων, κατανοήσαμε ότι ως συμβολή στο τελικό πακέτο, θα

έπρεπε να είναι δυνατόν όλοι να συμφωνήσουν σε άμεσο τερματισμό των επεμβατικών δικαιωμάτων με την έναρξη της ισχύος – αλλά, φυσικά, μόνο εάν συμφωνήσουν με το υπόλοιπο του τελικού πακέτου» (ΚΥΠΕ, 22/7/17).

Το κεφάλαιο-κλειδί στην εξίσωση αφορά δυνατός λύτες: ασφάλεια/αποχώρηση στρατευμάτων-τερματισμός επεμβατικών δικαιωμάτων (ε/κ κοινότητα), έναντι πολιτικής ισότητας-διακυβέρνησης (τ/κ κοινότητα). Το κεφάλαιο «έκλεισε» στο Κραν Μοντανά. Είναι εφικτή σήμερα η επιστροφή στις τότε συγκλίσεις; Ο Ν. Χριστοδουλίδης μιλάει για τα ταξίδια των άλλων («η κα Ολγκίν στην Ελλάδα και στην Τουρκία», ή «έρχεται ο κ. Χαν, η ευρωπαϊκή διάσταση»), 20/11. Ασφαλώς, κάθε επίσκεψη, κάθε διαβούλευση είναι χρήσιμη. Οι περιόδους όμως δεν επιλύουν κανένα ζήτημα, αν τα σημεία 3 έως 6 του Πλαισίου Γκουτέρες δεν έχουν τύχουν πραγματικής επεξεργασίας από τα δύο μέρη στη νήσο – τα σημεία 1, 2 αφορούν «πενταμερή». Οι περιόδους είναι οπισθοδρομικές, εφόσον οι δύο ηγέτες φτάσουν σε απόσταση συμφωνίας και απαιτείται ένα τελικό νεύμα ή μια μερική μετατόπιση μέσα στο όλον. Ο Α. Γκουτέρες δηλώνει στις Εκθέσεις του ότι «αυτή τη φορά θα είναι διαφορετική» και προκρίνει όχι συνομιλίες ανοικτού τέλους, ως γινόνταν για δεκαετίες, άρα στηρίζει κατάληξη (ή όχι) σε φόρμουλα τύπου Σύνοδοι Τύπου «2 συν 3».

www.larkoslarkos.org.cy

Η ΑΟΖ και η μανία μας να βλέπουμε το δάκτυλο

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Η επικύρωση της συμφωνίας οριοθέτησης της ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου και Λιβάνου αποτελεί διπλωματική νίκη για τη Λευκωσία. Μετά από 18 χρόνια εκκρευστήτων, κλείνει μια κρίσιμη «τρύπα» στον χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου, δημιουργώντας μια συνεχή νομική αλυσίδα μέσα από τις οριοθετήσεις μας με την Αίγυπτο το 2003, το Ισραήλ το 2010 και πλέον τον Λίβανο. Αυτή η εξέλιξη δημιουργεί αναμφίβολα νέες προοπτικές για τη χώρα μας, οικονομικά και γεωπολιτικά. Και όμως, αντί να ασχολούμαστε με το «φεγγάρι», τις νέες προκλήσεις που διαμορφώνονται, εμείς βλέπουμε το «δάκτυλο», το αν δηλαδή η κύρωση της συμφωνίας του 2007 είναι έργο της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη ή όχι.

Για την ιστορία, ο Λίβανος άλλαξε στάση λόγω της τραγικής οικονομικής κατάστασης της χώρας, της υποχώρησης της επιδράσης της Χεζμπολάχ και της νέας ηγεσίας (πρόεδρος και πρωθυπουργός). Τίποτα απολύτως όμως δεν θα προχωρούσε, εάν δεν είχε προηγηθεί η οριοθέτηση μεταξύ Λιβάνου και Ισραήλ

το 2022, με «νονό» τις ΗΠΑ και μια πρωφανή μέθοδο παράκαμψης θεωρητικά ανυπερβλητών νομικών προσκομμάτων. Η δική μας κυβέρνηση, ασφαλώς και πιστώνεται ότι άδραξε την ευκαιρία και έδειξε την απαιτούμενη ευελιξία για να κλείσει γρήγορα το θέμα. Δικαιούται, όπως κάθε κυβέρνηση, να καρπώνεται μια σοβαρή επιτυχία. Αυτό που δεν θα έπρεπε να πράττει είναι να μεγαλοποιεί σε εκνευριστικό βαθμό τον δικό της ρόλο και να απαξιώνει όλη τη σημαντική δουλειά που προηγήθηκε.

Η κύρωση της νέας οριοθέτησης, με εφαρμογή της μέσης γραμμής, όπως έγινε και με Ισραήλ και Αίγυπτο, δημιουργεί νέα αρνητικά δεδομένα για την Τουρκία. Αποδυναμώνεται περαιτέρω η θέση για «εκλιπούσα» Κυπριακή Δημοκρατία, όπως και η θεωρία ότι τα νησιά, όπως η Κύπρος, παράγον περιορισμένες θαλάσσιες ζώνες. Είναι πλήγμα στον ουτοπικό οραματισμό της «γαλάζιας πατρίδας» και επιβεβαιώνει της παταγώδους κατάρρευσης του «στρατηγικού βάθους». Η Τουρκία, με τη διπλωματία των κανονιοφόρων, έχει μεν επιφέρει σοβαρά προσκόμματα σε ενεργειακά έργα όπως

ο GSI και ο Eastmed, δεν έχει όμως πετύχει τίποτα που να ωφελεί την ίδια. Οι φιλοδοξίες της να καταστεί περιφερειακός ενεργειακός κόμβος παραμένουν στάσιμες, ενώ η πανάκριβη ενέργεια που σήμερα εισάγει δημιουργεί τόσο μεγάλο έλλειμμα, που κρατά καθηλωμένες τις δυνατότητες της όποιας οικονομικής

Κάποιοι πιστεύουν, αφε-λώς, ότι με την πολιτική του μαστιγίου θα γονατίσουμε την Τουρκία και θα προχωρήσουμε με πλήρη παράκαμψή της.

της ανάκαμψης. Με λίγα λόγια, η Τουρκία καταφέρνει μόνο να εμποδίζει, αλλά δεν κερδίζει από εξελίξεις.

Αυτή, βέβαια, είναι η μία πλευρά του νομίσματος. Διότι, από την άλλη, ούτε η δική μας στρατηγική της παράκαμψης της Τουρκίας έχει καρποφορήσει. Οι επιλογές μας για μεταφορά αερίου μέ-

σω υποθαλάσσιων αγωγών στην Ευρώπη ή και μέσω καλωδίων, παραμένουν σε αμφοβήτητα, πολλές φορές και από εμάς τους ίδιους. Τα τερματικά της Αιγύπτου (Idku και Damietta) δεν μπορούν να δώσουν ολική λύση, είτε λόγω δυνατοτήτων, είτε διότι η ίδια η Αίγυπτος «διψά» για αέριο. Μπορεί να έχουν ανοίξει νέες προοπτικές για το Eastern Mediterranean Gas Forum λόγω της εξελίξης με τον Λίβανο, ο γρίφος όμως παραμένει: πώς θα μεταφέρεται το αέριο στην Ευρώπη, όταν οι λύσεις που δεν συμπεριλαμβάνουν την Τουρκία είναι αισθητά ακριβότερες με την ίδια να πετυχαίνει μέχρι σήμερα να τις εμποδίζει, ενώ η φθνότερη και πρακτικότερη λύση που θα ήταν η μεταφορά μέσω Τουρκίας, δεν μπορεί να προχωρήσει εφόσον ούτε εμείς, ούτε άλλοι μπορούμε να την εμπορευτούμε; Κάπως έτσι, το win win στο οποίο όλοι προσδοκούσαμε, προς το παρόν βρίσκεται σε κατάσταση lose lose. Κάποιοι πιστεύουν, αφελώς, ότι με την πολιτική του μαστιγίου θα γονατίσουμε την Τουρκία και θα προχωρήσουμε με πλήρη παράκαμψή της. Άλλοι, εξίσου αφελείς, θεωρούν ότι είμαστε χαμένοι

από χέρι και για να προχωρήσουμε στο στιδήποτε, θα πρέπει πρώτα να υποταχτούμε σε αξιώσεις της Τουρκίας που μπορεί να έχουν λογική, εφαρμόζοντας την πολιτική του καρότου.

Είναι όλοι αυτοί που αγνοούν τις διενείς πραγματικότητες και χρησιμοποιούν την ενέργεια για να προωθήσουν πεποιθήσεις αντί γεωπολιτικές και οικονομικές προοπτικές. Διότι, καμιά πολιτική δεν μπορεί να είναι μονοδιάστατη ή να βασίζεται σε ουτοπικά θεωρήματα. Εδώ χρειάζεται και το μαστίγιο και το καρότο. Αλλά και η αντίληψη ότι οι εξελίξεις δεν μπορούν να μας περιμένουν για πάντα. Εάν δεν τις δημιουργήσουμε εμείς, θα έρθουν άλλοι, από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, να τις καθορίσουν. Γι’ αυτό είναι που και η λύση του Κυπριακού ως η μόνη οδός που απελευθερώνει τις περιφερειακές προοπτικές πρέπει να προταχθεί, κρίσιμα έργα, όπως ο GSI, δεν μπορούν να εγκαταλειφθούν, αλλά και θεωρίες ότι η Τουρκία μπορεί πλήρως να παραγνωρίζεται, δεν μπορούν να σταθούν.

michalis@michalis.com

Επιχείρηση γυναίκες στο χακί

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Από πανηγύρια πρώτοι. Η επιτροπος Ισότητας των Φύλων, η Τζόζι Χριστοδούλου, μαζί με τον υπουργό Μεταφορών Αλέξη Βαφειάδη, διοργάνωσαν ολόκληρη τελετή, εν μέσω του κυκλοφοριακού χάους της Δευκωσίας, για την αλλαγή στα φώτα τροχαίας για πεζούς. Ο «Γρηγόρης και Σταμάτης» έγιναν «Γρηγορία και Σταματία» όλα για χάρη της «απατηλής» ισότητας των φύλων. Κατά τα άλλα ούτε κουβέντα για το μεγάλο ρεζίλι με την εθελοντική κατάταξη των γυναικών στον στρατό. Η ισότητα έγινε «κουρέλι» και η επιχείρηση «γυναίκες στο χακί» κατέγραψε συντριπτική ήττα. Έμειναν τα έξοδα στο υπουργείο Άμυνας για την ετοιμασία του προγράμματος και η μία και μοναδική εθελόντρια, απόλαυσε τα πέντε λεπτά δημοσιότητας και τη μοναξιά του θαλάμου. Κατά άλλα, οι γυναίκες ζητούν ισότητα στην εξουσία και δεν φαίνεται να γνοιάζονται για την ισότητα στην ευθύνη και τα καθήκοντα. Η κατάσταση έχει ξεφύγει κυριολεκτικά με τη γυναικοκρατία στη δημόσια υπηρεσία, όπου τα τελευταία χρόνια, ένα σαρωτικό γυναικείο κύμα γέμισε τις καρέκλες. Αλλά έλα που οι γυναίκες αρνούνται να εκτελέσουν όλες τις δουλειές και στη βάση ενός άγραφου νόμου, στέλλουν τα δύσκολα στους άντρες. Φυσικά κάθε κανόνας έχει και τις εξαιρέσεις του.

Ποτέ δεν είναι αργά για να διορθωθούν λάθη και παραλείψεις, φτάνει να γίνει παραδοχή. Εκ του αποτελέσματος απέτυχε η «επιχείρηση γυναίκες στο χακί». Δεν ξέρουμε αν έγιναν σοβαρές μελέτες ή αν η όλη ιστορία ήταν ακόμη ένα «άπωμα». Οι «σοφοί του καφενέ», ανεύθυνοι πάντα, έριξαν μερικές «έξυπνες και πονηρές» ιδέες. Η κλήση των γυναικών, θα μπορούσε να ξεκινήσει με καλοκαιρινή εκπαίδευση, ώστε να μην ενοχληθούν όσες θα ήθελαν να σπουδάσουν. Θα έπρεπε να ανακοινωθεί ότι θα εκπαιδεύονταν στις πολεμικές τέχνες, κάτι που σήμερα πολλές πληρώνουν αδρά για να τύχουν εκπαίδευσης. Θα έπρεπε να ανακοινωθεί ότι θα κάνουν βολές με όπλα και θα μάθαιναν την τέχνη τον πόλεμου. Ακόμη καλύτερο, έπρεπε να «θυσιαστούν» κάποιες κόρες επωνύμων, ώστε να αποτελέσουν το καλό παράδειγμα. Σήμερα, οι νέες γυναίκες έμαθαν από τα αδέρφια και τους φίλους τους, ότι ο στρατός δεν αποτελεί υπηρεσία χαράς.

Η υπόθεση στράτευση των γυναικών, απέδειξε για ακόμη μια φορά ότι όλα γίνονται στα «κουτουρού» και λαμβάνονται αποφάσεις από «άκαπνους» ανθρώπους, οι οποίοι στηρίζονται στην «κοντή» μνήμη

των Κυπρίων. Η Εθνική Φρουρά ακόμη λειτουργεί με δομές περασμένων δεκαετιών. Έχουμε αξιωματικούς για 100 χιλιάδες στρατιώτες, όταν η δύναμη της Εθνοφρουράς είναι μόλις 10 χιλιάδες. Οι πόλεμοι σήμερα διεξάγονται με ντρώουν, δоруφόρους και οπλικά συστήματα υψηλής τεχνολογίας και εμείς επιμένουμε να «σπαταλούμε» υποχρεωτικά 14 μίνες από τα πιο παραγωγικά χρόνια των αγοριών, σε ένα στράτευμα, το οποίο αναδύει «μούχλα», σύμφωνα με νεαρούς οι οποίοι υπηρετούν την πατρίδα. Πρέπει επιτέλους η Εθνική Φρουρά να κάνει άλματα και να περάσει σε ένα επαγγελματικό επίπεδο, όχι σε επίπεδα ΣΥΟΠ, αλλά σε επίπεδο επιστημόνων. Σε αυτό το επίπεδο θα μπορούσαν να ενταχθούν και τα «φωτεινότερα» γυναικεία μυαλά. Οι υπερδυνάμεις έχουν επιστήμονες με διδακτορικά στα οπλικά συστήματα και γι' αυτό μπορούν και ασκούν και εξωτερικά πολιτικά. Η μικρή και ασήμαντη Κύπρος, με την τεράστια στρατηγική της θέση, θα μπορούσε να κάνει θαύματα, αν επικεντρωνόταν στο πεδίο των εξοπλισμών σε ρομπότ και σε ντρώουν. Και αυτά μπορεί να τα παράγει ακόμη και η ντόπια πολεμική βιομηχανία.

Η στρατιωτική άμυνα του τόπου θα πρέπει, όπως σε όλο τον σοβαρό κόσμο, να κινείται παράλληλα με τη διπλωματική τέχνη. Το υπουργείο Εξωτερικών και το υπουργείο Άμυνας, καλό είναι να έχουν άμεση και ουσιαστική συνεργασία και όχι τυπική. Στο ίδιο επίπεδο θα πρέπει να κινηθεί και η Βουλή, με τη συνένωση των επιτροπών Εξωτερικών και Άμυνας. Όλοι οι πόλεμοι και όλες οι συγκρούσεις, διαχρονικά και σε όλο τον κόσμο, καταλήγουν υποχρεωτικά στο τραπέζι του διαλόγου και των διπλωματικών συζητήσεων. Οι «έξυπνες» χώρες μέσω της διπλωματίας αποφεύγουν πολέμους και «κερδίζουν» πολύ περισσότερο για τους πολίτες τους. Η διπλωματία κινείται, κατά κανόνα, στο επίπεδο της ψυχρής λογικής και των εθνικών συμφερόντων. Αντιθέτως, οι στρατοί κινούνται κατά κανόνα στο επίπεδο του θυμικού, αφού χωρίς ιδεολογίες και χωρίς πίστη στο υπερπέραν, στον Θεό όπως και να αποκαλείται, κανένας λογικός άνθρωπος δεν πάει να σκοτωθεί σε έναν πόλεμο. «Πόλεμος πατήρ πάντων» έλεγε ο μέγιστος των φιλοσόφων, ο σκοτεινός Ηράκλειτος. Ο πόλεμος ξεκινά από τον εαυτό μας και επεκτείνεται στους άλλους, είτε είναι δίπλα μας, είτε είναι πίσω από συρματοπλέγματα. Λίγη περισσότερη ταπεινώση δεν βλάπτει.

kaparispan@yahoo.gr

Κύπρος: Το νέο διεθνές πλατό της Μεσογείου;

Του ΣΙΜΟΥ ΜΑΓΤΑΝΗ*

Κάτι αλλάζει στην Κύπρο και αυτή τη φορά δεν έχει να κάνει ούτε με τον τουρισμό ούτε με τα ακίνητα που πρωταγωνιστούσαν τις προηγούμενες δεκαετίες. Σχεδόν αθόρυβα, το νησί μετατρέπεται σε μια νέα παραγωγική σκηνή για τον παγκόσμιο κινηματογράφο και την τηλεόραση. Από τηλεοπτικές σειρές μέχρι κινηματογραφικές παραγωγές και μεγάλα reality shows, η Κύπρος αρχίζει να πρωταγωνιστεί στο ραντάρ των studios. Και η ιστορία αυτή, όπως κάθε καλή παραγωγή, χτίζεται με επαγγελματισμό και στρατηγική.

Η Κύπρος έχει πολλά από τα πλεονεκτήματα που ζητούν οι παραγωγοί: μικρές αποστάσεις, σταθερό καιρό, ασφάλεια, εύκολη πρόσβαση στην Ευρώπη και επαγγελματίες που ξέρουν τη δουλειά τους. Μέσα σε λίγες ώρες μπορείς να αλλάξεις σκηνικό από βουνό σε θάλασσα, από παραδοσιακό χωριό σε high-tech περιβάλλον. Παράλληλα, η χώρα μας έχει ένα χρηματοοικονομικό, νομικό σύστημα που μπορεί να εκπαιδευτεί να στηρίξει την ανερχόμενη βιομηχανία.

Η πραγματική αλλαγή έγινε με το Σχέδιο Προώθησης της Οπτικοακουστικής Βιομηχανίας και το σύστημα κινήτρων που προσφέρει μέχρι 45% κάλυψη δαπανών (cash rebate) σε παραγωγές που ξοδεύουν ένα μέρος του προϋπολογισμού τους στο νησί. Είναι ένας μοχλός ανάπτυξης που δίνει ώθηση σε ολόκληρη αλυσίδα: ξενοδοχεία, εστίαση, catering, μετακινήσεις,

χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, κατασκευές αλλά και εκατοντάδες επαγγελματίες που πλαισιώνουν κάθε παραγωγή. Κάθε γύρισμα αφήνει πίσω του χρήμα, εμπειρία και τεχνογνωσία. Ταυτόχρονα με κάθε δουλειά ξεκινά μια έμμεση διαφήμιση της Κύπρου στο εξωτερικό και ένα δυνατό εξαγωγίμο πολιτιστικό προϊόν.

Ήδη, τα τελευταία χρόνια, παραγωγές από την Ευρώπη, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ έχουν επιλέξει την Κύπρο για γυρίσματα, ξοδεύοντας εκατομμύρια, φέρνοντας μαζί τους δεκάδες επαγγελματίες και δημιουργώντας συνεργασίες με τοπικά συνεργεία, παραγωγούς, δημιουργούς και τεχνικούς. Πέρα από τα οικονομικά οφέλη, αυτές οι εμπειρίες λειτουργούν ως «σχολείο» για τους νέους επαγγελματίες του χώρου, που εκπαιδεύονται στην πράξη πάνω σε διεθνή πρότυπα. Το αποτέλεσμα είναι μια νέα γενιά δημιουργών που μπορεί να δουλεύει από την Κύπρο για ολόκληρο τον κόσμο.

Σε αυτό το νέο οικοσύστημα, η Green Olive Films παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο. Ως μία από τις πιο δραστήριες εταιρείες παραγωγής στην Κύπρο, έχει συμβάλει καθοριστικά στο να χτιστεί το προφίλ της χώρας ως αναπτυσσόμενος οπτικοακουστικός προορισμός. Με εμπειρία σε διεθνή projects και ένα δίκτυο συνεργατών που καλύπτει όλη τη Μεσόγειο, η Green Olive Films λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα στις μεγάλες ξένες παραγωγές και το δυνα-

μικό σε τοπικό επίπεδο. Δρώντας πολλές φορές ως συμπαραγωγός παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες στην οργάνωση και διεκπεραίωση γυρισμάτων με επαγγελματισμό και γνώση της διεθνούς αγοράς. Το αποτέλεσμα είναι απτό: παραγωγές που φτάνουν στην Κύπρο όχι απλώς για τα κίνητρα που προσφέρει, αλλά για να συνεργαστούν με μια ομάδα που μιλάει τη «γλώσσα» που απαιτεί το Netflix, η ITV και η Paramount+.

Το ενδιαφέρον είναι ότι αυτό που συμβαίνει τώρα στην Κύπρο θυμίζει τα πρώτα βήματα άλλων χωρών που τόλμησαν να επενδύσουν σε αντίστοιχα projects. Η Μάλτα, έχοντας όραμα και σταθερό πλαίσιο κινήτρων, από το 2005 κατάφερε να κτίσει βιομηχανία με εξειδικευμένα συνεργεία, φιλοξενώντας παραγωγές όπως το «Gladiator» και το «Jurassic World Dominion». Απ' την άλλη, το Ισραήλ κάνοντας την εισοδό του στη βιομηχανία με το 1999/2000 Film Act κατάφερε να γιγαντώσει τη βιομηχανία του με παγκόσμιες επιτυχίες όπως τα «Fauda» και «Tehran». Και στις δύο περιπτώσεις, η επιτυχία δεν ήταν θέμα τύχης αλλά συνέπειας και στρατηγικής.

Η Κύπρος μπορεί να ακολουθήσει το ίδιο μονοπάτι και με σωστά βήματα, ίσως και να το ξεπεράσει. Η χώρα έχει την κλίμακα, τη σταθερότητα και τις προϋποθέσεις που ζητά η διεθνής αγορά. Αν συνεχίσει με σταθερή πολιτική, επενδύοντας στο branding της Κύπρου ως film-friendly προορισμού, στη

θεμελίωση των χρηματοοικονομικών κινήτρων, στην εξωστρέφεια και στη στενή συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μπορεί να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που θα λειτουργεί ως «μηχανή ανάπτυξης» για τις επόμενες δεκαετίες. Και εκεί η συνεισφορά εταιρειών όπως η Green Olive Films είναι κρίσιμη γιατί προσφέρουν το πιο δύσκολο και πολύτιμο στοιχείο για κάθε παραγωγή: την αξιοπιστία.

Στην εποχή του streaming, όπου οι πλατφόρμες διψούν για νέο περιεχόμενο και αυθεντικές εικόνες, η Κύπρος έχει μπροστά της μια χρυσή ευκαιρία. Μπορεί να μην έχει ακόμη τα στούντιο του Λονδίνου ή τα budgets του Λος Άντζελες, έχει όμως κάτι πιο πολύτιμο: ευελιξία και δίψα από μια νέα γενιά επαγγελματιών που θέλει και μπορεί να αποδείξει ότι μπορεί να παράγει περιεχόμενο επιπέδου. Αν το κράτος και ο ιδιωτικός τομέας κινηθούν με κοινό όραμα, το Filmed in Cyprus μπορεί να γίνει όχι απλώς ένα σλόγκαν, αλλά μια διεθνής υπογραφή ποιότητας. Key players όπως η Green Olive Films μπορούν να οδηγήσουν το εγχείρημα, αποδεικνύοντας πως η Κύπρος έχει ωριμάσει, είναι έτοιμη να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή και να απαιτήσει το ποσοστό της από τα τρισεκατομμύρια της παγκόσμιας βιομηχανίας θεάματος.

* Ο κ. Σίμος Μαγτανής είναι CEO της Green Olive Films.

θών τους. Ως κοινωνικά αγαθά εννοώ τη ζωή, την ελευθερία, την υγεία και την απουσία σωματικού πόνου, καθώς και την κατοχή εξωτερικών αγαθών όπως είναι το χρήμα, η κτηματική περιουσία, τα σπίτια, τα έπιπλα και τα λοιπά» («Επιστολή για την ανεξίτηρσκηία», εκδ. Printa, Αθήνα, 2013). Με τον τρόπο αυτό ορίζει ο Τζον Λοκ την πολιτική κοινωνία, την πολιτεία, με τρόπο υλιστικό, όχι ηθικό. Διαχωρίζει ξεκάθαρα τη νεότερη από την αρχαία και τη χριστιανική πολιτική σκέψη. Για τον Πλάτωνα, για παράδειγμα, ο σκοπός των πολιτικών κοινωνιών ήταν αρχαία και να επιτρέψει στον κάθε πολίτη, στον καθένα και στην καθεμία, να φτάσει την (ηθική) τελειότητα για την οποία είναι ικανός ή ικανή. Για τη δε χριστιανική σκέψη, η πολιτεία είναι επιφορτισμένη από την Εκκλησία να επιβλέπει, να επιτηρεί το ποίμνιό της για να εξασφαλιστεί έτσι η σωτηρία των ψυχών των πιστών. Αυτή η επιτήρηση (droit de regard) του κράτους από την Εκκλησία αποτελεί για τον Πιερ Μα-

νάν το θεολογικο-πολιτικό πρόβλημα. Το νεότερο φιλελεύθερο κράτος, όμως, βρίσκεται στο διαμετρικά αντίθετο άκρο από οποιαδήποτε εντολή «σωτηρίας» ή ηθικής τελειοποίησης των πολιτών. Από τον ορισμό αυτόν του Locke, προκύπτουν οι αρμοδιότητες και τα όρια του πολιτικού ηγεμόνα ή του κράτους: «Ο αρχηγός κράτους, ως πολιτικός ηγεμόνας, δεν είναι αρμόδιος για τη σωτηρία των ανθρωπίνων ψυχών ή για τη φροντίδα των ανθρώπων σχετικά με τη μέλλουσα ζωή, αλλά είναι επιφορτισμένος να χρησιμοποιεί την εξουσία του αποκλειστικά και μόνο για την ήρεμη και άνετη διαβίωση των ανθρώπων μέσα στους κόλπους της κοινωνίας» («Δοκίμιο για την ανεκτικότητα»).

Ο διαχωρισμός ανάμεσα στην πολιτική και την ηθική σφαίρα της ανθρωπίνης ύπαρξης γίνεται ακόμη πιο κατανοητός αν αντιληφθούμε, μαζί με τον Λοκ, ότι «ο κοσμικός ηγέτης δεν έχει επιφορτιστεί με τη φροντίδα των ψυχών περισσότερο από ό, τι οποιοσδήποτε άλλος άνθρωπος». Αυτό σημαίνει ότι το κάθε άτομο είναι ικανό να αναπτύξει την προσωπική του ηθική ή να επιλέξει να ζει σύμφωνα με οποιαδήποτε άλλη επιλέξει. Αρκεί, φυσικά, η ηθική αυτή να μην οδηγεί σε πράξεις που θέτουν σε κίνδυνο την πολιτεία. Αρκεί άρα οι ηθι-

κές επιλογές των ατόμων να μην αντιβαίνουν στην εντολή του κράτους να προστατεύει τα εγκόσμια αγαθά. Έτσι το κράτος καλείται να αποσυρθεί από την ηθική σφαίρα και να περιοριστεί στις αυστηρά υλιστικές αρμοδιότητές του. Αυτός είναι ο κυριότερος αυτοπεριορισμός του φιλελεύθερου κράτους. Διότι το κράτος πρέπει να αυτοπεριορίζεται όχι μόνο στην οικονομία, αλλά και σε θέματα ηθικού χαρακτήρα, όπως ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών ή η επιλογή αλλαγής φύλου.

Γιατί όμως έχει τόσο σημασία ο χώρος της σεξουαλικότητας, με την ευρύτερη έννοια, και ο δικαιωματισμός για το φιλελεύθερο καθεστώς; Διότι η σεξουαλικότητα αποτελεί τον σκληρό πυρήνα της σωματικής ατομικότητας, όπως η ελευθερία του λόγου αποτελεί τον σκληρό πυρήνα της πνευματικής ατομικότητας. Η ιστορική διαμόρφωση των φιλελεύθερων κομμάτων τα ώθησε ώστε, ενώ υπερασπιζόνταν την πνευματική ελευθερία, ήταν στην ουσία ανελεύθερα σε σχέση με την ελευθερία της σωματικότητας και τις κοινωνικές της εκφράσεις. Ο λόγος είναι ότι η κρατική ηθική αναπτύχθηκε στη βάση της Δυτικής φιλοσοφικής και χριστιανικής ηθικής, μιας ηθικής της εγκράτειας και της καταπίεσης της απόλαυσης. Ιδιαίτερα μετά τα τέλη του

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Κράτος και ηθική

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΣ*

«Κατά την άποψή μου, η πολιτεία είναι κοινωνία ανθρώπων η οποία έχει συσταθεί αποκλειστικά χάριν της μέριμνας, της διασφάλισης και της προαγωγής των κοινών αγαθών τους. Ως κοινωνικά αγαθά εννοώ τη ζωή, την ελευθερία, την υγεία και την απουσία σωματικού πόνου, καθώς και την κατοχή εξωτερικών αγαθών όπως είναι το χρήμα, η κτηματική περιουσία, τα σπίτια, τα έπιπλα και τα λοιπά» («Επιστολή για την ανεξίτηρσκηία», εκδ. Printa, Αθήνα, 2013). Με τον τρόπο αυτό ορίζει ο Τζον Λοκ την πολιτική κοινωνία, την πολιτεία, με τρόπο υλιστικό, όχι ηθικό. Διαχωρίζει ξεκάθαρα τη νεότερη από την αρχαία και τη χριστιανική πολιτική σκέψη. Για τον Πλάτωνα, για παράδειγμα, ο σκοπός των πολιτικών κοινωνιών ήταν αρχαία και να επιτρέψει στον κάθε πολίτη, στον καθένα και στην καθεμία, να φτάσει την (ηθική) τελειότητα για την οποία είναι ικανός ή ικανή. Για τη δε χριστιανική σκέψη, η πολιτεία είναι επιφορτισμένη από την Εκκλησία να επιβλέπει, να επιτηρεί το ποίμνιό της για να εξασφαλιστεί έτσι η σωτηρία των ψυχών των πιστών. Αυτή η επιτήρηση (droit de regard) του κράτους από την Εκκλησία αποτελεί για τον Πιερ Μα-

νάν το θεολογικο-πολιτικό πρόβλημα. Το νεότερο φιλελεύθερο κράτος, όμως, βρίσκεται στο διαμετρικά αντίθετο άκρο από οποιαδήποτε εντολή «σωτηρίας» ή ηθικής τελειοποίησης των πολιτών. Από τον ορισμό αυτόν του Locke, προκύπτουν οι αρμοδιότητες και τα όρια του πολιτικού ηγεμόνα ή του κράτους: «Ο αρχηγός κράτους, ως πολιτικός ηγεμόνας, δεν είναι αρμόδιος για τη σωτηρία των ανθρωπίνων ψυχών ή για τη φροντίδα των ανθρώπων σχετικά με τη μέλλουσα ζωή, αλλά είναι επιφορτισμένος να χρησιμοποιεί την εξουσία του αποκλειστικά και μόνο για την ήρεμη και άνετη διαβίωση των ανθρώπων μέσα στους κόλπους της κοινωνίας» («Δοκίμιο για την ανεκτικότητα»).

Ο διαχωρισμός ανάμεσα στην πολιτική και την ηθική σφαίρα της ανθρωπίνης ύπαρξης γίνεται ακόμη πιο κατανοητός αν αντιληφθούμε, μαζί με τον Λοκ, ότι «ο κοσμικός ηγέτης δεν έχει επιφορτιστεί με τη φροντίδα των ψυχών περισσότερο από ό, τι οποιοσδήποτε άλλος άνθρωπος». Αυτό σημαίνει ότι το κάθε άτομο είναι ικανό να αναπτύξει την προσωπική του ηθική ή να επιλέξει να ζει σύμφωνα με οποιαδήποτε άλλη επιλέξει. Αρκεί, φυσικά, η ηθική αυτή να μην οδηγεί σε πράξεις που θέτουν σε κίνδυνο την πολιτεία. Αρκεί άρα οι ηθι-

19ου αιώνα, όταν άλλαξαν οι ουσιώδεις ταξικές και κοινωνικές συμμαχίες, το δυτικό φιλελεύθερο κράτος υποθέτησε πλήρως και εφάρμοσε μια εκκλησιαστικού τύπου ηθική. Όταν, είτε ντε γιούρε, όπως στη Γαλλία, είτε ντε φάκτο, όπως στην Ελλάδα, η Εκκλησία αποσύρθηκε από την πολιτική σφαίρα, το κράτος ανέλαβε να εφαρμόσει τη χριστιανική ηθική και να την ενσωματώσει στην αστική ιδεολογία. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, ενώ κατά τα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα ο καθολικισμός και ο σοσιαλισμός επεδείκνυναν μια άτυπη και «ανίερνη» συμμαχία ενάντια στη νεωτερικότητα και την αστική ιδεολογία, μετά το 1870 και την Κομμούνα του Παρισιού, ο καθολικισμός συμάχησε με τον αστική τάξη, δημιουργώντας αυτό που αποκαλούμε «Δεξιά». Παράλληλα, αν και όχι παρόμοιες ιστορικές διαδικασίες δημιούργησαν «Δεξιά» κόμματα σε όλη την Ευρώπη.

Ορόσημο αυτής της «ιερής» συμμαχίας υπήρξε η παπική εγκύκλιος «Rerum Novarum (Περί νεωτερικότητας)» (1891). Στην επιστολή του αυτή, ο Πάπας Λέων XIII εξετάζει τα βαθιά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που προέκυψαν από τη Βιομηχανική Επανάσταση, ιδίως τις σχέσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων. Με αυτόν τον τρόπο θέ-

τει τα θεμέλια του κοινωνικού δόγματος Καθολικής Εκκλησίας. Από τη μία πλευρά, καταδικάζει την αστική ηθική της εκμετάλλευσης και καλεί το κράτος να παρέμβει και να προστατεύσει την εργατική τάξη από τις αυθαιρεσίες και την αυσδοσία των εργοδοτών, προωθώντας μια προοδευτική εργατική νομοθεσία. Από την άλλη, αποδέχεται τις αρχές του φιλελευθερισμού, την ιδιωτική περιουσία και το σύγχρονο οικονομικό σύστημα, ενώ ταυτόχρονα καταδικάζει τον σοσιαλισμό.

Η συμμαχία αυτή ώθησε το αστικό κράτος σε υποχωρήσεις σε σχέση με το φιλελεύθερο πρόγραμμα. Ενώ όφειλε να είναι ουσιαστικά ουδέτερο, να ρυθμίζει και όχι να ορίζει τις κοινωνικές σχέσεις και συμβάσεις, το αστικό κράτος λειτουργούσε στην ουσία ως ο κύριος φορέας της επιβολής της χριστιανικής ηθικής στην πολιτική και κοινωνική σφαίρα. Ανέλαβε δε και ρόλο κατηχητή μέσω της διαμόρφωσης ενός ψευδοφιλελεύθερου εκπαιδευτικού συστήματος, προσκολλημένου στο παρελθόν καθώς αναπαρήγε αντιφιλελεύθερα χριστιανικά πατερναλιστικά κοινωνικά μοντέλα.

* Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

“
ΤΙ ΓΡΑΦΕΙ
Ο ΤΣΙΠΡΑΣ

Για την Εφη Αχτσιόγλου

Πίστευε πως μόνη της, παίρνοντας αποστάσεις από μένα, θα μπορούσε να υπερβεί τα προβλήματα εντός του ΣΥΡΙΖΑ και να πείσει τα μέλη του παρουσιάζοντας μια φρέσκια υποψηφιότητα, χωρίς να δίνει την εντύπωση πως ήταν υπό την κηδεμονία μου.

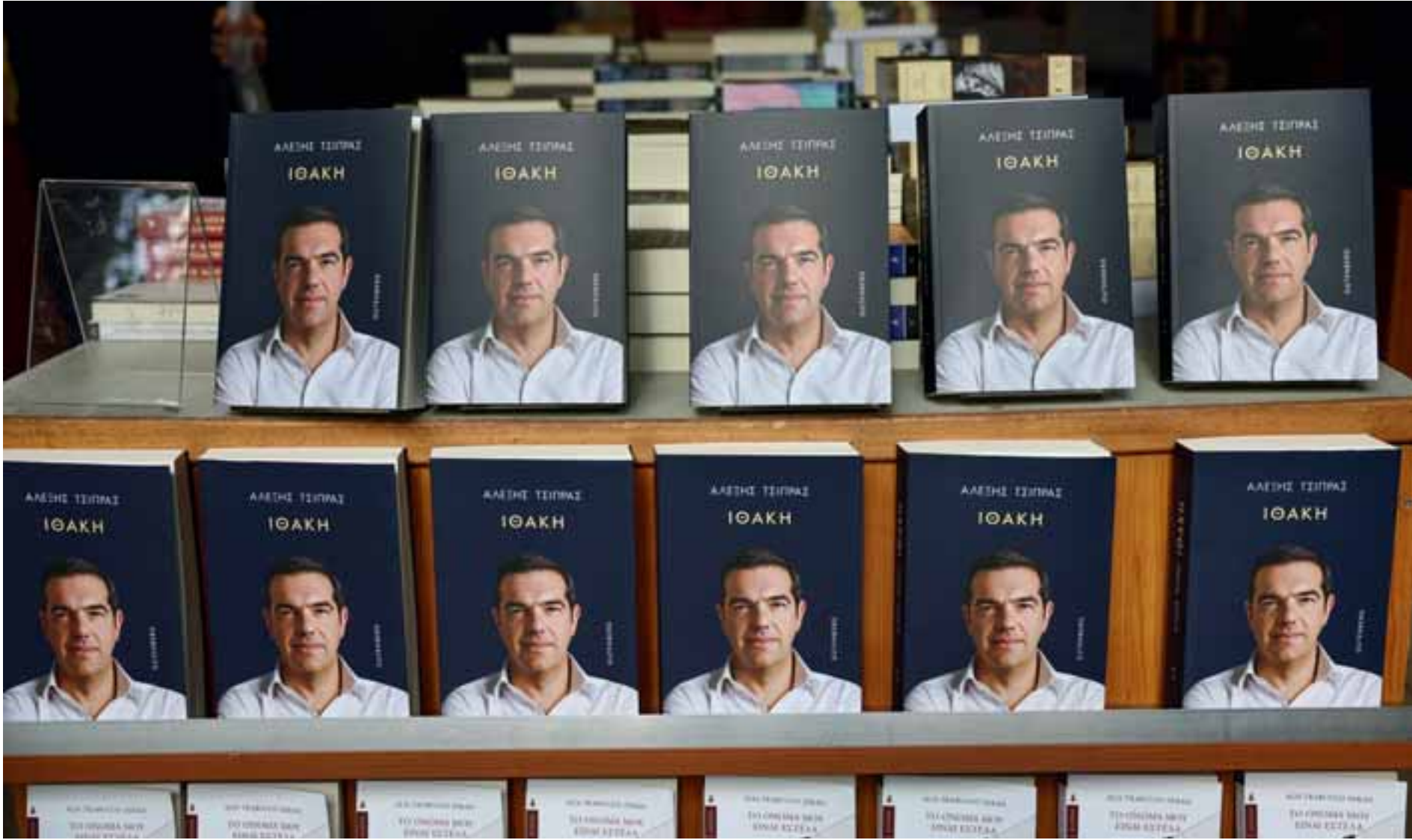
Για τον Αλέξη Χαρίτση

Στο άκουσμα της απόφασής μου να φύγω και ακόμα περισσότερο στην πρότασή μου να θέσει υποψηφιότητα, σκατείνισα. Μου είπε, τελικά, ότι δεν αισθάνεται έτοιμος να αναλάβει ένα τόσο μεγάλο βάρος. Και μου ζήτησε να μην παραιτηθώ.

Για τον Νίκο Παππά

Εκ των υστέρων, εκτιμώ ότι έπρεπε τότε να του ζητήσω να διευκολύνει κυρίως το κόμμα αλλά και τον εαυτό του, αποσύροντας ο ίδιος την υποψηφιότητά του. Κι αυτό, γιατί είχε επιδείξει σε όλη αυτή τη διαδικασία απαράδεκτη επιπολαιότητα.

Τα απομνημονεύματα του Αλέξη Τσίπρα στην προθήκη του εκδοτικού οίκου. Η διαχείριση της μνήμης από τον συγγραφέα εμπεριέχει και μηνύματα για το παρόν. Από τις παρουσίες στην εκδήλωση της Τετάρτης στο «Παλλάς», θα φανεί ποιοι έχουν ψυχρανθεί και ποιοι όχι από τις μη κολακευτικές αναφορές που τους επιφύλαξε η «Ιθάκη».

Ο γρίφος των ξε-γραμμένων

Τι σηματοδοτεί για τις προθέσεις του Τσίπρα το «κάρφωμα» των στελεχών που ήθελε για διαδόχους του

Ο ΑΣΚΟΣ ΤΟΥ ΑΙΟΛΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΙΘΑΚΗ»

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΩΛΕΤΟΥ

Όποιοι περίμεναν μέσα από την «Ιθάκη» να καταφέρουν να «ανιχνεύσουν» ποια στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ επιθυμεί να έχει και πάλι μαζί του ο Αλέξης Τσίπρας δεν δικαιώθηκαν. Όπως και όσοι πίστευαν ότι για την κρίση περίοδο 2015-19 θα υπάρξει ισχυρή δόση αυτοκριτικής.

Για έναν πολιτικό που σκέφτεται να επανέλθει στην κεντρική πολιτική σκηνή, κάτι τέτοιο μπορεί να γυρίσει «μπούμερανγκ». Με «σταυροβελονιά» στις επίμαχες σελίδες υπερασπίστηκε τη διαπραγματεύση που έκανε, αναφέρθηκε σε παραφωνίες, λάθη, καθώς και στην «υπερβολική αυτοπεποίθηση» που υπήρχε, καταλήγοντας να αναλύει τον κρίσιμο ρόλο του δημοψηφίσματος για την επίτευξη της τελικής συμφωνίας. Ο βασικός στόχος είναι σαφής: Ο πρώην πρωθυπουργός επιθυμεί να «ξεκαθαρίσει λογαριασμούς» από το παρελθόν, να πείσει ότι ήταν εξαρκής αταλάντευτη απόφασή του η παραμονή στο ευρώ και να σβήσει «οκτιές», παρά το γεγονός ότι ο ίδιος ομολογεί ότι η κυβέρνησή του ταλανιζόταν από «αντιφάσεις».

Το ότι επιλογή του δεν ήταν να ανοίξει μέτωπο συγκρούσεων με νέα πρόσωπα προκύπτει από το γεγονός ότι τις πιο σφοδρές και δηκτικές επιθέσεις τις έκανε σε όσους τον είχαν στοχεύσει στο παρελθόν, αλλά δεν είχε απαντήσει. Έτσι η πεντάδα με τους Γιάννη Βαρουφάκη, Ζωή

Κωνσταντοπούλου, Παναγιώτη Λαφαζάνη, Παύλο Πολάκη και Στέφανο Κασσελάκη δέχθηκε τα ισχυρότερα πυρά.

Όσον αφορά άλλα πρόσωπα, ο Ευκλείδης Τσακαλώτος, πέρα από δύο αναφορές για τη ρύθμιση του χρέους, πρέπει να αισθάνεται ικανοποιημένος. Στο βιβλίο περιγράφεται με πολύ καλά λόγια η αποτελεσματικότητα με την οποία εργάστηκε στο Eurogroup με τους ομολόγους του. Ο Πάνος Καμμένος σε μεγάλο βαθμό πέρασε στο «απυρόβλητο». Καμία αναφορά στην κρίση με τη Θρησκευτική και την απομάκρυνση του Νίκου Φίλη από το υπουργείο Παιδείας για κατάρτι του, στη σκληρή κόντρα του με τον Γιάννη Μουζάλα, ή ακόμη και για τα... βλήματα στη Σαουδική Αραβία. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί αν ισχύει η πληροφορία πως ο Αλέξης Τσίπρας έχει πει σε συνομιλητές του ότι τα κόμματα δεν είναι πια γραμμικά. Συνεπώς, το κάλεσμα για τον «νέο πατριωτισμό» είναι πολύ πιο ευρύ φάσμα, καθώς μέχρι τις παρυφές της δεξιάς παράταξης. Δεν υπήρχε αναφορά για τις σχέσεις του με τη Ρένα Δούρου.

Στα «μαλακά» έπεσε ο Γιώργος Κατρούγκαλος, με τον συγγραφέα να παραδέχεται πως η «τορπίλη» για τις ασφαλιστικές εισφορές των ελευθέρων επαγγελματιών δεν βυθίζει «ένα γερό σκαρί». «Ήταν σαθρό και έμπαζε ήδη νερά», αναφέρει, με την αυτοκριτική για τον ΣΥΡΙΖΑ την περίοδο 2019-2023 να μην είναι στοργυλεμένη. Σε σχέση με την πολυφωνία και τις τάσεις στο κόμμα, έγραψε ότι «υπήρξε ένα έλλειμμα πολιτικής

εργήγορας από τη μεριά μου. Έπρεπε να έχω αντιληφθεί τη σημασία και την αναγκαιότητα μιας πιο καθαρής, πιο αποφασιστικής στάσης». Το γενικότερο συμπέρασμα είναι πως πολλοί πρώην σύντροφοι δεν θα βρεθούν στην «Ιθάκη» μαζί του.

Επίσης, Αλέκος Αλαβάνος, Φώτης Κουβέλης, Κώστας Καραμανλής, Γιώργος Παπανδρέου, Αντώνης Σαμαράς, Αλέκα Παπαρήγα, Σταύρος Θεοδωράκης, Πάνος Σκουρλέτης, Νίκος Παππάς, άλλοι λιγότερο, άλλοι περισσότερο, βρέθηκαν στο στόχαστρο του πρώην πρωθυπουργού. Αυτό που δεν σχολιάστηκε είναι ότι όλο το βιβλίο διατρέχει μια συνεχής και πολύ σκληρή κριτική για τον Κυριάκο Μητσοτάκη, για ευρεία γκάμα θεμάτων, δείχνοντας ξεκάθαρα πως αυτός είναι ο αντίπαλός του. Το νέο «παρών» στο πολιτικό σκηνικό, που θα συνοδευθεί με σκληρή κριτική προς τον πρωθυπουργό, αναμένεται να δοθεί στην παρουσίαση του βιβλίου την Τετάρτη.

Η τετράδα

Τα περισσότερα ερωτήματα στο βιβλίο προκλήθηκαν από τις αναφορές στην Εφη Αχτσιόγλου και λιγότερο στον Αλέξη Χαρίτση. Αποκαλύπτοντας πως τους προόριζε για προέδρους του ΣΥΡΙΖΑ και μιλώντας για την άρνησή τους τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2023, αντίστοιχα, να βγουν μπροστά, εκτιμήθηκε, τις πρώτες ώρες της κυκλοφορίας της «Ιθάκης», πως θέλει να τους «κλείσει» την πόρτα για το επόμενο βήμα που θα κάνει. Από τον Νάσο Ηλιόπουλο ζήτησε να μη διασπάσουν το κόμμα, ενώ στον Δημήτρη Τζανακόπουλο αναφέρεται τό-

σο στην πρώτη φορά που βρέθηκε στο Μέγαρο Μαξίμου όσο και σε συνάντηση που είχε με τη Μέρκελ. Μια πιο ψυχραιμη ανάγνωση των περιγραφών του πρώην πρωθυπουργού, που επιβάλλει και συνολική ανάγνωση του συγγράμματος, οδηγεί στο συμπέρασμα πως πέρα από μια πικρία δεν διαφαίνεται κάποια «ρεβάνς» για τους πρώην στενούς συνεργάτες του. Μια ισχυρή ένδειξη για τις προθέσεις των τεσσάρων θα είναι η απόφασή του για το αν θα δώσουν το «παρών» την Τετάρτη στο «Παλλάς».

Η Κεντροαριστερά

Η «πολιτική εκκίνηση» του Αλέξη Τσίπρα σηματοδοτείται από το βιβλίο με τον ευρύτερο προοδευτικό χώρο να εμφανίζεται πιο μουνδιασμένος από ποτέ. Κινήσεις όπως η συνύπαρξη Φάμελλου, Χαρίτση, Δούκα, Κόκκαλη στην εκδήλωση για το κλίμα, η κοινή κοινοβουλευτική πρωτοβουλία που πήραν για το ίδιο θέμα ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ και Νέα Αριστερά, αλλά και το αίτημα Κουμουνδούρου και Πατισίων για τη βίαιη προσαγωγή του «Φραπέ», είναι σημαντικές και δείχνουν μια τάση. Δυναμική, ωστόσο, για να συγκροτηθεί κάτι παραπάνω δεν υπάρχει, με το κυοφορούμενο κόμμα Τσίπρα να έχει «παγώσει» σχεδόν τα πάντα.

Η εξίσωση «25+9»

Μπορούν οι πρώην σύντροφοι να πετύχουν κοινοβουλευτικά κάτι μόνοι τους; Η «Κ» είναι σε θέση να γνωρίζει ότι σκέψεις που είχαν γίνει σε επίπεδο στελεχών για τη συγκρότηση μιας νέας κοινοβουλευτικής ομάδας σε καθεστώς δυαρχίας με τον

κωδικό «25+9» έμεινε μόνο σε πολύ πρώτες συζητήσεις. Γιατί, για παράδειγμα, η Θεανώ Φωτίου να ξανακαθίσει δίπλα με τον Γιώργο Γαβρήλο από τη στιγμή που όλα δείχνουν ότι, όταν ο Αλέξης Τσίπρας αποφασίσει να φτιάξει κάτι καινούργιο, ο καθένας με τις «αποσκευές» του, μόνος του, θα κληθεί να συμμετάσχει. Το άλλο «αγκάθι» αφορά την αριθμητική, αφού ούτε το «25» του ΣΥΡΙΖΑ αλλά ούτε και το «9» της Νέας Αριστεράς θεωρείται δεδομένο. Στην κοινοβουλευτική ομάδα της Κουμουνδούρου δεν είναι σίγουρο ότι όλοι οι βουλευτές συμφωνούν με μια τέτοια προοπτική. Ειδικά μια μικρή ομάδα δεν θα απέκλειε να λάβει πρωτοβουλίες λίγο πριν ο Αλέξης Τσίπρας συγκροτήσει τον νέο φορέα.

Το άλλο εμπόδιο έχει να κάνει με την αίσθηση πως μια τέτοια κίνηση ισχυροποίησης της αριστερής πτέρυγας και επανάκτησης της θέσης της αξιωματικής αντιπολίτευσης από το ΠΑΣΟΚ θα ερμηνευόταν ως «ανάχωμα» ή αντιπαραθετική απέναντι στον Αλέξη Τσίπρα. Για τη συντριπτική πλειοψηφία δεν θα ήταν αυτός ο σκοπός, παρά μόνο μια υπόμνηση προς τον πρώην πρωθυπουργό για την κινητικότητα που υπάρχει στην Αμαλία, είναι αμφίβολο αν θα ομονοούσαν σε μια τέτοια πρωτοβουλία. Επειδή, όμως, οι ημέρες είναι περιέργες, κανένα σενάριο δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Ο βασικός αντίπαλος

Όλο το βιβλίο διατρέχει μια συνεχής και πολύ σκληρή κριτική για τον Κυριάκο Μητσοτάκη, για ευρεία γκάμα θεμάτων, δείχνοντας ξεκάθαρα πως αυτός είναι ο αντίπαλός του.

Δεν ανοίγει
νέα μέτωπα
Ο πρώην
πρωθυπουργός με την
«Ιθάκη» δεν
προσπαθεί να
ανοίξει μέτωπο με νέα
πρόσωπα.
Τις πιο σφοδρές επιθέσεις τις έκανε σε όσους τον είχαν στοχεύσει στο παρελθόν, αλλά δεν είχε απαντήσει.

“
ΤΙ ΓΡΑΦΕΙ
Ο ΤΣΙΠΡΑΣ

Για τον Παύλο Πολάκη

Μέσα στην ιδιόμορφη και δύσκολη αυτή περίοδο, εμφανίστηκε πάλι με το δικό του «μπα-ϊράκι» ο Πολάκης. Χωρίς καμία συνεννόηση, με αναρτήσεις και δηλώσεις του, υποβάθμιζε την αξία των εμβολίων, αμφισβητούσε τις οδηγίες της Επιτροπής Λοιμωξιολόγων.

Για τον Στέφανο Κασσελάκη

Μου φάνηκε υπερφίαλος. Είχε τη βεβαιότητα όχι μόνο ότι θα εκλεγεί πρόεδρος στον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ότι σύντομα θα εκλεγεί και πρωθυπουργός... Ήταν ένας πρόεδρος απολύτως ανάρμοστος για το κόμμα του...

Για τον Παναγιώτη Λαφαζάνη

Πρότεινε μάλιστα να πάρουμε άμεσα τον έλεγχο της Τράπεζας της Ελλάδας... Για μερικούς συντρόφους μου είχα πάντα την απορία αν αντιλαμβάνονταν έστω και στοιχειωδώς την πραγματικότητα. Ο Λαφαζάνης ήταν ένας από αυτούς.

Ο ΑΣΚΟΣ ΤΟΥ ΑΙΟΛΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΙΘΑΚΗ»

Του ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΣΧΟΝΑ

Οι **πολιτικοί** ως συγγραφείς βιβλίων ανήκουν στην κατηγορία συγγραφέων «που δεν τα λένε όλα». Λένε λιγότερα από αυτά που γνωρίζουν και λιγότερα από αυτά που θα επιθυμούσαν να πουν. Και συνήθως τείνουν να ωραιοποιούν τον δικό τους ρόλο, ιδιαιτέρως αν επιθυμούν να επιστρέψουν στο κέντρο της σκηνής.

Αυτοβιογραφίες

Τα προηγούμενα όμως είναι η μισή αλήθεια. Το πέρασμα από τον ρόλο του πρωταγωνιστή στον ρόλο του «ερμηνευτή» μιας δράσης ή εποχής είναι εγχείρημα δύσκολο. Και χρήσιμο και για τον ηγέτη και για την κοινωνία. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η αυτοβιογραφία προϋποθέτει ενδοσκόπηση, μάθηση του ατόμου «να ακούει τον εαυτό του», σύνδεση των «οπισμένων κομματιών», επιθυμία να μοιραστεί την εμπειρία του. Έχει δε, μέσω του αναστοχασμού, και «θεραπευτική διάσταση» (κοινός τόπος της βιβλιογραφίας), προπάντων εάν τα γεγονότα της περιόδου άσκησης της ηγεσίας είχαν ισχυρές τραυματικές όψεις. Θα προσέθετα δε ότι, ιδιαίτερα για έναν ηγέτη, όπως ο Αλέξης Τσίπρας, που δεν είχε δείξει μεγάλη έφεση στη γραφή, η ενδοσκόπηση, η οργάνωση του υλικού και το μοίρασμα της εμπειρίας του με γραπτό τρόπο είναι αυτά καθ' εαυτά σημαντικά.

Η Ιθάκη, συνεπώς, είναι χρήσιμη γιατί επανατοποθετεί τα τραύματα του 2015, τα «ευρώ ή δραχμή», τις ματαιώσεις και τους μεγάλους φόβους εκείνης της εποχής στο πλαίσιο, το διαφορετικό πλαίσιο, της σημερινής συγκυρίας. Εάν διαβαστεί με ευρύ πνεύμα –χωρίς όμως ο αναγνώστης να παραβλέψει ούτε στιγμή τον στόχο του Τσίπρα να προσδιορίσει ο ίδιος τη θέση του στην ιστορική μνήμη, αλλά και να επιστρέψει στο κέντρο της σκηνής– τότε αποτελεί συμβολή, ανεξαρτήτως της ποιότητας της (που δεν είναι αντικείμενο αυτών των γραμμών), στον δημόσιο διάλογο και στο δημόσιο συμφέρον. Όπως θα ήταν σημαντική συμβολή στο δημόσιο συμφέρον ένα αντίστοιχο βιβλίο του Αντώνη Σαμαρά και του Γιώργου Παπανδρέου.

Ως κείμενο πολιτικής περιήγησης στον κόσμο της κρίσης και στον κόσμο των μεγάλων τραυμάτων που αυτή άφησε πίσω της (και για την Αριστερά και για τη Δεξιά), το βιβλίο προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον. Ενδιαφέρον που έγινε μεγαλύτερο γιατί ο συγγραφέας επιδιώκει να επιστρέψει σύντομα

σε μια αρένα που –πτημένος– εγκατέλειψε.

Οι πτηνένοι –αλλά έμμεσοι μεγάλοι νικητές– του 2015, οι οπαδοί του «Ναι» του δημοψηφίσματος, έδωσαν τον τόνο στην υποδοχή του βιβλίου. Μπορεί η προώθηση του βιβλίου να ήταν επαγγελματική, δείχνοντας ότι κάτι αλλάζει σε σύγκριση με τον παραδοσιακό ερασιτεχνισμό του παλαιού τοιρικού επιτελείου, μπορεί η ίδια η έκδοση να αποτέλεσε μεγάλο πολιτικό γεγονός, όμως στην αξιολόγηση της «Ιθάκης» οι αρνητικές γνώμες κυριάρχησαν. Το αποκα-

διωμένο από τις αθετημένες υποσχέσεις και βαθύτατα διαιρεμένο αριστερό στρατόπεδο του «Οχι», χωρίς πλέον τον ΣΥΡΙΖΑ ως κορμό, περιορίστηκε να ψελλίζει θετικά λόγια ή στη διατύπωση ευμενούς αποστασιοποίησης.

Έτσι, οι άλλοτε οπαδοί του «Μένουμε Ευρώπη», οι οποίοι τον Ιούλιο 2015 είχαν ζησει το δικό τους δράμα και τραύμα μπροστά στο ενδεχόμενο η χώρα να εκδιωχθεί ή να φύγει από τη Ζώνη του Ευρώ, επικράτησαν εύκολα. Αναμενόμενο. Ωστόσο, με την εξαίρεση λίγων μετριοπαθών, η πλειοψηφία

τους έκανε επίδειξη (εννοώ τη λέξη) κακοπιστίας στην ανάγνωση. Η ειρωνεία και ο σαρκασμός για το συνολικό προϊόν κυριάρχησαν.

Ελάχιστες λέξεις για το πού βρίσκονταν η οικονομία και τα εισοδήματα τον Ιανουάριο του 2015, σχεδόν καμία λέξη για τις τρομερές ευθύνες της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ για τη χρεοκοπία, καμία λέξη για τον δημοσιονομικό λαϊκισμό τους, απολύτως καμία για τα Greek statistics, απολύτως καμία για τη ρύθμιση του χρέους. Και, φυσικά, καμία για τις γιγάντιες αστοχίες των προβλέψεων του ΔΝΤ και

πολλών mainstream Ελλήνων οικονομολόγων το 2010, όπως καμία λέξη για την τιμωρητική –ακριβέστερα: ντροπιαστική– στάση των θεσμών απέναντι στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ (ελληνική κυβέρνηση ήταν!), στάση που με δραματικές εκκλήσεις είχαν αναδείξει, μεταξύ πολλών άλλων, ο Ντομινίκ Στροσκάν και ο Γιούργκεν Χάμπερμας.

Όλο αυτό είναι pathetic. Και δείχνει ότι και από τη μεριά των αντι-ΣΥΡΙΖΑ ο αναστοχασμός θα είχε ίσως «θεραπευτική διάσταση». Διότι θα τους επέτρεπε να σκεφτούν πάνω στο δικό τους κατανοητό τραύμα (φόβος εξόδου από την Ε.Ε.) και έτσι να προσδιορίσουν πιο κριτικά και αποτελεσματικά και τη δική τους θέση και αυτή της χώρας εντός της Ευρώπης. Προς το παρόν, η χωρίς κριτήρια αποδόμηση του βιβλίου δημιουργεί, ως αντανakλαστική αντίδραση, συμπάθεια για τον Τσίπρα στην ψυχρή ανθρωπών που είχαν προ πολλού πάψει να τον συμπαθούν. Ενδιαφέρον!

Επιρροή

Η υποδοχή της Ιθάκης έδειξε ότι η ιστορία του «Ναι» και του «Οχι» δεν τελείωσε το καλοκαίρι του 2015. Ούτε όμως με τις κάλπες του 2019 ή του 2023. Γι' αυτό και ο Αλέξης Τσίπρας την επανέφερε στο προσκήνιο, επιλέγοντας μόνος του να μπει «στο λαγούμι των πιο σκοτεινών στιγμών του» (Μικ. Τσιτσίνης).

Είναι πολύ νωρίς για να αποτιμηθεί τι θα μείνει από το βιβλίο στη συνείδηση των ανθρώπων και στην κοινή γνώμη. Ο μεγάλος θόρυβος σύντομα θα καταλαγιάσει. Ίσως δε τα παλαιά πάθη που ξαναβγήκαν τόσο άτσαλα στην επιφάνεια να δίνουν μία από τις τελευταίες μάχες τους πριν από την εκτόνωση και «κάθαρση». Σε κάθε περίπτωση, δέκα χρόνια μετά, θα έπρεπε κάπου κάπως να ξανασυζητήσουμε για το 2015. Αυτή είναι η μεγαλύτερη συμβολή της «Ιθάκης».

Το βιβλίο μάλλον δεν θα παίξει μεγάλο ρόλο στη δυναμική του νέου κόμματος Τσίπρα, εφόσον αυτό ιδρυθεί. Όσες και όσοι κάνουν σήμερα εκτιμήσεις για τη μελλοντική επιρροή του, ας μην ψάχνουν ούτε στο 2015, ούτε εντός της Ιθάκης, ούτε στα πενιχρά δεδομένα των δημοσκοπήσεων. Ας κοιτάζουν καλύτερα τα λάθη και τις ανεπάρκειες του Αλέξη Τσίπρα της περιόδου 2019-2023. Αυτά ακριβώς τα λάθη, και η αυτοκτονία στην αντιπολίτευση, δεν έχουν επαρκώς κατανοηθεί από τον συγγραφέα, όπως δείχνει το κεφάλαιο 9. Θα κοίταζα λίγο περισσότερο αυτό το κεφάλαιο για να κάνω προβλέψεις. Όχι τις δημοσκοπήσεις για κόμμα που δεν υπάρχει, ούτε το 2012 ή το 2015.

Ο κ. Γεράσιμος Μοσχονάς είναι μέλος της διοικούσας επιτροπής του Κέντρου Πολιτικών Ερευνών, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Ο πόλεμος της μνήμης και οι οιωνοί

Η υποδοχή της «Ιθάκης» έδειξε ότι η ιστορία του «Ναι» και του «Οχι» δεν τελείωσε το καλοκαίρι του 2015. Οποιος όμως αναρωτιέται για το μέλλον του Τσίπρα, πρέπει να διαβάσει τις σελίδες για την περίοδο 2019-2023

«Αποκαθήλωση» πανό με τον Αλέξη Τσίπρα στις 26 Ιανουαρίου 2015, την επομένη της εκλογικής νίκης του ΣΥΡΙΖΑ. Σήμερα, ο πρώην πρόεδρος του κόμματος προετοιμάζει την επιστροφή του στην πολιτική αρένα. Ωστόσο είναι νωρίς για να αποτιμηθεί τι θα μείνει από το βιβλίο του στην κοινή γνώμη.

Τις δημοσκοπήσεις για τη μάχη της δεύτερης θέσης μελετά το ΠΑΣΟΚ

Της ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οι **αναλύσεις** που έχουν φτάσει στα γραφεία της Χαριλάου Τρικούπη από δημοσκόπους και πολιτικούς αναλυτές με τους οποίους το ΠΑΣΟΚ συνεργάζεται, σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες δείχνουν δύο πράγματα: ότι η επανεμφάνιση του Αλέξη Τσίπρα στην κεντρική πολιτική σκηνή συσπειρώνει τη Ν.Δ. και ότι η προοπτική δημιουργίας ενός νέου κόμματος από τον πρώην πρωθυπουργό για την ώρα εμφανίζει χαμηλότερη αποδοχή από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ειδικότερα, όπως αναφέρει στέλεχος της Χαριλάου Τρικούπη, η δυναμική ψήφος που οι αναλύσεις δίνουν στον κ. Τσίπρα φτάνει στο 18%, ενώ η

αντίστοιχη δυναμική του ΠΑΣΟΚ αγγίζει το 31%. Η πολιτική πραγματικότητα, ωστόσο, δεν γράφεται με σενάρια δυναμικής ψήφου. Και το ΠΑΣΟΚ έχει να διαχειριστεί τον αδυσώπητο εγκλωβισμό του σε χαμηλές δημοσκοπικές πιήσεις, που δεν επιτρέπει στη Χαριλάου Τρικούπη εφρησυχασμό. Διότι η τωρινή δυναμική ψήφος που οι αναλυτές τους δίνουν, μπορεί να αλλάξει άρδην εάν αρχίσει να αποτυπώνεται στις δημοσκοπήσεις ότι η κινητικότητα του Αλέξη Τσίπρα κεντρίζει όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των ψηφοφόρων.

Ο Νίκος Ανδρουλάκης δεν δειχνει διατεθειμένος να μετακινηθεί από τη στρατηγική αυτόνομης πορείας προς τις κάλπες. Βεβαίως, συνεργάτες του επισημαίνουν ότι

αυτό δεν σημαίνει περιχαράκωση, καθώς στον δρόμο προς το συνέδριο η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ θα επιθυμούσε να δείξει ότι το κόμμα έχει δυναμική και αυτό να αποτυπωθεί με την προσέλκυση στελεχών από τον ευρύτερο χώρο. Στελέχη του κόμματος εκφράζουν προβληματισμό ότι ίσως κάποιες τέτοιες κινήσεις θα έπρεπε να έχουν γίνει πιο νωρίς, καθώς η προοπτική των κινήσεων του Αλέξη Τσίπρα βάζει όλο τον προοδευτικό χώρο σε θέση αναμονής για τις επόμενες επιλογές. Εν ολίγοις, κάποιο στέλεχος που κινείται στον χώρο αυτό και βρίσκεται σε φάση αναζήτησης, είναι πολύ πιθανό να περιμένει να δει πώς θα κινηθεί ο πρώην πρωθυπουργός πριν αποφασίσει να ανταποκρι-

θεί στο όποιο άνοιγμα γίνει από το ΠΑΣΟΚ.

Στη Χαριλάου Τρικούπη γνωρίζουν ότι το κρίσιμο ζήτημα είναι να καταφέρει το κόμμα να διατηρηθεί στη δεύτερη θέση. Ο Νίκος Ανδρουλάκης επιλέγει στρατηγική μετωπικής σύγκρουσης με τον Αλέξη Τσίπρα. Εγκαλεί τον πρώην πρωθυπουργό για τα πεπραγμένα του, για ψέματα που είπε προκειμένου να κερδίσει τις εκλογές το 2015, ενώ του καταλογίζει αδυναμία να αποτελέσει εναλλακτική απέναντι στον Κυριάκο Μητσοτάκη. Όπως λέει, ο κ. Τσίπρας βρέθηκε απέναντι στη Νέα Δημοκρατία και το αποτέλεσμα ήταν το κυβερνών κόμμα να φτάσει στο 41%. Στο επίκεντρο του μνηύματος του προέδρου του

ΠΑΣΟΚ είναι ότι ο Αλέξης Τσίπρας διευκολύνει τη Ν.Δ. να συσπειρώσει τους ψηφοφόρους της και να τον επικαλείται ως «οκιάχτρο» για χειρότερες καταστάσεις που βίωσε η χώρα, τη στιγμή που το ΠΑΣΟΚ μπορεί, έστω και με αργούς ρυθμούς, να αφαιρεί ψήφους από το κυβερνών κόμμα.

Βεβαίως, μέσα στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης εξακολουθούν να ακούγονται διαφορετικές φωνές. Ο Χάρης Δούκας εξακολουθεί να τάσσεται υπέρ του προγραμματικού διαλόγου με τις υπόλοιπες δυνάμεις του προοδευτικού χώρου, συμπεριλαμβανομένου του Αλέξη Τσίπρα. Παράλληλα, επιμένει στην πρότασή του να τεθεί στο συνέδριο σε ψηφοφορία πρόταση που θα δεσμεύει ότι δεν

θα υπάρξει μετεκλογική συνεργασία με τη Ν.Δ. Αλλά στελέχη που υπερασπίζονται ανοίγματα προς τις προοδευτικές δυνάμεις, εξαιρούν από αυτή τη συζήτηση τον Αλέξη Τσίπρα. Ο Μανώλης Χριστοδουλάκης ανήκει σε αυτή την κατηγορία. Η Άννα Διαμαντοπούλου πρότεινε το ΠΑΣΟΚ να κάνει ένα κάλεσμα για διεύρυνση, χωρίς να εξαιρεί από αυτό και βουλευτές που είχαν φύγει από το κόμμα και πήγαν στον ΣΥΡΙΖΑ.

Όλες αυτές οι τοποθετήσεις επιβεβαιώνουν ότι στο εσωτερικό του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης επικρατεί αγωνία για τις εξελίξεις. Το ζήτημα είναι ένα: Να καταφέρει να κρατηθεί το ΠΑΣΟΚ στη δεύτερη θέση. Οτιδήποτε άλλο θα είναι καταστροφή.

“
ΤΙ ΓΡΑΦΕΙ
Ο ΤΣΙΠΡΑΣ

Για τον Γιάννη Βαρουφάκη

Πολύ γρήγορα ο Βαρουφάκης από «asset» μετατράπηκε σε αρνητικό πρωταγωνιστή· τον οποίο δεν άντεχαν στο Eurogroup όχι μόνον οι απέναντι, αλλά ούτε οι πιθανοί μας σύμμαχοι, ακόμη και οι ίδιοι του οι συνεργάτες.

Για τη Ζωή Κωνσταντινοπούλου

Η διαχείρισή της υπήρξε μία από τις πλέον επώδυνες εμπειρίες εκείνης της περιόδου. Είχα ήδη μετανιώσει για την πρόταση που της είχα απευθύνει να αναλάβει τη θέση της προέδρου της Βουλής.

Για τον Πάνο Καμμένο

Όταν έκλεισε η πόρτα μου είπες: «Εγώ θέλω το υπουργείο Αμυνας και δεν θα σου βάλω κανέναν όρο, δεν θέλω να είμαι αντιπρόεδρος της κυβέρνησης... Μαζί θα φτιάξουμε μια νέα εθνική ενότητα. Εσύ θα είσαι ο Άρης Βελουχιώτης και εγώ ο Ναπολέων Ζέρβας...».

Η σφαγή των συντρόφων

Ο Τσίπρας επιχειρεί να αποσυνδεθεί από τα πρόσωπα του παρελθόντος του. Αρκεί για την επανεκκίνηση;

Ο ΑΣΚΟΣ ΤΟΥ ΑΙΟΛΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΙΘΑΚΗ»

Της **ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΠΑΝΟΥ**

Το εύκολο επιτεύχθηκε ήδη: Ο Αλέξης Τσίπρας επέστρεψε, με θόρυβο, στο επίκεντρο της πολιτικής σκηνής, επιχειρώντας να επανασυστηθεί στην κοινωνική αντιπολίτευση. Το δύσκολο εκκρεμεί και έχει να κάνει με τη δυνατότητά του να «αρματώσει το καράβι για νέους ορίζοντες», όπως γράφει στον επίλογο της αυτοβιογραφίας του, «πιο έμπειρος, πιο σοφός και πιο έτοιμος», με άλλα λόγια να ξαναβρεθεί στην Ιθάκη της εξουσίας.

Λίφτινγκ

Το επόμενο βήμα δεν μπορεί παρά να είναι η δημιουργία νέου κόμματος. Ο αναπληρωτής καθηγητής Εκλογικής Συμπεριφοράς στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Γιάννης Κωνσταντινίδης δεν έχει καμία αμφιβολία γι' αυτό: «Το βιβλίο του Αλέξη Τσίπρα δεν είναι μια ακαδημαϊκού τύπου μαρτυρία για την πολιτική ιστορία της τελευταίας δεκαπενταετίας. Αν ήταν τέτοια, ο συγγραφέας δεν θα έδειχνε τέτοιο ζήλο για την αποδόμηση χαρακτήρων, αλλά θα εστίαζε στην επίδραση γεγονότων, συγκυριών, πληροφοριών στις πολιτικές αποφάσεις. Δικών του ή και άλλων. Η επιμονή του πρώην πρωθυπουργού να υπογραμμίζει την ανεπάρκεια προσώπων του κομματικού και κυβερνητικού περιβάλλοντός του μαρτυρεί την αγωνία του να πάρει αποστάσεις από το παρελθόν του και με τον τρόπο αυτό να αναβαπτιστεί στη συλλογική συνείδηση ενόψει της ιδρύσεως νέου κόμματος. Η πρόσληψή του ως “νέου προσώπου” –ιδιότητα που είναι η πλέον επιθυμητή από το εκλογικό κοινό σε αυτήν τη χρονική στιγμή– περνάει μόνο μέσα από τη ρήξη του με πρόσωπα του παρελθόντος».

Ανάλογη είναι η προσέγγιση του Ξενοφώντος Κοντιάδη, καθηγητή Δημοσίου Δικαίου και Κοινωνικής Διοίκησης στο Πάντειο: «Η “Ιθάκη” είναι εκ πρώτης όψεως ένα ξεκαθάρισμα λογαριασμών με το παρελθόν. Σε αντίθεση με άλλα βιβλία απολογιστικού χαρα-

κτήρα, ο συγγραφέας δεν εξωραίζει συγκρούσεις ούτε διστάζει να αναφερθεί σε ονόματα και διαλόγους με τους πρωταγωνιστές της επίμαχης περιόδου, ιδίως εκείνους με τους οποίους ξεκίνησαν μαζί το ταξίδι της διακυβέρνησης το 2015. Έτσι επιδιώκει να διαχωρίσει τη θέση του, αναδεικνύοντας τις μεγάλες διαφορές τους: Εκείνος ένας αριστερός οραματιστής, αλλά ταυτόχρονα εκέφρων, ρεαλιστής, προσγειωμένος στην πραγματι-

κότητα, ενώ εκείνοι επιπόλαιοι ή ανεργματίστοι».

Περισσότερο αυστηρός, ίσως και θυμωμένος, είναι ο Παύλος Ελευθεριάδης, καθηγητής Νομικής στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης και στο Mansfield College Oxford: «Είναι απλώς άλλο ένα τέχνασμα από έναν επιτήδειο πολιτικό, που έχει ως αποκλειστικό σκοπό του να χρησιμοποιήσει τη δημοσιότητα που θα του εξασφαλίσουν οι όποιες αδιάκριτες εξομο-

λογήσεις στο βιβλίο, ώστε να εξυπηρετήσει τα προσωπικά σχέδιά του για μια νέα πολιτική καριέρα».

Ο Πέτρος Καβάσαλς, πρόεδρος του Δ.Σ. του Κύκλου Ιδεών, αντιπρύτανης Έρευνας και Καινοτομίας Πανεπιστημίου Αιγαίου, αμφιβάλει ότι ο Αλ. Τσίπρας θα πετύχει τον στόχο του: «Επιστρέφοντας μετά από χρόνια στην Ιθάκη της πολιτικής, ο πάλαι ποτέ νέος βρίσκει μια δύσκολα κυβερνήσιμη Ιθάκη, που δεν πιστεύει

πια, με την ίδια ευκολία, στις υποσχέσεις, είτε στις ακατέργαστες δικές του είτε στις επικοινωνιακά συνταγμένες αυτών που τον διαδέχθηκαν. Στη δυσκολία της σημερινής εξίσωσης προς επίλυση, συνεισφέρει με ενδιαφέρουσες ιστορίες από το παρελθόν. Η Ιθάκη, όμως, χρειάζεται επειγόντως μια ασφαλή ατζέντα για το μέλλον, γιατί στα χρόνια που έλειπε, ο κόσμος που την περιβάλλει άλλαξε τόσο πολύ, και τόσο επικίνδυνα. Έχει να δώσει;».

Ο συνταγματολόγος Ξ. Κοντιάδης επισημαίνει ότι «το βιβλίο αποτελεί μια προβολή στο μέλλον: Επιδιώκει να σκιαγραφήσει έναν πολιτικό έμπειρο, με αρχές, ικανό να οδηγήσει τη χώρα προς την Ιθάκη των προοδευτικών πολιτικών, χωρίς να υποκύπτει στις Σειρήνες των εύκολων λύσεων και αντιστεκόμενο στους Κύκλωπες εξωθεσμικών συμφερόντων. Αν θα πετύχει το rebranding εξαρτάται έως ένα βαθμό από τις διαφορετικές αναγνώσεις της “Ιθάκης”».

Ο Π. Ελευθεριάδης, μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής και της Πανελλήνιας Επιτροπής στο Ποτάμι, 2014-2016, προσεοφλεί αποτυχία: «Ο επόμενος προορισμός του Αλέξη Τσίπρα θα είναι, μετά ένα μικρό διάλειμμα δημοσιότητας, η οριστική αποστρατεία του από την πολιτική». Χωρίς να έχει διαβάσει το βιβλίο κρίνει ότι είναι «τόσο αξιόπιστο όσο ήταν και το πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για άλλο ένα επικοινωνιακό τέχνασμα ενός ρηκού, ανεπαρκούς και μωροφιλόδοξου πολιτικού, ο οποίος για άλλη μία φορά κάνει τα πάντα ώστε να εξασφαλίσει μια μικρή έστω παράταση στην αποτυχημένη πολιτική του καριέρα».

Ο τυφλοπόντικας

Το βέβαιο είναι ότι ο πρώην πρωθυπουργός θα δοκιμάσει ξανά τις δυνάμεις του, πιστεύοντας ότι υπάρχει κενό, εναλλακτική, αλλά και δυναμική ανατροπής: «Η Ιστορία έχει αποδείξει ότι σε καταστάσεις ακόμα χειρότερες, όταν η κοινωνία εμφανιζόταν νωθρή και υποταγμένη, ο τυφλοπόντικας έκανε τη δουλειά του». Δεν εξειδικεύει, πάντως, ούτε πότε συνέβη αυτό ούτε ποιος ήταν ο τυφλοπόντικας.

Σε νέο περιβάλλον

«Η Ιθάκη χρειάζεται ασφαλή ατζέντα για το μέλλον, γιατί στα χρόνια που έλειπε, ο κόσμος που την περιβάλλει άλλαξε τόσο πολύ, και τόσο επικίνδυνα. Έχει να δώσει;», αναρωτιέται ο Πέτρος Καβάσαλς, αντιπρύτανης στο Παν. Αιγαίου.

Ο Πάνος Καμμένος μόλις έχει αποβιβάσει από το ελικόπτερο που τον μετέφερε στα Ιμια, για ρίψη στεφάνου, τον Ιανουάριο του 2015. Ο πρώην υπουργός Αμυνας είναι από τους ελάχιστους που εξαιρείται από τα «πυρά» του Τσίπρα στην «Ιθάκη».

...και ο εγκωμιασμός του «θεσμικού Πάνου»

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ**

Μια ημέρα του Οκτώβρη, στο μακρινό 2016, ένας απρόσμενος επισκέπτης ετοιμαζόταν να «συναρμολογήσει» τη διάχυτη «αριστερή μελαγχολία» που πλανιόταν πάνω από τις εργασίες του 2ου συνεδρίου του ΣΥΡΙΖΑ στο Τάε Κβον Ντο. Τι κι αν η «πρώτη φορά Αριστερά» ήταν πραγματικότητα, οι σύνεδροι –μακριά από τα πεζοδρόμια του ακτιβισμού και της διαμαρτυρίας– καλούνταν πια να διαχειριστούν την επώδυνη πραγματικότητα του μνημονιακού συμβιβασμού. Ο απρόσμενος αυτός επισκέπτης ήταν ο Πάνος Καμμένος.

Χαμογελαστός και παθιασμένος, ανεβαίνει στο βήμα για τον χαριεσμό του προσφωνώντας τις απανταχού φυλές του ΣΥΡΙΖΑ ως «συντρόφισσες και συντρόφους». Λίγες στιγμές αργότερα, το σώμα του συνεδρίου επευφημεί τον συγκυβερνήτη όταν εκείνος παρομοιάζει την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ -

ΑΝΕΛ με ένα «νέο Γοργοπόταμο».

Θα χρειαζόταν να περάσουν εννέα χρόνια ώστε ο Αλέξης Τσίπρας με την «Ιθάκη» του να αποπειραθεί να κλείσει τους ανοικτούς λογαριασμούς με το 2015 και τα απόνερά του. Κι ενώ ο πρώην πρωθυπουργός επιφυλάσσει αιχμές προς πρώην συντρόφους και συννοδοπόρους, ένας από τους ελάχιστους «διασωθέντες» είναι ο Πάνος Καμμένος. Γιατί ο Καμμένος εξαιρείται από το «μαστίγιο» του συγγραφέα; Γιατί δεν τον συμπεριέλαβε στις λάθος επιλογές, τις οποίες αποκρυσώνει για να «καθαρίσει» το brand του;

Η πρώτη ανάγνωση είναι απλή. Χωρίς τον «θεσμικά συνεπή», όπως γράφει ο Τσίπρας, εταίρο δεν θα υπήρχε η «πρώτη φορά Αριστερά». Τουλάχιστον όχι με τους ίδιους όρους. Άλλωστε ο ετερόκλητος αυτός «γάμος» δεν ήταν απότοκο μιας μόνο στιγμής. Σίγουρα όχι εκείνης της σύμπτωσης που θέλει τον Σταύρο Θεοδωράκη να

επιλέγει να ανέβει από τις σκάλες της Κουμουνδούρου στο γραφείο του Τσίπρα, για να πέσει πάνω στον αγγελιαφόρο της κολεγιάς Τσίπρα - Καμμένου, Παναγιώτη Λαφαζάνη.

Η αφήγηση αυτή, παρατηρεί

Αρκεί η ευγνωμοσύνη προς έναν πειθήνιο εταίρο για να δικαιολογήσει τη σημερινή επιείκεια του Τσίπρα;

σήμερα πρόσωπο που έζησε λεπτό προς λεπτό τις εξελίξεις, εντάσσεται, μάλλον, στο παλιό «δόγμα» Τσίπρα ότι «η γонτεία βρίσκεται στο παραμύθι».

Επομένως, κανείς το βράδυ της 25ης Ιανουαρίου δεν περίμενε κάτι διαφορετικό. Οι επαφές, άλλωστε, των δύο πλευρών είχαν διάρ-

κεια –με κεντρικό διαμεσολαβητή τον Νίκο Παππά–, ενώ ο Τσίπρας, όπως κατά καιρούς διαπίστωναν σύντροφοί του, επιδείκνυε πάντα ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το ακροατήριο της «λαϊκής Δεξιάς». Κάποιες δεύτερες σκέψεις υπήρξαν αργότερα, στις εκλογές του Σεπτεμβρίου. Όταν, όμως, ο Καμμένος έφτανε αυτόκλητος στα συριζαϊκά επινίκια στα Προπύλαια, προλάβαινε κάθε ενδεχόμενο εναλλακτική ανοίγματος του ΣΥΡΙΖΑ στο ΠΑΣΟΚ και στο Ποτάμι· ενώ παράλληλα οπτικοποιούσε, με τα φωτογραφικά ενσταντάνέ των δύο αγκαλιασμένων στην εξέδρα, αυτό που στην κοινή συνείδηση θα έμενε ως «Συριζανέλ».

Αρκεί η ευγνωμοσύνη προς έναν πειθήνιο εταίρο για να δικαιολογήσει τη σημερινή επιείκεια του Τσίπρα προς ένα εθνολαϊκιστικό κόμμα που για κάποιους φλέρταρε με «ψεκασμένες» θεωρίες και που μένει ακόμη ως στίγμα στο προοδευτικό προφίλ το οποίο

ο πρώην πρωθυπουργός επιχειρεί πάλι να φιλοτεχνήσει;

Τα «στρατιωτάκια»

Ο Καμμένος «έπαιζε με τα στρατιωτάκια του», όπως κάποιοι εντός του ΣΥΡΙΖΑ έλεγαν καυστικά, και ο υπόλοιπος σχεδιασμός χαρασσόταν από τον Τσίπρα και την ηγετική ομάδα του. Μικρό το κακό εάν ο επικεφαλής των ΑΝΕΛ έριχνε στεφάνια από αέρος στα Ιμια ή τιμούσε τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας υποκλινόμενος στη θάλασσα πάνω σε ένα κόκκινο χαλί που είχε στρώσει σε παλέτες. Ήταν γραφικός, αλλά ακίνδυνος. Και ο Τσίπρας, άλλωστε, παραδέχεται ότι το ύφος του Καμμένου δεν του ταίριαζε αισθητικά και ότι έβρισκε κάποιες συμπεριφορές του ανορθόδοξες, ενώ επισημαίνει ότι η επιλογή αυτού του εταίρου αντιμετωπίστηκε αρνητικά στην Ευρώπη.

Μόνο που ο Καμμένος δεν έπαιζε απλώς με τα στρατιωτάκια του, υπενθυμίζουν άλλοι. Αντίθετα, είχε

ρόλο ουσιαστικά πολιτικό και θεσμικό σε κρίσιμες καμπές της διακυβέρνησης: από την απομπή του Νίκου Φίλη από το υπουργείο Παιδείας λόγω της σύγκρουσής του με την Εκκλησία, μέχρι την περιβόητη υπόθεση των βλημάτων στη Σαουδική Αραβία και την παραίτηση Κοτζιά.

Επιπλέον, σε αντίθεση με τον «σελέμπριτι» Βαρουφάκη και τη «νάρκισσο» Ζωή, ο Καμμένος δεν ήταν μια συγκυριακή επιλογή του Αλέξη Τσίπρα. Συμπορεύθηκαν για τέσσερα χρόνια, βίωσαν κρίσεις, διαχειρίστηκαν από κοινού αποτυχίες και καθοριστικές στιγμές. Κάπως έτσι, ο ανανεωμένος, πιο «κοσμοπολίτης» στυλιστικά σήμερα, Καμμένος –παράδοξα «επικαιρος» ένεκα της τραμπικιάς ηγεμονίας– μπορεί να ξεδιπλώνει το δικό του αφήγημα προσωπικής αυτοδικαίωσης, χωρίς να απειλεί με την αθυροστομία του και τις δικές του αναμνήσεις την επιχειρήση «rebranding».

The Epic logo, featuring the word "epic" in a lowercase, rounded, sans-serif font. The letters are white, and the dot on the "i" is a small circle. The logo is centered horizontally and positioned in the lower half of the slide.

CHRISTMAS

FEST

ORGANISED BY

DEE JAY
93.5
RADIO

ORGANISED BY

15 PM

MUSIC | FOOD | DRINKS | GAMES

SPYRIDAKI SQUARE

MAKARIOU AVENUE

**20
DEC**

Εξήντα χρόνια διαλόγου

5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1964	7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1965	25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1967	29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979	28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2006	28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2014
Δύο Προκαθήμενοι της Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας Α΄ και ο Πάπας της Ρώμης Παύλος ΣΤ΄ συναντήθηκαν για πρώτη φορά μετά το Σχίσμα του 1054, στο Όρος των Ελαιών στα Ιεροσόλυμα.	Η απαρχή μιας νέας σχέσης ανάμεσα στην Ορθόδοξη και στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία επισηφραγίζεται με την άρση των αναθεμάτων και την έναρξη διαλόγου των δύο Εκκλησιών.	Επισκέπτεται την Κωνσταντινούπολη ο Πάπας Παύλος ΣΤ΄. Επρόκειτο για την πρώτη επίσκεψη έπειτα από περισσότερα από 1.000 χρόνια.	Επίσκεψη του Πάπα Ιωάννη Παύλου Β΄, με αφορμή τη Θρονική Εορτή του Αγίου Ανδρέα.	Με την ίδια αφορμή, τη Θρονική εορτή του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ο Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ΄ επισκέφθηκε την Κωνσταντινούπολη.	Ήταν η σειρά του Πάπα Φραγκίσκου να συνεχίσει την παράδοση της επίσκεψης στην έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά την εορτή του Αγίου Ανδρέα, ιδρυτή της Εκκλησίας Κωνσταντινούπολεως.

Ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο (στο κέντρο) προχωρούν στην εξέδρα που είχε στηθεί κοντά στα ερείπια του ναού του Αγίου Νεοφύτου, στη Νίκαια της Βιθυνίας. Οι δύο Προκαθήμενοι της χριστιανότητας, σε μια ιστορική στιγμή, απήγγειλαν από κοινού το Σύμβολο της Πίστεως.

Της ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η στιγμή που το απόγευμα της περασμένης Παρασκευής ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος απήγγειλαν από κοινού το Σύμβολο της Πίστεως με φόντο τη λίμνη που καλύπτει τα ερείπια του ναού του Αγίου Νεοφύτου στη Νίκαια της Βιθυνίας, σημερινό Ιζνίκ της Τουρκίας, πέρασε στην Ιστορία. Καταγράφεται ως κορυφαίο ορόσημο στην πολυετή διαδικασία επαναπροσέγγισης ανάμεσα στη Ρωμαιοκαθολική και την Ορθόδοξη Εκκλησία και δικαιώνει τον χαρακτηρισμό «ιστορική» που δόθηκε στην επίσκεψη του Πάπα και του Οικουμενικού Πατριάρχη στη Νίκαια, με αφορμή τον εορτασμό της επετείου 1.700 χρόνων από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο. Τη σύνοδο στην οποία καθορίστηκε το Σύμβολο της Πίστεως ως στοιχείο της ενότητας της Εκκλησίας, που αιώνες αργότερα, με την προσθήκη του «filioque» αποτέλεσε έναν από τους λόγους που αιτιολόγησαν το Σχίσμα ανάμεσα στον δυτικό και τον ανατολικό χριστιανισμό.

Σε άλλο ρεύμα χρόνου

Η μακραίωνη διαίρεση δεν είναι ούτε εύκολο ούτε απλό να ξεπεραστεί. Ωστόσο, το μήνυμα που εξέπεμψε η κοινή παρουσία Οικουμενικού Πατριάρχη και Πάπα στη Νίκαια επιβεβαιώνει την προσπάθεια και τη δέσμευση στην προσπάθεια επίτευξης της ενότητας. Στο εσωτερικό της Εκκλησίας είναι αγαπημένη έκφραση ότι ο χρόνος μετράει διαφορετικά. Οσοι, λοιπόν, προσδοκούν ότι σε συνέχεια της κοινής επίσκεψης στη Νίκαια και της επίσκεψης του Πάπα Λέοντος στο Φανάρι θα έχουμε ραγδαίες εξελίξεις, μάλλον θα απογοητευθούν. Οι αιώνες που βάθυναν το Σχίσμα απαιτούν πολυχρόνη προσπάθεια για την αποκατάσταση της ενότητας. Όμως, συμβολικά, η επιστροφή στη Νίκαια, εκεί που τέθηκαν οι βάσεις της ενότητας του Χριστιανισμού, έχει πολύ μεγάλη αξία.

«Επιστρέφουμε σε αυτό το λίκνο της χριστιανικής πίστης», τόνισε ο Οικουμενικός Πατριάρχης για να προσθέσει: «Ας ακούσουμε όλες τις φωνές των πιστών για ενότητα». Και έστειλε σαφές μήνυμα υπέρ της ενότητας: «Παρά τα τόσα που μεσολάβησαν ανά τους αιώνες και όλες τις ανατα-

ραχές, τις δυσκολίες και τις διαιρέσεις που έφεραν, προσεγγίζουμε αυτή την ιερή επέτειο με κοινή ευλάβεια και κοινό αίσθημα ελπίδας». Μάλιστα, φρόντισε να καταστήσει σαφές ότι η παρουσία των δύο εκκλησιαστικών ηγετών στη Νίκαια δεν αποτελεί μια εκδήλωση για να τιμηθεί η επέτειος, δεν βρέθηκαν εκεί μαζί με τους εκπροσώπους σχεδόν όλων των Εκκλησιών του Χριστιανισμού απλώς για να θυμηθούν και να τιμήσουν το παρελθόν, «αλλά για ναδώσουμε ζωντανή μαρτυρία της ίδιας πίστης που εξέφρασαν οι Πατέρες της Νικαίας». Και το έκανε ακόμη πιο σαφές υπογραμμίζοντας ότι «έχοντας την πίστη της Νικαίας να καίει με θέρμη στις καρδιές μας, ας τρέξουμε τον αγώνα της χριστιανικής ενότητας».

Ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ κατέστησε σαφές ότι παραμένει δεσμευμένος στην προσπάθεια για επίτευξη της ενότητας μέσω του διαθρησκευτικού διαλόγου. Η επιλογή του να πραγματοποιήσει την πρώτη επίσημη επίσκεψή του στο εξωτερικό στην Τουρκία, με αφορμή τον εορτασμό της επετείου των 1.700 χρόνων από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο, ήταν ένα ξεκάθαρο μήνυμα που απάντησε σε όσους διερωτήθηκαν μετά την εκλογή του αν θα συνεχίσει στον δρόμο που ο προκατόχος του, Πάπας Φραγκίσκος, και ο Οικουμενικός Πατριάρχης είχαν χαράξει. Η ιδέα της κοινής παρουσίας στη Νίκαια είχε συζητηθεί ήδη από το 2014, όταν ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος προσκάλεσε τον Πάπα Φραγκίσκο να τιμήσουν μαζί την

Αίσθημα ελπίδας

«Παρά τα τόσα που μεσολάβησαν ανά τους αιώνες και όλες τις αναταραχές, τις δυσκολίες και τις διαιρέσεις που έφεραν, προσεγγίζουμε αυτή την ιερή επέτειο με κοινή ευλάβεια και κοινό αίσθημα ελπίδας», είπε ο κ.κ. Βαρθολομαίος.

Το μήνυμα ενότητας και οι απόντες

Η ιστορική συνάντηση Πατριάρχη και Πάπα στη Νίκαια και οι λόγοι που δύο Πατριαρχεία δεν ανταποκρίθηκαν

7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1964

«Οδός σκολιά και ακανθώδης»

«Είναι γεγονός ότι η οδός προς την ένωση των Εκκλησιών είναι μακρά, σκολιά και ακανθώδης. Οι εν Βατικανώ παρατηρηταί πιστεύουν ότι διπνοίχθη η προοπτική πραγματοποιήσεως και άλλων συναντήσεων μεταξύ εκπροσώπων της Καθολικής Εκκλησίας και των άλλων Χριστιανικών Εκκλησιών προς γεφύρωση των υφιστάμενων δογματικών διαφορών. Εξ άλλου, ο Οικουμενικός Πατριάρχης προέτεινε όπως ο Ποντίφιξ συγκαλέσει παγκριστιανική σύνοδο. Προστίθεται ότι ο Πατριάρχης Αθηναγόρας θα αποστείλει συντόμως αντιπροσωπείαν εις την Ρώμην προς συζήτηση των διαφορών μεταξύ των δύο Εκκλησιών, αι οποίαι γενικώς θεωρούνται πλέον απλώς θεολογικά, απολέσσαι την σημασίαν των κατόπιν της παρελεύσεως τώσων αιώνων», έγραφε η «Κ» στις 7 Ιανουαρίου 1964.

επέτειο των 1.700 χρόνων από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο. Ο σχεδιασμός που είχε γίνει ήταν η επίσκεψη στη Νίκαια να ακολουθήσει το Πάσχα, καθώς φέτος συνέπεσε το Πάσχα καθολικών και ορθοδόξων. Όμως, η επιδείνωση της υγείας του Πάπα Φραγκίσκου και ο θάνατός του ανέτρεψαν τον προγραμματισμό που είχε γίνει. Η άμεση ανταπόκριση του Πάπα Λέοντος ΙΔ΄ στην πρόσκληση που του απηύθυνε ο Οικουμενικός Πατριάρχης να εορτασθεί η επέτειος της Νικαίας σε συνδυασμό με τον εορτασμό για τον ιδρυτή της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως Απόστολο Ανδρέα, κατέδειξε ότι η διάθεσή του είναι να συνεχιστεί η προσπάθεια για την ενότητα.

Στην ομιλία του στη Νίκαια ο Πάπας Λέων υπογράμμισε την αναγκαιότητα για χριστιανική ενότητα σε έναν κόσμο που είναι γεμάτος βία και σύγκρουση. «Η επιθυμία για πλήρη κοινωνία μεταξύ όλων των πιστών στον Ιησού Χριστό συνοδεύεται πάντα από αναζήτηση της αδελφοσύνης μεταξύ όλων των ανθρώπων». Εδειξε, δε, προς την ενότητα λέγοντας: «Καλούμαστε όλοι να ξεπεράσουμε το σκάνδαλο των διαιρέσεων που δυστυχώς εξακολουθούν να υπάρχουν και να καλλιεργήσουμε την επιθυμία για ενότητα για την οποία ο Κύ-

ριος Ιησούς προεσυχήθηκε και έδωσε τη ζωή του. Οσο περισσότερο συμφιλωνόμαστε, τόσο περισσότερο εμείς οι χριστιανοί μπορούμε να δίνουμε αξιόπιστη μαρτυρία για το Ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού, το οποίο είναι μια διακήρυξη ελπίδας για όλους».

Τα κίνητρα

Το ισχυρό μήνυμα ενότητας που εξέπεμψαν οι δύο ηγέτες από τη Νίκαια και η εκπροσώπηση πληθώρας χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών κατέστησαν ακόμη πιο εμφαντική την απουσία δύο Πατριαρχών: του Πατριάρχη Ιεροσολύμων και του Πατριάρχη Αντιοχείας. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο τους είχε προσκαλέσει και θα εξέπεμπε ένα ακόμη πιο ισχυρό μήνυμα η συμβολική αναβίωση της ιστορικής Πενταρχίας, των πέντε Πατριαρχείων δηλαδή που διοικούσαν την Εκκλησία πριν από το Σχίσμα του 1054 (της Ρώμης, της Κωνσταντινούπολης, της Αλεξάνδρειας, της Αντιόχειας και των Ιεροσολύμων). Ωστόσο, ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση, ενώ ο Πατριάρχης Αντιοχείας, που αρχικά είχε ανταποκριθεί θετικά, τελικά ακύρωσε τη συμμετοχή του και την παρουσία του στη Νίκαια.

Εκκλησιαστικές πηγές αποδίδουν την εξέλιξη στην ισχυρή επιρροή της Μόσχας στα δύο Πατριαρχεία και σε μια συστηματική προσπάθεια να υπονομευθεί η πρωτοβουλία που ανέλαβε το Οικουμενικό Πατριαρχείο για να εκπέμψει η Νίκαια ένα ισχυρό μήνυμα ενότητας της Εκκλησίας.

Η προγραμματισμένη επίσκεψη του Πάπα Λέοντος στο Φανάρι, για την υπογραφή κοινής διακήρυξης με τον Οικουμενικό Πατριάρχη και για να τιμηθεί η Θρονική εορτή του Αγίου Ανδρέα, ενισχύει το μήνυμα ενότητας. Παράλληλα, ο Πάπας φρόντισε ήδη στις δηλώσεις του μετά τη συνάντηση με τον Τούρκο πρόεδρο, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, να τονίσει την αξία του πλουραλισμού σε κάθε κοινωνία. Η συνέχεια και ολοκλήρωση του ταξιδιού του με επίσκεψη στον Λίβανο, μια χώρα που βρέθηκε επί μακρόν στη δίληψη συγκρούσεων, θα αποτελέσει ένα ακόμη μήνυμα για τη δύναμη της ενότητας και της ειρήνης σε μια περιοχή που έχει δοκιμαστεί σκληρά από πολεμικές συγκρούσεις.

Αναζήτηση αδελφοσύνης

«Η επιθυμία για πλήρη κοινωνία μεταξύ όλων των πιστών στον Ιησού Χριστό συνοδεύεται πάντα από αναζήτηση της αδελφοσύνης μεταξύ όλων των ανθρώπων», τόνισε ο Πάπας Λέων ΙΔ΄.

Αμερικανορωσικό βέρτιγκο

Οι δύο σχολές σκέψης στην Ουάσιγκτον, σε συνδυασμό με τα διλήμματα της Μόσχας, δημιουργούν ένα ομιχλώδες τοπίο στη διαπραγμάτευση για ειρήνευση στην Ουκρανία

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Καταιγιστικό, ασυνάρτητο και τραβηγμένο από τα μαλλιά πολιτικό θρίλερ του Netflix θυμίζουν πλέον οι εξελίξεις στο Ουκρανικό. Ο παρατηρητής χάνει τον λογαριασμό με τις χαοτικές κινήσεις του εκκρεμούς ανάμεσα στην επώαση μιας αμερικανορωσικής Γιάλτας και στην κλιμάκωση του πολέμου σε ανοικτή σύγκρουση ΝΑΤΟ - Ρωσίας. Η σύγχυση κορυφώθηκε με το πολύκροτο σχέδιο Τραμπ, για το οποίο πολλοί είπαν ότι θα μπορούσε να έχει γραφτεί στο Κρεμλίνο, αλλά ελάχιστατοι αιφνιδιάστηκαν.

Ο Αμερικανός πρόεδρος έκανε σαφή την πρόθεσή του να έρθει σε συμφωνία με τον Πούτιν ήδη από τις 12 Φεβρουαρίου, τρεις εβδομάδες μετά την ορκωμοσία του, όταν τηλεφώνησε στον Ρώσο πρόεδρο για να τον βγάλει από τη διπλωματική καραντίνα της Δύσης. Ακολούθησε το πρωτοφανές πολιτικό λιντσάρισμα του Ζελένσκι από τον Τραμπ και τον αντιπρόεδρό του, Τζέι Ντι Βανς, στο Οβάλ Γραφείο, μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες, στις 28 Φεβρουαρίου.

Οι εξελίξεις αυτές χαρακτηρίστηκαν από τον Εμανουέλ Μακρόν «ηλεκτροσόκ» για μια Ευρώπη που είχε στοιχισθεί πίσω από την επιθετικά αντιρωσική γραμμή του Τζο Μπάιντεν και κινδύνευε τώρα να μείνει στα κρύα του λουτρού. Γάλλοι και Βρετανοί πρωτοστατούν στον σχηματισμό του λεγόμενου «συνασπισμού προθύμων» για τη στήριξη της Ουκρανίας και πείθουν τον Ζελένσκι να συμφωνήσει στην ιδέα μιας εκκευρίας 30 ημερών για να αρχίσουν ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις. Καθώς οι Ρώσοι χρονοτριβούν, ο Αμερικανός πρόεδρος χάνει την υπομονή του και τους απειλεί με δρακόντειες κυρώσεις.

Συνάντηση κορυφής

Αντί για κυρώσεις στη Ρωσία, όμως, αυτό που ακολούθησε ήταν η συνάντηση κορυφής Τραμπ - Πούτιν στο Ανκορατζ της Αλάσκας, στις 15 Αυγούστου, που ξύπνησε φαντάσματα από τη συμφωνία του Μονάχου, το 1938, με τον Τραμπ σε ρόλο Τσάμπερλεν και τον Πούτιν σε ρόλο Χίτλερ. Ένα μήνα αργότερα, ελλείψει υποχωρήσεων από τη Μόσχα, γινόμαστε μάρτυρες άλλης μιας οβιδιακής μεταμόρφωσης του Τραμπ, ο οποίος χαρακτηρίζει τη Ρωσία «χάρτινη τίγρη» και απειλεί να παραδώσει πυραύλους Τόμαχοκ στην Ουκρανία. Ωστόσο στις 16 Οκτωβρίου επιστρέφει στις εργοστασιακές ρυθμίσεις του και ανακοινώνει επικείμενη συνάντηση με τον Πούτιν στη Βουδαπέστη, για να αναιρέσει την αναγγελία του λίγες ημέρες αργότερα.

Υστερα από όλον αυτό τον τραγέλαφο, ήρθε η δημοσιοποίηση, στις 19 Οκτωβρίου, του σχεδίου Τραμπ, τα 28 σημεία του οποίου ισοδυναμούν με καρχηδόνια ειρήνης για την Ουκρανία και με Νέα Γιάλτα για την Ευρώπη. Δεν είναι μόνο ότι το σχέδιο υιοθετούσε τις πιο προκλητικές αξιώσεις του Κρεμλίνου, όπως την παράδοση

στη Ρωσία ολόκληρου του Ντονέτσκ, ακόμη και των περιοχών που ελέγχει το Κίεβο, και τη συρρίκνωση του ουκρανικού στρατού. Τα σημεία που αφορούσαν το καθεστώς ουδετερότητας της Ουκρανίας, τις δεσμεύσεις για μη περαιτέρω επέκταση του ΝΑΤΟ και για εγγυήσεις ασφαλείας στη Ρωσία γιγάντωσαν τους φόβους των Ευρωπαίων πως η Αμερική του Τραμπ έχει αποφασίσει να μειώσει το αποτύπωμά της στην ήπειρο για να μεταφέρει πόρους και δυνάμεις στην Ασία, με στόχο την ανάσχεση της Κίνας.

Το αναθεωρημένο σχέδιο

Σε μια νέα υπερένταση των διπλωματικών τους προσπαθειών, οι τρεις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία) έπεισαν τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο να δεχθεί στη Γενεύη ένα αναθεωρημένο ειρηνευτικό σχέδιο 19 σημείων, που άφηνε για περαιτέρω διαπραγμάτευση τα πιο επίμαχα σημεία της αρχικής πρότασης.

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, και οι δύο πλευρές αποδέχονταν ως βάση συζήτησης το αναθεωρημένο σχέδιο, αλλά το χάσμα στα πιο επίμαχα σημεία παρέμενε αγε-

φύρωτο. Τι να περιμένουμε, λοιπόν, για τη συνέχεια σε αυτό το ατέλειωτο θέατρο του παραλόγου;

Κάθε πρόβλεψη είναι παρακινδυνευμένη, καθώς εδώ δεν έχουμε να κάνουμε απλά με έναν απρόβλεπτο και ευμετάβλητο πρόεδρο στην Ουάσιγκτον, αλλά με έναν βαθύ διχασμό ολόκληρης της αμερικανικής πολιτικής ηγεσίας και του βαθέος κράτους. Στη μία πλευρά βρίσκονται παράγοντες όπως ο Τζέι Ντι Βανς, που πιστεύουν ότι η ήττα της Ουκρανίας είναι αναπόφευκτη και ότι η Αμερική θα πρέπει να επιδώξει ένα μοίρασμα σφαιρών επιρροής με τη Ρωσία, που θα τερματίσει το σφιχταγκάλισμα της τελευταίας με την Κίνα. Από την άλλη παρατάσσονται τα ρεϊγκανικής κοπής «γεράκια», όπως ο Ρούμπιο και ο αδρανοποιημένος πλέον ειδικός απεσταλμένος του Τραμπ για το Ουκρανικό, Κιθ Κέλογκ, οι οποίοι θεωρούν ότι η αναγνώριση μιας ρωσικής νίκης σε αυτόν τον πόλεμο θα ήταν ιστορική ήττα για το σύνολο της Δύσης και πρέπει πάση θυσία να αποτραπεί.

Ο εμφύλιος μέσα στις αμερικανικές ελίτ έλαβε άγριο χαρακτήρα την περασμένη εβδομάδα. Εν πτήση προς τη Γενεύη, ο Ρούμπιο είχε τηλεφωνική συνδιάλεξη με

διακομματική ομάδα γερουσιστών, που βρίσκονταν στο Χάλιφαξ του Καναδά, και τους είπε ότι το σχέδιο των 28 σημείων δεν συντάχθηκε από Αμερικανούς, αλλά ήταν «κατάλογος αξιώσεων» της Μόσχας. Στη συνέχεια διέψευσε τους γερουσιστές, αλλά η ζημιά στο σχέδιο είχε γίνει.

Λίγες ημέρες αργότερα, το πρακτορείο Bloomberg έβγαλε στη φόρα υποκλαπείσα τηλεφωνική συνομιλία μεταξύ του ειδικού απεσταλμένου του Τραμπ, Στιβ Γουίτκοφ, και του συμβούλου του Πούτιν, Γιούρι Ουσάκοφ. Εκεί ο Γουίτκοφ έδινε οδηγίες στον συνομιλητή του για το πώς θα έπρεπε να καλοπιάσει ο Ρώσος πρόεδρος τον Αμερικανό ομόλογό του ώστε να αποδεχθεί το σχέδιο που ετοιμαζόταν στο παρασκήνιο. Η διαρροή, για την πηγή της οποίας μπορούμε να κάνουμε εύλογες εικασίες, προκάλεσε κατακραυγή εναντίον του Γουίτκοφ, με έναν Ρεπουμπλικανό βουλευτή, τον Ντον Μπέικον, να λέει ότι ενεργεί σαν πράκτορας της Ρωσίας και να ζητάει την αποπομπή του.

Παράγων Ντιμίτριεφ

Ανάλογος διχασμός υπάρχει, πάντως, και στη ρωσική πλευρά,

έστω και αν είναι χαμηλότερης ορατότητας. Θαμώνας του Νταβός, με σπουδές στο Στάνφορντ και στο Χάρβαρντ και θητεία στην Goldman Sachs και στη McKinsey, ο ειδικός απεσταλμένος του Κρεμλίνου, Κίριλ Ντιμίτριεφ, είναι εκείνος που κατέστρωσε το σχέδιο των 28 σημείων μαζί με τον Γουίτκοφ και ο πιο χαρακτηριστικός εκπρόσωπος του ρεύματος που επιδιώκει τη συναλλαγή με τις ΗΠΑ. Στο ίδιο μήκος κύματος λέγεται ότι βρίσκονται ο υπουργός Άμυνας Αντρέι Μπελούσοφ και ο ισχυρής επιρροής διανοούμενος Αλεξάντερ Ντούγκιν. Ο επονομαζόμενος, με μεγάλη δόση υπερβολής, «φιλόσοφος του Πούτιν» βλέπει τη Ρωσία ως κοιτίδα των αξιών της χριστιανικής Δύσης, την οποία υποτίθεται ότι πρόδωσαν οι φιλελεύθερες ελίτ και υπό αυτό το πρίσμα οραματίζεται μια συμμαχία με την Αμερική του Τραμπ και την ευρωπαϊκή Ακροδεξιά.

Σε άλλη κατεύθυνση προσανατολίζεται ο Σεργκέι Λαβρόφ. Ο 75χρονος υπουργός Εξωτερικών, που εμφανίστηκε στο Ανκορατζ με μπλούζα που έγραφε СССР (ΕΣΣΔ στο κυριλικό αλφάβητο), υπερασπίζεται την «αντι-ιμπεριαλιστική» γραμμή της στήριξης στον Παγκόσμιο Νότο απέναντι στη Δύση, δίνοντας έμφαση στη συμμαχία με την Κίνα, η οποία θα έμπαινε υπό αίρεση ύστερα από μια συμφωνία με τις ΗΠΑ. Γράφτηκε στον δυτικό Τύπο ότι η απόλυτη αδιαλλαξία του Λαβρόφ στις συνομιλίες με τον Ρούμπιο μετά το Ανκορατζ ήταν ο παράγοντας που τορπίλισε την προσέγγιση της Αλάσκας και εξόργισε τον Τραμπ. Στο ίδιο στρατόπεδο με τον Λαβρόφ ανήκουν παράγοντες όπως ο Σεργκέι Καραγκάνοφ, διευθυντής του Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας, ο οποίος τασσόταν υπέρ της χρήσης τακτικών πυρηνικών όπλων στην Ουκρανία εν είδει προειδοποίησης προς τη Δύση, και η Λέσχη Βαλντάι, το υπ' αριθμόν 1 ρωσικό think tank στο πεδίο των διεθνών σχέσεων.

Η τελευταία λέξη ανήκει, βέβαια, στον Βλαντιμίρ Πούτιν. Το πιθανότερο είναι ότι ο Ρώσος πρόεδρος θα αποδεχθεί συμφωνία μόνον αν αυτή ικανοποιεί τις βασικές αξιώσεις του: ρωσική κυριαρχία στο Ντονμπάς, ουδετερότητα της Ουκρανίας και τέλος στην επέκταση του ΝΑΤΟ. Αν πάλι δεν υπάρξει συμφωνία, μπορεί να ελπίζει ότι ο Τραμπ θα εγκαταλείψει την Ουκρανία στην τύχη της και οι Ευρωπαίοι δεν θα μπορέσουν να καλύψουν το κενό. Στο μεταξύ, ο χρόνος κυλάει προς όφελος της Ρωσίας. Η αναλογία στρατιωτών στο μέτωπο είναι 1:3 και σε κάποια σημεία 1:6 υπέρ της, μόνο τον Οκτώβριο 20.000 Ουκρανοί στρατιώτες λιποτάκτισαν, τα ρωσικά στρατεύματα προωθούνται με επιταχυνόμενο ρυθμό και το εσωτερικό πολιτικό μέτωπο στην Ουκρανία έχει καταρρεύσει με το τεράστιο σκάνδαλο διαφθοράς που εξανάγκασε σε παραίτηση το δεξι χέρι του Ζελένσκι, Αντρέι Γέρμακ. Η ώρα της αλήθειας πλησιάζει για όλους.

Οι αξιώσεις

Το πιθανότερο είναι ότι ο Πούτιν θα αποδεχθεί συμφωνία μόνον αν αυτή ικανοποιεί τις βασικές αξιώσεις του: ρωσική κυριαρχία στο Ντονμπάς, ουδετερότητα της Ουκρανίας και τέλος στην επέκταση του ΝΑΤΟ. Αν πάλι δεν υπάρξει συμφωνία, μπορεί να ελπίζει ότι ο Τραμπ θα εγκαταλείψει την Ουκρανία στην τύχη της.

Ένα οικογενειακό άλμπουμ διακρίνεται στις λάσπες, δίπλα στα συντρίμια πολυκατοικίας στο Τερνόπιλ της Ουκρανίας, που επλήγη προ ημερών από ρωσικούς πυραύλους. Με το διπλωματικό θρίλερ να βρίσκεται στην κορύφωσή του, το Κίεβο υφίσταται αφόρητες πιέσεις αφού τα ρωσικά στρατεύματα προωθούνται με επιταχυνόμενο ρυθμό, ενώ το εσωτερικό μέτωπο κλυδωνίζεται από το τεράστιο σκάνδαλο διαφθοράς.

«Τραμπ και Πούτιν σνομπάρουν την Ευρώπη»

Της **ανταποκρίτριας** μας στις **ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ** **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ**

Για τέταρτη φορά μέσα σε ένα χρόνο και τρεις μόλις μήνες μετά την περίφημη επίσκεψη της «ομάδας Ευρώπη» (Team Europe) στον Λευκό Οίκο τον περασμένο Αύγουστο, οι Ευρωπαίοι ηγέτες επιχειρούν να περιορίσουν τις ζημίες για την Ουκρανία και την Ευρώπη, μετά τη νέα προσπάθεια του Ντόναλντ Τραμπ να επιβάλει συνθηκολόγηση στον Ουκρανό ομόλογό του.

Η συμμετοχή κάποιων Ευρωπαίων αξιωματούχων στις συνομιλίες της Γενεύης μεταξύ αντιπροσωπειών από τις ΗΠΑ και την

Ουκρανία την περασμένη Κυριακή, θεωρήθηκε επιτυχία στις Βρυξέλλες. Η πρόεδρος της Κομισιόν κατέληξε, μάλιστα, στο συμπέρασμα ότι το «κουτσουρεμένο» πλέον ρωσο-αμερικανικό σχέδιο με τις ευρω-ουκρανικές τροποποιήσεις μπορεί να αποτελέσει «αφετηρία» για μια ειρηνευτική κατάληξη.

Για τον Μάρκους Ζίνερ, ανώτατο συνεργάτη του German Marshall Fund στο Βερολίνο, τίποτα δεν έχει αλλάξει πραγματικά από τον Αύγουστο, όταν «οι Βρυξέλλες προσπάθησαν να διαμορφώσουν τη διπλωματική διαδικασία, αλλά σε μεγάλο βαθμό παραγκωνίστηκαν από την Ουά-

σιγκτον και τη Μόσχα». «Αν μη τι άλλο, η Ε.Ε. είναι ακόμη πιο παθητική τώρα – εν μέρει επειδή τα κράτη-μέλη είναι διχασμένα και εν μέρει επειδή το κανάλι ΗΠΑ - Ρωσίας είναι εκείνο που δίνει νέα ώθηση ειρήνης. Η Ευρώπη υποστηρίζει ρητορικά την Ουκρανία, αλλά δεν καθοδηγεί τις διαπραγματεύσεις», σημειώνει.

Μιλώντας στην «Κ» ο Γερμανός αναλυτής εξηγεί τους λόγους που η Ευρώπη εξακολουθεί να αποτυγχάνει, αντί να πάρει το προβάδισμα σε διαπραγματεύσεις που αφορούν πρωτίστως τη δική της ασφάλεια. «Πρώτον, η Ε.Ε. πρέπει να μιλήσει με ασυνήθιστα ενιαία φωνή, κά-

τι αδύνατον εφόσον κράτη-μέλη, όπως η Ουγγαρία και η Σλοβακία, συνεχίζουν να ακολουθούν μια φιλική γραμμή προς τη Ρωσία». Εξάλλου Ουάσιγκτον και Μόσχα «απλώς, δεν παίρνουν σοβαρά την Ευρώπη σε αυτό το παιχνίδι. Δεν βλέπουν τις Βρυξέλλες ως έγκυρο πολιτικό παράγοντα».

Το πιο σημαντικό όμως, κατά τον ίδιο, είναι ότι τελικά «η Ευρώπη δεν έχει την ικανότητα να πράσκει ό, τι είναι απαραίτητο για οποιοδήποτε ειρηνευτικό σχέδιο: αξιόπιστες εγγυήσεις ασφάλειας», καθώς «ακόμη και μετά σχεδόν τέσσερα χρόνια πολέμου στην Ουκρανία, η Ευρώπη εξακολουθεί να

εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την προστασία των ΗΠΑ και δεν είναι σε θέση να αντισταθμίσει την αμερικανική υποστήριξη, εάν η Ουάσιγκτον αποχωρήσει». Αυτήν ακριβώς τη συνεχιζόμενη εξάρτηση της Ευρώπης από τις ΗΠΑ θεωρεί ο Αλμπέρτο Αλεμάνο, καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου στο HEC, στο Παρίσι, τον βασικό λόγο που συνεχίζει η Ευρωπαϊκή Ενωση «ο συστηματικά να υπονομεύει τη στρατηγική αυτονομία της».

Την ίδια στιγμή, η Ευρώπη καλείται να αναλάβει τη χρηματοδοτική στήριξη της Ουκρανίας τα επόμενα δύο χρόνια, όπως δεσμεύθηκαν οι Ευρωπαίοι ηγέτες

τον περασμένο Οκτώβριο. Εκεί που έχουν «σκοντάψει» είναι στον τρόπο. Η Κομισιόν κατέθεσε πριν από λίγες ημέρες τρεις προτάσεις: διμερείς συμφωνίες με εθνικές εγγυήσεις, έκδοση κοινού χρέους και ένα «δάνειο αποζημιώσεων» ύψους 140 δισ. μέσω χρήσης των λεγόμενων ρωσικών «παγωμένων» περιουσιακών στοιχείων. Κατά τον Αλμπέρτο Αλεμάνο, «το πραγματικό ερώτημα δεν είναι εάν η Ευρώπη θα πληρώσει, πάντα το κάνει. Είναι εάν οι Ευρωπαίοι πολίτες θα αποδέχονται επι' αόριστον ηγέτες που υπογράφουν επιταγές για πολέμους, το τέλος των οποίων δεν διαπραγματεύονται».

Συνέντευξη στον
ΠΕΤΡΟ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Δεσμώτης των Ισραηλινών από το 2002 για την αντικατοχική δράση του, ο Μαρουάν Μπαργούτι είναι εμβληματική μορφή της πρώτης και της δεύτερης Ιντιφάντα. Ηγετικό στέλεχος της Φατάχ υπό τον Γιάσερ Αραφάτ, απολαμβάνει τον σεβασμό όλων των παλαιστινιακών παρατάξεων. Πολλοί τον βλέπουν ως τον Παλαιστινίο Νέλσον Μαντέλα.

Η πρώτη μου συνέντευξη μαζί του ήταν στη Ραμάλα, λίγους μήνες πριν από τη σύλληψή του, στο περιθώριο μιας διαδήλωσης που ξεκίνησε ειρηνικά, αλλά εξελίχθηκε σε ένοπλη σύγκρουση μεταξύ Παλαιστινίων μαχητών και δυνάμεων του ισραηλινού στρατού. Η δεύτερη ήταν από το κελί της φυλακής, με γραπτές ερωτήσεις και απαντήσεις, που διαβιβάστηκαν από τον δικηγόρο του.

Το όνομα του Μπαργούτι ήταν ανάμεσα σε εκείνα των Παλαιστινίων κρατουμένων που επιρόκειτο να απελευθερωθούν στο πλαίσιο της συμφωνίας για εκκευρία που άρχισε να εφαρμόζεται στις 3 Οκτωβρίου, αλλά το Ισραήλ έθεσε βέτο. Ακούγεται πάντως ότι μπορεί να τον απελευθερώσει σε δεύτερο χρόνο, εφόσον καμφθεί από ισχυρή διεθνή πίεση. Συζητήσαμε για την οδύσσεια του χαρισματικού πολιτικού, όπως και για την κατάσταση στην Παλαιστίνη μετά την εκκευρία, με τον γιο του, Αραμπ Μπαργούτι, ο οποίος μας παραχώρησε την παρακάτω τηλεφωνική συνέντευξη.

— Περιγράψτε μας τις συνθήκες κράτησης του πατέρα σας.

— Πρώτα απ' όλα είναι τιμή μου να συζητώ με κάποιον που γνώρισε τον πατέρα μου και μπορεί να εκτιμήσει το ποίον του, την προσωπικότητά του. Οι συνθήκες είναι άθλιες για πάρα πολλούς Παλαιστινίους κρατουμένους. Κοντεύουν τους 100 εκείνοι που πέθαναν μετά την 7η Οκτωβρίου 2023, είτε από χτυπήματα είτε από πείνα. Είναι μια μικρογραφία της γενοκτονίας στη Γάζα και κανείς δεν τους σταματάει.

Μετά την 7η Οκτωβρίου έβαλαν τον πατέρα μου στην απομόνωση, παρότι δεν είχε καμία σχέση με τις επιθέσεις της Χαμάς. Ήταν απλά η εφαρμογή της λογικής περί συλλογικής τιμωρίας. Ήταν ένα στενό κελί χωρίς παράθυρα. Του έριχναν εκτυφλωτικό φως, έβαζαν έξω από το κελί ηχεία στη διαπασών επί μέρες για να μην κοιμάται. Όταν τον μετέφεραν πίσω στο κελί, τον έδειραν και τον ταπείνωσαν μπροστά σε άλλους κρατουμένους, για να τους σπιάσουν το ηθικό. Το 2024 τον έδειραν άλλες δύο φορές. Τον περασμένο Σεπτέμβριο τον μετέφεραν σε άλλη φυλακή, διαβόητη για το γεγονός ότι στεγάζει τους πιο επικίνδυνους εγκληματίες. Εκεί τον χτυπούσαν στο έδαφος με λύσσα, μέχρι να χάσει τις αισθήσεις του, με τέσσερα σπασμένα πλευρά.

Θα είδατε στην τηλεόραση το βίντεο με τον ακροδεξιό (Ισραηλινό υπουργό Εθνικής Ασφάλειας) Μπεν Γκκιρ, να κραυγάζει απειλητικά και υβριστικά στον πατέρα μου, στο κελί του. Όταν το είδαμε, ως οικογένεια, φυσικά στενοχωρηθήκαμε. Επειτα όμως είδαμε αυτή τη σκηνή ως αναπαράσταση της ευρύτερης ιστορικής συγκρούσης: από τη μία πλευρά, η ισραηλινή κατοχή αντικατοπτρίζεται άριστα στο πρόσωπο ενός ανθρώπου όπως ο

Μπεν Γκκιρ, από την άλλη, η παλαιστινιακή αντίσταση στο πρόσωπο του Μαρουάν Μπαργούτι.

— Πότε επικοινωνήσατε μαζί του τελευταία φορά;

— Μετά την 7η Οκτωβρίου δέχεται επισκέψεις μόνον από τους δικηγόρους του. Κανένα μέλος της οικογένειας δεν μπορεί να τον δει. Εγώ έχω να τον δω τρία χρόνια, αφού και πριν από τις επιθέσεις οι επισκέψεις ήταν πολύ δύσκολες.

— Διαβάσαμε από τα διεθνή πρακτορεία ότι η μητέρα σας, Φάντουα Μπαργούτι, έστειλε επιστολή στον πρόεδρο Τραμπ, ζητώντας του να πείσει για την απελευθέρωση του συζύγου τους. Έλαβε απάντηση;

— Δεν ήταν επιστολή. Το περιοδικό TIME τη ρώτησε για τη στάση του προέδρου Τραμπ ως προς την υπόθεση του πατέρα μου και εκείνη απάντησε, τονίζοντας ότι ο Μαρουάν Μπαργούτι είναι ένας πολιτικός που πιστεύει

στην ειρήνη, στη συνύπαρξη και στη συμφιλίωση, όπως έδειξε ήδη από τη δεκαετία του '90, όταν είχε συναντήσεις με Ισραηλινούς και υποστήριζε τη διαδικασία ειρήνης. Οποίος πραγματικά ενδιαφέρεται για την ειρήνευση στην περιοχή, πρέπει να καταλάβει ότι δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς μια παλαιστινιακή ηγεσία που θα έχει νομιμοποίηση και θα εκφράζει τις προσδοκίες του λαού μας.

— Υπάρχουν παρασκηνιακές εργασίες για την απελευθέρωσή του; Βλέπετε ρεαλιστικές ελπίδες στο κοντινό μέλλον;

— Ναι, υπάρχουν. Αλλωστε ο πατέρας μου συνήθιζε να λέει ότι η απελπισία είναι ένα προνόμιο που δεν το έχουμε ως Παλαιστίνιοι. Οι αραβικές χώρες γύρω μας και πολλοί άλλοι έχουν πεισθεί ότι είναι κάποιος που μπορεί να αντιπροσωπεύσει τον λαό μας γιατί εμπνέει εμπιστοσύνη και είναι ο πιο δημοφιλής Παλαιστίνιος ηγέτης. Τον εμπιστεύονται διότι έχει ένα όραμα που βασίζεται στη διεθνή νομιμότητα.

— Πιστεύετε ότι η Παλαιστινιακή Αρχή έκανε ό,τι έπρεπε και ό,τι μπορούσε για την απελευθέρωσή του;

— Για να είμαι ειλικρινής, δεν νομίζω ότι η Παλαιστινιακή Αρχή έκανε ό,τι έπρεπε και μπορούσε για τον παλαιστινιακό λαό στο σύνολό του. Δεν είμαι εναντίον του θεσμού, θεωρώ ότι τη χρειαζόμαστε και πρέπει να γίνει πιο δυνατή. Αλλά η συγκεκριμένη ηγεσία έχει χάσει τη νομιμοποίησή της καιρό τώρα. Έχουμε να κάνουμε εκλογές κάπου 20 χρόνια. Χρειαζόμαστε καινούργιο αίμα, καινούργιο δυναμισμό. Σχετικά με τον πατέρα μου, νομίζω ότι η Παλαιστινιακή Αρχή μπορούσε να κάνει περισσότερα, αλλά αυτοί που τον κρατούν φυλακισμένο είναι οι Ισραηλινοί.

— Πώς είδατε το ειρνευτικό σχέδιο Τραμπ που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας;

— Το θέμα είναι ότι δεν υπάρχει πολιτική πρωτοβουλία από τη δική μας πλευρά· γινόμαστε παθητικοί αποδέκτες σχεδίων που μας πετάνε δυτικές κυβερνήσεις. Η άμεση προτεραιότητα είναι να αποκτήσει ξανά ζωή η Γάζα. Το σχέδιο Τραμπ είναι αμφιλεγόμενο, αλλά υποστηρίζουμε σιδηρόποτε μπορεί να φέρει ειρήνη και ανακούφιση στον λαό της Γάζας. Πρέπει όμως να προσέξουμε να μην επαναλάβουμε τα λάθη του παρελθόντος, να μην οδηγηθούμε σε διαίωνιση της κατοχής.

Αυτό ισχύει και για τη Γάζα, αλλά και για τη Δυτική Οχθη, που ζει σε καθεστώς τρομοκρατίας των εποικιών, οι οποίοι κλέβουν τη γη μας μπροστά στα μάτια όλων της ανθρωπότητας. Δεν εγκρίνω τις επιθέσεις εναντίον αμάχων, όμως βλέπω τη διεθνή κοινότητα να αντιδρά με δύο μέτρα και δύο σταθμά: καταδίκασε έντονα τις επιθέσεις της 7ης Οκτωβρίου, αλλά απέναντι στο δικό μας δράμα εθελουφεί. Και αυτό μας κάνει να νιώθουμε προδομένοι.

Μπορεί να ηγηθεί

Οι αραβικές χώρες γύρω μας και πολλοί άλλοι έχουν πεισθεί ότι ο πατέρας μου είναι κάποιος ο οποίος μπορεί να αντιπροσωπεύσει τον λαό μας γιατί εμπνέει εμπιστοσύνη. Τον εμπιστεύονται, διότι έχει ένα όραμα που βασίζεται στη διεθνή νομιμότητα.

Προσεκτικά βήματα

Το σχέδιο Τραμπ είναι αμφιλεγόμενο, αλλά υποστηρίζουμε σιδηρόποτε μπορεί να φέρει ειρήνη και ανακούφιση στον λαό της Γάζας. Πρέπει να προσέξουμε, όμως, να μην επαναλάβουμε τα λάθη του παρελθόντος, να μην οδηγηθούμε σε διαίωνιση της κατοχής.

Δεν έχουμε την πολυτέλεια να απελπιστούμε

Ο πατέρας του, ένας από τους πιο δημοφιλείς ηγέτες των Παλαιστινίων, βρίσκεται 22 χρόνια στη φυλακή. Ο ίδιος διαπιστώνει ότι χρειάζεται τώρα μια νέα Παλαιστινιακή Αρχή, που δεν θα παρακολουθεί παθητικά τα σχέδια που της επιβάλλονται

Ο Αραμπ Μπαργούτι στα αποκαλυπτήρια τοιχογραφίας που εικονίζει τον πατέρα του, Μαρουάν, στο Μπέλφαστ, τον περασμένο Σεπτέμβριο. Έχουν να ιδωθούν τρία χρόνια, όπως λέει, αφού μετά την 7η Οκτωβρίου κανένα μέλος της οικογένειας δεν μπορεί να τον επισκεφθεί στη φυλακή, μόνο οι δικηγόροι του.

Μπορεί ο Νετανιάχου να επιζήσει εκλογικά;

Τα ατού και τα βαρίδια του Ισραηλινού πρωθυπουργού στο εσωτερικό και τα σενάρια κυβερνητικού αδιεξόδου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Οι επόμενες εκλογές στο Ισραήλ θα πρέπει να διεξαχθούν μέχρι τον Οκτώβριο του επόμενου έτους· δεν αποκλείεται, όμως, οι πολιτικές διαμάχες γύρω από τον προϋπολογισμό να τις επισπεύσουν. Εκ των πραγμάτων, θα καθορίσουν το πολιτικό μέλλον του Μπέντζαμιν Νετανιάχου, σε συνάρτηση και με τις βλέψεις του Ντόναλντ Τραμπ στην περιοχή, οι οποίες έχουν αφετηρία το σχέδιο για τη Γάζα.

Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός θα κατέβει πλέον στις επόμενες εκλογές με αρκετά βέλη στη φαρέτρα του, καθώς ετοιμάζεται να κεφαλαιοποιήσει τα στρατιωτικά επιτεύγματα του κυβερνητικού συνασπισμού του. Οι ισραηλινές επιχειρήσεις που έπληξαν το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και η διπλωματία, η οποία πέτυχε την

εμπλοκή των ΗΠΑ με στρατιωτική δράση για τον ίδιο σκοπό, αποτελούν γεγονότα με υψηλή απήχηση στο εσωτερικό του Ισραήλ. Αντιστοίχα, ο αποδεκατισμός της Χεζμπολάχ στον Λίβανο και η αποψίλωση της Χαμάς στη Γάζα. Ακόμη και η πτώση του καθεστώτος Ασαντ στη Συρία ευνοεί, εκ του αποτελέσματος, την κυβέρνηση Νετανιάχου.

Από την άλλη πλευρά, όμως, ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου κρέωνται την ευθύνη για την επιχειρησιακή αποτυχία του Ισραήλ την 7η Οκτωβρίου 2023. Θεωρείται ότι ο ίδιος δεν έχει εξαντλήσει τα περιθώρια για τη διερεύνηση σε βάθος των συνθηκών που οδήγησαν στη μεγαλύτερη καταστροφή την οποία υπέφερε ο εβραϊκός πληθυσμός μετά το Ολοκαύτωμα. Επιπλέον, ήταν μεγάλο το πολιτικό κόστος από τις καθυστερήσεις της ισραηλινής διπλωματίας, παρότι

εξυπηρετούσαν ευρύτερο επιχειρησιακό σκοπό, για την απελευθέρωση των ομήρων που βρίσκονταν στα χέρια των Παλαιστινίων εξτρεμιστών. Στην πραγματικότητα, ο διακρυγμένος στόχος αποκλεισμού της Χαμάς από το κάδρο της Γάζας δεν έχει ακόμη επιτευχθεί, καθώς η οργάνωση διατηρεί τα όπλα και την εξουσία της, συμμετέχοντας ενεργά στις διαπραγματεύσεις για την επόμενη ημέρα στη Γάζα. Εν τω μεταξύ, είναι ακόμη ανοικτή η υπόθεση διαφοράς με την οποία είναι αντιμετώπιος ο Ισραηλινός πρωθυπουργός.

Ο παράγοντας Τραμπ

Μέσα σε αυτό το σκηνικό, κρίσιμος θα είναι ο ρόλος των σχέσεων Νετανιάχου - Τραμπ. Όταν ο Αμερικανός πρόεδρος επισκέφθηκε το Ισραήλ με αφορμή την απελευθέρωση των τελευταίων ζωντανών ομήρων που βρίσκο-

νταν στα χέρια της Χαμάς, ήταν σχεδόν αυτονόητοι οι θερμοί ενθουσιασμοί τους· ο Τραμπ είχε πλέξει το εγκώμιο του Νετανιάχου μιλώντας στην Κνέσετ. Ανάλογες εικόνες θα μπορούσαν να δώσουν ώθηση στον Ισραηλινό

Στην αλληλεπίδρασή του με τον Αμερικανό πρόεδρο διαμορφώνεται ένα είδος ναρκωπιδίου.

πρωθυπουργό ενόψει της εκλογικής χρονιάς του 2026. Συνοδευονται ωστόσο από ερωτήματα που αφορούν τον πυρήνα της στήριξης που παρέχει μέχρι στιγμής ο πρόεδρος των ΗΠΑ στο πρόσωπό του. Οι αυξανόμενες ενστάσεις

κατά της αμερικανικής βοήθειας στο Ισραήλ στο εσωτερικό του MAGA και, κυρίως, η επίμονη άρνηση του Νετανιάχου να αποδεχθεί έστω την προοπτική παλαιστινιακού κράτους, ως το βασικό στοιχείο που φρενάρει τους αμερικανικούς σχεδιασμούς στη Μέση Ανατολή, διαμορφώνουν ένα είδος ναρκωπιδίου στην αλληλεπίδραση του Ισραηλινού πρωθυπουργού με τον Ντόναλντ Τραμπ.

Για την ώρα, οι προεκλογικές εκτιμήσεις διαμορφώνουν μια σύνθετη εξίσωση στο Ισραήλ. Οι δημοσκοπήσεις καταδεικνύουν ότι ο συνασπισμός Νετανιάχου θα υπολείπεται της πλειοψηφίας των εδρών στην Κνέσετ, που θα είναι απαραίτητη για τον σχηματισμό κυβέρνησης. Ωστόσο, θα είναι μάλλον σε θέση να εμποδίσει τον σχηματισμό ενός εναλλακτικού κυβερνητικού συνασπισμού. Σε αυτήν την περίπτωση,

προκύπτουν τρία σενάρια όπως τα περιγράφει σε κείμενο εργασίας ο έμπειρος αναλυτής του Atlantic Council Ντάνιελ Σαπίρο: «Είτε το Ισραήλ θα πάει σε επαναληπτικές εκλογές, με τον Νετανιάχου να παραμένει ως προσωρινός πρωθυπουργός, είτε τα κόμματα της αντιπολίτευσης θα σχηματίσουν κυβέρνηση τις επόμενες εκλογές, επιτρέποντας σε μιαν άλλη προσωπικότητα να υπηρετήσει ως προσωρινός πρωθυπουργός. Διαφορετικά, ένα ή περισσότερα κόμματα θα αποσχιστούν από το μπλόκ που αντιτίθεται στον Νετανιάχου για να ενωθούν μαζί του σε μια κυβέρνηση ενότητας, υποστηρίζοντας ότι αυτός θα είναι ο μοναδικός τρόπος για να αποφευχθεί η παράλυση και να κρατηθούν μακριά από το υπουργικό συμβούλιο εξτρεμιστές πολιτικοί».

Το μνήμα στο Αμβούργο

Ο Γεώργιος Χανάς ντυμένος με στρατιωτική στολή - υπηρέτησε στο αλβανικό μέτωπο. Δεξιά, το μνήμα του στο κοιμητήριο του Αμβούργου, με ημερομηνία θανάτου 28/11/1944.

Ο συνδετικός κρίκος

Το δαχτυλίδι που φορούσε ο Χανάς παρέμεινε επί 80 χρόνια στα Αρχεία Arolsen. Την Παρασκευή παραδόθηκε στην οικογένειά του.

Οι ερευνητές του Εσπερινού ΕΠΑΛ

Οι μαθητές από τον Εύοσμο Θεσσαλονίκης, που ανακάλυψαν τους συγγενείς του Χανά. Στο κέντρο, ο καθηγητής τους Αγγελος Χοτζίδης.

Η «επανένωση» με την οικογένεια

Η Ρένια Κοντογεώργη με το πορτρέτο του θείου της, Γεωργίου Χανά. Μέχρι τον Ιούνιο δεν γνώριζε κάτι για την τύχη του. «Ήταν τόσο μεγάλη η συγκίνηση και το σοκ, που έβγαλα αμέσως εισιτήρια και πήγα στο Αμβούργο τον Δεκαπενταύγουστο για να δω το στρατόπεδο, το αναρρωτήριο και το νεκροταφείο όπου κατέληξε. Ενωσα ευλογημένη, ότι κάνω τα τελευταία βήματα προς εκείνον που δεν το είχε κάνει κανείς από την οικογένειά μας».

Ο νόστος του δαχτυλιδιού

Οι ναζί άρπαξαν τον Γεώργιο Χανά το 1944 από την Κοκκινιά. Ογδόντα χρόνια μετά, η ανιψιά του έπλενε τον τάφο του έξω από το Αμβούργο με λίγο νερό από τη θάλασσα του Πειραιά

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Απρίλιος 1944. Αργά το βράδυ, στην οδό Ικονίου 240, στα γερμανικά της Κοκκινιάς, ο Γεώργιος Χανάς κοιμάται στο σπίτι του. Σε ένα άλλο δωμάτιο βρίσκεται η μητέρα του, Θεοδώρα. Στο ίδιο σπίτι μένουν οι δύο αδερφές του με τις οικογένειές τους, αλλά εκείνο το βράδυ δεν βρίσκονται εκεί. Ξαφνικά, μια ομάδα Γερμανών στρατιωτών εισβάλλει στο σπίτι και συλλαμβάνει τον 29χρονο Χανά. Η μητέρα του προσπαθεί να τους σταματήσει, αλλά εκείνοι τη ρίχνουν κάτω. Βάζουν τον Χανά σε ένα αυτοκίνητο. Φοράει τις πιτζάμες του και ένα δαχτυλίδι και τον στέλνουν στο στρατόπεδο του Χαϊδάρου. Λίγες μέρες μετά ακολουθεί μία από τις αδερφές του. Η Ελένη, η «ατίθαση» όπως τη λένε στην οικογένεια, που είχε αντιστασιακή δραστηριότητα. Τον Μάιο ο αδερφός της επιβιβάζεται σε ένα τρένο μαζί με ακόμη 850 Έλληνες πολιτικούς κρατουμένους και ύστερα από ένα δεκαήμερο ταξίδι φτάνει σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Αμβούργο. Εκεί χάνονται τα ίχνη του Γεωργίου Χανά και ανοίγει μια πληγή στην οικογένειά του, που δεν κλείνει για τα επόμενα πολλά χρόνια.

Το τηλεφώνημα

Ογδόντα χρόνια μετά, τον Ιούνιο του 2025, η 68χρονη γιατρός Ρένια Κοντογεώργη λαμβάνει ένα τηλεφώνημα. Στην άλλη άκρη της γραμμής ακούει μια ανδρική φωνή. Της συστήνεται ο καθηγητής του Εσπερινού ΕΠΑΛ του Εύοσμου Θεσσαλονίκης, Αγγελος Χοτζίδης, αλλά εκείνη δεν καταλαβαίνει περί τίνος πρόκειται. Απαντάει θετικά στην ερώτηση

του καθηγητή εάν είναι συγγενής του Γεωργίου Χανά και συμπληρώνει από κεκτημένη ταχύτητα ότι χάθηκε στα 19 του χρόνια. «Της λέω δεν ήταν 19 ετών αλλά 29 όταν πέθανε, και έμεινε με το στόμα ανοικτό. Θυμάμαι την εκπληξή της όταν της ανακοίνωσα το νέο», λέει στην «Κ» ο κ. Χοτζίδης. Ο καθηγητής με μια μικρή ομάδα έξι μαθητών του είχαν αναλάβει να εντοπίσουν στην Ελλάδα τους συγγενείς του άτυχου Χανά στο πλαίσιο της εκστρατείας #StolenMemory των γερμανικών αρχείων Arolsen. Η εκστρατεία έχει στόχο την ανεύρεση οικογενών θυμάτων του Ολοκαυτώματος με οδηγό προσωπικά αντικείμενα που βρέθηκαν σε ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης και καταναγκαστικής εργασίας μετά τη λήξη του πολέμου. Στα Αρχεία Arolsen φυλάσσονται τα προσωπικά αντικείμενα οκτώ Ελλήνων που κρατούνταν στο στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας Neuengamme, κοντά στο Αμβούργο. Ανάμεσά τους ήταν και το δαχτυλίδι που φορούσε ο Γεώργιος Χανάς το βράδυ της σύλληψής του.

«Τα στοιχεία που είχαμε στη διάθεσή μας ήταν το όνομα του Χανά και η ημερομηνία γέννησής του. Αυτά ήταν πολύ σημαντικά για να ξεκινήσουμε», μας λέει ο κ. Χοτζίδης. Ο καθηγητής με τους μαθητές του συμμετείχαν σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που κατήχησαν η Υπηρεσία Διπλωματικού και Ιστορικού Αρχείου του υπουργείου Εξωτερικών και η Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων του υπουργείου Παιδείας για την ανεύρεση των οικογενειών των Ελλήνων κρατουμένων. Το σχολείο τους δόλωσε συμμετοχή και οι μαθητές έγιναν για μερι-

κούς μήνες ντετέκτιβ που σκάλιζαν δημοτολόγια και έψαχναν σε ληξιαρχεία, άνοιγαν στρατιωτικά αρχεία και αναζητούσαν πληροφορίες σε Ελλάδα και Γερμανία, προσπαθώντας να συνδέσουν το δαχτυλίδι του Γεωργίου Χανά με κάποιον συγγενή του. «Βρήκαμε τη ληξιαρχική πράξη θανάτου του μέσα στα Αρχεία Arolsen. Απεβίωσε σε ένα από τα παραρτήματα του στρατοπέδου στην πόλη. Ήταν 28 Νοεμβρίου '44 και εκεί αναφερόταν η διεύθυνσή του στον Πειραιά, λανθασμένα μάλιστα, αλλά βρήκαμε τη σωστή», λέει ο κ. Χοτζίδης. Μέσα από έναν λαβύρινθο τηλεφώνων και αιτήσεων, εμποδίων και αδιεξόδων που τελικά ξεπεράστηκαν, η ομάδα του ΕΠΑΛ έφτιαξε το οικογενειακό προφίλ του Χανά, βρήκε τα ονόματα των αδερφών του και κατέληξε τελικά μέσω και του Ερυθρού Σταυρού στη μακρινή ανιψιά του, τη Ρένια Κοντογεώργη.

Στον τόπο του μαρτυρίου

«Ήταν τόσο μεγάλη η συγκίνηση και το σοκ, που έβγαλα αμέσως εισιτήρια και πήγα στο Αμβούργο τον Δεκαπενταύγουστο για να δω το στρατόπεδο, το αναρρωτήριο και το νεκροταφείο όπου κατέληξε. Οποιο στοιχείο μου έδωσαν το αναζητήσα», λέει στην «Κ» η κ. Κοντογεώργη. Οι διηγήσεις της οικογένειάς της για τον μακρινό θείο της έφταναν μέχρι τη σύλληψή του και θόλωναν στον θάνατό του. Δεν είχε προλάβει να παντρευτεί, ούτε είχε απογόνους. Η οικογένειά του τον αναζητούσε μετά τον πόλεμο, τόσο η αδερφή του η Ελένη, μόλις βγήκε από το Χαϊδάρι, όσο και η μητέρα της κ. Κοντογεώργη. Το μόνο που γνώριζαν μέσω του Ερυθρού Σταυρού

ήταν ότι πέθανε από δυσεντερία. Μετά το τηλεφώνημα του κ. Χοτζίδη, η οικογένεια έμαθε όλη την ιστορία. «Ενωσα ευλογημένη ότι κάνω τα τελευταία βήματα προς εκείνον που δεν το είχε κάνει κανείς από την οικογένειά μας. Ήταν ο αγαπημένος θείος της μαμάς μου, ένας πανέμορφος άνδρας στις φωτογραφίες. Και λέω ποια μοίρα είναι αυτή; Τι έγινε; Πώς το διάλεξε αυτό το άτομο να το στείλει εκεί;». Η κ. Κοντογεώργη εντόπισε το μνήμα του Γεωργίου Χανά και με την κόρη της που τη συνόδευε έκαναν μια μικρή τελετή. «Έπλυναν τη μικρή μαρμαρίνη πλάκα με θαλασσινό νερό από τον Πειραιά και έριξαν θαλασσινό νερό από την Αλόνησσο, το αγαπημένο νησί της μητέρας της, στο βαγόνι που μετέφερε κρατουμένους, όπως μας λέει ο κ. Χοτζίδης, και επιβίωσαν οι 198. Πολλοί πέθαναν στο στρατόπεδο από τις κακουχίες, αλλά οι περισσότεροι πνίγηκαν σε ένα ναυάγιο του 1945, όταν συμμαχικά αεροσκάφη βύθισαν δύο γερμανικά πλοία που μετέφεραν 7.000 κρατουμένους.

Τα Αρχεία

Τα Αρχεία Arolsen στη Γερμανία διαχειρίζονται το αρχείο των ναζιστικών στρατοπέδων συγκέντρωσης και καταναγκαστικής εργασίας· συνολικά, πάνω από 30 εκατομμύρια έγγραφα που χρησιμοποιούνται κυρίως για αναζητήσεις θυμάτων και έρευνα. Η διοίκησή τους γίνεται από διεθνή επιτροπή έντεκα κρατών και την Ελλάδα εκπροσωπεί ο προϊ-

στάμενος της Υπηρεσίας Διπλωματικού και Ιστορικού Αρχείου ΥΠΕΣ Γιώργος Πολυδωράκης. Όπως μας λέει ο ίδιος, μέχρι σήμερα έχουν αποδοθεί σε συγγενείς δύο από τα οκτώ αντικείμενα των Ελλήνων κρατουμένων· ένα ρολόι στην εγγονή κρατουμένου που εντόπισε ανεξάρτητος ερευνητής το 2024 στο Βερολίνο, μια καρένα και ένα ρολόι τσέπης σε μια οικογένεια στη Θεσσαλονίκη που βρήκαν μαθητές από τον Ασπρόπυργο. «Όταν απευθυνθήκαμε στο υπουργείο Παιδείας για να εμπλέξουμε τα σχολεία σε αυτή την αναζήτηση, θέλαμε να καταλάβουν τα παιδιά ότι αυτοί οι άνθρωποι δεν ήταν απλώς αριθμοί, αλλά πραγματικοί», μας λέει.

Το δαχτυλίδι που φορούσε ο Γεώργιος Χανάς παραδόθηκε στη Ρένια Κοντογεώργη και στην οικογένειά της την Παρασκευή 28 Νοεμβρίου, στην επέτειο του θανάτου του, σε μια συγκινητική τελετή στο Μουσείο Ακρόπολης, παρουσία των «ντετέκτιβ» και του καθηγητή τους. «Με έναν τρόπο μπήκαμε στην οικογένειά τους, ήταν σαν να γνωρίζομασταν», μας είπε η Ελένη Μπουτράκη, μία από τις μαθήτριες του κ. Χοτζίδη που συμμετείχε στην έρευνα, λίγες ώρες πριν από την τελετή. Σήμερα σπουδάζει Φαρμακολογία στη Θεσσαλονίκη. «Ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία. Μακάρι να διδασκόταν έτσι το μάθημα της Ιστορίας, να μπαίναμε μέσα στην Ιστορία. Θα έκανε το σχολείο πιο ενδιαφέρον», τονίζει. Υπάρχει όμως, λέει, ένα ακόμη μυστήριο που δεν έχει λυθεί. Μέσα στο δαχτυλίδι που φορούσε ο Γεώργιος Χανάς υπάρχει χαραγμένη μια ημερομηνία. «Είναι η 31η Ιανουαρίου 1943. Κανείς μας δεν ξέρει τι σημαίνει».

Διδακτική εμπειρία

«Ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία», λέει η Ελένη Μπουτράκη – συμμετείχε ως μαθήτρια στην έρευνα, σήμερα σπουδάζει Φαρμακολογία. «Μακάρι να διδασκόταν έτσι το μάθημα της Ιστορίας, να μπαίναμε μέσα στην Ιστορία. Θα έκανε το σχολείο πιο ενδιαφέρον».

«Δεν ήταν αριθμοί»

«Όταν απευθυνθήκαμε στο υπουργείο Παιδείας για να εμπλέξουμε τα σχολεία σ' αυτή την αναζήτηση, θέλαμε να καταλάβουν τα παιδιά ότι αυτοί οι άνθρωποι δεν ήταν απλώς αριθμοί, αλλά πραγματικοί», τονίζει ο Γιώργος Πολυδωράκης στέλεχος του ΥΠΕΣ.

Το «μαύρο κουτί» της Λίβερπουλ

Γιατί οι περυσινοί πρωταθλητές παραπαίουν, μολονότι ξόδεψαν μισό δισ. ευρώ για να ενισχυθούν;

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Αρχίζεις να κοιτάς τη βαθμολογία της Premier League, σχεδόν στο ένα τρίτο των αγώνων, και αναζητείς την πρωταθλήτρια Λίβερπουλ. Περνάει το μάτι σου τις πρωτοπόρους Αρσενάλ και Τσέλσι (που, παρεμπιπτόντως, συγκρούονται απόψε στο Στάμφορντ Μπριτζ). Λίγο πιο κάτω βλέπεις και τη νεοφώτιστη Σάντερλαντ, αλλά η Λίβερπουλ δεν εμφανίζεται καν στο πάνω μισό του πίνακα. Τελικά βρίσκεις τους «ρεντς» στη... 12η θέση, με έξι νίκες και ισάριθμες ήττες στα πρώτα 12 ματς του φετινού αγλικού πρωταθλήματος. Οι πρωταθλητές είναι σε κρίση και δεν ξέρουν καν το «γιατί».

«Η Λίβερπουλ σε διάλυση», γράφει ο Guardian, η «Λίβερπουλ τα έχει κάνει μούσκεμα και το Ανφιλντ αδημονεί», προειδοποιούν οι New York Times, «ο Σλοτ υπό αφόρητη πίεση» αναφέρει και το BBC για τον Ολλανδό τεχνικό, ο οποίος οδήγησε πέρυσι τους «ρεντς», από την πρώτη του σεζόν στο Ανφιλντ, στην κατάκτηση του πρωταθλήματος.

Ο αρχηγός της ομάδας, Φίρχιλ φαν Ντάικ, δεν μάσπασε τα λόγια του μετά και την τελευταία ήττα, το ηχηρό 0-3 εντός έδρας από μια Νότιγχαμ που παλεύει να αποφύγει την επιστροφή στην Championship: «Ειδικά στο δεύτερο ημίχρονο ήμασταν απaráδεκτοι, μας έπιασε πανικός», δήλωσε, αμφοβητώντας στη συνέχεια το αίσθημα ευθύνης των συμπαίκτών του για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί με έξι ήττες στα επτά τελευταία ματς στην Premier League. Η εικόνα του Ολλανδού σέντερ μπακ, που φώναζε στους συμπαίκτες του να συνέλθουν, ήταν απολύτως χαρακτηριστική.

Αυτό που αρχικά θεωρήθηκε «κοιλιά της ομάδας» είναι πλέον μόνιμη συνθήκη. «Πρέπει να αντιστρέψουμε την κατάσταση», σημειώνει πλέον στερεοτυπικά ο Άρνε Σλοτ, που συνεχίζει να... ακούει ότι πέρυσι πήρε τον τίτλο χάρη στην ομάδα που είχε φτιάξει ο προκάτοχός του, Γιούργκεν Κλοπ – πράγμα μάλλον άδικο για τον Ολλανδό προπονητή.

Απογοήτευση

Οντως, δεν του έχουν βγει φέτος πολλές κινήσεις, ενώ πέρυσι έμοιαζε να έχει το... άγγιγμα του Μίδα, μετακινώντας δημιουργικά παίκτες του στο γήπεδο και αποκομίζοντας τα μέγιστα από αυτούς. Φέτος όμως φαίνεται να είναι αλλιώς: Ο τεχνικός της Λίβερπουλ έχει επανειλημμένως δηλώσει απογοητευμένος με την αδυναμία των παικτών του να αντιμετωπίσουν τις αντιπθέσεις και τις σπληνικές φάσεις των αντι-

πάλων: Ήδη η ομάδα του έχει δεχθεί εννέα τέρματα από σημειμένες φάσεις χωρίς να υπολογίζουμε τα πέναλτι. Εννέα γκολ από σημειμένα είχε δεχθεί η Λίβερπουλ σε ολόκληρο το περυσινό πρωτάθλημα.

Γενικά η άμυνα των «κόκκινων» παραπαίει φέτος, έχοντας δεχθεί σε 12 ματς 20 γκολ, έναντι

μόλις 8 στο ίδιο σημείο της περυσινής σεζόν.

Η καλοκαιρινή ενίσχυση μόνο τέτοια δεν ήταν τελικά, μάλλον για αποδυνάμωση επρόκειτο, και ασ κόστισε πάνω από μισό δισ. Η Λίβερπουλ δαπάνησε 510 εκατ. ευρώ ως πρωταθλήτρια το καλοκαίρι, αλλά έχει κάνει μόνο βήμα-

τα πίσω, με τον Αλεξάντερ Ισάκ, τον οποίο απέκτησε για το βρετανικό ποσό-ρεκόρ των 142 εκατ. ευρώ, τον Φλόριαν Βιρτζ, ο οποίος απουσίαζε εναντίον της Φόρεστ αλλά το κόστος του ίσως φτάσει στα 132 εκατ. ευρώ, τον Μίλος Κέρκεζ των 45,5 εκατ. ευρώ και τον Τζέρεμι Φρίμπονγκ των 33,5

εκατ. ευρώ να μην έχουν καταφέρει να προσφέρουν τα αναμενόμενα μέχρι στιγμής. Ο μόνος που πραγματικά έχει βοηθήσει από τις φετινές μεταγραφές είναι ο Ιγκό Εκτικέ, που κόστισε 80 εκατ. ευρώ.

Ένας άλλος παράγοντας που φαίνεται να έχει επηρεάσει την ατμόσφαιρα στο Ανφιλντ –και είναι απολύτως κατανοητός– αφορά το δυστύχημα που αφαίρεσε τη ζωή του Ντιόγκο Ζότα τον Ιούλιο. Ακόμη και σήμερα, σχεδόν πέντε μήνες μετά, συμπαίκτες του αναφέρουν πόσο τους έχει στοιχίσει ο αδόκτος χαμός του Πορτογάλου φίλου τους.

Και τώρα τι γίνεται; Όπως επισημαίνει το BBC, είναι απολύτως απαραίτητο η Λίβερπουλ να αποκτήσει τον Ιανουάριο τον αρχηγό της Κρίστολ Πάλας, Μαρκ Γκέι, κάτι που προσπάθησε να κάνει και το καλοκαίρι στο παρά πέντε χωρίς να προλάβει. Με αυτόν ίσως μπορεί να χτιστεί το τέλειο κεντρικό αμυντικό δίδυμο με τον Φαν Ντάικ, ώστε τουλάχιστον να μη δέχεται μαζεμένες... τριάρες, όπως τώρα από τη Σίτι και τη Φόρεστ, μια ομάδα που έχει ακόμη τον τίτλο της πρωταθλήτριας Αγγλίας.

Το στοίχημα Ισάκ

Η άλλη προτεραιότητα τώρα είναι να συνεχφέρει ο Σλοτ τον πανάκριβο Ισάκ, ώστε τουλάχιστον να μην είναι περιπατητής στο χορτάρι... Στο α' ημίχρονο με τη Φόρεστ άγγιξε την μπάλα μόλις 14 φορές, δηλαδή ούτε μία φορά ανά τρίλεπτο, παίζοντας επιθετικός σε μια ομάδα που παίζει στην έδρα της και έχει κατοχή μπάλας. Ο 33χρονος Μοχάμεντ Σαλάχ μπορεί να είναι πάντα φιλότιμος και αποτελεσματικός, αλλά ούτε έφηβος είναι πια ούτε θα είναι διαθέσιμος για ένα σημαντικό διάστημα λόγω του επικείμενου Κυπέλλου Εθνών Αφρικής (που διεξάγεται από 21 Δεκεμβρίου έως 18 Ιανουαρίου).

Καμία ομάδα στην Αγγλία δεν έχει καταφέρει να κερδίσει τον τίτλο έχοντας στις 12 πρώτες αγωνιστικές μόνο 18 βαθμούς, ή λιγότερους. Σκοπός του Σλοτ, εφόσον τελικά καταφέρει να κλείσει και δεύτερη σεζόν στο Ανφιλντ, θα πρέπει να είναι να κυνηγήσει κάποιο από τα υπόλοιπα τρόπαια, με το Champions League να φαντάζει πολύ πιο εφικτός στόχος βάσει και των αποτελεσμάτων της ομάδας.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, οφείλει και αυτός και οι παίκτες του να αποκαταστήσουν την αξιοπρέπεια της πρωταθλήτριας ομάδας, αρχής γενομένης από τον αποψινό αγώνα στο Λονδίνο με τη Γουέστ Χαμ, που καίγεται και αυτή για βαθμούς κινδυνεύοντας άμεσα με υποβιβασμό.

Κόντι Γκάκπο και Αλέξις ΜακΑλιστερ της Λίβερπουλ, εμφανώς απογοητευμένοι αμέσως μετά το τρίτο γκολ της Νότιγχαμ στο Ανφιλντ, το προηγούμενο Σάββατο. Ήταν η έκτη ήττα σε 12 αγώνες πρωταθλήματος.

Η «κατάρρα» της Premier League

Το παράδειγμα της παραπαίουσας φέτος Λίβερπουλ, λίγους μήνες μετά την κατάκτηση του πρωταθλήματος, κάθε άλλο παρά εξαιρεση συνιστά· βασικά, είναι πλέον ο κανόνας. Ποιος δεν θυμάται την περυσινή κατάρρευση της Μάντσεστερ Σίτι, πρωταθλήτριας το 2024, που έχανε το ένα ματς πίσω από το άλλο προ 12μήνου με έξι ήττες σε οκτώ αγώνες πρωταθλήματος;

Τα παραδείγματα είναι άφθονα και εντυπωσιακά: Η Τσέλσι, πρωταθλήτρια το 2015, απέλυσε τον λατρεμένο της Ζοζέ Μουρίνιο μερικώς μήνες μετά την έναρξη της επόμενης σεζόν γιατί η ομάδα βρισκόταν στη 16η θέση. Αλλά και η Λίβερπουλ

έχει βιώσει την κατάσταση αυτή στο παρελθόν: Τη σεζόν 2020-21 οι «ρεντς» είχαν ένα σερί έξι πητών σε επτά αγώνες. Για να μην πούμε για τη Λέστερ το 2016-17 – εξέλιξη μάλλον προβλέψιμη.

Συνολικά τα τελευταία 16 χρόνια στην Premier League, η μόνη ομάδα που έχει καταφέρει να υπερασπιστεί με επιτυχία τον τίτλο της ήταν η Μάντσεστερ Σίτι, κατά τη διάρκεια της απόλυτης κυριαρχίας της (έξι τίτλοι σε επτά σεζόν, από το 2018 έως και το 2024).

Τι φτάνει λοιπόν και η κατάρρευση του πρωταθλήματος οδηγεί από τα ψηλά στα χαμηλά τους πρωταθλητές; Όπως επισημαίνει η ιστοσελίδα The Athletic, η πτώση

των πρωταθλητών δεν μπορεί να αποδοθεί σε έλλειψη κινήτρου ή αλαζονεία, παρά στη μεγέθυνση της αρνητικής ενέργειας όταν κάτι αρχίσει να πάει στραβά και γίνεται π... μαγεία της αίσθησης του ανίκητου, με την οποία οι εκάστοτε κάτοχοι του τίτλου είχαν συνηθίσει να παίζουν όταν βράδιζαν προς το τρόπαιο.

Συχνά προκύπτουν διαφωνίες στα αποδυτήρια μεταξύ παικτών ή (κυρίως) με τον προπονητή, καθώς κάποιοι ποδοσφαιριστές «δεν σπκώνουν κουβέντα» έχοντας πια τον τίτλο του πρωταθλητή. Τέλος, αυξάνονται και οι τραυματισμοί, που τείνουν να είναι περισσότεροι ύστερα από μια σεζόν υπερπροσπάθειας.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Περί συναδελφικής αλληλεγγύης

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

ο οποίος, ομολογουμένως, αποτέλεσε στόχο μιας ομάδας.

Σε γενικές γραμμές, η μεθοδολογία είναι σωστή και έχει εφαρμοστεί ανά τον πλανήτη, από τον προηγούμενο αιώνα μέχρι και σήμερα.

Αυτό που εκατό τοις εκατό δεν είναι σωστό, είναι ότι το δημοσιογραφικό «τέχνασμα» έτσι όπως χρησιμοποιήθηκε στην εν λόγω υπόθεση, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το θεμελιώδες καθήκον του δημοσιογράφου να δημοσιεύει τις εξελίξεις.

Στην προκειμένη περίπτωση, οι δημοσιογράφοι να μην έχουν το δικαίωμα να μην δημοσιεύ-

σουν την ανακοίνωση, καθώς περναν των άλλων ελλοχευών κινδύνων για την ασφάλεια ενός συναδέλφου, δεν έχουν όμως κανένα δικαίωμα να αποκρύπτουν το γεγονός.

Επί τούτου, με ελάχιστες εξαιρέσεις, κανένα ρεπορτάζ δεν κάλυψε τη δυσάρεσκη που υπήρχε εκ μέρους του σωματείου, πλήττοντας έτσι την ποιότητα της ενημέρωσης και δείχνοντας κατ' επέκταση ασέβεια προς το φιλαθλο κοινό.

Από και πέρα, μέσα απ' αυτή την υπόθεση, αναδύεται ένα ακόμη ζήτημα, που σχετίζεται άμεσα με την υποκριτική στάση των δημοσιογράφων.

Η «αλληλεγγύη», που στην προκειμένη περίπτωση μπορεί και να λειτουργήσει ως αποσιώπηση των εξελίξεων, μοιάζει να είναι επιλεκτική, καθώς φαίνεται να μην διατηρεί καμία σταθερά εντός του δημοσιογραφικού κόσμου.

Η δημοσιογραφική αλληλεγγύη είναι ωφέλιμη και απαραίτητη όταν βασίζεται σε κανόνες δεοντολογίας, που προστατεύονται από συλλογικά όργανα.

Κατά το παρελθόν, παραβιάζοντας κάθε έννοια δημοσιογραφικής δεοντολογίας, έχουν πολλάκις αναδημοσιευτεί από Μέσα, ανακοινώσεις που καταφέρονται είτε κατά των δημοσιογράφων ει-

τε ακόμη και κατά της ελευθερίας του Τύπου. Ουδείς παρενέβη και εξ όσων γνωρίζουμε κανείς δεν κλήθηκε να δώσει εξηγήσεις. Ενδεχομένως, αυτή η ανομοιομορφία που παρατηρείται στην

έκφραση της αλληλεγγύης, να σχετίζεται άμεσα με παράγοντες που καμία σχέση δεν έχουν με το δημοσιογραφικό λειτούργημα.

Η δημοσιογραφική αλληλεγγύη είναι στην τελική ωφέλιμη και απαραίτητη όταν βασίζεται σε κανόνες δεοντολογίας, που προστατεύονται από συλλογικά όργανα.

Όσον αφορά την περίπτωση των Κυπρίων αθλητικογράφων, κανένα συλλογικό όργανο δεν μερίμνησε να θέσει τους κανόνες, πόσο μάλλον να τους προστατεύσει. Δυστυχώς, η δημοσιογραφική οργάνωση που σχετίζεται με την αθλητικογραφία της Κύπρου, έχει πολλάκις αποδειχθεί ανεπαρκής.

Δεν πέρασε ούτε ένας χρόνος από τότε που ενέδωσε σε πιέσεις της ΚΟΠ, προκειμένου να μην βραβευτεί συνάδελφος για το έργο που επιτέλεσε.

Ομοίως, δεν πέρασε πολύς καιρός από τότε που η ηγεσία της χα-

ριεντιζόταν, σ' ένα από τα «καλλιτεία δημοσιογραφίας» που διοργανώνει κατά καιρούς, με τον τότε πρόεδρο της Ομοσπονδίας, ο οποίος αποδείχθηκε ότι έκοβε και επέλεγε ποιοι δημοσιογράφοι θα δούλευουν στην πλατφόρμα της ΚΟΠ TV και ποιοι όχι.

Εν κατακλείδι, περναν της υποτιθέμενης αλληλεγγύης, τέτοιες περιπτώσεις θα έπρεπε να γίνονται αντιληπτές ως ερέθισμα για τη διεξαγωγή μιας συζήτησης γύρω από τις συνθήκες και το επίπεδο που επικρατεί στο «απάνθρωπο» επάγγελμά μας.

Κυρίως, όμως, κάθε επίθεση προς τον δημοσιογραφικό κόσμο, πρέπει να κινητοποιεί την ανάγκη για αυτοκριτική, συλλογικά όσο και ατομικά!!

Στο κάτω-κάτω η δημοσιογραφική αλληλεγγύη πρέπει να προστατεύει την υπεύθυνη δημοσιογραφία και όχι να καλύπτει τα λάθη τους ενός ή του άλλου.

Η Λίβερπουλ των 12 πρώτων αγωνιστικών στην Premier League πέρυσι και φέτος

2024-25

ΘΕΣΗ

1ⁿ

ΝΙΚΕΣ

10

ΙΣΟΠΑΛΙΕΣ

1

ΗΤΤΕΣ

1

ΒΑΘΜΟΙ

31

ΓΚΟΛ

24-8

ΔΙΑΦ. ΤΕΡΜΑΤΩΝ

+16

2025-26

ΘΕΣΗ

12ⁿ

ΝΙΚΕΣ

6

ΙΣΟΠΑΛΙΕΣ

0

ΗΤΤΕΣ

6

ΒΑΘΜΟΙ

18

ΓΚΟΛ

18-20

ΔΙΑΦ. ΤΕΡΜΑΤΩΝ

-2

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€//\$
↓	Χ.Α.Κ. -0,60%	↑	↑	↑	↑	↑	↓	↑
		4,29%	5,83%	0,80%	2,10%	1,75%	-0,10%	0,64%

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Εκρηξη νέων εταιρειών στην Κύπρο

Μεγάλη δυναμική καταγράφουν οι εγγραφές εγχώριων και ξένων συμφερόντων εταιρειών στην Κύπρο φέτος. Η επιχειρηματική σκηνή της Κύπρου διευρύνεται δυναμικά, καθώς πέραν των 13.000 κυπριακών εταιρειών εγγράφηκαν στο μητρώο του εφόρου Εταιρειών μέχρι τον Οκτώβριο φέτος, προμηνύοντας κλείσιμο του έτους με άνοδο σε σχέση με πέρσι. Παράλληλα, ανοδική πορεία σημειώνουν και οι εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων στην Κύπρο αποτυπώνοντας την αυξανόμενη τάση για δημιουργία βάσης στη χώρα μας. Σελ. 3

ALPHA BANK

REAL ESTATE

Τζίρος 1 δις. σε πολυτελείς κατοικίες

Μεταξύ 800 εκατ. και 1 δις. ευρώ ανέρχεται ετησίως ο όγκος συναλλαγών στην αγορά πολυτελούς κατοικίας στην Ελλάδα. Οι τιμές των ακινήτων πλησιάζουν τα επίπεδα ώριμων αγορών στον κλάδο, όπως η Μαγιόρκα και η Ίμπιζα. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,84%	-0,03%
Γερμανία	2,68%	-0,02%
Γαλλία	3,41%	-0,06%
Ιταλία	3,40%	-0,05%
Ισπανία	3,16%	-0,04%
Ιρλανδία	2,89%	-0,03%
Ελλάδα	3,29%	-0,03%
Ην. Βασίλειο	4,54%	-0,07%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Μέτρα για θωράκιση τραπεζών

Ο διοικητής της Κεντρικής μιλά σε συνέντευξή του στην «Κ» για προκλήσεις, στρατηγικές και αλλαγές

Η **τρέχουσα** εικόνα του κυπριακού τραπεζικού συστήματος, καθώς και οι προκλήσεις και στρατηγικές που θέτει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αποτυπώνονται στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ» ο διοικητής της Κεντρικής Τρά-

πεζας της Κύπρου, δρ Χριστόδουλος Πατσαλίδης. Ο δρ Πατσαλίδης σημειώνει ότι, τα δανειστικά επιτόκια έχουν πλέον συγκλίνει με την Ευρωζώνη, σε αντίθεση με τα καταθετικά που παραμένουν χαμηλά λόγω υψηλής ρευστότητας. Στον το-

μέα των ακινήτων, παρά την άνοδο των τιμών, η έκθεση των τραπεζών θεωρείται περιορισμένη, ενώ ισχυρά μακροπροληπτικά μέτρα ενισχύουν την ανθεκτικότητα του συστήματος. Ο τομέας των πληρωμών εμφανίζει αυξημένο ενδιαφέ-

ρον για αδειοδότηση, με την ΚΤΚ να ενισχύει το πλαίσιο εποπτείας και αδειοδότησης. Κατά τον διοικητή, οι ξένες επενδύσεις αποτελούν απτή επιβεβαίωση της εμπιστοσύνης προς το τραπεζικό σύστημα και, κατ' επέκταση, προς τη

δυναμική και τη σταθερότητα της κυπριακής οικονομίας. Τέλος, ο εκσυγχρονισμός του μοντέλου διακυβέρνησης της ΚΤΚ για τον διοικητή θεωρείται αναγκαίος και συνοδεύεται από προτάσεις τροποποίησης νόμων και Συντάγματος. Σελ. 4

Uber δίχως οδηγούς στο Αμπου Ντάμπι

Η **Uber** ξεκίνησε την παροχή υπηρεσιών με οχήματα χωρίς οδηγό και στο Αμπου Ντάμπι σε συνεργασία με τη WeRide, μια κινεζική εταιρεία αυτόνομων οχημάτων. Η εταιρεία μεταφορών ανέφερε ότι η έναρξη της υπηρεσίας στην πρωτεύουσα των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων αποτελεί την πρώτη υπηρεσία ρομποταξί χωρίς οδηγό στη Μέση Ανατολή. Σελ. 9

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Γόνιμο το έδαφος για νέα συμφωνία

Επιτεύχθηκε προκαταρκτική συμφωνία για την αναπλήρωση των Ταμείων Προνοίας των τραπεζικών υπαλλήλων μετά το κούρεμα της κρίσης του 2013, δημιουργώντας στο Προεδρικό θετικό κλίμα για μελλοντική συλλογική σύμβαση μεταξύ Τραπεζών και ΕΤΥΚ. Σελ. 6

ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΥΠΡΙΩΝ

Ετοιμάζονται για χριστουγεννιάτικες αποδράσεις

Φτιάχνουν τις βαλίτσες τους για Ελλάδα και Κεντρική Ευρώπη οι Κύπριοι. Με πρώτη την Ελλάδα, η Βιέννη, η Ιταλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Στρασβούργο και η Βουδαπέστη συμπληρώνουν την οκτάδα των δημοφιλέστερων χριστουγεννιάτικων προορισμών για τους Κύπριους. Έδαφος κερδίζει και η κρουαζιέρα. Σελ. 5

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΤΖΟΑΚΙΜ ΚΛΕΜΕΝΤ / REUTERS

Τι θα κάνει η Fed με τα επιτόκια το 2026

Τελευταίως, η στάση της Federal Reserve έχει αλλάξει επανειλημμένως και άλλοτε τείνει προς την αναπτυξιακή νομισματική πολιτική και άλλοτε προς την περιοριστική, με αποτέλεσμα να επικρατεί αβεβαιότητα μεταξύ επενδυτών για το αν θα υπάρξουν αποφασιστικές μειώσεις επιτοκίων το επόμενο έτος. Η ομοσπονδιακή τράπεζα, όμως, εξακολουθεί να υφίσταται πολιτικές πιέσεις για να μειώσει άμεσα τα επιτόκια. Αν λοιπόν πάρουμε ως ένδειξη το τι συμβαίνει ιστορικά, τότε μάλλον θα έχουμε μειώσεις επιτοκίων το 2026. Στη συνεδρίαση του Οκτωβρίου η Federal Reserve μείωσε τα επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης στο 2,75% - 4%, αλλά ο πρόεδρος Τζερόμι Πάουελ επέμεινε στη σκληρή στάση του υπέρ της περιοριστικής πολιτικής.

Επανάλθε έτσι στις αγορές η προσδοκία ότι ίσως η Fed δεν θα μειώσει τα επιτόκια τόσο όσο είχε θεωρηθεί αρχικά. Την περασμένη Παρασκευή, όμως, ο Τζον Γουίλιαμς, πρόεδρος της Fed Νέας Υόρκης δήλωσε ότι ίσως τα επιτόκια μειωθούν «στο εγγύς μέλλον». Και τα στοιχεία της αγοράς στις μειώσεις των επιτοκίων άρχισαν και πάλι να αυξάνονται. Ίσως όμως και να επίκενται μεγάλες μειώσεις των επιτοκίων το επόμενο έτος. Οχι επειδή η αμερικανική οικονομία κινδυνεύει να διολισθήσει σε ύφεση αν δεν μειωθούν επιθετικά τα επιτόκια, αλλά επειδή η Fed υφίσταται μεγάλη πίεση από τον Λευκό Οίκο να προχωρήσει σε άμεση χαλάρωση. Γνωρίζουμε ότι αυτές οι πιέσεις οδηγούν σε μειώσεις.

Σύμφωνα με ακαδημαϊκή μελέτη του Τόμας Ντρέσελ, του Πανεπιστημίου της Μέριλαντ, το 1933 η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους προέδρους των ΗΠΑ και τους προέδρους της κεντρικής τράπεζας οδηγούσαν σε ταχύτερες μειώσεις επιτοκίων. Ας υποθέσουμε ότι η σημερινή πίεση είναι ανάλογη με εκείνη που ασκούσε το 1971 ο τότε πρόεδρος Ρίτσαρντ Νίξον, στον τότε πρόεδρο της Fed, Άρθουρ Μπερнс, αν και μπορεί να πει κανείς ότι οι δημόσιες επιθέσεις του Ντόναλντ Τραμπ στον Πάουελ είναι πιο σημαντικές. Στην περίπτωση αυτή η κεντρική τράπεζα ίσως μειώσει τα επιτόκια κατά περαιτέρω μία έως μιάμιση εκατοστιαίες μονάδες μέσα στους επόμενους 12 μήνες.

Με άλλα λόγια, αν η Fed υποκύψει στην πολιτική πίεση όπως έχει κάνει στο παρελ-

θόν και δώσει προτεραιότητα στην απασχόληση και όχι στη σταθερότητα των τιμών, τότε ίσως τα επιτόκια να υποχωρήσουν κάτω από 3% μέχρι το τέλος του επόμενου έτους. Και υπό τον νέο πρόεδρο, τον οποίο θα διορίσει ο Τραμπ, η κεντρική τράπεζα μάλλον θα είναι πιο πρόθυμη να υποκύψει. Το καλό είναι ότι οι μειώσεις επιτοκίων θεωρητικά θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη το επόμενο ένα ή δύο χρόνια. Το κακό είναι, όμως, ότι στην περίπτωση αυτή η ανάπτυξη θα υποχωρήσει αμέσως μετά.

Όπως επισμαίνει ο Ντρέσελ, μακροπρόθεσμα αποδεικνύει πως η υποχωρητικότητα στις πολιτικές πιέσεις δεν αποφέρει μόνιμη τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Υπάρχουν κι άλλα δυσάρεστα. Ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι οι μειώσεις επι-

τοκίων όταν είναι προϊόν πολιτικών πιέσεων, όχι μόνον δεν διασφαλίζουν σταθερή ανάπτυξη αλλά παράγουν σε μόνιμη βάση υψηλό πληθωρισμό.

Οι επιθετικές μειώσεις επιτοκίων που δεν απορρέουν από αμιγώς οικονομικά δεδομένα, ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι οδηγούν σε υπερθέρμανση της οικονομίας και σε άνοδο του πληθωρισμού τουλάχιστον για δύο με τρία χρόνια.

Και το χειρότερο είναι ότι ο πληθωρισμός αυξάνεται τότε περισσότερο από το σύννηθες επειδή οι αμφιβολίες για την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας τον επιταχύνουν. Ολο αυτό μπορεί να οδηγήσει σε έναν φαύλο κύκλο, με τον πληθωρισμό να κινδυνεύει να φύγει εκτός ελέγχου, εκτός κι αν αυξηθεί επιθετικά τα επιτόκια η κεντρική τράπεζα.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ποια προσπάθεια;

Το υπουργείο Οικονομικών δεσμεύεται ότι θα εντείνει την προσπάθεια για εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών. Αυτή η δέσμευση περιλαμβάνεται σε έκθεση της Κομισιόν που αφορά στη φθινοπωρινή δέσημη μέτρων. Διαβάζοντας αυτή τη δέσμευση, κάποιος διερωτάται πώς ακριβώς πολιτεύεται αυτή η κυβέρνηση σε σχέση με τις εξαγγελίες και τις πραγματικές επιδιώξεις της. Αρκεί μόνο να υπενθυμίσουμε ότι η επαναφορά της ΑΤΑ στο 100% για τον δημόσιο τομέα και η μαζική πρόσληψη εκπαιδευτικών δεν συνάδει με κανενός είδους εξορθολογισμό, αφού το αποτέλεσμα είναι η μεγέθυνση των ανελαστικών δαπανών, οι οποίες στην επόμενη μεγάλη κρίση θα ρίξουν την οικονομία στα βράχια.

Κυβερνητική παθογένεια

Από την προηγούμενη Τετάρτη τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και ειδησεογραφικών sites αναφέρονται σε συμφωνία ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου-Λιβάνου, που προέκυψε από την πρόσφατη επίσκεψη που πραγματοποίησε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Μια πιο προσεκτική ανάγνωση της είδησης μάς παραπέμπει σε συμφωνία διερύνησης ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου-Λιβάνου με τη δημιουργία τεχνικών ομάδων για διενέργεια μελέτης βιωσιμότητας. Αυτό μάλλον είναι κάτι διαφορετικό από συμφωνία η οποία συνήθως περιλαμβάνει όρους και υποχρεώσεις. Άλλωστε, είμαστε όλοι μάρτυρες της περιπέτειας με το άλλο έργο που αφορά στην Κρήτη, όπου μετά από τόσες μελέτες και συζητήσεις ετών δεν έχει γίνει εφικτό να συμφωνηθεί το πλαίσιο συνεργασίας και οι υποχρεώσεις των δύο πλευρών. Αυτή η μανία της κυβέρνησης να παράγει πρωτοσέλιδα και να ανακοινώνει μεγαλειώδη έργα μέσω τηλεοράσεων κινδυνεύει να μετατραπεί στην παθογένεια που χαρακτηρίζει αυτή την κυβέρνηση.

Αφού δεν τελεσφόρησε η επάρκεια των μισθών, η κυβέρνηση πλέον επικεντρώνεται στην επάρκεια των συντάξεων.

Βλέπουμε και κάνουμε

Οι διευθυντές Μέσης Εκπαίδευσης δεν έχουν πρόβλημα να συμμετέχουν στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών που προωθεί η κυβέρνηση, απλώς νιώθουν την ανάγκη να σημειώσουν πως πρόκειται για μια αξιολόγηση που δεν έχει τεκμηρίωση, εργαλεία, εγγυήσεις και σαφή διαδικασία. Καταλήγοντας σημειώνουν πως χωρίς σαφή κριτήρια τοποθετήσεων, χωρίς εγγυήσεις διαφάνειας, χωρίς μεθοδολογία στήριξης και χωρίς αξιολόγηση των πολιτικών του υπουργείου Παιδείας το σύστημα που προωθείται ούτε δίκαιο ούτε εφαρμόσιμο είναι. Και είναι να διερωτάται κανείς γιατί αφέθηκαν τόσο σπ-

μαντικά θέματα να βγαίνουν στην επιφάνεια τώρα ενώπιον της Βουλής. Εκτός και αν τα προβλήματα ήταν γνωστά σε όλους εκεί στο υπουργείο και η δράση προχώρησε για να μην χαθούν τα ευρωπαϊκά κονδύλια. Ναι αλλά τι θα γίνει μετά; Μετά βλέπουμε και κάνουμε, όπως συνήθως λέμε.

Το σκηνικό της ντροπής

Είμαστε μια οικονομία που παράγει ασταμάτητα στερεά απόβλητα παραβιάζοντας ευρωπαϊκές δεσμεύσεις. Και όχι μόνο αυξάνουμε σταθερά την παραγωγή αποβλήτων, αλλά αρνούμαστε και να τα επαναχρησι-

μοποιούμε με αποτέλεσμα να καταλήγουν στις χωματερές. Η ανακύκλωση και η καύση για την παραγωγή ενέργειας θα ήταν μια κάποια λύση που όμως δεν εφαρμόζουμε συστηματικά, αλλά μέσα από εθελοντικές δράσεις και σπασμωδικές κινήσεις. Καταφεύγουμε λοιπόν στην έσχατη και φτηνή λύση της ταφής, με αποτέλεσμα να έχει γεμίσει η Κύπρος με παράνομους σκυβαλότοπους. Και ακριβώς αυτό, το σκηνικό της ντροπής, είναι που θα αντικρίσουν οι χιλιάδες φιλοξενούμενοι που θα βρίσκονται στην Κύπρο το επόμενο διάστημα που η χώρα θα αναλάβει την Ευρωπαϊκή Προεδρία.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Μετατρέψιμα Χρεόγραφα

Πρόκειται για επενδυτικούς τίτλους (ομόλογα, αξιόγραφα, ομολογίες, κ.ά.) με σκοπό τη συγκέντρωση δανειακών πόρων από επενδυτές, δηλαδή δανεισμό κεφαλαίων από το επενδυτικό κοινό, και οι οποίοι μπορούν σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο να μετατραπούν σε μετοχές του ίδιου εκδότη. Μάριος Χαράλαμπίδης Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Στοιχείμα η ανύψωση των μισθωτών

Μόλις το 4% του εργατικού δυναμικού σε σύνολο 530 χιλιάδων ατόμων ήταν άνεργοι το τρίτο τρίμηνο του έτους, παραπέμποντας σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Αυτά είναι καλά νέα για την οικονομία όσον αφορά στην κατανάλωση και στην αποταμίευση, αλλά και για την κοινωνία που διατηρείται συνεκτική μακριά από αναταραχές. Αφού λοιπόν η οικονομία κερδίζει το στοιχείμα της πλήρους απασχόλησης, η προσοχή των φορέων παραγωγής πολιτικής θα πρέπει να στραφεί στην αναβάθμιση των μισθολογικών δεδομένων. Άμεσες κυβερνητικές παρεμβάσεις υπάρχουν και περιλαμβάνουν τον κατώτατο μισθό και τη διασύνδεση αυτού με την ΑΤΑ. Κάτι που η κυβέρνηση υποσχέθηκε πως θα πράξει, αλλά ούτε αυτό έχει προς το παρόν καταφέρει.

Παρεξηγημένες για την υγεία μας οι πατάτες

Της ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΤΙΟ

Οι γλυκοπατάτες έχουν συνήθως την πρωτιά όταν μιλάμε για διατροφική αξία, όμως και οι κοινές πατάτες (russet, fingerling, κόκκινες και Yukon Gold) αξίζουν το ενδιαφέρον μας. Οι κόνδυλοι ενισχύουν το ανοσοποιητικό, υποστηρίζουν σημαντικές λειτουργίες του οργανισμού και συμβάλλουν στη διατήρηση της ενέργειας. «Οι πατάτες έχουν συχνά κακή φήμη» επειδή συνήθως καταναλώνονται τηγανητές ή σε μορφή τσιπς, λέει η Ταλ Κλάινερ, διευθύντρια κλινικής διατροφής στο NYU Langone Health. Όταν όμως μαγειρεύονται με υγιεινό τρόπο, αποτελούν μια «εξαιρετική πλούσια σε θρεπτικά συστατικά» τροφή, προσθέτει.

Προσφέρουν ενέργεια

Οι πατάτες έχουν υψηλή περιεκτικότητα σε υδατάνθρακες (μια μεσαίου μεγέθους αποφλοιωμένη πατάτα russet περιέχει περίπου 35 γραμμάρια). Αυτό δεν τις καθιστά «εξορισμού κακές», εξηγεί η Τάρα Σμιντ, διαιτολόγος και καθηγήτρια διατροφής στη Mayo Clinic στο Ρότσεστερ της Μινεσότα – απλώς σημαίνει ότι δεν είναι τροφή που πρέπει να καταναλώνεται χωρίς μέτρο. Οι πατάτες είναι πηγή σύνθετων υδατανθράκων, οι οποίοι χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να διασπαστούν και να απορρωθούν σε σχέση με τους απλούς υδατάνθρακες. Έτσι προσφέρουν πιο σταθερή και παρατεταμένη ενέργεια, βοηθώντας σας να αισθάνεστε δραστήριοι και χορτάτοι για περισσότερη ώρα, αναφέρει η Κλάινερ. Ωστόσο, ορισμένες ποικιλίες πατάτας έχουν υψηλό γλυκαιμικό δείκτη (GI), κάτι που σημαίνει ότι μπορούν να αυξήσουν γρήγορα τα επίπεδα σακχάρου στο αίμα, επισημαίνει.

Οι δίαιτες που είναι πλούσιες σε τρόφιμα με υψηλό GI έχουν συνδεθεί με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης διαβήτη και καρδιακών παθήσεων. Πιο κηρώδεις ποικιλίες, όπως οι fingerling και οι κόκκινες πατάτες, τείνουν να έχουν χαμηλότερο GI σε σχέση με τις russet ή τις idaho, εξηγεί.

Όταν μαγειρεύονται με τον κατάλληλο τρόπο αποτελούν μια «εξαιρετική με θρεπτικά συστατικά» τροφή.

Επίσης, οι βραστές και ψητές πατάτες εμφανίζουν χαμηλότερο GI από τις τηγανητές ή τον πουρέ. Για καλύτερο έλεγχο των απότομων αυξήσεων του σακχάρου και της αργής πέψης, η Σμιντ προτείνει «ισορροπία στο γεύμα»,

δηλαδή συνδυασμό πατάτας με άπαχες πρωτεΐνες, υγιεινά λιπαρά και μη αμυλούχα λαχανικά.

Ενισχύουν το ανοσοποιητικό

Οι πατάτες αποτελούν εντυπωσιακά καλή πηγή βιταμίνης C. Μια μεσαίου μεγέθους αποφλοιωμένη πατάτα russet καλύπτει περίπου το 25% της συνιστώμενης ημερήσιας πρόσληψης. Η βιταμίνη C είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη και την αποκατάσταση των ιστών. Λειτουργεί επίσης ως αντιοξειδωτικό, συμβάλλοντας στη διατήρηση ενός ισχυρού ανοσοποιητικού

και βοηθώντας στην προστασία από χρόνιες ασθένειες, όπως οι καρδιακές παθήσεις και ο καρκίνος. Οι πατάτες είναι επίσης πλούσιες σε φαινόλες, ένα είδος πολυφαινόλης που βοηθάει στη μείωση της φλεγμονής, στη ρύθμιση της ανοσολογικής λειτουργίας και στην προστασία των κυττάρων από βλάβες. Επίσης, περιέχουν μέτρια ποσότητα βιταμίνης Β6, η οποία είναι απαραίτητη για την καρδιαγγειακή, την ανοσολογική και την ψυχική υγεία, λέει η Μέρι Ελεν Καμπίρ, καθηγήτρια επιστήμης τροφίμων και ανθρώπινης διατροφής

Ορισμένες ποικιλίες έχουν υψηλό γλυκαιμικό δείκτη, που σημαίνει ότι μπορεί να αυξήσουν τα επίπεδα σακχάρου.

στο Πανεπιστήμιο του Μέιν, η οποία έχει μελετήσει τα οφέλη της πατάτας για την υγεία.

Το κάλιο είναι ένας ηλεκτρολύτης που χρειάζονται τα κύτταρα των νεύρων και των μυών για να λειτουργήσουν και βο-

ηθάει στη ρύθμιση της αρτηριακής πίεσης. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότεροι άνθρωποι δεν προσλαμβάνουν επαρκείς ποσότητες καλίου μέσω της διατροφής τους. Μια μεσαίου μεγέθους αποφλοιωμένη πατάτα περιέχει περίπου 900 χιλιοστόγραμμα καλίου, έναντι περίπου 650 χιλιοστογράμμων που προσφέρει μια αντίστοιχη μερίδα μπανάνας. Αυτό αντιστοιχεί περίπου στο 30% της συνιστώμενης ημερήσιας πρόσληψης.

Μην ξεχνάτε τη φλούδα

Η φλούδα συγκεντρώνει μεγάλο μέρος των φαινολών και των φυτικών ινών της πατάτας. Μια μεσαίου μεγέθους ψητή πατάτα με τη φλούδα της περιέχει περίπου το 10% έως 20% της συνιστώμενης ημερήσιας πρόσληψης φυτικών ινών, ανάλογα με την ηλικία και το φύλο. Όσο πιο σκούρο είναι το χρώμα της φλούδας και της σάρκας, τόσο πιο θρεπτική είναι η πατάτα, λέει η Μέρι Ελεν ντι Πάολα, διευθύντρια διαιτολόγος εξωτερικών ασθενών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Σαν Φρανσίσκο. Οι μοβ και οι κόκκινες πατάτες είναι ιδιαίτερα πλούσιες σε χρωστικές που ονομάζονται ανθοκυανίνες, οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν την καρδιαγγειακή υγεία, να επιβραδύνουν την πέψη του αμύλου και να βοηθήσουν στην πρόληψη γνωστικών προβλημάτων, προσθέτει η Καμπίρ.

Τρόποι μαγειρέματος

Για να αξιοποιήσουμε πλήρως τα θρεπτικά οφέλη που έχουν οι πατάτες, το μυστικό βρίσκεται στον τρόπο παρασκευής. Όταν τις μαγειρεύουμε απλά –ψητές, βραστές ή στον φούρνο– χωρίς πολλά πρόσθετα, οι πατάτες δεν έχουν λιπαρά. Αν όμως τις «φορτώσουμε» με βούτυρο ή εννι κρέμα, ή τις τηγανίσουμε, το θρεπτικό τους προφίλ επιβαρύνεται πολύ. Οι ειδικοί προτείνουν να τις συνοδεύουμε με λίγο ελαιόλαδο ή μια πικάντικη σος. Οι πατάτες αποτελούν πιο θρεπτική επιλογή από άλλα επεξεργασμένα λευκά άμυλα, όπως το ρύζι ή τα ζυμαρικά, λέει η Ντι Πάολα. «Και ποιος δεν αγαπάει τις πατάτες;».

SUZANNE SAROFF/THE NEW YORK TIMES

Ανεβάζουν ρυθμούς οι εγγραφές εταιρειών

Αυξάνονται και πληθύνονται οι επιχειρήσεις στην Κύπρο – Ολοένα και περισσότεροι Ινδοί και Αμερικανοί ιδιοκτήτες

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η **Κύπρος** αναδεικνύεται σε πόλο έλξης για επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς οι εγγραφές τόσο εγχώριων όσο και ξένων συμφερόντων εταιρειών παρουσιάζουν αισθητή αύξηση. Όπως όλα δείχνουν, το 2025 θα κλείσει με θετικό πρόσημο στις εγγραφές εταιρειών. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία, μέχρι και τον Οκτώβριο του 2025, στο μπρώ του Εφόρου Εταιρειών έχουν εγγραφεί περισσότερες από 13.000 κυπριακές επιχειρήσεις, με την τάση να παραμένει ανοδική.

Την ίδια ώρα ανοδική πορεία σημειώνουν και οι εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων στην Κύπρο αποτυπώνοντας την αυξανόμενη τάση για δημιουργία βάσης στη χώρα μας. Κύριοι τομείς δραστηριότητας είναι η πληροφορική, οι επενδύσεις, η αγορά ακινήτων και το εμπόριο. Ιδιαίτερη κινητικότητα σημειώνεται από επιχειρηματίες ινδικής και αμερικανικής καταγωγής, ενισχύοντας τη διεθνοποίηση του επιχειρηματικού χάρτη της χώρας.

Οι κυπριακές

Από την αρχή του 2025 διαφάνηκε ότι θα είναι μια πολύ καλή χρονιά αναφορικά με τις εγγραφές των εταιρειών στην Κύπρο. Οι εγγραφές των επιχειρηματικών οντοτήτων στο Τμήμα Εφόρου Εταιρειών σημείωσαν τετραψήφιο αριθμό από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Οκτώβριο που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το τρέχον έτος. Η συγκεκριμένη τάση καταδεικνύ-

ει ότι το 2025 θα ξεπεράσει το 2024 σε σχέση με τις συνολικές εγχώριες εγγραφές εταιρειών.

Συνολικά οι εγγραφές επιχειρηματικών οντοτήτων το δεκάμηνο ανήλθαν στις 13.267, με τον Οκτώβριο να καταγράφει την καλύτερη επίδοση.

Ειδικότερα, οι εγγραφές εταιρειών τον Οκτώβριο έφτασαν τις 1.505 καταγράφοντας άνοδο της τάξης του 27% σε σχέση με τον αντίστοιχο περσινό μήνα που οι εγγραφές έφταναν τις 1.181. Οι

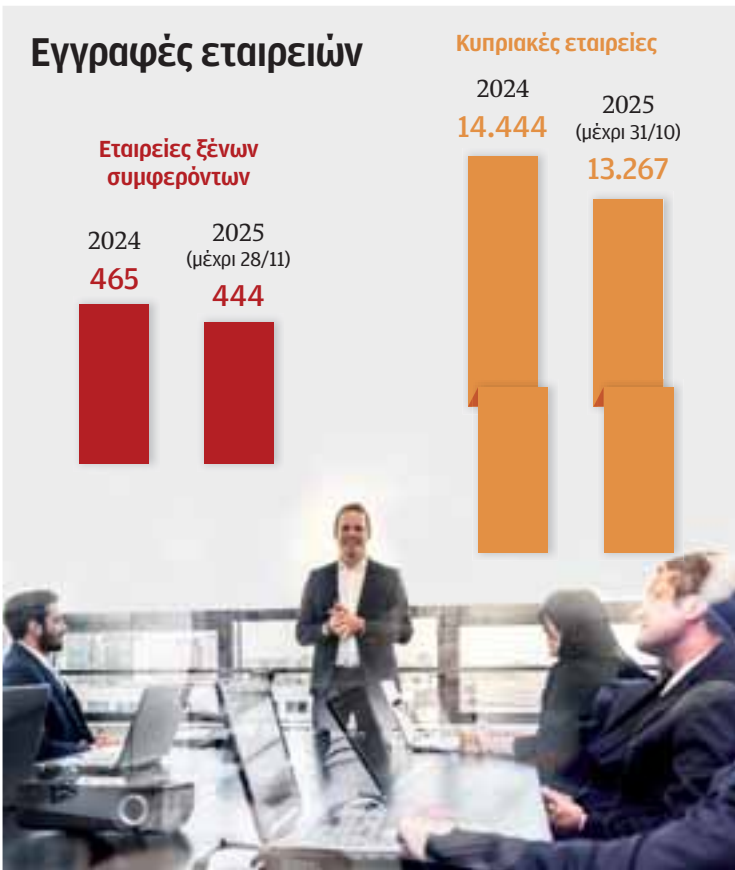
Προς τα πάνω κινούνται και οι εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων στη Μονάδα Διευκόλυνσης Εταιρειών – Πληροφορική, επενδύσεις, ακίνητα και εμπόριο συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

συνολικές εγγραφές εταιρειών για το 2024 ανήλθαν στις 14.444.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών, σε πολύ καλά επίπεδα κινήθηκε και ο φετινός Ιούνιος όπου οι εγγραφές εγχώριων εταιρειών ανήλθαν στις 1.478 ενώ το 2024 οι εγγραφές ανέρχονταν στις 1.306.

Οι ξένες

Ανοδική πορεία σημειώνουν και οι εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων στη Μονάδα Δι-

ευκόλυνσης Εταιρειών (ΜΔΕ - BFU). Τα στοιχεία της Μονάδας μέχρι και τη δεδομένη στιγμή αποτυπώνουν ότι το 2025 θα κλείσει με τις συνολικές εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων στην Κύπρο να βρίσκονται στα ίδια περίπου επίπεδα με πέρσι. Σύμφωνα με τα στοιχεία, στις 444 ανήλθαν οι εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων στη μονάδα, ενώ πέρσι οι συνολικές εγγραφές έφτασαν στις 465. Αντίθετα το 2023 σημείωσε χαμηλές επιδόσεις με

μόνο 286 εγγραφές εταιρειών ξένων συμφερόντων να εντοπίζονται στη Μονάδα, ενώ το 2022 κατέγραψε αριθμό ρεκόρ στις εγγραφές φτάνοντας στις 1.605 εταιρείες.

Ο τομέας της τεχνολογίας και πληροφορικής αναδεικνύεται ως ο πιο ελκυστικός για ξένες εταιρείες που επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο. Σημαντικό ενδιαφέρον παρατηρείται και στους χρηματοοικονομικούς και επενδυτικούς τομείς, ενώ ο κλάδος των ακινήτων προσέλ-

κυσε επίσης σημαντικό αριθμό εγγραφών εταιρειών ξένων συμφερόντων.

Ακολουθούν οι επιχειρηματικές και νομικές υπηρεσίες, ο τομέας του μάρκετινγκ και της διαφήμισης, ενώ αυξημένο ενδιαφέρον καταγράφεται επίσης στη ναυτιλία, την ανάπτυξη βιγντεοπαιχνιδιών και την εστίαση. Σημαντικές προοπτικές αναδεικνύονται και στον τομέα της υγείας, ο οποίος καταγράφει μεγάλη δυναμική για επενδύσεις.

Όσον αφορά την προέλευση των εταιρειών, τα στοιχεία της Μονάδας επισημαίνουν ότι έντονη παρουσία σημειώνει η αγορά του Ισραήλ. Σημαντικό μερίδιο σημειώνουν εταιρείες ρωσικών συμφερόντων που εγγράφηκαν στη Μονάδα. Παράλληλα εντοπίζονται και εταιρείες ουκρανικών συμφερόντων, από το Ηνωμένο Βασίλειο, από τη Λευκορωσία, τον Λίβανο και την Κίνα σύμφωνα με τα στοιχεία της αρμόδιας μονάδας.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι από το 2022 μέχρι και τον Νοέμβριο φέτος έχουν εγγραφεί στη Μονάδα 15 εταιρείες ινδικών συμφερόντων και 67 εταιρείες αμερικανικών συμφερόντων.

Στο επίκεντρο

Εξάλλου, η Κύπρος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ινδική αγορά το τελευταίο διάστημα, με επίσημες επισκέψεις αξιωματούχων και επενδυτικών φορέων, στοχεύοντας στην ενίσχυση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η Ινδία αποτελεί στρατηγική αγορά για την Κύπρο, ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνολογίας, της

καινοτομίας και των ψηφιακών υπηρεσιών, και οι στοχευμένες πρωτοβουλίες εντάσσονται στην ευρύτερη προσπάθεια ανάδειξης της Κύπρου ως περιφερειακού κέντρου επιχειρηματικής δραστηριότητας και επενδύσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, ήδη σχεδιάζεται οργανωμένη επιχειρηματική αποστολή στην Ινδία στις αρχές του 2026, με στόχο τη δικτύωση με επιχειρηματικούς και επενδυτικούς κύκλους της χώρας.

Η Κύπρος επενδύει συστηματικά στη μετατροπή της σε περιφερειακό κόμβο καινοτομίας, στρατηγικών επενδύσεων και διεθνούς επιχειρηματικότητας, αξιοποιώντας τα γεωπολιτικά της πλεονεκτήματα και ενισχύοντας τη συνεργασία με σημαντικούς διεθνείς εταίρους. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην οικοδόμηση διαρκών διαύλων επικοινωνίας και επιχειρηματικής ανατροφοδότησης, μέσα από στοχευμένες πρωτοβουλίες και συνεργασίες με κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς.

Στην κορυφή των προτεραιοτήτων βρίσκονται η Μέση Ανατολή –με έμφαση σε Ισραήλ, Λίβανο, Αίγυπτο και τις χώρες του Κόλπου– η Ινδία, και οι Ηνωμένες Πολιτείες, που χαρακτηρίζονται ως αγορές στρατηγικής σημασίας. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί σημαντικό πεδίο στόχευσης, με επίκεντρο χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου εντείνονται οι προσπάθειες προσέλκυσης επενδύσεων και ενίσχυσης των διμερών οικονομικών σχέσεων.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ
7/12
ΣΤΟ HOURS

CELEBRATION TIME

Χρυσός, σμάλτο, ιδιαίτερα καντράν, Perpetual Calendars, κοσμήματα: Ένα αφιέρωμα στις πιο πολυτελείς στιγμές του χρόνου

ΚΑΙ ΑΚΟΜΗ:

Οι δυναστείες που ελέγχουν την ωρολογοποιία

Πώς η Γαλλική Επανάσταση προσπάθησε να μοιράσει τη μέρα σε 10 ώρες

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τα επιτόκια, η άνοδος των τιμών των ακινήτων, η αλλαγή του τραπεζικού χάρτη σε ιδιοκτησιακό επίπεδο τραπεζών, το λεγόμενο «country risk» και οι στρατηγικές επέκτασης των τραπεζών στο εξωτερικό φέρνουν στο προσκήνιο νέες προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες.

Σε μία εφ' όλης της ύλης συνέντευξη ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, κ. Χριστόδουλος Πατσαλίδης, εξηγεί στην «Κ» τα μέτρα που λήφθηκαν για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του κυπριακού συστήματος, παρουσιάζει το όραμα εκσυγχρονισμού της Τράπεζας και μιλά για τις ξένες επενδύσεις που έχουν προσελκύσει οι κυπριακές τράπεζες.

— Η Κύπρος παρουσιάζει συστηματικά χαμηλότερο πληθωρισμό από την Ευρωζώνη. Σας προβληματίζει το επίπεδο όσον αφορά στην καταλληλότητα των επιτοκίων που προσφέρουν οι εμπορικές τράπεζες;

— Όντως ο πληθωρισμός στην Κύπρο το τελευταίο διάστημα είναι σχεδόν μηδενικός, ενώ ο μέσος ρυθμός στην Ευρωζώνη συνεχίζει να κυμαίνεται γύρω στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%. Αυτή η διαφορά προκύπτει κυρίως από τη μεγαλύτερη εξάρτηση της Κύπρου στο πετρέλαιο και σε άλλα βιομηχανικά προϊόντα, όπου παρατηρήθηκε συστηματική μείωση των τιμών. Μεσοπρόθεσμα, αναμένεται οι αποπληθωριστικές αυτές τάσεις να ομαλοποιηθούν και ο πληθωρισμός να προσεγγίζει τον στόχο του 2%.

Για την περαιτέρω θωράκιση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την ενίσχυση της προστασίας των καταθετών, επιβλήθηκαν στις τράπεζες το 2025 μέτρα ύψους 208 εκατ.

Όσον αφορά τα επιτόκια, να υπενθυμίσω ότι στη βάση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη Ζώνη του ευρώ τα βασικά επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης. Τα επιτόκια αυτά αφορούν στις συναλλαγές των εμπορικών τραπεζών με την εθνική κεντρική τους τράπεζα (καταθέσεις και χρηματοδοτήσεις) και αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό των τραπεζικών επιτοκίων.

Παρατηρείται αισθητή αποκλιμάκωση των δανειστικών επιτοκίων στη χώρα μας, ως αποτέλεσμα της σταδιακής χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Τον Σεπτέμβριο 2025, το σταθμισμένο μέσο επιτόκιο προς τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε στο 3,9%, σε πλήρη σύγκλιση με τον διάμεσο της Ευρωζώνης, ενώ το αντίστοιχο προς τις επιχειρήσεις ανήλθε στο 4,2%, υπερβαίνοντας τον διάμεσο της Ευρωζώνης κατά μόλις 0,4%. Τα επιτόκια νέων στεγαστικών δανείων μειώθηκαν στο 3,0% και είναι κατά 0,3% χαμηλότερα από τον διάμεσο της Ευρωζώνης, ενώ τα νέα επιχειρηματικά δάνεια ανήλθαν στο 3,7%, σχεδόν ευθυγραμμισμένα με τον αντίστοιχο διάμεσο των 3,6%. Αντιθέτως, τα επιτόκια καταθέσεων ανέρχονται μόλις στο 0,8% για τα νοικοκυριά και 1,1% για τις επιχειρήσεις, τα χαμηλότερα στην Ευρωζώνη, αντανακλώντας την υψηλή ρευστότητα των κυπριακών τραπεζών και το περιορισμένο μέγεθος της εγχώριας τραπεζικής αγοράς.

Συμπερασματικά, τα δανειστικά επιτόκια έχουν πλέον συγκλίνει με το διάμεσο της Ευρωζώνης, ενώ τα καταθετικά επιτόκια παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

— Παρακολουθούμε τα τελευταία χρόνια μεγάλη άνοδο στις τιμές των ακινήτων, πώς αυτό επιδρά στους ισολογισμούς των τραπεζών και ποιους κινδύνους αναγνωρίζετε αν δεν ληφθούν μέτρα;

— Ο τομέας των ακινήτων επιδρά στους ισολογισμούς των τραπεζών ουσιαστικά μέσω τριών συνιστωσών, τις οποίες η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) παρακολουθεί στενά.

Πρώτον, με βάση στοιχεία του Ιουνίου 2025, οι τράπεζες διαθέτουν ακίνητη περιουσία αξίας περίπου €0,7 δισ., η οποία αποκτήθηκε στο πλαίσιο διακανονισμού μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε περίπου 1% των συνολικών περιουσιακών στοιχείων και σε 11% του κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1, γεγονός που υποδηλώνει ότι η άμεση έκθεση των τραπεζών στον κίνδυνο μείωσης των τιμών των ακινήτων είναι περιορισμένη.

Δρ Χριστόδουλος Πατσαλίδης, διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας

Θωρακίζονται οι τράπεζες στις καλές εποχές

Παρακολουθούνται στενά οι στρατηγικές επέκτασης των κυπριακών τραπεζών

Τα δανειστικά επιτόκια έχουν πλέον συγκλίνει με το διάμεσο της Ευρωζώνης, ενώ τα καταθετικά επιτόκια παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, σημειώνει ο Δρ Χριστόδουλος Πατσαλίδης.

Δεύτερον, οι τράπεζες χρηματοδοτούν εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα των κατασκευών και της ακίνητης περιουσίας. Οι εν λόγω χρηματοδοτήσεις ανέρχονταν τον Ιούνιο του 2025 στο 4% και 9%, αντίστοιχα, του συνολικού εξυπηρετούμενου δανειακού χαρτοφυλακίου. Η σχετικά περιορισμένη αυτή έκθεση λειτουργεί ως παράγοντας μετριασμού, μειώνοντας τους σχετικούς κινδύνους. Επιπλέον, σύμφωνα με σχετική Οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να εφαρμόζουν συνετές πιστωτικές πολιτικές για τη χρηματοδότηση έργων ανάπτυξης με καθορισμένα κριτήρια και συγκεκριμένες απαιτήσεις, διασφαλίζοντας την κατάλληλη διαχείριση όλων των σταδίων της χορήγησης.

Τρίτον, το 87% των δανείων που εξασφαλίζονται με ακίνητη περιουσία παρουσιάζουν δείκτη δανειών προς εξασφάλιση μικρότερο του 80%. Αυτό ενισχύει τη θωράκιση του συστήματος, περιορίζοντας την έκθεση των τραπεζών σε ενδεχόμενες διακυμάνσεις της αγοράς ακινήτων. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με σχετική Οδηγία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, η χορήγηση δανείων βασίζεται στην ικανότητα αποπληρωμής του δανειολήπτη και όχι στην αξία της υποκείμενης εξασφάλισης.

Παράλληλα, η ΚΤΚ έχει υιοθετήσει σημαντικά μακροπροληπτικά μέτρα ως προς τον δείκτη δανείων-προς-αξία, ήτοι 80% για νέα δάνεια για απόκτηση πρώτης κατοικίας, 50% σε νέα δάνεια προς επιχειρήσεις ανάπτυξης ακινήτων για τη χρηματοδότηση της απόκτησης ή ανέγερσης πολυτελών ακινήτων και 70% σε νέα δάνεια για αγορά ή ανέγερση ακινήτων περιουσίας. Τα μέτρα αυτά ενισχύουν την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα και περιορίζουν τη συσσώρευση κυκλικών κινδύνων στην αγορά ακινήτων.

Ωστόσο, εν μέσω της παγκόσμιας

αβεβαιότητας η ΚΤΚ δεν επαναπαύτηκε. Αντίθετα, αξιοποίησε τη συγκυρία επιβάλλοντας μέτρα που ενισχύουν περαιτέρω τη θωράκιση του τραπεζικού συστήματος και την προστασία των καταθετών. Τον Ιανουάριο του 2025, η ΚΤΚ αύξησε το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας σε 1,5% από 1,0%—δηλαδή αύξηση ύψους €71 εκατομμυρίων—ενισχύοντας τη δυνατότητα του τραπεζικού τομέα για απορρόφηση ζημιών και την ικανότητά του για επαρκή χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας σε περιόδους κρίσης. Επίσης, τον Ιούλιο του 2025, αποφασίστηκε η αύξηση του επιπέδου-στόχου των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων (ΤΕΚ)—από το ελάχιστο ποσοστό του 0,8% των καλυπτόμενων καταθέσεων που ορίζει η νομοθεσία—στο 1,25%, κατατάσσοντας την Κύπρο στην 7η θέση στην Ευρωζώνη. Αυτό συνεπάγεται πρόσθετες εισφορές ύψους €137 εκατομμυρίων από τις τράπεζες, σε δέκα εξαμηνιαίες δόσεις, με στόχο τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα του ΤΕΚ να ανέλθουν περίπου στα €360 εκατομμύρια.

Απλά, για την περαιτέρω θωράκιση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την ενίσχυση της προστασίας των καταθετών, επιβλήθηκαν στις τράπεζες κατά το 2025 μέτρα ύψους €208 εκατομμυρίων.

Εμφραση στα ιδρύματα πληρωμών

— Υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για υφιστάμενες τραπεζικές άδειες από μη παραδοσιακά τραπεζικά σχήματα. Ποια είναι η θέση σας σε αυτό και πώς χειρίζεστε την κατάσταση, υπάρχει κάποια πάγια πολιτική στο ζήτημα;

— Δεν παρατηρείται ενδιαφέρον από μη παραδοσιακά τραπεζικά σχήματα για δραστηριοποίηση στον τραπεζικό τομέα. Αξίζει όμως να επισημανθεί ότι

ευρωπαϊκές ψηφιακές τράπεζες προσφέρουν υπηρεσίες και στην Κύπρο, μέσω των διαδικασιών ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

Το ενδιαφέρον για απόκτηση άδειας επικεντρώνεται στον τομέα των πληρωμών, με μεγάλο αριθμό εταιρειών να αιτούνται αδειοδότηση ως Ιδρύματα Πληρωμών ή ως Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος. Συναφώς, το 2024, η ΚΤΚ σε συνεργασία με εξειδικευμένους συμβούλους προέβη σε χαρτογράφηση του τομέα Ιδρυμάτων Ηλεκτρονικού Χρήματος και Πληρωμών, και ακολούθως καθάρτισε στρατηγική με στόχο τη διασφάλιση της συνετής και βιώσιμης ανάπτυξης του τομέα, με τον πύλη να τίθεται πολύ ψηλά. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήσαμε ξεχωριστή Διεύθυνση Εποπτείας, με στόχο τη δυναμική και προληπτική εποπτεία του τομέα, επικεντρωμένη στην έγκαιρη αναγνώριση κινδύνων σε ένα περιβάλλον που εξελίσσεται ταχύτητα. Στις κορυφαίες μας εποπτικές προτεραιότητες βρίσκονται η ενίσχυση της εσωτερικής διακυβέρνησης και η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων. Παράλληλα, εργαζόμαστε για τη σημαντική ενίσχυση του πλαισίου αδειοδότησης και ρύθμισης του τομέα, διασφαλίζοντας υψηλά πρότυπα εποπτείας.

Country Risk και ΕΚΤ

— Σας ανησυχεί ένα πιθανό πρόβλημα «country risk» που δημιουργείται, από τους κάποιες από τις μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας έχουν περάσει σε ελληνικά χέρια, ενώ «ακούγονται» παράλληλα φήμες και για κινήσεις άλλων ελληνικών τραπεζών να θέλουν να μπουν σε άλλες κυπριακές;

— Το κυπριακό τραπεζικό σύστημα παρουσιάζει σήμερα ένα ισχυρό και εύρωστο χρηματοοικονομικό προφίλ, με υψηλούς δείκτες φερεγγυότητας και ρευστότητας και ικανοποιητική αποδοτικότητα. Υπό αυτό το πρίσμα, οι ξένες επενδύσεις αποτελούν απτή επι-

βεβαίωση της εμπιστοσύνης προς το τραπεζικό σύστημα και, κατ' επέκταση, προς τη δυναμική και τη σταθερότητα της κυπριακής οικονομίας.

Σημειώνεται ότι η μετοχική σύνθεση των τραπεζών που επενδύουν στην Κύπρο χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη συμμετοχή θεσμικών επενδυτών, οι οποίοι επιδιώκουν τη μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας μέσω ισχυρών πρακτικών εσωτερικής διακυβέρνησης και χρηστής διοίκησης. Η προσέγγιση αυτή συμβάλλει ουσιαστικά στην περαιτέρω ενδυνάμωση της αξιοπιστίας και της θεσμικής ωριμότητας του κυπριακού τραπεζικού συστήματος.

Οι τράπεζες που επενδύουν στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα τελούν υπό την εποπτεία της ΕΚΤ μέσω του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο οποίος εφαρμόζει υψηλά πρότυπα τραπεζικής εποπτείας. Επιπροσθέτως, η μεταφορά τεχνογνωσίας καθώς και οι οικονομίες κλίμακας που προκύπτουν, συντείνουν στην παροχή αναβαθμισμένων προϊόντων και υπηρεσιών, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και ενδυναμώνοντας το ίδιο το τραπεζικό σύστημα.

Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ευρωστίας των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί πάγια στρατηγική προτεραιότητα για την ΚΤΚ, ιδίως σε περιόδους επαυξημένων αβεβαιότητας και μεταβλητότητας. Υπό την ιδιότητα της ως Μακροπροληπτική Αρχή, η ΚΤΚ είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και αντιμετώπιση συστηματικών κινδύνων με στόχο τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής και χρηματοοικονομικής σταθερότητας της χώρας. Ως τέτοια, αξιοποιεί αριθμό ρυθμιστικών εργαλείων που εξελίσσονται συνεχώς. Ταυτόχρονα, το εποπτικό πλαίσιο της ΚΤΚ παραμένει αυστηρό και δυναμικό, εξελισσόμενο διαρκώς με γνώμονα τη θωράκιση του τραπεζικού συστήματος. Αποδίδουμε, παράλληλα, ιδιαίτερη βαρύτητα στα ζητήματα εσωτερικής διακυβέρνησης και διαχείρισης κινδύνων, τα οποία αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του κάθε πιστωτικού ιδρύματος.

Βλέπει τις στρατηγικές επέκτασης

— Βλέπουμε κινήσεις κυπριακών τραπεζών για δημιουργία επιχειρηματικών δεσμών με χώρες εκτός Ε.Ε. Σας ανησυχεί καθόλου ότι μέρος της πλεονάζουσας ρευστότητας που έχουν, μπορεί να κατευθυνθεί σε κορηγόσεις στο εξωτερικό;

— Η δημιουργία επιχειρηματικών δεσμών με άλλες χώρες, εφόσον πραγματοποιείται στο πλαίσιο συνετών πρακτικών διαχείρισης κινδύνων, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαφοροποίηση της εισοδηματικής βάσης και στη βελτίωση της αποδοτικότητας των τραπεζών.

Τέτοιες κινήσεις, ωστόσο, θα πρέπει να διαμορφώνονται βάσει κατάλληλης αντιληψης των μεγεθών, των δυνατοτήτων και των ορίων του κυπριακού τραπεζικού συστήματος, κάτι που θα επιτρέπει τη χάραξη ισορροπημένων στρατηγικών ανάπτυξης, συμβατές με τον αδιαπραγμάτευτο στόχο της διατήρησης της ευρωστίας και της ανθεκτικότητάς του.

Η ΚΤΚ παρακολουθεί στενά τις στρατηγικές επέκτασης των τραπεζών. Είναι απαραίτητο οι τράπεζες να ενεργούν με αυξημένη προσοχή, στη βάση ισχυρών μηχανισμών εσωτερικής διακυβέρνησης και αποτελεσματικών διαδικασιών αξιολόγησης και διαχείρισης κινδύνων. Αναπόσπαστη και βαρύνουσα σημασία παράμετρος, που θα πρέπει να τυγχάνει ενδελεχούς αξιολόγησης εντός του εν λόγω πλαισίου, είναι η ασφάλεια και ο κίνδυνος χώρας, κάτι που ιεραρχείται υψηλά στις προτεραιότητές μας.

Η ΚΤΚ αναμένει από τα πιστωτικά ιδρύματα να διασφαλίζουν ότι κάθε επιχειρηματική απόφαση είναι επαρκώς τεκμηριωμένη, στηρίζεται σε ρεαλιστικές εκτιμήσεις κινδύνου και ευθυγραμμίζεται με τη μακροπρόθεσμη δυνατότητά τους για ανάληψη κινδύνων και το μακροπρόθεσμο συμφέρον και τη βιωσιμότητα του τραπεζικού ιδρύματος, χωρίς να διαταράσσει την κυπριακή χρηματοοικονομική σταθερότητα. Υπό αυτό το πρίσμα παρακολουθούμε στενά τις διασυνοριακές εκθέσεις, διασφαλίζοντας ότι οι ροές κεφαλαίων δεν δημιουργούν ασυμμετρίες ή κινδύνους για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι τα γραφεία αντιπροσωπείας δεν ασκούν τραπεζικές εργασίες αλλά λειτουργούν ως στρατηγικά σημεία επαφής σε αγορές όπου οι τράπεζες δεν έχουν επιχειρησιακή παρουσία, διευκολύνοντας την προσέλευση επενδύσεων και τη διερεύνηση νέων ευκαιριών.

Γιορτινές αποδράσεις στο εξωτερικό σχεδιάζουν οι Κύπριοι

Ετοιμάζουν βαλίτσες για Ελλάδα και Κεντρική Ευρώπη – Η κρουαζιέρα κερδίζει έδαφος ως γιορτινή απόδραση

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Εκτός Κύπρου θα περάσουν τις φετινές γιορτές πολλοί Κύπριοι, καθώς το ενδιαφέρον για ταξίδια στο εξωτερικό την περίοδο των Χριστουγέννων παρουσιάζει αισθητή άνοδο. Παρά το γεγονός ότι ορισμένοι περιορίζουν το budget τους, η ανάγκη για αλλαγή παραστάσεων και ξεκούραση φαίνεται να υπερισχύει, μετατρέποντας το φετινό εορταστικό ταξίδι σε προτεραιότητα.

Οι πιο δημοφιλείς προορισμοί των χριστουγεννιάτικων εορτών περιλαμβάνουν την Ελλάδα καθώς και πόλεις της Κεντρικής Ευρώπης όπως η Βιέννη, η Πράγα και η Βουδαπέστη. Έντονο ενδιαφέρον παρατηρείται και για κρουαζιέρες, με αρκετές να αναχωρούν από ελληνικά λιμάνια και να περιλαμβάνουν γιορτινούς προορισμούς της Μεσογείου.

Αύξηση της τάξης του 15,3% κατέγραψαν εξάλλου τα ταξίδια κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό τον Οκτώβριο 2025. Σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία τα ταξίδια των Κυπρίων στο εξωτερικό ανήλθαν στις 158.026 σε σύγκριση με 137.095 τον Οκτώβριο 2024.

Τα πακέτα

Ανάρπαστα έχουν γίνει τα χριστουγεννιάτικα πακέτα που προ-

σφέρουν τα ταξιδιωτικά γραφεία. Σύμφωνα με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες, οι Κύπριοι έχουν φροντίσει να εξασφαλίσουν από πολύ νωρίς τη συμμετοχή τους στα πακέτα που προσφέρονται για την περίοδο των γιορτών. Με πρώτη την Ελλάδα, η Βιέννη, η Ιταλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Στρασβούργο και η Βουδαπέστη συμπληρώνουν την οκτάδα των δημοφιλέστερων χριστουγεννιάτικων προορισμών για τους Κύπριους. Η αυξημένη τάση για ταξίδια εκτός Κύπρου την περίοδο των Χριστουγέννων αποδίδεται στην επιθυμία των Κυπρίων να ζήσουν μια πιο ατμοσφαιρική και αυθεντική εορταστική εμπειρία.

Πόλεις με στολισμένους δρόμους, χριστουγεννιάτικες αγορές, χιόνι και παραδοσιακές εκδηλώσεις αποτελούν πόλο έλξης για όσους αναζητούν κάτι διαφορετικό από το ήπιο κυπριακό χειμερινό σκηνικό. Παράλληλα, πολλοί επιλέγουν να συνδυάσουν τις διακοπές τους με πολιτιστικές δραστηριότητες, ψώνια και χαλάρωση σε ευρωπαϊκούς προορισμούς που προσφέρουν όλα τα οργανωμένα πακέτα που διατίθενται από τους ταξιδιωτικούς πράκτορες. Αναμένονται, εξάλλου, και κρατήσεις της τελευταίας στιγμής για την εορταστική περίοδο,

με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες να προειδοποιούν για πιθανή εξάντληση των διαθέσιμων πακέτων, τόσο για τα Χριστούγεννα όσο και για την Πρωτοχρονιά.

Η κρουαζιέρα

Τάση των φετινών Χριστουγέννων φαίνεται να αποτελούν οι κρουαζιέρες, οι οποίες αναχωρούν από λιμάνια της Κύπρου και της Ελλάδας, με σταθμούς σε δημοφιλείς μεσογειακούς προορισμούς. Οι Κύπριοι ταξιδιώτες στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς τα οργανωμένα πακέτα κρουαζιέρας, εξετάζοντας προσφορές και εορταστικές διαδρομές που συνδυάζουν άνεση, πολυτέλεια και γιορτινή ατμόσφαιρα. Όπως επισημαίνουν οι ταξιδιωτικοί πράκτορες, η κρουαζιέρα αναδεικνύεται πλέον σε μια όλο και πιο δημοφιλή εναλλακτική επιλογή για όσους αναζητούν μια ξεγνοιασιά και καλά οργανωμένη απόδραση από την καθημερινότητα. Σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους φορείς, η κρουαζιέρα καταγράφει αυξημένη ζήτηση καθ' όλη τη χειμερινή περίοδο, με τα μέχρι στιγμής στοιχεία να επιβεβαιώνουν τη δυναμική της αγοράς.

Η διάρκεια

Μια σύντομη αλλά ουσιαστική ανάπαυλα από τη ρουτίνα της κα-

Μικρότερης διάρκειας διακοπές λόγω κόστους και συχνότητας - Επιλέγουν τους ταξιδιωτικούς πράκτορες και τα συνδυαστικά πακέτα που προσφέρονται.

θημερινότητας αναζητούν φέτος οι Κύπριοι, γεγονός που αντικατοπτρίζεται και στον τρόπο με τον οποίο οργανώνουν τις χριστουγεννιάτικες διακοπές τους στο εξωτερικό. Σύμφωνα με ταξιδιωτικούς πράκτορες, η μέση διάρκεια των ταξιδιών περιορίζεται στις τέσσερις ημέρες, καθώς βασικό κριτήριο αποτελεί το κόστος, ενώ δευτερευόντα ρόλο παίζει η πρόθεση για περισσότερα ταξίδια εντός του έτους. Ως αποτέλεσμα, παρατηρείται σχετική μείωση στις διανυκτερεύσεις κατά την εορταστική περίοδο, λόγω της ανάγκης για οικονομικότερες και πιο συχνές αποδράσεις.

Η Προεδρία

Ενισχυτικά στην αυξημένη δυναμική των ταξιδιών των Κυπρίων στο εξωτερικό κατά τη φετινή γιορτινή περίοδο λειτουργήσε και η ανάληψη της προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο τον Ιανουάριο του 2026. Ο παράγοντας των απευθείας πτήσεων από τη

Λάρνακα στις Βρυξέλλες αποδείχθηκε σημαντικό κίνητρο για τους Κύπριους που σκόπευαν να επισκεφθούν την πρωτεύουσα του Βελγίου κατά την περίοδο των Χριστουγέννων. Όπως πληροφορούμαστε, η συμφωνία με την AEGEAN Airlines S.A. για την εκτέλεση των απευθείας πτήσεων Λάρνακα-Βρυξέλλες-Λάρνακα, στο πλαίσιο του μηχανισμού Public Service Obligation (PSO) έχει ήδη πυροδοτήσει το ενδιαφέρον αρκετών Κυπρίων, οι οποίοι σκοπεύουν να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία και να κλείσουν άμεσα εισιτήρια με προορισμό την ευρωπαϊκή χώρα.

Η σύμβαση, με έναρξη ισχύος την 1η Δεκεμβρίου 2025 και λήξη στις 30 Νοεμβρίου 2026, προβλέπει 3 μετ' επιστροφής πτήσεις εβδομαδιαίως για τον Δεκέμβριο 2025, 5 μετ' επιστροφής πτήσεις εβδομαδιαίως για την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2026, 3 μετ' επιστροφής πτήσεις εβδομαδιαίως για τον Ιούλιο 2026 και 2 μετ'

επιστροφής πτήσεις εβδομαδιαίως για την περίοδο Αυγούστου-Νοεμβρίου 2026.

Ο μέγιστος βασικός πλήρως ελκτικός ναύλος οικονομικής θέσης ορίζεται στα 400 ευρώ ανά διαδρομή και περιλαμβάνει τυχόν επιπλέον χρεώσεις που προσθέτει ο οικονομικός φορέας (τέλη υπηρεσιών, καύσιμα, μία παραδοτέα αποσκευή 20-23 kg, γεύμα).

Τα στοιχεία

Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία οι κυριότερες χώρες από τις οποίες επέστρεψαν οι κάτοικοι Κύπρου τον Οκτώβριο 2025 ήταν η Ελλάδα με 33,1% (52.381), το Ηνωμένο Βασίλειο με 7,3% (11.585), η Ιταλία με 5,7% (9.034) και η Γερμανία με 4,4% (6.914).

Ο σκοπός ταξιδιού των κατοίκων Κύπρου τον Οκτώβριο 2025 ήταν κυρίως οι διακοπές με ποσοστό 69,2%, ενώ οι επαγγελματικοί λόγοι κατείχαν ποσοστό 27,1%, οι σπουδές ποσοστό 1,5% και οι άλλοι λόγοι ποσοστό 2,3%.

Όταν η κυβερνοασφάλεια γίνεται υπόθεση όλων Τελικό συνέδριο του έργου SHE@CYBER

Η κυβερνοασφάλεια δεν είναι πλέον τεχνικό ζήτημα είναι μια βασική δεξιότητα για κάθε οργανισμό, επαγγελματία και πολίτη. Αυτό ήταν το βασικό μήνυμα που αναδείχθηκε κατά της εργασίες του τελικού συνεδρίου του ευρωπαϊκού έργου SHE@CYBER, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 26 Νοεμβρίου 2025 στη Λευκωσία.

Το έργο SHE@CYBER, με συντονιστή τη Vernian RTI, συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και σχεδιάστηκε για να αντιμετωπίσει δύο αλληλένδετες προκλήσεις, το χάσμα δεξιοτήτων στην κυβερνοασφάλεια και την υποεκπροσώπηση των γυναικών και ευάλωτων ομάδων στον τομέα.

Με εταίρους από πέντε ευρωπαϊκές χώρες, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, και Κύπρο, το έργο ανέπτυξε, μεταξύ άλλων καινοτόμο εκπαιδευτικό υλικό, μια διαδραστική πλατφόρμα μάθησης και μια μεθοδολογία εκπαίδευσης εκπαιδευτών για την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των επαγγελματιών και των πολιτών απέναντι στις σύγχρονες ψηφιακές απειλές.

Ο κίνδυνος μεγαλώνει – μαζί του και η ευθύνη

Στην εναρκτήρια ομιλία, ο Πάμπος Πάντζιαρης, εκ μέρους της Vernian, αναφέρθηκε στη ραγδαία αύξηση του κυβερνοεγκλήματος παγκοσμίως, σημειώνοντας ότι, σύμφωνα με το Bloomberg, η “οικονομία του κυβερνοεγκλήματος” υπολογίζεται στα περίπου 10,5 τρισεκατομμύρια δολάρια, καθιστώντας την ως την τρίτη μεγαλύτερη “οικονομία” του κόσμου. Τόνισε επίσης την έλλειψη πέραν των 300.000 επαγγελματιών κυβερνοασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μια ανάγκη που μπορεί να καλυφθεί με τη διευρυνση της διαφορετικότητας και την προσέλκυση νέων ομιλητών.

Οι παρεμβάσεις των ομιλητών

Ο κ. Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, Πρόεδρος του Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης Λευκωσίας, επεσήμανε τη σημασία της κυβερ-

SHE@CYBER

νοασφάλειας για την ψηφιοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στις ψηφιακές υπηρεσίες.

Ο κ. Αντώνης Αντωνιάδης, Διευθυντής του Γραφείου του Επιτρόπου Επικοινωνιών, αναφέρθηκε στις προκλήσεις της νέας Οδηγίας NIS 2, σημειώνοντας ότι η συμμόρφωση εκτός από νομική υποχρέωση, αποτελεί επένδυση στην ανθεκτικότητα και την εμπιστοσύνη.

Ο κ. Μιχάλης Ιωαννίδης, Country Manager της Visa στην Κύπρο, παρουσίασε τη σημασία της τεχνητής νοημοσύνης στην ανίχνευση απάτης και τον τρόπο με τον οποίο η Visa χρησιμοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη για να παρέχει ασφάλεια και αξιοπιστία στις ψηφιακές πληρωμές. Είπε επίσης, ότι η Visa αξιοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη εδώ και πάνω από 30 χρόνια για την πρόληψη της απάτης, εντοπίζοντας ύποπτες συναλλαγές σε πραγματικό χρόνο και προστατεύοντας καταναλωτές και επιχειρήσεις.

Ταυτόχρονα, έχει πραγματοποιήσει επενδύσεις 12 δισ. δολαρίων τα τελευταία 5 χρόνια σε τεχνολογίες και υποδομές AI που ενισχύουν ακόμη

περισσότερο την ασφάλεια του παγκόσμιου δικτύου πληρωμών της.

Ένα έργο με Ευρωπαϊκό αντίκτυπο

Το SHE@CYBER είναι ανάμεσα στους φιναλίστ των European Digital Skills Awards 2025 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κάτι που επιβεβαιώνει τον ευρωπαϊκό του αντίκτυπο και τη συμβολή που μπορεί να έχει στη γεφύρωση του χάσματος δεξιοτήτων. Το συνέδριο ολοκληρώθηκε με πάνελ των εταίρων της κοινοπραξίας, ISACA Europe, Innovation Hive, Exeo Lab και GEINNOVA, οι οποίοι παρουσίασαν πώς τα αποτελέσματα του έργου μπορούν να αξιοποιηθούν ώστε η κυβερνοασφάλεια να συνεχίσει να προσθέτει αξία στις επιχειρήσεις και να παραμείνει συμπεριληπτική και προσιτή.

Η πλατφόρμα εκπαίδευσης του SHE@CYBER θα παραμείνει ανοιχτή μετά την ολοκλήρωση του έργου, προσφέροντας δωρεάν πρόσβαση σε εκπαιδευτικό περιεχόμενο και καλές πρακτικές για όσους επιθυμούν να ενισχύσουν την ασφάλεια και τη διαφορετικότητα στον ψηφιακό χώρο.

Περισσότερα για το έργο: www.shecyber.eu
Επισκεφθείτε τη Vernian RTI: www.vernian.eu

ΦΕΡΕΓΓΥΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

ΠΡΙΝ ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ ΣΚΕΨΟΥ
«Το χρειαζομαι πραγματικά;»

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ
ΕΝΑ
μηνιαίο προϋπολογισμό
εσόδων - εξόδων

Τμήμα
Αφερεγγυότητας
Δεύτερη Ευκαιρία, Νέα Προοπτική

<https://www.insolvency.gov.cy>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά από 12 και πλέον χρόνια επιτεύχθηκε προκαταρκτική συμφωνία για τη ρύθμιση του ζητήματος που αφορά την αναπλήρωση των Ταμείων Προνοίας των τραπεζικών υπαλλήλων, των οποίων οι καταθέσεις είχαν απομειωθεί στο πλαίσιο του κουρέματος του 2013. Τον λόγο του Προεδρικού ανέβηκαν ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Κύπρου κ. Τάκης Αράπογλου, ο CEO της Τράπεζας Κύπρου κ. Πανίκος Νικολάου και ο επίτιμος πρόεδρος της Ένωσης Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου (ΕΤΥΚ), κ. Λοΐζος Χατζηκωστής. Σημαίνουσα η απόφαση αυτή, καθώς κυβέρνηση, ΕΤΥΚ και Τράπεζα Κύπρου κατέληξαν σε ένα πλαίσιο οικονομικής συνεισφοράς όλων των μερών, μέσω του οποίου θα υλοποιηθεί η πρόσθετη αναπλήρωση και θα αποκατασταθεί η υφιστάμενη διαφοροποίηση, ενώ όπως συμφωνήθηκε, το πλαίσιο θα τύχει των εγκρίσεων των αρμοδίων οργάνων όλων των μερών.

Παρότι η απόφαση αυτή καθ' αυτή δεν σχετίζεται με τις συζητήσεις για την ανανέωση της συλλογικής σύμβασης μεταξύ ΕΤΥΚ και τραπεζών, το έδαφος είναι ευφορο για πιθανή σύναψη συμφωνίας στο άμεσο μέλλον. Εξάλλου, η προκαταρκτική συμφωνία για τη ρύθμιση του ζητήματος που αφορά την αναπλήρωση των Ταμείων Προνοίας των τραπεζικών υπαλλήλων έγινε παρουσία του υπουργού Οικονομικών κ. Μάκη

Αβέβαιο ποιες αξιώσεις της ΕΤΥΚ θα τύχουν έγκρισης, αλλά η 4ήμερη εργασία δύσκολο να είναι μία από αυτές.

Κεραυνού και του υπουργού Εργασίας, κ. Γιάννη Παναγιώτου, με τον δεύτερο να έχει ρόλο στην πιθανή συμφωνία που θα συναφθεί.

Ακόμα η συλλογική σύμβαση μεταξύ ΕΤΥΚ και τραπεζών μπορεί να μην έχει συζητηθεί, εντούτοις το κλίμα στην παρούσα φάση όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» είναι θετικό και η συμφωνία που επιτεύχθη αυτή την εβδομάδα το επιβεβαίωσε. Έτσι, στη θεωρία τουλάχιστον, καθώς η απόσταση της 4ήμερης εργασίας για παράδειγμα, ένα από τα «τρανταχτά θέλω» της ΕΤΥΚ, δεν γνωρίζουμε πως θα γίνει κατορθωτό να γεφυρωθεί.

Επανεκκίνηση των συζητήσεων;

Μετά την προκαταρκτική συμφωνία για την αναπλήρωση των Ταμείων Προνοίας, είναι λογικό να επανέλθουν σε διαπραγμα-

τεύσεις η ΕΤΥΚ και ο Κυπριακός Εργοδοτικός Σύνδεσμος Τραπεζών (ΚΕΣΤ) για την ανανέωση της συλλογικής σύμβασης 2023-2025. Οι τράπεζες υποστηρίζουν ότι οι αξιώσεις της ΕΤΥΚ επιφέρουν σημαντική επιβάρυνση στο μισθολογικό τους κόστος και τονίζουν πως η όποια αύξηση δαπανών πρέπει να παραμείνει περιορισμένη, ώστε η μισθολογική δομή

να παραμείνει διαχειρίσιμη. Παράλληλα, σημειώνουν ότι τα υψηλά κέρδη των τελευταίων ετών προήλθαν κυρίως από την άνοδο των επιτοκίων και τα αυξημένα έσοδα από τόκους – μια πηγή που ήδη παρουσιάζει κάμψη. Την ίδια στιγμή, διευκρινίζουν ότι οι μισθολογικές αναπροσαρμογές οφείλουν να αντικατοπτρίζουν την παραγωγικότητα και την οι-

κονομική επίδοση της κάθε τράπεζας και όχι να δίνονται οριζόντια, ανεξαρτήτως απόδοσης.

Η ΕΤΥΚ θέλει πέραν της «κόκκινης γραμμής» των τραπεζών που αφορά την 4ήμερη εργασία, από την 1η Ιανουαρίου και για κάθε χρόνο (2023, 2024, 2025) να παραχωρηθεί στο προσωπικό αύξηση στους μισθούς 2% με ελάχιστη αύξηση στον βασικό μισθό τα 42

Οι μισθολογικές αναπροσαρμογές οφείλουν να αντικατοπτρίζουν την παραγωγικότητα και την οικονομική επίδοση της κάθε τράπεζας και όχι να δίνονται οριζόντια, ανεξαρτήτως απόδοσης, υποστηρίζουν οι τράπεζες.

Η νέα τραπεζική πλατφόρμα συνδυάζει το μέγεθος και τις δυνατότητες της UniCredit σε Ιταλία και Γερμανία (μέσω της HypoVereinsbank) με τις ισχυρές σχέσεις και την τοπική τεχνογνωσία της Alpha Bank στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

ευρώ. Ακόμα, να γίνει αναθεώρηση των υφιστάμενων κλιμάκων.

Μέσα στα αιτήματα της ΕΤΥΚ υπάρχει και η αποκατάσταση των μειώσεων των μισθών και ωφελημάτων που εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο του 2013 και των προβλημάτων που εμφανίσθηκαν, ενώ η αποκατάσταση να γίνει με βάση τη ρύθμιση που έγινε στην κυβέρνηση. Η προκαταρκτική συμφωνία για τη ρύθμιση του ζητήματος που αφορά την αναπλήρωση των Ταμείων Προνοίας των τραπεζικών υπαλλήλων που έγινε τις προάλλες, των οποίων οι καταθέσεις είχαν απομειωθεί στο πλαίσιο του κουρέματος του 2013 δεν σχετίζεται άμεσα, αλλά έμμεσα.

Μέσα στα αιτήματα, υπάρχει η παραχώρηση 14ου μισθού κάθε Πάσχα, επιδόματα φαγητού και σε πολύτεκνους, συνεισφορά 14% της εργοδοτικής πλευράς στο Ταμείο Προνοίας όπως ήταν πριν την κρίση και αλλαγές στα Ταμεία Υγείας και Ευημερίας.

Ο αιφνιδιασμός

Οι ηγεσίες των τραπεζών εν μέσω εξαγορών και πολλών αλλαγών που έχουν γίνει κατά την τελευταία κυρίως διετία, αναγκαστικά και μη, έχουν καταφέρει να έχουν σε γενικές γραμμές καλή συνεργασία με την Ένωση Τραπεζικών Υπαλλήλων Κύπρου. Η ΕΤΥΚ συμφώνησε να αποχωρήσει από τη Eurobank στα τέλη του προηγούμενου έτους, με το αζημίωτο φυσικά, ενώ προχώρησε και σε απόκτηση και νέων μετοχών στην Τράπεζα Κύπρου. Συνάμα, η Ελληνική Τράπεζα πέρυσι τον Νοέμβριο, πριν συμφωνήσει στην πώληση των μετοχών της η ΕΤΥΚ στην Eurobank, είχε υπογράψει συλλογική σύμβαση για ένταξη όλων των υπαλλήλων της Ελληνικής Τράπεζας στις κλίμακες και γενικά στις συμφωνίες ΕΤΥΚ - Ελληνικής Τράπεζας και έπαψε να υπάρχει διαχωρισμός των υπαλλήλων της Ελληνικής Τράπεζας σε υπαλλήλους πρώην Συνεργατισμού και υπαλλήλους της Ελληνικής Τράπεζας.

Πρόσθετα, η ΕΤΥΚ πλέον υπολογίζεται ότι είναι ο μεγαλύτερος Κύπριος μέτοχος της Τράπεζας Κύπρου και τουλάχιστον μέχρι το καλοκαίρι οι συζητήσεις για την ανανέωση της συλλογικής σύμβασης ήταν σε καλό στάδιο. Από το καλοκαίρι και έκτοτε, το κλίμα μπορεί να μην ήταν «πολεμικό», όμως το χάσμα μεταξύ των «θέλω» των τραπεζών και των «θέλω» της συντεχνίας ήταν μεγάλο.

Κορυφώθηκε και με μία –όπως άφησε να εννοηθεί η ΕΤΥΚ– αιφνιδιαστική κίνηση με σχέδια θελούσας εξόδου σε Τράπεζα Κύπρου και Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου), πριν ένα μήνα περίπου, αλλά όπως αποδείχθηκε την εβδομάδα που μας πέρασε, αποκαταστάθηκαν οι σχέσεις στο Προεδρικό Μέγαρο.

Νέα συνεργασία Alpha Bank με UniCredit

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στην υποστήριξη μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων από τους κλάδους της ενέργειας, των υποδομών, της βιομηχανίας, των logistics και των καταναλωτικών αγαθών, που δραστηριοποιούνται σε Ιταλία, Γερμανία και Κύπρο, στοχεύει η διασυννοριακή συμμαχία της Alpha Bank και UniCredit. Συνδυάζοντας το μέγεθος και τις δυνατότητες της UniCredit σε Ιταλία και Γερμανία (μέσω της HypoVereinsbank), με τις ισχυρές σχέσεις και την τοπική τεχνογνωσία της Alpha Bank στην Ελλάδα και την Κύπρο, οι ελληνικές επιχειρήσεις με εξωστρεφή προσανατολισμό αποκτούν πρόσβαση σε μία ολοκληρωμένη, διασυννοριακή τραπεζική πλατφόρμα που υποστηρίζει τα αναπτυξιακά τους σχέδια.

Η περαιτέρω εμβάθυνση της συνεργασίας των δύο τραπεζικών ομίλων συζητήθηκε κατά την πρόσφατη συνεδρίαση της Συντονιστικής Επιτροπής (SteerCo) που έχουν συστήσει η Alpha Bank και η UniCredit και η οποία πραγματοποιήθηκε

στο Μόναχο. Στη συνεδρίαση οι επικεφαλές των δύο ομίλων, Βασίλης Ψάλτης και Αντρέα Ορσέλ, παρουσίασαν την πρόοδο των κοινών πρωτοβουλιών και τη νέα φάση συνεργασίας των δύο ομίλων, που στοχεύει στο να αξιοποιήσει τη σημαντική θέση μεγάλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε Ιταλία, Γερμανία και Ελλάδα, αγο-

Υποστήριξη μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων με παρουσία σε Ιταλία, Γερμανία, Κύπρο μέσω διασυννοριακής τραπεζικής πλατφόρμας.

ρές με στενούς εμπορικούς και επενδυτικούς δεσμούς.

Να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της συνεργασίας Alpha Bank και UniCredit έχουν εγκριθεί κοινοπρακτικά δάνεια ύψους 475 εκατ. ευρώ περίπου, ενώ στα 300 εκατ. ευρώ ανέρχο-

νται οι εγγυητικές επιστολές που έχουν εκδοθεί για την υποστήριξη των εμπορικών συναλλαγών επιχειρήσεων. Στον τομέα της διαχείρισης περιουσίας οι πωλήσεις των αμοιβαίων κεφαλαίων OneMarkets funds της UniCredit ξεπερνούν στο 9μηνο τα 800 εκατ. ευρώ.

Η συνεργασία αποκτά αμφίδρομο χαρακτήρα με τη διανομή των αμοιβαίων κεφαλαίων (Alpha Global Allocation) της Alpha Asset Management ΑΕΔΑΚ στη Ρουμανία και στις αγορές των Βαλκανίων εντός του 2026.

Ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου Alpha Bank Βασίλης Ψάλτης σημείωσε ότι «με τους συνεργάτες μας στην UniCredit θέτουμε τις βάσεις για διευρυμένη και στοχευμένη υποστήριξη των πελατών μας το 2026» και συμπλήρωσε ότι «το διήμερο συσκέψαμε στο Μόναχο αποτέλεσε μία εξαιρετική ευκαιρία για τις ομάδες μας να συνεργαστούν εντατικά στη διαμόρφωση νέων προτάσεων για τους πελάτες μας».

«Τη δύναμη της συνεργασίας στην προώθηση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας

στην Ευρώπη» αναδεικνύει «η στρατηγική σχέση που έχουμε αναπτύξει με την Alpha Bank», σημείωσε από την πλευρά του ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου UniCredit Αντρέα Ορσέλ. Όπως δήλωσε, «συνδυάζοντας το μέγεθος και τις ψηφιακές δυνατότητες της UniCredit με την ισχυρή τοπική παρουσία και τεχνογνωσία της Alpha Bank, δημιουργούμε μία πλατφόρμα που προσφέρει κορυφαίες λύσεις στους πελάτες μας και επιταχύνει την ανάπτυξη τους σε βασικές αγορές.

Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνουμε το μέλλον του τραπεζικού κλάδου στην Ευρώπη, πιο αποτελεσματικού, με επίκεντρο την τεχνολογία και βαθιά συνδεδεμένου με τις τοπικές κοινωνίες. Η πανευρωπαϊκή μας προσέγγιση μάς διασφαλίζει ότι σεβόμαστε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε χώρας, δημιουργώντας παράλληλα ένα πραγματικά ενιαίο δίκτυο προς όφελος των πελατών, των μετόχων και της κοινωνίας στο σύνολό της. Μαζί θέτουμε νέα πρότυπα για το τι μπορεί να επιτύχει ο ευρωπαϊκός τραπεζικός τομέας».

Σε Black Friday και εορταστική περίοδο ποντάρει το λιανεμπόριο

Αύξηση πωλήσεων 10% προσδοκά η αγορά για να καλυφθούν τα αυξημένα κόστη

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Στην εορταστική περίοδο, η οποία στην πραγματικότητα ξεκίνησε με τις προσφορές της Black Friday, εναποθέτει τις ελπίδες του το λιανεμπόριο για κέρδη, καθώς η οποία αύξηση του τζίρου φέτος –μικρότερη έτσι κι αλλιώς σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια– εξανεμίζεται από το υψηλό κόστος λειτουργίας. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι ενώ αρχικά η Black Friday στην Ελλάδα ξεκίνησε ως υπόθεση λίγων μεγάλων αλυσίδων λιανικής, κυρίως της κατηγορίας των ηλεκτρονικών καταναλωτικών ειδών, πλέον αξιοποιείται από το σύνολο των εμπορικών – και όχι μόνο– επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως μεγέθους: από φαρμακεία και σούπερ μάρκετ έως αλυσίδες ηλεκτρικών συσκευών και αντιπροσωπείες αυτοκινήτων. Οι προσφορές, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις έχουν ξεκινήσει από τις αρχές Νοεμβρίου, θα συνεχιστούν στην πλειονότητα των επιχειρήσεων και το Σάββατο-κύριακο, ενώ τη Δευτέρα 1η Δεκεμβρίου ακολουθεί η Cyber Monday με προσφορές κυρίως στο ηλεκτρονικό εμπόριο. Υπενθυμίζεται ότι σήμερα Κυριακή 30 Νοεμβρίου επιτρέπεται να είναι ανοιχτά τα εμπορικά καταστήματα από τις 11 π.μ. έως τις 8 μ.μ.

Τα ηλεκτρονικά είδη και οι ηλεκτρικές συσκευές είναι οι κατηγορίες, πάντως, που μαζί με τα είδη ένδυσης αναμένε-

Σύμφωνα με έρευνα της Klarna, σε δείγμα 1.000 καταναλωτών στην Ελλάδα ηλικίας 18-77 ετών, το 87,9% δήλωσε ότι θα πραγματοποιήσει φέτος αγορές κατά την Black Friday.

**Ανοικτά σήμερα
Κυριακή τα εμπορικά
καταστήματα από τις
11 π.μ. έως τις 8 μ.μ.**

ταί να προσελκύσουν τους περισσότερους καταναλωτές, παρά το γεγονός ότι στον θεσμό της Black Friday συμμετέχουν και οι άλλοι κλάδοι του λιανεμπορίου. Σύμφωνα με έρευνα της ψηφιακής τράπεζας και παρόχου ευέλκτων πληρωμών Klarna σε δείγμα 1.000 καταναλωτών στην Ελλάδα, ηλικίας 18-77 ετών, το 87,9% δήλωσε

ότι θα πραγματοποιήσει φέτος αγορές κατά την Black Friday. Το 37,7% δήλωσε ότι φέτος θα αγοράσει είδη ένδυσης, ενώ το 35,3% σκοπεύει να επενδύσει σε προϊόντα τεχνολογίας. Το 31,1% σκοπεύει να ξοδέψει 101-250 ευρώ, το 26,3% 51-100 ευρώ, και μόλις το 19% θα δαπανήσει 251-500 ευρώ. Το 25,3% εξακολουθεί να αμφισβητεί τη γνησιότητα των εκπτώσεων της Black Friday, ποσοστό που εμφανίζει ήπια υποχώρηση σε σχέση με πέρυσι (32%), υποδεικνύοντας ότι οι καταναλωτές παραμένουν προσεκτικοί, αλλά λιγότερο επιφυλακτικοί απέναντι

στις προσφορές.

Για να «γυρίσει», πάντως, το παιχνίδι για το λιανεμπόριο θα πρέπει το τελευταίο τρίμηνο του έτους και επί της ουσίας στην περίοδο που ξεκινάει από σήμερα να αυξηθούν οι πωλήσεις κατά 10% ή κατά 750 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με όσα υποστηρίζει η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ) έτσι ώστε να καλυφθεί το αυξημένο λειτουργικό κόστος που προκύπτει από την αύξηση των νοίκιων, των μισθών, τις υψηλές τιμές για την προμήθεια των προϊόντων και φυσικά από την ακριβή ενέργεια. Υπενθυμίζεται ότι κατά το δ' τρίμηνο του 2024 ο τζίρος του λιανεμπορίου (εκτός τροφίμων, οχημάτων και καυσίμων) διαμορφώθηκε σε 7,04 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), ο κύκλος εργασιών στο λιανεμπόριο (εκτός τροφίμων, οχημάτων και καυσίμων) διαμορφώθηκε το εννεάμηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2025 σε 19,7 δις. ευρώ έναντι 19,34 δις. ευρώ πέρυσι. Η αύξηση αυτή, κατά λιγότερο από 400 εκατ. ευρώ είναι η χαμηλότερη που καταγράφεται από το 2020, χρονιά υπενθυμίζεται που το λιανεμπόριο είχε δεχθεί ισχυρό πλήγμα λόγω της πανδημίας. Εάν μάλιστα αφαιρεθεί η επίδραση των πληθωρισμού, τότε οι πωλήσεις ήταν στην πραγματικότητα μειωμένες κατά 0,6% σε σύγκριση με το εννεάμηνο του 2024.

Το «Σπίτι μου II»
αύξησε τις χορηγήσεις
στεγαστικών τον Οκτώβριο

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Δειλή ανάκαμψη των στεγαστικών δανείων καταγράφουν τα στοιχεία της ΤτΕ για τον Οκτώβριο, που αποδίδεται κυρίως στην ενίσχυση των εκταμιεύσεων με-
σα από το πρόγραμμα «Σπίτι μου II». Τα στοιχεία της ΤτΕ αποτυ-
πώνουν αυτή την τάση καθώς η καθαρή ροή χρηματοδότησης, δηλαδή τα νέα δάνεια μετά τις αποπληρωμές προηγουμένων οφειλών, πέρασε σε θετικό έδα-
φος καταγράφοντας καθαρή πι-
στωτική επέκταση 30 εκατ. ευρώ από την αρχή του χρόνου. Η τά-
ση αυτή ανέκρουσε την πιστωτική
συρρίκνωση που καταγράφεται
επί σειράν ετών στον τομέα της
στεγαστικής πίστης, και σύμφωνα
με τις εκτιμήσεις των τραπεζών
αναμένεται να συνεχιστεί, καθώς
οι αιτήσεις που έχουν εγκριθεί
στο πλαίσιο του προγράμματος θα
οδηγήσουν σε αύξηση των εκτα-
μιεύσεων τους προερχείς μέμ-
βους.

Στον τομέα των επιχειρηματικών δανείων η καθαρή ροή χρηματοδότησης υπήρξε αρνητική κατά 1,4 δις., περίπου, εξελίχθηκε αποδίδεται στην εξασθένιση των νέων χορηγήσεων μετά την κορύφωση που παραδοσιακά παρατηρείται στο τέλος κάθε τριμήνου, δηλαδή τον Σεπτέμβριο. Η εικόνα αυτή αναμένεται να αντιστραφεί τους προσεχείς μήνες, καθώς οι εκταμιεύσεις για δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης θα ενισχυθούν ενόψει της λήξης του προγράμματος τον Αύγουστο του 2026. Παρά τον αρνητικό καθαρό ροή χρηματοδότησης τον Οκτωβρίου, η πιστωτική επέκταση που αποτυπώνει τον ετήσιο ρυθμό αύξησης των χορηγήσεων των επιχειρήσεων διατηρήθηκε

σε υψηλά επίπεδα και συγκεκριμένα στο 11%, ανεβάζοντας το σύνολο της καθαρής ροής χρηματοδότησης από την αρχή του έτους πάνω από 4 δισ.

Η επιτάχυνση των επενδυτικών σχεδίων αποτυπώνεται και στα στοιχεία για την εξέλιξη των καταθέσεων από τις επιχειρήσεις, τα υπόλοιπα των οποίων μειώθηκαν τον Οκτώβριο κατά 2,3 δις. Η μείωση, όπως επισημαίνουν αρμόδιες πηγές, συνδέεται με την ανάλυση των ρευστοτήτων για επενδύσεις και νέες παραγγελίες, και δεν συνιστά ανησυχητικό παράγοντα για τη χρηματοοικονομική θέση των επιχειρήσεων, τα επίπεδα ρευστότητας των οποίων

Μικρή ενίσχυση
των καταθέσεων
των νοικοκυριών
κατά 222 εκατ. ευρώ.

παραμένουν σε υψηλά επίπεδα
και συγκεκριμένα στα 54,5 δισ.

Οι καταθέσεις των νοικοκυριών εμφάνισαν μικρή αύξηση κατά 222 εκατ. ευρώ, διαμορφωνόμενες τα υπόλοιπα στα 151,4 δις. Η ικανότητα αποταμιεύσεων των νοικοκυριών στη χώρα μας παραμένει χαμηλή, καθώς πλήττεται από τον πληθωρισμό και τις αυξημένες ανάγκες στέγασης, που είναι από τις υψηλότερες στην Ευρώπη. Μέρος των αποταμιεύσεων, άλλωστε, όσων έχουν διαθέσιμη εισοδήμα, φεύγει από τις καταθέσεις και κατευθύνεται σε αμοιβαία κεφάλαια, οι αποδόσεις των οποίων μπορούν να εξασφαλίσουν προστασία από τον πληθωρισμό.

Κυριακή

14.12

στον Χαραυτόμυλο Λανίτη
11:00-13:00

Ο Δήμαρχος Λεμεσού Γιάννης Αρμεύτης

ΘΑ ΞΥΡΙΣΕΙ ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΟΥ

ΜΕ ΒΙΟΛΙΑ, ΛΑΟΥΤΑ, ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΧΟΡΟΥΣ

Όλα τα έσοδα θα δοθούν για τα άπορα παιδιά στο Ίδρυμα "Ταμείο Ημέρας Αγάπης Παιδιού"

LUXURY APARTMENT FOR RENT

Enjoy a unique combination of space, sophistication and convenience in one of the city's most sought-after residential addresses.

PROPERTY FEATURES

- Spacious 230sq.m. of elegant, modern interiors
- Three bedrooms, each with private en suite bathroom
- Maid's room en suite
- Fully air-conditioned plus independent central heating
- Controlled entry for enhanced security and privacy
- Two covered parking spaces
- Visitors' parking spaces
- Private store room
- Modern kitchen with quality fittings and ample storage

LOCATION 34A Amfitritis Street
Megas Alexandros Complex, 2000 Nicosia

PLEASE CONTACT: 99 621 380
info@grandad.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Συναλλαγές χρυσών λιρών ύψους 150 εκατ. ευρώ περίπου εκτιμάται ότι πραγματοποιήθηκαν το 2025, μέσα από τα δύο βασικά επίσημα κανάλια, δηλαδή την ΤτΕ και την Τράπεζα Πειραιώς. Με δεδομένο ότι η ΤτΕ πραγματοποιεί το ένα τέταρτο περίπου των ετήσιων συναλλαγών (αγορών και πωλήσεων), ο κύριος όγκος των αγοραπωλησιών το 2025 πραγματοποιήθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς που διατηρεί τα δικά της αποθέματα και είναι η μοναδική εμπορική τράπεζα στη χώρα που δραστηριοποιείται σε προϊόντα και υπηρεσίες χρυσού, ως επίσημος αντιπρόσωπος και διανομέας του Βασιλικού Νομισματοκοπείου της Μεγάλης Βρετανίας για τη διάθεση χρυσών λιρών Αγγλίας.

Η άνοδος της τιμής του χρυσού κατά 55% περίπου από την αρχή του χρόνου –χθες κινήθηκε στα 4.145 δολάρια ανά ουγγιά– πυροδοτείται κυρίως από τις αυξημένες αγορές των κεντρικών τραπεζών, με έμφαση την κεντρική τράπεζα της Κίνας και την αποδυνάμωση του δολαρίου. Στην ελληνική αγορά έχει οδηγήσει σε άνοδο της τιμής πώλησης της χρυσής λίρας στη χώρα μας, από τα 666,3 ευρώ στα τέλη του 2024 στα 950,4 ευρώ χθες, με βάση την τιμή πώλησης που δημοσιεύει η ΤτΕ. Αντίστοιχα η τιμή αγοράς διαμορφώθηκε στα 811,18 ευρώ από 568,50 ευρώ στα τέλη του 2024, καταγράφοντας άνοδο κατά 42,7% μέσα σε λιγότερο από ένα χρόνο. Πολύ κοντά στα 950,40 ευρώ είναι η τιμή πώλη-

σης από την Τράπεζα Πειραιώς, ενώ η τιμή αγοράς είναι στα 811,18 ευρώ.

Με δεδομένη την ισχυρή διαχρονική σχέση των Ελλήνων με τον χρυσό, εκτιμάται ότι η αξία των λιρών που έχουν στην κατοχή τους αντιπροσωπεύει το 2%-3% των συνολικών καταθέσεων, δηλαδή περί τα 4-5 δισ. ευρώ. Πέραν αυτών που αγοράζουν λίρες ως επένδυση, αρκετοί είναι και εκείνοι που αγοράζουν λίρες ως δώρο σε κοινωνικές εκδηλώσεις, όπως ένας γάμος, τα βαφτίσια κ.ά. Εκτός από τα δύο επίσημα κανάλια, την ΤτΕ και την Τράπεζα Πειραιώς, ανεπίσημο κανάλι αγοράς αποτελούν τα εναυροδανειστήρια, οι συναλλαγές μέσω των οποίων απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, καθώς δεν διαθέτουν σε όλες τις περιπτώσεις τους εξειδικευμένους πιστοποιητές για την αξιολόγηση των χρυσών νομισμά-

των που φέρουν διάφορα χαρακτηριστικά ανάλογα με την προέλευσή τους ή ακόμη και τη χρήση τους. Με βάση τα τελευταία στοιχεία, αρκετοί είναι αυτοί που αξιοποίησαν την εκτίναξη της τιμής του χρυσού και ρευστοποίησαν τα κέρδη τους

Μέσα σε λιγότερο από ένα χρόνο η τιμή αγοράς της ανήλθε στα 811,18 ευρώ από 568,50 ευρώ στα τέλη του 2024.

μέσω πωλήσεων λιρών που είχαν στην κατοχή τους. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας Πειραιώς, η αυξημένη ζήτηση για αγορές χρυσών λιρών αντιστράφηκε το τελευταίο

τρίμηνο, καθώς από τις συνολικές συναλλαγές το 60% είναι πωλήσεις όσων διέθεταν χρυσές λίρες και επωφεληθήκαν από την άνοδο της τιμής, ενώ οι πωλήσεις από την πλευρά της τράπεζας αντιπροσωπεύουν το 40%. Ανάλογη είναι η εικόνα και από την ΤτΕ, η οποία ως σημειωθεί είναι παραδοσιακός αγοραστής χρυσών λιρών τα τελευταία χρόνια. Οι αγορές από την ΤτΕ κατά το 9μηνο ανήλθαν σε 32.009 κομμάτια, ενώ οι πωλήσεις ήταν μόλις 5.399 κομμάτια.

Νέα χρυσή λίρα

Η Τράπεζα Πειραιώς πρωταγωνιστεί στην ελληνική αγορά επενδυτικού χρυσού και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμικούς διανομείς χρυσών λιρών στην Ευρώπη, με αιχμή τη 15ετή συνεργασία της με το The Royal Mint, που είναι μία από τις παλαιότερες

εταιρείες της Βρετανίας και ο μοναδικός παραγωγός χρυσών λιρών για το Ηνωμένο Βασίλειο και τις διεθνείς αγορές. Η τράπεζα γιορτάζει τη 15ετή συνεργασία της με το The Royal Mint προωθώντας στην αγορά τη νέα χρυσή λίρα με το ανάγλυφο διακριτικό ιδίοςμιο «ΕΛ».

Όπως δήλωσε κατά την παρουσίαση της νέας έκδοσης ο επικεφαλής του Piraeus Financial Markets (PFM) της Πειραιώς Αθανάσιος Αρβανίτης, «πρόκειται για ιστορική έκδοση που επιβεβαιώνει τη δέσμευσή μας να προσφέρουμε κορυφαίες υπηρεσίες στην αγορά του επενδυτικού χρυσού». Να σημειωθεί ότι, όπως εξήγησε ο γενικός διευθυντής Head of Sales Trading της τράπεζας Δημήτρης Μπελούμπας, το ιδίοςμιο «ΕΛ» (από την ΕΛΛΑΔΑ) «σηματοδοτεί την πρώτη χρυσή λίρα που ενσωματώνει σύμβολο αφιερωμένο στη χώρα μας».

Το νόμισμα είναι καθαρότητας 22 καρατίων, φέρει την προτομή της Α.Μ. Βασιλιά Καρόλου Γ', καθώς και την εμβληματική μορφή του έφιππου Αγίου Γεωργίου που κατατροπώνει τον δράκοντα. Πρόκειται για διάθεση περιορισμένης παραγωγής χρυσής λίρας 15.000 νομισμάτων, και θα προσφέρεται αποκλειστικά μέσω της Τράπεζας Πειραιώς σε ειδικά συσκευασία ασφαλείας με τα λογότυπα των δύο οργανισμών, συνδυάζοντας την ελληνική κληρονομιά με το διαχρονικό κύρος της χρυσής λίρας. Λόγω του περιορισμένου αριθμού τεμαχίων η χρυσή λίρα με το διακριτικό ιδίοςμιο «ΕΛ» πωλείται στην τιμή των 1.100 ευρώ ανά τεμάχιο.

Μεγάλη ζήτηση για αποδράσεις στην ορεινή Ελλάδα τις γιορτές

Πληρότητα άνω του 70% αναμένουν οι φορείς των ξενοδοχείων

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Τα πρώτα δείγματα κρύου καιρού στην πρωτεύουσα και τα πρώτα χιόνια στη βόρεια ορεινή Ελλάδα έφεραν και αύξηση των κλήσεων που δέχονται τα ξενοδοχεία σε ορεινούς και ημιορεινούς προορισμούς της χώρας για κρατήσεις κατά την περίοδο των επερχόμενων εορτών. Ήδη όμως ένα σημαντικό ποσοστό των καταλυμάτων είναι κρατημένο και η διαθεσιμότητα σε πολλούς προορισμούς εμφανίζεται λίαν περιορισμένη.

Η τρέχουσα πρόβλεψη παραπέμπει σε μέση πληρότητα της τάξεως του 70%-75% για τα τρία τετραήμερα των εορτών, δηλαδή των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των Φώτων. Ωστόσο, ενδέχεται να κινηθεί ακόμα υψηλότερα εάν υπάρξουν χιονοπτώσεις – που δεν θα προκαλούν όμως προβλήματα στην πρόσβαση. Ειδικά σε προορισμούς όπως τα χιονοδρομικά κέντρα Παρνασσού, Καλαβρύτων, Σελίου, Βασιλίτσας και Καϊμακτσαλάν, οι χιονοπτώσεις θα είναι καθοριστικές για τα επίπεδα πληρότητας που θα επιτευχθούν. Όπως εξηγεί μιλώντας στην «Κα-

θημερινή» ο επικεφαλής της άτυπης ομάδας ξενοδόχων των ορεινών και ημιορεινών προορισμών της χώρας, γενικός γραμματέας της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων και πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδόχων Δράμας, Αγγελος Καλλίας, ειδικά φέτος οι ημερομηνίες των εορτών διαμορφώνουν τη δυνατότητα τετραήμερων αποδράσεων, που σημαίνει πως ακόμα και αν ο αριθμός των Ελλήνων που θα επισκεφθούν

Οι ημερομηνίες των εορτών φέτος διαμορφώνουν τη δυνατότητα τετραήμερων εξορμήσεων.

ορεινούς και ημιορεινούς προορισμούς είναι ο ίδιος με τον περυσινό, θα πραγματοποιήσουν περισσότερες διανυκτερεύσεις διαμορφώνοντας την πληρότητα σε υψηλότερο επίπεδο. Βεβαίως υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανά περιοχή, με την ευρύτερη περιφέρεια της Ηπείρου αλλά και του Παρνασσού να έχουν πολύ περισσότερες κρατήσεις και

Σε προορισμούς όπως τα χιονοδρομικά κέντρα Παρνασσού, Καλαβρύτων, Σελίου, Βασιλίτσας και Καϊμακτσαλάν οι χιονοπτώσεις θα είναι καθοριστικές για τα επίπεδα πληρότητας που θα επιτευχθούν.

μικρότερες διαθεσιμότητες από άλλες, ενώ όσοι προορισμοί διαθέτουν κάποια χριστουγεννιάτικα θεματικά πάρκα και προγράμματα εκδηλώσεων επίσης γνωρίζουν αυξημένη ζήτηση. Σε τροχιά πλήρους ανάκαμψης βρίσκεται και η ευρύτερη περιοχή του Πηλίου, που τα προηγούμενα χρόνια αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα λόγω της

κακοκαιρίας «Daniel». Τις θετικές προοπτικές του χειμερινού τουρισμού κατά την περίοδο των φετινών εορτών επιβεβαιώνει και ο νεοεκλεγείς αντιπρόεδρος του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας και πρόεδρος των ξενοδόχων Χαλκιδικής Γρηγόρης Τάσιος, ο οποίος μιλώντας στην «Καθημερινή» εξηγεί ότι η ζήτηση φέτος

ενδέχεται να αποδειχθεί ισχυρότερη από το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Όσον αφορά τις τιμές, σύμφωνα με τον ίδιο, δεν εμφανίζονται αξιοζήλευτες διαφοροποιήσεις από πέρυσι, καθώς οι ξενοδοχείοι, γνωρίζοντας ότι απευθύνονται κυρίως σε Έλληνες, αποφεύγουν να δοκιμάσουν την ελαστικότητα της ζήτησης σε αυξήσεις. «Υπάρχει πολύ καλύτερη ζήτηση γιατί ο κόσμος εμφανίζεται αποφασισμένος να αποδράσει», αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Τάσιος. Ο μεγαλύτερος αριθμός των ταξιδιών αυτών θα γίνει μέσω οδικών αξόνων, αν και, σύμφωνα με τα στοιχεία αεροπορικών εταιρειών που πραγματοποιούν εσωτερικές πτήσεις, αυξημένη ζήτηση υπάρχει και στα δρομολόγια εσωτερικού. Αντίστοιχη εικόνα με αυτή στα ξενοδοχεία περιγράφουν και όσοι παρακολουθούν τη δραστηριότητα των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Των ενοικιάσεων, δηλαδή, κατοικιών μέσα από διαδικτυακές πλατφόρμες. Έτσι, οι αριθμοί των ταξιδιωτών κατά τις φετινές εορτές εκτιμάται πως εκτός συγκλονιστικού απρόοπτου θα είναι μεγαλύτεροι από ό,τι πέρυσι. Την ώρα που στους ορεινούς και

ημιορεινούς χειμερινούς προορισμούς η συντριπτική πλειονότητα των ταξιδιωτών των εορτών είναι Έλληνες, στη Θεσσαλονίκη όπως άλλωστε και στην Αθήνα ιδιαίτερα αυξημένη αναμένεται να είναι η προσέλευση ξένων ταξιδιωτών. Τα στοιχεία από τον προγραμματισμό των αεροπορικών θέσεων εισερχόμενων στην Ελλάδα πτήσεων για τον Δεκέμβριο και τον Ιανουάριο δείχνουν αύξηση της τάξεως του 9,8% για την Αθήνα και 9,2% για τη Θεσσαλονίκη σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

Ωστόσο, μετά τις 10 με 15 Ιανουαρίου τα πλάνα κρατήσεων των ξενοδόχων αδειάζουν. Ειδικά κατά τις εργάσιμες ημέρες, όπως και η πληρότητα μπορεί να είναι ακόμα και μηδενική. Οι αποδράσεις των εορτών και ορισμένων Σαββατοκύριακων σε πολύ συγκεκριμένους προορισμούς, όπως τα χιονοδρομικά, εφόσον οι χιονοπτώσεις το επιτρέψουν, σε καμία περίπτωση δεν είναι ενδεικτικές για τη συνολική δραστηριότητα της χειμερινής σεζόν, υπογραμμίζει εμφατικά ο γενικός γραμματέας της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων, Αγγελος Καλλίας.

Μάχη για μείωση της εξάρτησης από ΗΠΑ και Κίνα στην ΑΙ

Σε εξέλιξη προσπάθειες πολλών χωρών για αυτονομία στη νέα τεχνολογία

Καθώς γίνεται ολοένα και σαφέστερη η κυριαρχία των δύο υπερδυνάμεων, ΗΠΑ και Κίνας, στην τεχνητή νοημοσύνη, όλο και περισσότερες χώρες ανησυχούν για τον κίνδυνο μεγάλης εξάρτησής τους από τις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου σε ό,τι αφορά την τεχνολογία που αναμένεται να επηρεάσει την ανταγωνιστικότητά τους και την εθνική τους ασφάλεια. Βρίσκεται, έτσι, σε εξέλιξη μια σχεδόν παγκόσμια προσπάθεια για εθνική αυτονομία στην τεχνητή νοημοσύνη. Δυναμικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή έχει αναλάβει η Νότια Κορέα, αλλά ανάλογες κινήσεις γίνονται από τη Γαλλία και τη Γερμανία σε συνεργασία, όπως και από τη Βρετανία και την Ινδία. Προσφάτως η Mistral AI της Γαλλίας και η SAP της Γερμανίας ένωσαν τις δυνάμεις τους για να εκπονήσουν πλατφόρμα εθνικής αυτονομίας στην τεχνητή νοημοσύνη. Στόχος τους να προστατεύουν τα ευρωπαϊκά δεδομένα στον δημόσιο τομέα και τις βιομηχανίες που υπόκεινται σε ρυθμίσεις.

Παράλληλα, η Βρετανία έχει δημιουργήσει μονάδα εθνικής κυριαρχίας στην τεχνητή νοημοσύνη με σκοπό να διευκολύνει τις επενδύσεις σε εγχώριες νεοφυείς και να γίνει πιο ελκυστικός τόπος για τις εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης. Και η Ινδία αναπτύσσει το δικό της μοντέλο ιδρυτικής τεχνητής νοημοσύνης και παράλληλα διευρύνει την εγχώρα υπολογιστική δυνατότητα. Η Νότια Κορέα, όμως, με τον πλούσιο και προ-

Η Mistral AI της Γαλλίας και η SAP της Γερμανίας ένωσαν τις δυνάμεις τους για να εκπονήσουν πλατφόρμα εθνικής αυτονομίας στην τεχνητή νοημοσύνη. Στόχος τους, να προστατεύουν τα ευρωπαϊκά δεδομένα στον δημόσιο τομέα και τις βιομηχανίες που υπόκεινται σε ρυθμίσεις.

ηγμένο τεχνολογικό της τομέα ηγείται της ιδέας ότι οι μικρές χώρες μπορούν να καταφέρουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας στον κλάδο. «Στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, όποιος μείνει πίσω κατά μία ημέρα, έχει μείνει πίσω μια ολόκληρη γενιά», δήλωσε τον Οκτώβριο ο πρόεδρος της Νότιας Κορέας, Λι Τζάε Μιουνγκ, και απευθυνόμενος στο κοινοβούλιο της χώρας προσέθεσε εμφατικά «είμαστε ενώπιον μιας επείγουσας κρίσης που είναι ζήτημα ζωής και θανάτου». Ο στόχος της αυτονομίας στην τεχνητή νοημοσύνη προϋπο-

θέτει την ανέγερση εγχώριων υποδομών υπολογιστικής αλλά προϋποθέτει επίσης ότι μια χώρα διαθέτει σε εθνικό επίπεδο όλα όσα σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη, από την ανάπτυξη μοντέλων γλώσσας και την παραγωγή μικροεπεξεργαστών μέχρι την αποθήκευση υπηρεσιών cloud και άφθονα ταλέντα στις νέες τεχνολογίες.

Δεδομένου ότι είναι από τις ελάχιστες χώρες πλν ΗΠΑ και Κίνας που έχουν τη δυνατότητα να επιδιώξουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας στην τεχνητή νοημοσύνη, η Νότια Κορέα εξελισ-

σεται σε ένα είδος πειράματος, μιας δοκιμής για το πόσο εφικτή είναι η εθνική αυτονομία στην τεχνητή νοημοσύνη. Διαθέτει άφθονα κεφάλαια, τεχνολογία στην παραγωγή μικροεπεξεργαστών από τις εγχώριες βιομηχανίες όπως οι Samsung Electronics και SK Hynix αλλά και μεγάλες δεξιότητες στην παραγωγή λογισμικού. Επιπλέον ο πρόεδρος Λι, που ανέλαβε καθήκοντα τον Ιούνιο, διαθέτει την πολιτική βούληση να επιδιώξει τον φιλόδοξο στόχο. Ασκεί πιέσεις για να τριπλασιαστεί ο προϋπολογισμός της κυβέρνησης στην ανάπτυξη τεχνητής νοημοσύνης και να φτάσει περίπου στα 6,8 δισ. δολ. Όπως τονίζει ο Βίκραμ Σινγκ, που ειδικεύεται στις τεχνολογίες του κυβερνοχώρου και των συγκρούσεων στο Διεθνές Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών του Λονδίνου, αποκτώντας εγχώριες υποδομές και δεξιότητες στην τεχνητή νοημοσύνη, πολλές χώρες ευελπιστούν να αφήσουν το αποτύπωμά τους στην κρίσιμη αυτή τεχνολογία και να απεξαρτηθούν από τους τεχνολογικούς κολοσσούς των ΗΠΑ. Σύμφωνα, άλλωστε, με τον Κέρτιν Λανγκ, ειδικό ασφαλείας στον κυβερνοχώρο στο Βιομηχανικό Συμβούλιο Τεχνολογίας της Πληροφορίας της Ουάσινγκτον, οι χώρες ελπίζουν παράλληλα να ενισχύσουν τις αντοχές τους αποκτώντας δεξιότητες στην τεχνητή νοημοσύνη και εναλλακτικούς παρόχους υπηρεσιών, ώστε να μπορούν να στραφούν σε αυτούς σε περίπτωση προβλήματος.

Οχήματα χωρίς οδηγό από την Uber στο Αμπου Ντάμπι

Η Uber ξεκίνησε την παροχή υπηρεσιών με οχήματα χωρίς οδηγό και στο Αμπου Ντάμπι σε συνεργασία με τη WeRide, μια κινεζική εταιρεία αυτόνομων οχημάτων. Η εταιρεία μεταφορών ανέφερε ότι η έναρξη της υπηρεσίας στην πρωτεύουσα των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων αποτελεί την πρώτη υπηρεσία ρομποταξί χωρίς οδηγό στη Μέση Ανατολή. Στις ΗΠΑ, η Uber προσφέρει ήδη υπηρεσίες ρομποταξί στο Οστιν, στο Φοίνιξ και στην Ατλάντα μέσω της Waymo της Alphabet. Οι επιβάτες στο Αμπου Ντάμπι μπορούν να κλείσουν ρομποταξί WeRide όταν ζητούν μια διαδρομή UberX ή Uber Comfort, σύμφωνα με την εταιρεία μεταφορών.

Η WeRide, η οποία είναι εισηγμένη στον Nasdaq, προχώρησε σε συνεργασία με την Uber τον Σεπτέμβριο του 2024 και άρχισε να προσφέρει μετακινήσεις με αυτοκινούμενα οχήματα στο Αμπου Ντάμπι τον περασμένο Δεκέμβριο. Η Uber και η WeRide ξεκίνησαν επίσης τις μεταφορές με ρομποταξί με χειριστή ασφαλείας στο Ριάντ της Σαουδικής Αραβίας τον Οκτώβριο. Τον Μάιο η Uber ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει να επεκτείνει την υπηρεσία WeRide σε 15 ακόμη πόλεις, συμπεριλαμβανομένης της Ευρώπης, τα επόμενα πέντε χρόνια.

Τα τελευταία χρόνια η Uber έχει επενδύσει σημαντικά στην τεχνολογία αυτόνομων οχημάτων μέσω συνεργασιών. Η Uber άρχισε να προσφέρει υπηρεσία ρομποταξί στο Οστιν και στην Ατλάντα νωρίτερα φέτος και στο Φοίνιξ στα τέλη του 2023. Τον

Η Uber προσφέρει ήδη υπηρεσίες ρομποταξί στο Οστιν, στο Φοίνιξ και στην Ατλάντα των Ηνωμένων Πολιτειών, μέσω της Waymo.

Ιούλιο η εταιρεία συνήψε μια εξαετή συμφωνία για ρομποταξί με τον κατασκευαστή ηλεκτρικών οχημάτων Lucid και τη νεοφυή επιχείρηση AV Nuro. Η WeRide, εν τω μεταξύ, έχει ξεκινήσει να παρέχει υπηρεσίες ρομποταξί χωρίς οδηγό στο Πεκίνο και στο Γκουάγκτζου της Κίνας, σύμφωνα με τον ιστότοπό της.

Η Uber δεν έχει ανακοινώσει πώς θα μοιράζεται τα έσοδα από τις διαδρομές με ρομποταξί με τους συνεργάτες της.

Οι ανταγωνιστές της έχουν επίσης υιοθετήσει άμεσα την τεχνολογία, με τη Lyft να ανακοινώνει τον Σεπτέμβριο μια συμφωνία με τη Waymo για την κυκλοφορία ρομποταξί στο Νάσβιλ τον επόμενο χρόνο.

Η Uber δήλωσε ότι τα οχήματα χωρίς οδηγό στο Αμπου Ντάμπι θα λειτουργούν σε συγκεκριμένες περιοχές του νησιού Yas. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής παρέχεται υποστήριξη μέσω της εφαρμογής και ενός tablet που βρίσκεται στο όχημα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η EUROBANK

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

20.11

ΤΑΦΡΟΣ ΝΤΑΒΙΛΑ

© paramithoupoli_cy

Facebook icon Παραμυθούπολη Χριστουγέννων - Paramythoupoli Xristougennon

Μέγας Χορηγός: EUROBANK

Χορηγοί: ΖΩΡΠΑΣ Wolt NEW SEVEGEP AP SY STAGE GIANTS PAPA JOHNS Parex Pharmax LEAD LUNO VASSOS PSAROLIMANO PARKO PALIATSO PROTARAS LUNA PARK

Χορηγός Επικοινωνίας: LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ο πόλεμος πλήττει τη ρωσική οικονομία

Τα νοικοκυριά μειώνουν δραστικά τις αγορές τους σε είδη διατροφής

Ενώ ο πόλεμος στην Ουκρανία κοντεύει τα τέσσερα χρόνια, οι Ρώσοι αρχίζουν τελευταία να υφίστανται τις οικονομικές επιπτώσεις του καθώς οι αυξήσεις των τιμών υπερβαίνουν πλέον τις αυξήσεις των μισθών, που τα προηγούμενα χρόνια είχαν εκτοξευθεί στα ύψη. Στο μεγαλύτερο μέρος της Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένης της Μόσχας, οι επιπτώσεις γίνονται αισθητές από τα νοικοκυριά που μειώνουν τις αγορές τροφίμων μέχρι τις βιομηχανίες χάλυβα, τα ορυχεία και τις ενεργειακές εταιρείες που αγωνίζονται να αντεπεξέλθουν. Η οικονομική μηχανή της χώρας έχει αρχίσει να παρουσιάζει πολλαπλά ρήγματα και δοκιμάζονται οι αντοχές της που είχαν ενισχυθεί εις το έπακρον από τις εκτεταμένες δαπάνες, σε μεγάλο βαθμό αμυντικές, αλλά και από τα έσοδα ρεκόρ του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, που τους πρώτους δέκα μήνες του έτους έχουν μειωθεί κατά περισσότερο από 20% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024.

Οι Ρώσοι αγοράζουν λιγότερα ρούχα, ενώ στρέφονται γενικότερα στις εγχώριες μάρκες καθώς τα εισαγόμενα είδη είναι πλέον απαγορευτικά ακριβά. Η εικόνα φαίνεται να έρχεται σε οξεία αντίθεση με όσα συνέβησαν τα πρώτα χρόνια του πολέ-

μου, όταν οι ιλιγγιώδεις επενδύσεις σε στρατιωτικό υλικό είχαν αυξήσει δραματικά την εγχώρια παραγωγή και είχαν οδηγήσει σε αυξήσεις μισθών σχεδόν 20% το 2024. Το αποτέλεσμα μέχρι και το περασμένο έτος ήταν η αντίστοιχη εκτόξευση της καταναλωτικής ζήτησης, που, όμως, έδινε ώθηση στον πληθωρισμό και οδηγούσε τη ρωσική οικονομία

Η αγορά ηλεκτρονικών ειδών αντιμετωπίζει τη χειρότερη πτώση ζήτησης που έχει καταγραφεί τα τελευταία 30 χρόνια.

σε υπερθέρμανση. Τον Οκτώβριο του 2024, η Τράπεζα της Ρωσίας αύξησε τα επιτόκια του ρουβλίου στο 21% για να ανακόψει τον πληθωρισμό και να «παγώσει» την οικονομία. Ο πληθωρισμός άρχισε να υποχωρεί σταδιακά από την επιβολή περιοριστικής νομισματικής πολιτικής με την ανάπτυξη να έχει επιβραδυνθεί το γ' τρίμηνο του έτους σε ένα ισχνό 0,6%. Τελικά μέσα στον Νοέμβριο ο πληθωρισμός αποκλιμακώθηκε στο 6,8%, ωστόσο κύριος παράγοντας υποχώρησής

Το μέσο επίπεδο κόστους για τις αγορές βασικών ειδών διατροφής για μία εβδομάδα έχει υπερδιπλασιαστεί, με αποτέλεσμα μια μέση οικογένεια να αγοράζει λιγότερα φρούτα και λαχανικά. Σύμφωνα με σχετική έρευνα της εφημερίδας Kommersant, οι πωλήσεις γάλακτος και γαλακτοκομικών, χοιρινού κρέατος, σιτηρών και ρυζιού μειώθηκαν 8% με 10% το δίμηνο Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου.

του ήταν η μείωση της ζήτησης.

Σύμφωνα με τη SberIndex, την ανοικτή πλατφόρμα δεδομένων που έχει δημιουργήσει η τράπεζα Sberbank και η οποία παρακολουθεί τα εισοδήματα, τις δαπάνες και την οικονομική δραστηριότητα σε πραγματικό χρόνο, οι Ρώσοι έχουν αρχίσει να μειώνουν δραστικά τις αγορές τους σε είδη διατροφής. Εκτιμά πως ένα μέσο επίπεδο κόστους για τις αγορές βασικών ειδών διατροφής για μία εβδομάδα έχει υπερδιπλασιαστεί, με αποτέλεσμα μια μέση οικογένεια να αγοράζει λιγότερα φρούτα και λαχανικά. Σύμφωνα με σχετική έρευνα της εφημερίδας Kommersant, οι πωλήσεις γάλακτος και γαλακτοκομικών, χοιρινού κρέατος, σιτηρών και ρυζιού μειώθηκαν 8% με 10% μέσα στους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο. Είναι ενδεικτικά τα οικονομικά αποτελέσματα του ομίλου X5 Group, που είναι και

η μεγαλύτερη αλυσίδα τροφίμων της Ρωσίας. Το γ' τρίμηνο ανακοίνωσε αυξημένα έσοδα, αλλά όπως προκύπτει, τελικά αυτά αντανάκλασαν τον πληθωρισμό καθώς τα καθαρά κέρδη της μειώθηκαν κατά 20%, συνεπεία της μειωμένης ζήτησης και του μεγάλου κόστους.

Και στο μεταξύ ο τομέας των λιανικών πωλήσεων αντιμετωπίζει κραδασμούς. Το γ' τρίμηνο το 45% των καταστημάτων που έκλεισαν ήταν καταστήματα ενδυμάτων και, σύμφωνα με τα ρωσικά MME, σχεδόν τα μισά εκπωλικά καταστήματα ρούχων παραπαίουν. Η κρατικά ελεγχόμενη εφημερίδα Rossiyskaya Gazeta αναφέρει πως η αγορά ηλεκτρονικών ειδών αντιμετωπίζει τη χειρότερη πτώση ζήτησης που έχει καταγραφεί τα τελευταία 30 χρόνια, μια και οι καταναλωτές αναβάλλουν τις μεγάλες αγορές. Σε ό,τι αφορά τις πωλήσεις αυτοκινήτων, τους

πρώτους εννέα μήνες του έτους κατέγραψαν πτώση σχεδόν 25% εξαιτίας του υψηλού κόστους του δανεισμού. Παράλληλα, όμως, την αγορά έχουν επιβαρύνει οι αυξήσεις στους φόρους για την ανακύκλωση που οδηγούν τις τιμές στα ύψη και ιδιαίτερος τις τιμές των εισαγόμενων και των ηλεκτροκίνητων οχημάτων, καθώς η κυβέρνηση προσπαθεί να αυξήσει τα φορολογικά έσοδα και να στηρίξει τις εγχώριες αυτοκινητοβιομηχανίες.

Επιπλέον, υπάρχει ο αντίκτυπος των επιθέσεων από ντρόουντς της Ουκρανίας, που έχουν πληξει διυλιστήρια πετρελαίου και λιμάνια από τη Μαύρη Θάλασσα μέχρι τις ακτές της Βαλτικής. Τα πλήγματα αυτά έχουν επιδεινώσει την κρίση στην εγχώρια αγορά καυσίμων με αποτέλεσμα από τα τέλη Αυγούστου να αυξάνονται οι τιμές. Τον Νοέμβριο υποχώρησαν κάπως οι τιμές της βενζίνης, αλλά γενικά παραμέ-

νουν σε υψηλά επίπεδα και σε ορισμένες περιοχές υπάρχουν ελλείψεις.

Πολλοί αναλυτές εξακολουθούν να προβλέπουν πως η ρωσική οικονομία θα σημειώσει ήπια ανάπτυξη τόσο φέτος όσο και το επόμενο έτος. Ωστόσο το Κέντρο Στρατηγικών Ερευνών, δεξαμενή σκέψης με έδρα στη Μόσχα, εξέδωσε ανακοίνωση προ δέκα ημερών στην οποία εκφράζει την εκτίμηση ότι «είναι σχεδόν αδύνατον να αποφύγουμε την ύφεση», δεδομένου ότι η παραγωγή έχει μειωθεί σε πάνω από τις μισές βιομηχανίες της Ρωσίας. Μεγάλη κρίση αντιμετωπίζει η βιομηχανία χάλυβα, με τη συνολική κατανάλωση να έχει μειωθεί κατά 14% φέτος σύμφωνα με τη χαλυβουργία Severstal PJSC, ενώ η ζήτηση για χάλυβα από τις κατασκευαστικές έχει μειωθεί κατά 10% και από τις βιομηχανίες μηχανολογικού εξοπλισμού κατά 32%.

Επιφυλακτικές οι κεντρικές τράπεζες στη χρήση AI και στα κρυπτονομίσματα

Η τεχνητή νομισματοδότηση δεν είναι βασικό κομμάτι των λειτουργιών στις περισσότερες κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο και οι επενδύσεις σε ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία είναι εκτός συζήτησης, σύμφωνα με έρευνα του think tank Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF). Επίσης, βάσει στοιχείων από 10 κεντρικές τράπεζες σε Ευρώπη, Αφρική, Λατινική Αμερική και Ασία που διαχειρίζονται περιουσιακά στοιχεία συνολικής αξίας 6,5 τρις. δολαρίων, προέκυψε ότι όσες έχουν διεισδύσει περισσότερο στην τεχνητή νομισματοδότηση είναι και πιο επιφυλακτικές απέναντι στους κινδύνους που συνοδεύουν την τεχνολογία. Βασική ανησυχία είναι ότι η αλλαγή της συμπεριφοράς λόγω της χρήσης AI «μπορεί να επιταχύνει τις μελλοντικές κρίσεις», σύμφωνα με την έρευνα.

«Η AI μάς βοηθάει να δούμε περισσότερα, αλλά οι αποφάσεις

πρέπει να παραμένουν στους ανθρώπους», ανέφερε χαρακτηριστικά ένας από τους ερωτηθέντες της έρευνας. Πάνω από το 60% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι τα εργαλεία AI, εξαιτίας των οποίων έχει ξεκινήσει ένα κύμα απολύσεων σε εταιρείες τεχνολογίας και σε τράπεζες, δεν υπο-

Στην πλειονότητά τους δεν επενδύουν σε ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία.

στηρίζουν ακόμα τις βασικές λειτουργίες. «Οι πρώτες εφαρμογές επικεντρώθηκαν περισσότερο σε εργασίες ρουτίνας για ανάλυση παρά στη διαχείριση ρίσκου ή τη διάρθρωση χαρτοφυλακίων», σημειώνει η έκθεση. Αντιθέτως, οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες χρησιμοποιούν εργαλεία

Οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες χρησιμοποιούν εργαλεία τεχνητής νομισματοδότησης κυρίως για απλές εργασίες, όπως η σύντομη δεδομένων ή η παρακολούθηση των αγορών, σύμφωνα με έρευνα του think tank Official Monetary and Financial Institutions Forum.

τεχνητής νομισματοδότησης κυρίως για απλές εργασίες, όπως η σύντομη δεδομένων ή η παρακολούθηση των αγορών.

Επίσης, η μεγάλη πλειονότητα των τραπεζών, το 93% αυτών, δεν επενδύει σε ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία, σύμφωνα με την έκθεση, η οποία επισημαίνει ότι το tokenization, δηλαδή η μετατροπή πραγματικών περιουσιακών στοιχείων σε ψηφιακά διακριτικά (tokens), αντιμετωπίζεται με ενδιαφέρον και τα κρυπτονομίσματα με επιφυλακτικότητα.

Στην ομάδα των τραπεζών που εξετάστηκαν, περιλαμβάνονται έξι κεντρικές τράπεζες από χώρες του G20 και δύο από χώρες του G7.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι τράπεζες θεωρούν ότι ο κόσμος οδεύει προς ένα πολυπολικό σύστημα, γεγονός που προκαλεί την επιθυμία για διαφοροποίηση, αλλά και επικέντρωση στην

ανθεκτικότητα και τη ρευστότητα. Βέβαια, αυτές οι τάσεις περιορίζουν τις επιλογές των τραπεζών. Έτσι, ενώ σχεδόν σε ποσοστό 60% θέλουν να διαφοροποιηθούν από το δολάριο, η ασύγκριτη ρευστότητα των αμερικανικών ομολόγων τις κρατά σταθερές. «Κινούμαστε από ένα διπολικό σε ένα πολυπολικό σύστημα αποθεματικών, αλλά το ευρώ δεν είναι ακόμα έτοιμο να ηγηθεί», ανέφερε χαρακτηριστικά ένας από τους ερωτηθέντες της έρευνας.

Το στάτους του δολαρίου ως κορυφαίου αποθεματικού νομίσματος του πλανήτη αμφισβητήθηκε φέτος λόγω των εμπορικών πολιτικών του Ντόναλντ Τραμπ και των ανησυχιών για την ανεξαρτησία της Fed. Το ευρώ και το κινεζικό γουάν αναμένεται να ευνοηθούν από αυτή την εξέλιξη, αλλά το δολάριο κατά πάσα πιθανότητα θα παραμείνει κυρίαρχο νόμισμα.

Ψήφος εμπιστοσύνης στη Βρετανία από JP Morgan

Εναν τεράστιο ουρανοξύστη στο χρηματοοικονομικό κέντρο Canary Wharf του Ανατολικού Λονδίνου σχεδιάζει να κτίσει η JP Morgan, επενδύοντας δισεκατομμύρια στη Βρετανία, έπειτα και από την παρουσίαση ενός κρατικού προϋπολογισμού που στοχεύει στην ενίσχυση της ανάπτυξης στη χώρα.

Όπως ανακοίνωσε η αμερικανική τράπεζα, το project θα συνεισφέρει 9,9 δισ. λίρες ή 13,1 δισ. δολάρια στην τοπική οικονομία τα επόμενα έξι χρόνια, εάν συνυπολογιστεί το κόστος κατασκευής, ενώ θα δημιουργήσει 7.800 θέσεις εργασίας.

Το κτίριο των 280.000 τετραγωνικών μέτρων θα έχει τουλάχιστον διπλάσιους χώρους σε

Σχεδιάζει επένδυση πολλών δισ. για την ανέγερση ουρανοξύστη στο Λονδίνο. Στήριξη Τζέιμς Ντάιμον στον προϋπολογισμό της Ρίβς.

σχέση με το The Shard στο City του Λονδίνου, που είναι σήμερα ο ψηλότερος ουρανοξύστης της Βρετανίας. Θα είναι μάλιστα μεγαλύτερο και από τα νέα κεντρικά γραφεία της JP Morgan στην Park Avenue της Νέας Υόρκης, που ολοκληρώθηκαν πρόσφατα.

Η απόφαση της JP Morgan να παραμείνει στο Canary Wharf είναι μια μεγάλη νίκη για το χρηματοοικονομικό κέντρο, το οποίο δυσκολεύτηκε να κρατήσει τους ενοικιαστές του μετά την πανδημία του κορωνοϊού. Όμως, καθώς όλο και περισσότερες επιχειρήσεις ζητούν από το προσωπικό τους να επιστρέψουν στο γραφείο, το Canary Wharf ανακάμπτει.

Η JP Morgan έχει ζητήσει από τους εργαζομένους της να δουλεύουν από το γραφείο πέντε ημέρες την εβδομάδα. Ο νέος ουρανοξύστης θα φιλοξενεί 12.000 υπαλλήλους.

«Η προτεραιότητα που δίνει η βρετανική κυβέρνηση στην οικονομική ανάπτυξη υπήρξε κρίσιμος παράγοντας που μας

βοήθησε να πάρουμε αυτή την απόφαση», δήλωσε ο πρόεδρος και CEO της JP Morgan, Τζέιμς Ντάιμον. Νωρίτερα, είχε στηρίξει δημοσίως τον προϋπολογισμό της Βρετανίδας υπουργού Οικονομικών Ρέιτσελ Ρίβς, ο οποίος δεν επέβαλε νέους φόρους στις τράπεζες. Η Ρίβς χαρακτήρισε την κίνηση της JP Morgan «ψηφο εμπιστοσύνης πολλών δισεκατομμυρίων λιρών στη βρετανική οικονομία».

Πραγματικά, η ισχυρή παρουσία της JP Morgan στο Λονδίνο είναι μια σημαντική νίκη για την πόλη, αφού του κάποιες χρηματοοικονομικές εταιρείες αναγκάστηκαν να μεταφέρουν χιλιάδες θέσεις εργασίας σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά το Brexit.

Η προτεραιότητα που δίνει η βρετανική κυβέρνηση στην οικονομική ανάπτυξη υπήρξε κρίσιμος παράγοντας που μας βοήθησε να αποφασίσουμε τη νέα επένδυση, δήλωσε ο πρόεδρος και CEO της JP Morgan, Τζέιμς Ντάιμον.

Την Τρίτη, το αμερικανικό Κέντρο Ιατρικών Υπηρεσιών ανακοίνωσε ότι διαπραγματεύθηκε και πέτυχε νέες μειώσεις στις τιμές 15 φαρμάκων μεγάλης κυκλοφορίας, που θα ισχύσουν από το 2027. Ανάμεσά τους το Ozempic της Novo Nordisk, για το οποίο θα ισχύουν τιμές μειωμένες κατά 71% σε σύγκριση με την προηγούμενη τιμή του.

Πλήγμα Τραμπ στην ευρωπαϊκή φαρμακευτική βιομηχανία

Από 38% έως και 85% κυμαίνονται οι μειώσεις τιμών στην αμερικανική αγορά

Οι **φαρμακοβιομηχανίες** Novo Nordisk, AstraZeneca, όπως και πολλές άλλες ευρωπαϊκές και μη πλήττονται από τη συμφωνία με τον Τραμπ για μείωση των τιμών των φαρμάκων τους στις ΗΠΑ, καθώς παράλληλα έχουν προηγηθεί άλλες μειώσεις στις τιμές τους από παλαιότερες συμφωνίες. Τις παλαιότερες συμφωνίες έχει κλείσει το αμερικανικό Κέντρο Ιατρικών Υπηρεσιών (CMS) βάσει αρμοδιότητας που του παρέχει το πρόγραμμα του Τζο Μπάιντεν, το IRA, από το 2022. Συνολικά οι εκπτώσεις στις τιμές των εισαγομένων φαρμάκων στην αμερικανική αγορά έχουν φτάσει να κυμαίνονται από 38% έως και 85%, που συνεπάγεται ότι το αμερικανικό κράτος θα εξοικονομήσει περίπου 8,5 δισ. δολ., αντίστοιχο με μείωση 36% σε σύγκριση με παλαιότερες ετήσιες δαπάνες, αλλά επιφέροντας μεγάλο πλήγμα για τις ευρωπαϊκές φαρμακοβιομηχανίες.

Κι ενώ αυτές οι μειώσεις στις τιμές των φαρμάκων παγώνονται στις ΗΠΑ, οι φαρμακοβιομηχα-

νίες τόσο της Ευρώπης όσο και πολλών άλλων χωρών διαπιστώνουν ότι η έκθεσή τους στην αμερικανική αγορά αυξάνεται διαρκώς. Τους εννέα μήνες του έτους το 56% των πωλήσεων φαρμάκων της Novo Nordisk, το 42% της AstraZeneca και το 52% της

Η Novo Nordisk καταγγέλλει ότι η πολιτική της Ουάσιγκτον μειώνει τις δαπάνες για το αμερικανικό κράτος χωρίς να ωφελεί τους ασθενείς.

GSK ήταν στην αμερικανική αγορά. Σημαντική μερίδα ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έχει ανακοινώσει δυσθεώρητες επενδύσεις στις ΗΠΑ, σε μια προσπάθεια να μετριάσει την επιθετικότητα του Τραμπ και να επιτύχει χαμηλό-

τερους δασμούς. Παράλληλα, η AstraZeneca οδεύει προς τη δημόσια εγγραφή της στην αγορά της Νέας Υόρκης προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση στα άφθονα κεφάλαια των αμερικανικών κεφαλαιαγορών. Στο μεταξύ, η Novo Nordisk ανακοίνωσε ότι δεν έχει κατορθώσει να προσαρμοστεί στις μεταβολές της αμερικανικής αγοράς. Την Τρίτη το CMS ανέφερε ότι διαπραγματεύτηκε και πέτυχε νέες μειώσεις στις τιμές 15 φαρμάκων μεγάλης κυκλοφορίας που θα ισχύσουν από το 2027. Ανάμεσά τους το πασίγνωστο πλέον Ozempic της Novo Nordisk, για το οποίο θα ισχύουν τιμές μειωμένες κατά 71% σε σχέση με την προηγούμενη τιμή του.

Εξίσου σημαντική θα είναι η μείωση τιμής που θα ισχύσει για το Calquence, το φάρμακο της AstraZeneca κατά του καρκίνου, που θα φτάσει στο 40%, ενώ τα φάρμακα για τις παθήσεις πνευμόνων Trelegy και Breo της GSK θα υποστούν μειώσεις τιμών κατά 73% και 83% αντιστοίχως. Πα-

ρά τις δραστικές αυτές μειώσεις στις τιμές των φαρμάκων της, εκπρόσωπος της GSK δήλωσε ότι η εταιρεία του είναι ικανοποιημένη από τη σχετική συμφωνία, ότι «έχει εμπιστοσύνη στην αξία των Trelegy και Breo» και ότι θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με το CMS. Η Novo Nordisk, αντιθέτως, επικρίνει την πολιτική της Ουάσιγκτον σε ό,τι αφορά τις μειώσεις τιμών που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος IRA και τονίζει πως παραμένει «κάθετα εναντίον του καθορισμού των τιμών από την κυβέρνηση». Καταγγέλλει μάλιστα ότι η πολιτική αυτή μειώνει τις δαπάνες για το αμερικανικό κράτος χωρίς να ωφελεί τους ασθενείς και τονίζει ότι «δεν έχουμε δει αυτόν τον καθορισμό τιμών από την κυβέρνηση να μεταφράζεται σε χαμηλότερο κόστος για τις τσέπες των ασθενών και ενδέχεται όλη αυτή η πολιτική να καταλήξει σε μείωση της φαρμακευτικής κάλυψης αλλά και σε υψηλότερο κόστος της κοινωνικής ασφάλισης».

Γυαλιά με τεχνητή νοημοσύνη από την Alibaba

Στην αγορά κυκλοφόρησαν την περασμένη Πέμπτη, τα γυαλιά τεχνητής νοημοσύνης της Alibaba, με την ονομασία Quark AI Glasses, καθώς ο κινεζικός γίγαντας ανταγωνίζεται το αντίστοιχο προϊόν της Meta. Τα Quark AI Glasses, που ανακοινώθηκαν για πρώτη φορά τον Ιούλιο, διατίθενται σε δύο εκδόσεις: το S1, με τιμή εκκίνησης 3.799 κινεζικά γουάν (536 δολάρια), και το G1, με τιμή εκκίνησης 1.899 γουάν (περίπου 260 δολάρια).

Ο τεχνολογικός κολοσός έχει ενσωματώσει το μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης Qwen, την έκδοση του ChatGPT της Alibaba. Αυτό σημαίνει ότι οι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιούν φωνητικό έλεγχο για να εκτελούν εργασίες με τα γυαλιά. Οι φακοί των γυαλιών είναι ουσιαστικά οθόνες και η συσκευή διαθέτει ενσωματωμένη κάμερα στον σκελετό. Η κύρια διαφορά μεταξύ των S1 και G1 είναι η οθόνη, σύμφωνα με την Alibaba.

Η εταιρεία ανέφερε ότι μερικές από τις λειτουργίες περιλαμβάνουν μετάφραση εν κινήσει, σημειώσεις συσκευών που δημιουργούνται με AI και τη δυνατότητα να υποβάλλουν ερωτήσεις σε έναν εικονικό βοηθό. Επιπλέον, οι χρήστες μπορούν να φωτογραφίσουν ένα προϊόν χρησιμοποιώντας την κάμερα του φακού και στη συνέχεια η συσκευή εμφανίζει την τιμή του προϊόντος στο Taobao, την κύρια εφαρμογή αγορών της Alibaba στην Κίνα. Η Alibaba και άλλες εταιρείες τεχνολογίας, όπως η αμερικανική Meta, στοιχηματίζουν ότι τα έξυπνα γυαλιά θα μπορούσαν να είναι η επόμενη επιλογή των καταναλωτών μετά το smartphone.

Τον Σεπτέμβριο, η Meta παρουσίασε τα Meta Ray-Ban Display, αξίας 799 δολαρίων, τα πρώτα γυαλιά έξυπνης τεχνολογίας της εταιρείας κοινωνικών μέσων με ενσωματωμένη οθόνη. Οι χρήστες μπορούν να ελέγχουν τη συσκευή μέσω χειρονομιών με ένα ειδικό βραχιόλι. Τα γυαλιά της Alibaba θα κυκλοφορήσουν αρχικά στην Κίνα και θα ανταγωνιστούν προϊόντα εγχώριων αντιπάλων, όπως η Xiaomi και η νεοσύστατη εταιρεία Xreal.

Η αγορά των έξυπνων γυαλιών είναι ακόμη μικρή, αλλά αναπτύ-

Η Alibaba έχει ενσωματώσει στα Quark AI Glasses το δικό της μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης, Qwen. Οι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιούν φωνητικό έλεγχο, οι φακοί των γυαλιών είναι ουσιαστικά οθόνες και η συσκευή διαθέτει ενσωματωμένη κάμερα στον σκελετό.

Ο κινεζικός γίγαντας ανταγωνίζεται το αντίστοιχο προϊόν της Meta.

σεται ραγδαία. Σύμφωνα με πρόβλεψη της Omdia, έως το 2026 οι πωλήσεις γυαλιών με τεχνητή νοημοσύνη αναμένεται να ξεπεράσουν τα 10 εκατομμύρια τεμάχια, έχοντας διπλασιάσει τον αριθμό του 2025.

Για την Alibaba, τα γυαλιά είναι η τελευταία της κίνηση στην αγορά τεχνητής νοημοσύνης, καθώς επιδιώκει να αξιοποιήσει τις πρόσφατες επιτυχίες της. Η εφαρμογή Qwen της εταιρείας, στο στυλ του ChatGPT, έφτασε τα 10 εκατομμύρια downloads την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας της beta έκδοσης. Εν τω μεταξύ, η επικείμενη cloud computing της Alibaba, από την οποία προέρχεται μεγάλο μέρος των εσόδων της που σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη, παρουσίασε επιτάχυνση της ανάπτυξης το τελευταίο τρίμηνο.

Η εταιρεία με έδρα το Χανγκτζόου είναι ένας από τους ηγέτες στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης στην Κίνα και έχει επενδύσει επιθετικά στην τεχνητή νοημοσύνη, παράλληλα με ανταγωνιστές κολοσσούς όπως η Baidu και η Tencent.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Υπουργείο Ναυτιλίας ανακοινώνει πως η Ελληνική Κυβέρνηση θα παραχωρήσει μέχρι σαράντα (40) θέσεις για φοίτηση Κυπρίων (άρρενες και θήλυς) στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Πλοιάρχων και Μηχανικών) Ελλάδας.

Οι ενδιαφερόμενοι/ες πρέπει να είναι Κύπριοι και ο ένας τουλάχιστον από τους γονείς τους να είναι Κύπριος στην καταγωγή και να έχουν γεννηθεί από το 1999 και μετά.

Όσοι ενδιαφέρονται να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό πρέπει να υποβάλουν αίτηση στο Υπουργείο Ναυτιλίας στη Λεμεσό, οδός Σπύρου Κυπριανού 1, Μέσα Γειτονιά, Τ.Κ. 56193, Λεμεσός. Οι αιτήσεις πρέπει να υποβληθούν σε δύο αντίγραφα μαζί με € 20 ως δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις, μέχρι και τις 12 Ιανουαρίου 2026 και ώρα 14:00 στο Υπουργείο Ναυτιλίας στη Λεμεσό.

Έντυπα αιτήσεων υπάρχουν στο Υπουργείο Ναυτιλίας στη Λεμεσό. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν επίσης να εξασφαλίσουν τα σχετικά έντυπα αιτήσεων και τους όρους συμμετοχής από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Ναυτιλίας στην διεύθυνση: www.shipping.gov.cy στη ενότητα «Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού».

Αιτήσεις θα παραλαμβάνονται στο Υπουργείο Ναυτιλίας από την 01/12/2025 και μετά. Αιτήσεις που δεν θα είναι πλήρεις δεν θα παραλαμβάνονται.

Ο Στρόβολος αλλάζει.

Η ανάπλαση του ιστορικού πυρήνα Στροβόλου ξεκινά

Πρόσκληση σε Πανδημοτική Συγκέντρωση για το Έργο «Ανάπλαση ιστορικού πυρήνα Στροβόλου»

Ο Δήμαρχος, η Αντιδήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο Στροβόλου σας προσκαλούν σε Πανδημοτική Συγκέντρωση για το Έργο «Ανάπλαση ιστορικού πυρήνα Στροβόλου» που θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη 4 Δεκεμβρίου 2025 και ώρα 18:30 στο Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου.

Θα γίνει παρουσίαση των φάσεων υλοποίησης και του αντίστοιχου χρονοδιαγράμματος των κατασκευαστικών εργασιών, ενώ θα δοθεί στο κοινό η δυνατότητα να θέσει τυχόν ερωτήματα.

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027» με τη συγχρηματοδότηση της ΕΕ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ

Η Αναστασία Δελαπόρτα υπέβαλε αίτηση για πολιτογράφηση στην Κυπριακή Δημοκρατία.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Πέμπτη 4 Δεκεμβρίου 2025 στις 9:00πμ στη Δημοσιογραφική Εστία (δίπλα από Αρχηγείο Αστυνομίας) στη Λευκωσία θα διεξαχθεί Δημόσιος Πλειστηριασμός που θα περιλαμβάνει 102 αντικείμενα όπως 5 Αστυνομικές Άκατους, εξοπλισμό απορροπαγωγής, 3 αποτεφρωτήρες, αναβατόριο, εσωλέμβιες και εξωλέμβιες μηχανές για βάρκες, συρόμενες καρότσες, τόρνοι, Πλάνιες, Ηλεκτροκολλήσεις, κομπρεσσόροι, ηλεκτρογεννήτριες, μεταλλικά Ρόνεο, Καραβάνια, Ντεπόζιτα νερού, Κοντέινερ και διάφορα άλλα.

Τα περισσότερα αντικείμενα βρίσκονται στις Κρατικές Αποθήκες στη Βιομηχανική περιοχή Παλλουριώτισσας στη Λευκωσία, δίπλα από το ΣΟΠΑΖ καθώς και στο Λιμάνι Λεμεσού, στα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να μετρήσουν τα αντικείμενα από την Πέμπτη 27/11 μέχρι και την Τετάρτη 3/12/2025 (εκτός Σάββατο/Κυριακή) μεταξύ 8:00π.μ.-1:00μ.μ. καθώς και το πρωί του Πλειστηριασμού μεταξύ 7:15-8πμ (ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΜΟΝΟ).

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθύνεστε στους Δημοπράτες:

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ: 99639733, 22778751

Η εταιρεία Χρ. Καποδιστριας και Υιοί Λτδ με Αριθμό Μητρώου Εργοδότη (ΑΜΕ) 218158/4/4531 ζητά να προσλάβει Pickers/ Αποθηκάρχους με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από αυτούς που ισχύουν για το υπόλοιπο προσωπικό με βάση τις Συμφωνίες Εργοδότησής τους.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέινονται στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας Λάρνακας στα τηλέφωνα 24805333.

Στο ένα δισ. ευρώ ετησίως ο τζίρος στην αγορά πολυτελών κατοικιών

Πλησιάζουν τα επίπεδα της Μαγιόρκας και της Ιμπιζας οι τιμές τους

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πολύ μεγαλύτερο μερίδιο από το σημερινό 2% μπορεί να διεκδικήσει στην αγορά πολυτελών κατοικίας της Μεσογείου η Ελλάδα, σύμφωνα με σχετική έρευνα που πραγματοποίησε η Greece Sotheby's International Realty.

Με βάση αυτήν, ο ετήσιος όγκος συναλλαγών σήμερα κυμαίνεται μεταξύ 800 εκατ. και ενός δισ. ευρώ, ενώ συνολικά η αγορά αγγίζει τα 50 δισ. ευρώ. Την ίδια στιγμή, όμως, η έρευνα καταγράφει υψηλό ποσοστό πρόθεσης αγοράς, καθώς το 63% των συμμετεχόντων σε αυτήν ανέφερε ότι σκοπεύει να αγοράσει ακίνητο στην Ελλάδα.

Ωστόσο, ένας στους δύο εξετάζει παράλληλα και άλλες μεσογειακές αγορές, κυρίως της Ιταλίας (15%), της Γαλλίας (10%) και της Ισπανίας (9%). Είναι όμως εμφανές ότι η Ελλάδα ανταγωνίζεται πλέον ώριμους διεθνείς προορισμούς, όπου υπεισέρχονται και παράγοντες όπως οι διαθέσιμες υποδομές, το θεσμικό πλαίσιο και η περιβαλλοντική αειφορία.

«Τα ευρήματα της έρευνάς μας επιβεβαιώνουν ότι η Ελλάδα έχει πετύχει τιμές συγκρίσιμες με ώριμες αγορές, όπως η Μαγιόρκα και η Ιμπιζα.

Το μερίδιό μας στη μεσογειακή αγορά παραμένει στο 2%, γεγονός που αναδεικνύει το σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης. Η ολοκλήρωση του πολεοδομικού και χωροταξικού πλαισίου, σε συνδυασμό με τη βελτίωση της διαφάνειας της αγοράς, θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την προσέλκυση θεσμικών επενδύσεων σε αναπτύξεις πολυτελών κατοικίας. Αυτή η εισορή κεφαλαίων θα δώσει στην αγορά το βάθος που της λείπει σήμερα», ανέφερε ο Σάββας Σαββαΐδης, πρόεδρος και διευθύνων σύμ-

Η Ελλάδα ανταγωνίζεται πλέον ώριμους διεθνείς προορισμούς σε ό,τι αφορά την αγορά πολυτελών κατοικιών, αναφέρεται σε έρευνα της Greece Sotheby's International Realty, όπου καταγράφεται υψηλό ποσοστό πρόθεσης αγοράς, καθώς το 63% των συμμετεχόντων σε αυτήν ανέφερε ότι σκοπεύει να αγοράσει ακίνητο στη χώρα.

Στην Κέρκυρα, μια πολυτελής κατοικία στοιχίζει 8.900 ευρώ/τ.μ., έναντι 9.900 ευρώ/τ.μ. στη Μαγιόρκα.

βουλος της Greece Sotheby's International Realty.

Αντιστοίχως, σε επίπεδο τιμών, η Ελλάδα έχει πλέον προσεγγίσει το αντίστοιχο κόστος ώριμων αγορών, παρότι ακόμη δεν διαθέτει ούτε τον όγκο ούτε και την ποικιλία επιλογών τους, κάτι που σημαίνει ότι απαιτείται προσεκτική αποτίμηση και ποιοτική ενίσχυση της προσφοράς. Για παράδειγμα, οι τιμές στη Μύκονο διαμορφώνονται

σε 10.800 ευρώ/τ.μ., έναντι 11.600 ευρώ/τ.μ. στην Ιμπιζα. Στην Κέρκυρα, μια πολυτελής κατοικία στοιχίζει 8.900 ευρώ/τ.μ., έναντι 9.900 ευρώ/τ.μ. στη Μαγιόρκα, ενώ τα ακίνητα στην Αθηναϊκή Ριβιέρα πωλούνται προς 10.500 ευρώ/τ.μ., έναντι 12.600 ευρώ/τ.μ. των παραθαλάσσιων αναπτύξεων του Ντουμπάι. Στην Πελοπόννησο οι τιμές διαμορφώνονται σε 5.500 ευρώ/τ.μ., έναντι 4.000 ευρώ/τ.μ. στην Τσοκάνη.

Με βάση τα σχετικά στοιχεία, το 33,6% των αγοραστών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 55- 64 ετών, ενώ έπονται όσοι είναι ηλικίας 45-54 ετών (29,6%), με μέση ηλικία τα 54 έτη. Κατά μέσον όρο ο διαθέσιμος προϋπολογισμός διαμορφώνεται σε 2,5 εκατ. ευρώ, ενώ το 87% των αγοραστών κινείται

σε ένα εύρος τιμής από ένα έως πέντε εκατ. ευρώ, ενώ το υπόλοιπο 13% επιλέγει ακόμη πιο ακριβά σπίτια.

Επίσης, οι Έλληνες αγοραστές προτιμούν την Αθηναϊκή Ριβιέρα και τα βόρεια προάστια (42%), τις Κυκλάδες (28%), την Πελοπόννησο (15%) και τα Ιόνια νησιά (10%). Οι διεθνείς αγοραστές επιλέγουν τις Κυκλάδες (40%), τα Ιόνια νησιά (20%), την Αθηναϊκή Ριβιέρα (15%), την Κρήτη και τα Δωδεκάνησα (10%).

Οι αγοραστές από το εξωτερικό αντιπροσωπεύουν το 67% των συμμετεχόντων στην έρευνα, με κυριότερες αγορές προέλευσης τις ΗΠΑ (12%), το Ηνωμένο Βασίλειο (10%) και τη Γαλλία (8%). Οι Έλληνες αγοραστές αντιστοιχούν στο 33% του συνόλου.

Σε τροχιά ανάπτυξης η Electra Hotels & Resorts

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Με ένα ακόμα ολοκαίνουργιο πολυτελές ξενοδοχείο στη Θεσσαλονίκη, δύο πλήρως ανακαινισμένα ξενοδοχεία στην Αθήνα και ανακαινίσεις και σε άλλες μονάδες του ομίλου, όπως στη Ρόδο, καθώς και ένα συνολικό rebranding, η Electra Hotels & Resorts θα διεκδικήσει με αξιώσεις ακόμα μεγαλύτερα μερίδια από την πίτα του ποιοτικού τουρισμού, ενισχύοντας περαιτέρω την εταιρική ταυτότητα και τη θέση της στην ελληνική και διεθνή αγορά φιλοξενίας. Ήδη στα έξι υφιστάμενα ξενοδοχεία του ομίλου οι πληρότητες κινούνται σημαντικά άνω του μέσου όρου και ειδικά στην Αθήνα πάνω από 90%.

Η επενδυτική δαπάνη του ομίλου για τις ανακαινίσεις και την ανάπτυξη της νέας μονάδας στη Θεσσαλονίκη ξεπερνάει τα 65 εκατ. ευρώ, όπως ανέφερε ο αντιπρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Electra Hotels & Resorts Γιάννης Ρέτσος, κατά τα επίσημα εγκαίνια του πλήρως ανακαινισμένου Electra Rhythm Athens τις προηγούμενες ημέρες. Σύμφωνα με τον επικεφαλής του ομίλου, που παράλληλα είναι και πρόεδρος του IOBE, ενώ έχει διατελέσει για δύο συνεχόμενες θητείες και πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, ο ξενοδοχειακός τομέας της πρωτεύουσας έχει ενισχυθεί ως προς τη μέση τιμή δωματίου και τα έσοδα ανά διαθέσιμο δωμάτιο σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις, καθώς ενισχύεται σταθερά και το brand της χώρας, που βρίσκεται πλέον μέσα στις κορυφαίες επιλογές παγκοσμίως. Όμως καυτηρίασε τις μεγάλες ελλείψεις υποδομών στην Αθήνα, αναφέροντας επιπλέον πως δεν θυμάται την πόλη λιγότερο καθαρή από σήμερα εδώ και αρκετά χρόνια. Κατά τη διάρκεια των εγκαίνιων αποκάλυψε πως στο προσεχές μέλλον θα υλοποιηθεί συνολική επανοποθέτηση του brand του ομίλου στις διεθνείς αγορές, με την επωνυμία Electra ωστόσο να διατηρείται. Ένα πρώτο δείγμα αυτής της επανοποθέτησης είναι η νέα ταυτότητα του ανακαινισμένου ξενοδοχείου του ομίλου στην οδό Ερμού, στο κέντρο της Αθήνας, του πρώην Electra Hotel Athens, που πλέον ονομάζεται Electra Rhythm Athens. Στην αναμόρφωσή του δαπανήθη-

Το Electra Palace Thessaloniki, που ανακαινίστηκε πρόσφατα με δαπάνη 10 εκατ. ευρώ.

καν 8 εκατ. ευρώ με στόχο να αυξηθεί η ελκυστικότητά του και σε πιο νεαρούς ταξιδιώτες, που αναζητούν trendy ξενοδοχεία στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις. Το ξενοδοχείο διαθέτει πλέον 101 δωμάτια και γνωρίζει ήδη πληρότητες άνω του 90%. Την ίδια ώρα, η Electra Hotels & Resorts έχει σε πλήρη εξέλιξη και την ανακαίνιση του Electra Palace Athens, δυναμικότητας 157 δωματίων, στην Πλάκα. Προκειμένου να μη σταματήσει η λειτουργία του ξενοδοχείου, η ανακαίνιση γίνεται σε δύο φάσεις, με την πρώτη να ολοκληρώνεται τον Απρίλιο του 2026 και τη δεύτερη και τελική τον Απρίλιο του 2027. Την ίδια χρονιά, δηλαδή το 2027, αναμένεται να ανοίξει τις πύλες του και το ολοκαίνουργιο ξενοδοχείο του ομίλου στη Θεσσαλονίκη που χτίζεται εκ του μηδενός στη συμβολή των οδών Τοιμισκή, Εθνικής Αμύντης και Δαγκλή, δηλαδή πολύ κοντά στην παραλία. Πρόκειται για μια επένδυση που θα υπερβεί τα 35 εκατ. για την οικοδόμηση πολυτελών ξενοδοχείου δυναμικότητας 165 δωματίων, το οποίο, σύμφωνα με τον τρέχοντα προγραμματισμό, θα είναι έτοιμο για λειτουργία πριν από τη Διεθνή Εκθεση Θεσσαλονίκης του 2027.

Η νέα αυτή μονάδα έρχεται να προστεθεί στο υφιστάμενο ιστορικό ξενοδοχείο Electra Palace Thessaloniki –που ανακαινίστηκε πρόσφατα με δαπάνη 10 εκατ.– ισχυροποιώντας τη θέση του ομίλου στην αγορά της συμπρωτεύουσας. Μαζί με το Electra Metropolis Athens, το Electra Palace Athens, το Electra Rhythm Athens, το Electra Palace Rhodes –n ανακαίνιση του οποίου, προϋπολογισμού 13 εκατ., ολοκληρώθηκε το 2024– και το Electra Kefalonia Hotel & Spa, ο όμιλος θα ελέγχει πλέον επτά ξενοδοχεία.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Βραχυχρόνιες μισθώσεις: Υπέρ, κατά και μέτρα αντιμετώπισης

Οι επιπτώσεις των βραχυχρόνιων μισθώσεων (όπως το Airbnb και άλλων) στις τοπικές αγορές ακινήτων είναι πολύπλευρες και αποτελούν αντικείμενο ευρείας συζήτησης, ιδιαίτερα σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς και αστικά κέντρα. Ας δούμε πρώτα κάποιες από τις σοβαρότερες αρνητικές επιπτώσεις (πιέσεις).

Αύξηση ενοικίων μακροχρόνιας μίσθωσης: Ο μεγαλύτερος αντίκτυπος είναι η μείωση του διαθέσιμου αποθέματος κατοικιών για μακροχρόνια μίσθωση. Καθώς περισσότερα ακίνητα μετατρέπονται σε βραχυχρόνιας μίσθωσης, η προσφορά για τους μόνιμους κατοίκους μειώνεται, οδηγώντας έτσι σε εκτόξευση των τιμών ενοικίων στις υπόλοιπες κατοικίες/ μονάδες. Αυτό καθιστά τη στέγαση λιγότερο προσιτή για τους νέους, τους φοιτητές και τους εργαζόμενους.

Αύξηση τιμών αγοράς ακινήτων: Η δυνατότητα υψηλότερων αποδόσεων από τη βραχυχρόνια μίσθωση προσελκύει επενδυτικά κεφάλαια για την αγορά ακινήτων, κυρίως σε κεντρικές και τουριστικές περιοχές. Αυτή η αυξημένη ζήτηση συμβάλει στην ανοδική πίεση στις τιμές των τιμών πώλησης, καθιστώντας δυσκολότερη την αγορά σπιτιού για τους μόνιμους κατοίκους.

Έλλειψη κατοικιών: Σε περιοχές υψηλής ζήτησης παρατηρείται σημαντική έλλειψη διαθέσιμων ακινήτων για τους νέους, οδηγώντας

σε στεγαστική κρίση και δυσκολία εύρεσης στέγης.

Αλλοίωση κοινωνικού χαρακτήρα: Η συγκέντρωση βραχυχρόνιων μισθώσεων μπορεί να οδηγήσει σε φαινόμενα τουριστικοποίησης και εκτοπισμού (gentrification/ displacement) των μόνιμων κατοίκων, καθώς οι περιοχές αυτές μετατρέπονται σε «ξενοδοχεία» αλλάζοντας τον κοινωνικό και οικιστικό χαρακτήρα της γειτονιάς (π.χ. θόρυβος, συμμόρφωση, κλεισμο καταστημάτων που απευθύνονται σε ντόπιους ή μόνιμους κατοίκους).

Ας δούμε τώρα τις θετικές επιπτώσεις (οφέλη).

Στήριξη της οικονομίας και του τουρισμού: Συμβάλλουν στην αύξηση των τουριστικών εσόδων και στην ενίσχυση του ΑΕΠ.

Έσοδα για τους ιδιοκτήτες: Παρέχουν μια σημαντική πηγή εισοδήματος για τους ιδιοκτήτες ακινήτων, πολλοί από τους οποίους είναι μικροί ιδιοκτήτες που ενισχύουν έτσι τον οικογενειακό τους προϋπολογισμό.

Ενίσχυση τοπικών αγορών: Οι επισκέπτες ξοδεύουν χρήματα σε τοπικά καταστήματα, εστιατόρια, καφέ και υπηρεσίες (π.χ. καθαρισμός, συντήρηση), διοχετεύοντας πλούτο στην τοπική κοινωνία.

Αξιοποίηση ακινήτων: Αξιοποιούνται ακίνητα που ενδοχόμενως ήταν κενά ή υποβαθμισμένα, οδηγώντας στην αναβάθμιση κτιρίων και περιοχών.

Οι επιπτώσεις των βραχυχρόνιων μισθώσεων στις τοπικές αγορές ακινήτων είναι πολύπλευρες και αποτελούν αντικείμενο ευρείας συζήτησης.

Το φαινόμενο είναι ασύμμετρο: ενώ προσφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη σε εθνικό και ατομικό επίπεδο, δημιουργεί σοβαρές κοινωνικές προκλήσεις στην αγορά στέγης και στη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών, ειδικά σε περιοχές με υψηλή τουριστική ζήτηση. Για τον λόγο αυτό, πολλές πόλεις (εντός κι εκτός Ε.Ε.) θεσπίζουν νέους κανόνες και περιορισμούς (φορολογικά μέτρα, όρια στον αριθμό των διανυκτερεύσεων ή/ και ακινήτων) σε μια προσπάθεια να εξορροπήσουν τα οφέλη με την ανάγκη για προσιτή στέγαση. Πιο κάτω παραθέτουμε κάποια παραδείγματα:

Οι κυριότεροι περιορισμοί και οι νέοι κανόνες που έχουν θεσπιστεί ή δρομολογηθεί για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις, με σκοπό τον περιορισμό των αρνητικών

επιπτώσεων στην αγορά στέγης, είναι οι εξής:

[Α] Περιορισμοί στην Ελλάδα (Ισχύς 2024-2025). – Η Ελλάδα έχει προχωρήσει σε σημαντικές αλλαγές στο νομικό και φορολογικό πλαίσιο, με στόχο την εξισορρόπηση της αγοράς και τη διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού με τα ξενοδοχεία. Αναστολή νέων αδειών σε επιλεγμένες περιοχές της Αθήνας.

Από την 1η Ιανουαρίου 2025 (με δυνατότητα παράτασης), έχει αποφασιστεί προσωρινό πάγωμα της έκδοσης νέων αδειών βραχυχρόνιων μισθώσεων σε συγκεκριμένες, επιβαρυνμένες περιοχές της Αθήνας, (όπως το κέντρο της πόλης, Κουκάκι, Παγκράτι, Νέος Κόσμος, Εξάρχεια).

Το μέτρο αυτό εξετάζεται να επεκταθεί και σε άλλους τουριστικούς προορισμούς που αντιμετωπι-

ζουν σοβαρό στεγαστικό πρόβλημα (όπως Θεσσαλονίκη, Χανιά κ.λπ.).

Περιορισμός ακινήτων (υφιστάμενος θεσμικός πύλωνας).

Προς το παρόν, τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να εκμισθώνουν έως δύο ακίνητα ως βραχυχρόνιες μισθώσεις (για σκοπούς εισοδήματος από ακίνητη περιουσία).

Αν ένα φυσικό πρόσωπο διαθέτει τρία ή και περισσότερα ακίνητα, υποχρεούται να κάνει έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθιστώντας επιτηδεύματις και αντιμετωπίζεται φορολογικά όπως οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Φορολογικές αλλαγές και τέλη (από 1η Ιανουαρίου 2025).

Τέλος Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση: αντικατέστησε τον Φόρο Διαμονής και είναι υψηλότερο κατά τους μήνες υψηλής τουριστικής κίνησης (Απρίλιος - Οκτώβριος)

Υποχρέωση ΦΠΑ: για τους ιδιοκτήτες που δραστηριοποιούνται πλέον ως επιχειρήσεις (άνω των δύο μονάδων), επιβάλλεται ΦΠΑ.

Κίντρα για μακροχρόνια μίσθωση.

Απαλλαγή Φόρου Εισοδήματος: Ιδιοκτήτες που θα μετατρέψουν τα ακίνητά τους (έως εμβαδού 120 τ.μ. από βραχυχρόνια σε μακροχρόνια μίσθωση (για συμβάσεις από Σεπτέμβριο του 2024 μέχρι Δεκέμβριο του 2025) απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος για τρία χρόνια.

Προδιαγραφές λειτουργίας (από 01/10/2025). Τίθενται αυστηρότερες

προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας για τα καταλύματα, όπως:

Υποχρέωση ασφάλισης έναντι αστικών ευθυνών.

Υπαρξη πυροσβεστήρων, ανιχνευτών καπνού και relay προστασίας έναντι ηλεκτροπληξίας.

Πιστοποιητικό μωκοτησίας και φαρμακείο με είδη πρώτων βοηθειών.

[Β] Περιορισμοί σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις (παραδείγματα). Συνήθως οι περιορισμοί έχουν τη μορφή ορίων στον αριθμό των ημερών μίσθωσης:

Άμστερνταμ: Όριο 30 διανυκτερεύσεων ανά έτος.

Παρίσι: Όριο 120 διανυκτερεύσεων ανά έτος.

Βαρκελώνη: Πλήρης απαγόρευση βραχυχρόνιων μισθώσεων σε ακίνητα που δεν είχαν άδεια πριν το 2012.

Λονδίνο: Όριο 90 διανυκτερεύσεων ανά έτος

Βερολίνο: Απαιτείται ειδική άδεια από τον δήμο για την εκμίσθωση κύριας κατοικίας.

Αυτοί οι περιορισμοί αντικατοπτρίζουν την παγκόσμια τάση των τοπικών αρχών να προσπαθούν να διατηρήσουν την ισορροπία μεταξύ των εσόδων από τον τουρισμό και της διατήρησης της προσιτής στέγης για τους μόνιμους κατοίκους.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Το έργο του Αρνολντ Γουέσκερ εκτυλίσσεται στον πυρήνα ενός πολυσύχναστου εστιατορίου, όπου σημασία δεν έχει η ποιότητα, αλλά η αδιάκοπη παραγωγικότητα, με τους ήρωες να έχουν αποδεχθεί την κατάσταση ως φυσιολογική.

Στην «Κουζίνα» με τη γενιά Z

Γιατί η παράσταση του Γιώργου Κουτλή με ένα έργο του 1956 «μιλάει» στους σημερινούς νέους

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Στις αρχές του μήνα, στο θέατρο Κιβωτός, στήθηκε μια μεγάλη, βρώμικη και ακατάστατη κουζίνα, με αλθρινές κατσαρόλες, ποτήρια, πιάτα και μαχαίρια. Σε αυτήν μαγειρεύει μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου μια ομάδα 14 ηθοποιών, οι οποίοι, αν και δεν έχουν καταφέρει να ικανοποιήσουν τους πελάτες του θεατρικού αυτού εστιατορίου, έχουν σίγουρα κερδίσει τους θεατές της γενιάς Z.

Κυριακή βράδυ έξω από το θέατρο Κιβωτός, και η εικόνα θυμίζει περισσότερο συναυλία, παρά ουρά θεατών που περιμένουν να μπουν σε μια παράσταση. Είναι πραγματικά εντυπωσιακό πώς ένα έργο που γράφτηκε το 1956 εξακολουθεί να προκαλεί αίσθηση σήμερα, όχι μόνο σε νεανικά κοινά, αλλά και σε ανθρώπους οι οποίοι συνήθως δεν πηγαίνουν στο θέατρο. Πρόκειται για την «Κουζίνα» του Αρνολντ Γουέσκερ, ένα έργο που θεωρείται, δικαίως, αριστούργημα και που η διαχρονικότητά του δεν μας εκπλήσσει.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία, όμως, είναι πως χάρη στη σκηνοθετική ματιά του Γιώργου Κουτλή –γνωστού, μεταξύ άλλων παραστάσεων, για τους «Παίχτες», που σημείωσαν τεράστια επιτυχία με τρεις συνεχόμενες χρονιές sold out, αλλά και για το «Οξυγόνο» του Ιβάν Βιριπάγιεφ, που ανέβηκε πέρυσι στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση– το έργο αποκτά νέα πνοή.

Η ιστορία εκτυλίσσεται στον πυρήνα ενός πολυσύχναστου

εστιατορίου, όπου δεκάδες νέοι άνθρωποι από διαφορετικές χώρες παλεύουν να αντεπεξέλθουν σε μία ακόμη εξαντλητική μέρα δουλειάς. Εκεί, σημασία δεν έχει η ποιότητα, αλλά η αδιάκοπη παραγωγικότητα, με τους ήρωες να έχουν αποδεχθεί την κατάσταση ως φυσιολογική.

Η «Κουζίνα» φαίνεται πως μιλάει με δυναμικό τρόπο για ζητήματα που απασχολούν έντονα τη γενιά Z. «Δεν θα έλεγα ότι είμαι ιδιαίτερα θεατρόφιλος: σπάνια πηγαίνω σε παραστάσεις. Αυτή όμως συζητιέται τόσο πολύ, που μου κίνησε την περιέργεια. Παρόλο που εγώ ο ίδιος δεν έχω δουλέψει ποτέ σε κουζίνα, ούτε έχω βρεθεί σε συνθήκες σαν αυτές που ζουν οι ηθοποιοί στη σκηνή, ένιωσα να ταυτίζομαι με το θέμα. Η εργασιακή εξουθένωση και το “δεν προλαβαίνω” είναι κάτι που συζητούν όλες μας οι παρέες», λέει στην «Κ» ο 24χρονος Κώστας Παπαδόπουλος.

Εύκολη ταύτιση

«Πώς να μην ταυτιστείς με αυτήν την παράσταση; Πολλοί από εμάς επιλέγουμε μια προσωρινή δουλειά για να βγάλουμε χρήματα και να συντηρηθούμε μόνοι μας. Πάντα, όμως, στο πίσω μέρος του μυαλού μας έχουμε το ότι θα ξεφύγουμε από αυτό, όπως και οι ήρωες στο έργο», λέει ο επίσης 24χρονος Παύλος Πλάκας, ο οποίος ήταν ένας από τους θεατές που περίμεναν στην τεράστια ουρά της προηγούμενης Κυριακής. «Πολλά άτομα της ηλικίας μας, που δουλεύουν στην εστίαση, έχουν αγωνία για το αν θα βρουν κάποια στιγμή κά-

Μιχάλης Σαράντης και Ιωάννα Δερμετζίδου. Ο ήρωας που υποδύεται ο Σαράντης είναι αυτός που προσπαθεί περισσότερο από όλους να ξεφύγει από την ασφυκτική δουλειά του, έστω και μάταια.

τι που τους ταιριάζει. Ακόμη και όσοι δουλεύουν σε κάτι σχετικό με το αντικείμενο σπουδών τους μπορούν εύκολα να ταυτιστούν, καθώς ο Κουτλής σου μιλάει με τον πιο ειλικρινή τρόπο για το μπουχτισμα και την κατάντια της υπερβολής στη δουλειά», συνεχίζει.

Η παράσταση δεν θα λέγαμε ότι καθρεφτίζει απλώς τη ζωή και τους σύγχρονους ρυθμούς της, αλλά μοιάζει να αντηχεί τη φωνή μιας γενιάς που έχει μάθει να θέτει όρια και να μιλάει με μεγαλύτερη άνεση για τις αντιφάσεις της καθημερινότητας. Ο Αντρέ, ένας από τους μάγειρες,

τον οποίο υποδύεται ο Μιχάλης Σαράντης, είναι εκείνος που προσπαθεί περισσότερο από όλους να ξεφύγει από την ασφυκτική δουλειά του, έστω και με το να ονειρεύεται. Στο τέλος, όμως, βρίσκεται πάντα αντιμέτωπος με το αδιέξοδο που οι πρακτικές δυσκολίες του δημιουργούν και δεν μπορεί να εγκαταλείψει την κουζίνα, στην οποία εργάζεται.

«Σίγουρα δεν έχω ζήσει κάτι αντίστοιχο όπως οι ήρωες της «Κουζίνας», αλλά η παράσταση αποτυπώνει αυτό που νιώθω. Πίεση και άγχος», λέει η 23χρονη Άννα Πανταζοπούλου. «Σήμερα», συνεχίζει, «ακόμη και αν η πίεση δεν προέρχεται 100% από τη δουλειά, θα έλεγα ότι δημιουργείται από εμάς τους ίδιους. Θέλουμε να γινόμαστε όλο και καλύτεροι, να “ανεβαίνουμε” όσο πιο γρήγορα με οποιοδήποτε ψυχικό κόστος. Έχουμε το άγχος της επιτυχίας».

Ορια στον εαυτό σου

Η γενιά Z συνειδητοποιεί ότι το πιο δύσκολο σήμερα δεν είναι να βάλεις όρια στους άλλους, αλλά στον ίδιο σου τον εαυτό. Στο ίδιο πνεύμα, ο σκηνοθέτης, σε συνέντευξή του στην «Κ» (4/10/2025), είπε ότι φέτος επέλεξε να ανεβάσει μόνο μία παράσταση και δεσμεύεται να συνεχίσει έτσι. Η στάση του δείχνει, όπως και πολλών ατόμων όχι πολύ νεότερων του, ότι αναγνωρίζει πως η ζωή προηγείται της δουλειάς, αν αυτή θέλουμε πραγματικά να γίνεται ποσά και να φέρει αποτελέσματα.

«Έχουμε άλλες απαιτήσεις από τη ζωή μας. Ακούμε συχνά ότι είμαστε μια γενιά κακομαθημέ-

νων και είναι αλήθεια. Πολύ καιρομαι γι’ αυτό, γιατί έχουμε αρχίσει να βλέπουμε τα πράγματα πιο σφαιρικά και δεν θεωρούμε απόλυτη επιτυχία το να μπουέμε απλώς σε μια εταιρεία και να δουλεύουμε ώρες ατελείωτες», λέει η Εφν Λασκαράκη, 24 ετών επίσης. «Αναζητούμε την ποιότητα στη καθημερινότητά μας και πρέπει να είμαστε εντάξει με τον χαρακτηρισμό “κακομαθημένοι”, ειδικά όταν αυτό έχει να κάνει με το ότι απαιτούμε να μας φέρεται ο άλλος όσο καλύτερα γίνεται. Είτε αυτός είναι ο συνάδελφος, ο εργοδότης ή η σχέση μας», συνεχίζει.

Ο Παύλος Πλάκας συμφωνεί και σημειώνει: «Δεν πρέπει να συγκρίνουμε γενιές και να λέμε ποιος κουράζεται περισσότερο. Είναι λάθος. Ο καθένας κρίνει με αυτά που έχει βιώσει. Για τους γονείς μας μπορεί να είμαστε πράγματι κακομαθημένοι, επειδή εξωτερικεύουμε την πίεση και έχουμε διαφορετικές απαιτήσεις. Αλλωστε, αν μεγάλωναν όπως εμείς, και εκείνοι τις ίδιες απαιτήσεις θα είχαν».

Στο τέλος της παράστασης, έπειτα από ένα ηχηρό ξέσπασμα του Αντρέ, φως τρύπωσε από ένα παραθυράκι, το οποίο έλουσε τα πρόσωπα των ηθοποιών. «Μέσα στην τρέλα της δουλειάς και στα βρισίδια του αφεντικού, τα όνειρα άντεξαν. Βρέθηκαν στιγμές για να πουν όλοι πού θα ήθελαν να βρίσκονται και με ποιον. Το μικρό παραθυράκι ήταν αναγκαίο: όταν είσαι στο σκοτάδι, το μάτι ακολουθεί το φως, ακόμη κι αν μπαίνει από μια χαραμάδα», λέει η Άννα Πανταζοπούλου.

Η διέξοδος

«Πολλοί από εμάς επιλέγουμε μια προσωρινή δουλειά για να βγάλουμε χρήματα και να συντηρηθούμε μόνοι μας. Στο πίσω μέρος του μυαλού μας έχουμε ότι θα ξεφύγουμε από αυτό, όπως και οι ήρωες στο έργο».

Παύλος Πλάκας
24 ετών

Η αλήθεια

«Ακούμε συχνά ότι είμαστε μια γενιά κακομαθημένων και είναι αλήθεια. Πολύ καιρομαι γι’ αυτό, γιατί δεν θεωρούμε απόλυτη επιτυχία το να μπουέμε απλώς σε μία εταιρεία και να δουλεύουμε ώρες ατελείωτες».

Εφν Λασκαράκη
24 ετών

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

30.11-6.12.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Παραμυθικών Ηχοι

Η Cyprus Chamber Orchestra (CCO) παρουσιάζει τη συναυλία-παράσταση «Παραμυθικών Ήχοι - Η Καρκιά της Ρήγαινας», ένα μουσικο-αφηγηματικό ταξίδι εμπνευσμένο από την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου. Έχοντας ως άξονα το πρωτότυπο κυπριακό παραμύθι «Η Καρκιά της Ρήγαινας», γραμμένο από τον Ευάγγελο Χριστοδούλου, εμπνευσμένο από τις αφηγήσεις των λαϊκών παραμυθάδων, η παράσταση συνδυάζει τη ζωντανή αφήγηση του Σταύρου Λούρα, με την πρωτότυπη μουσική σύνθεση και επιμέλεια του Ανδρέα Παπαπέτρου. Παραστάσεις τα Σαββατοκύριακα 29 και 30 Νοεμβρίου, ώρα 5:00 μ.μ. και 6 και 7 Δεκεμβρίου, ώρα 5:00 μ.μ. **Artos House, Αγίων Ομολογητών 64, Λευκωσία.**

Χριστόφορος Σάββα: Απλά – Περιπλοκα – Αόρατα: Ένα άγνωστο αρχείο

Η **Λεβέντειος** Πινακοθήκη εγκαινίασε τη νέα της προσωρινή έκθεση Χριστόφορος Σάββα: Απλά – Περιπλοκα – Αόρατα: Ένα άγνωστο αρχείο, η οποία θα διαρκέσει μέχρι τον Ιούνιο του 2026. Η έκθεση φωτίζει για πρώτη φορά ένα πολύτιμο και άγνωστο έως σήμερα αρχείο του Χριστόφορου Σάββα (1924-1968), του καλλιτέχνη που άνοιξε νέους δρόμους στη σύγχρονη κυπριακή τέχνη και συνέδεσε την καλλιτεχνική δημιουργία του τόπου με τα μεγάλα ρεύματα του διεθνούς εικαστικού γίνεσθαι. Το αρχείο που περιέχει έργα, σκίτσα, φωτογραφίες και προσωπικά σημειώματα, ρίχνει φως στη δημιουργική πορεία του καλλιτέχνη και

αποκαλύπτει άγνωστες πτυχές του έργου του. Το αρχείο προέρχεται από τη φιλία και τη συνεργασία του Σάββα με τον πατέρα του Τουρκοκύπριου δωρητή, γνωστό συλλέκτη και πελάτη του καλλιτέχνη. Εκató και πλέον χρόνια από τη γέννησή του, με την έκθεση αυτήν η Λεβέντειος Πινακοθήκη τιμά τον Χριστόφορο Σάββα και συνεχίζει με συνέπεια την αποστολή της να προβάλλει και να μελετά τη σύγχρονη κυπριακή τέχνη, προσφέροντας στο κοινό τη δυνατότητα να ανακαλύψει ξανά έναν καλλιτέχνη που σημάδεψε την εποχή του. **Λεβέντειος Πινακοθήκη, Αναστασίου Γ. Λεβέντη 5, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 28 Ιουνίου.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η Άλλη Εποχή»

Το **αυτοβιογραφικό** αφήγημα της Μάγδας Κιτρομηνλίδου παρουσιάζεται για πρώτη φορά στη σκηνή, σε διασκευή και σκηνοθετική επιμέλεια της Μαγδαλένας Ζήρα, φωτίζοντας μια ξεχωριστή πτυχή της ελληνικής και κυπριακής ιστορίας. Στο επίκεντρο της πλοκής βρίσκονται η Μάγδα, η αδελφή της Αγγελική, και ο Μίκης, μετέπειτα σύντροφος της Μάγδας: τρεις χαρακτικές που, προσπαθώντας να χαράξουν την πορεία τους μέσα σε μια ταραγμένη εποχή, γίνονται μάρτυρες ιστορικών γεγονότων που σημάδεψαν την Ελλάδα,

αλλά και τον κόσμο. Μέσα από τα μάτια τους, η Αθήνα του 41-45 ξεδιπλώνεται μπροστά μας με γλαφυρά χρώματα, με στιγμές μιας χαμένης ομορφιάς αλλά και με στιγμές μεγάλου πόνου. Ηθοποιοί: Νάγια Αναστασιάδου, Μαρία Μασόνου, Λουκάς Προκοπίου. Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή, Λευκωσία. Πρεμιέρα: 5 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Παραστάσεις: 8, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. και 7 και 14 Δεκεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ.**

ΕΚΘΕΣΗ

Amy Stephens | Nature's Stage

Στην **τρίτη** ατομική της έκθεση στη γκαλερί Art Seen, με τίτλο «Nature's Stage», σε επιμέλεια Μαρίας Στάθη, η Amy Stephens σκηνοθετεί δυναμικές συναντήσεις ανάμεσα στο κυπριακό τοπίο, τα γλυπτικά υλικά και το ανθρώπινο σώμα. Δημιουργεί χώρους διερεύνησης γύρω από τις σχέσεις μεταξύ ανθρώπων, τόπων και τον ρόλο της τέχνης να αναδιαμορφώνει την αίσθηση περιβαλλοντικής συνύπαρξης. Η Amy Stephens είναι μια «συγγραφέας μορφών». Καθημερινά υλικά δομούνται προσεκτικά σε αντικείμενα που μεταμορφώνουν και διαταράσσουν το φυσικό τοπίο. Στην

έκθεση αυτή, τα έργα έχουν συγκροτηθεί σταδιακά, χωρίς περιορισμούς. Η αρχιτεκτονική διεισδύει στα αντικείμενα, η φύση εισχωρεί στη γλυπτική και τα ορυκτά επαναπροσδιορίζουν τον χώρο. Σε αρκετά έργα, μεταλλικές κατασκευές αγκυρώνονται από κομμάτια πλεονάζοντος κυπριακού ασβεστόλιθου, επεκτείνοντας την υπάρχουσα αρχιτεκτονική και λειτουργώντας ως πύλες ανάμεσα στο ανθρώπινο και το φυσικό. Διάρκεια έως 16 Ιανουαρίου 2026. Γκαλερί Art Seen, Λεωφόρος Μακαρίου 66Β, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22006624, www.art-seen.org**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Τα Γούστα του Κυρίου Σλόαν»

«**Τα Γούστα** του Κυρίου Σλόαν» του Τζο Όρτον παρουσιάζει η ομάδα «Σόλο για Τρεις», σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου – Καρσερά. Πρόκειται για μία ανατρεπτική, μούρη φαρσοκωμωδία, ένα επικίνδυνο παιχνίδι λάγνου πόθου, χειραγώγησης και απόγνωσης. Ο κύριος Σλόαν, ένας όμορφος, ικανός για φόνο νεαρός περιπλανώμενος, φτάνει στο σπίτι της μεσήλικης Κάθυ ψάχνοντας κάποιον να μείνει. Η Κάθυ αμέσως προσφέρει στέγη στο Σλόαν, ενώ ο πατέρας της, Κέμψ, κάπου τον έχει ξαναδεί και δεν τον εμπιστεύεται καθόλου. Και ενώ στον αδερφό της, Έντι, αρχικά δεν αρέσει η ιδέα του νεαρού νοικάρη, τελικά, του προσφέρει δουλειά ως οδηγός του. Όταν ο Σλόαν, στο τέλος, βρι-

σκεί τον εαυτό του εγκλωβισμένο ανάμεσα στην Κάθυ και τον Έντι, έχοντας στην πλάτη του δυο φρόνους, οι ισορροπίες ανατρέπονται άρδην... Παίζουν: Χριστίνα Χριστόφια, Κρίς Σπύρου, Χάρης Πισιάς, Φώτης Φωτίου. Μουσικός επί σκηνής: Χάρης Ιωάννου. Παραστάσεις 1, 2, 8, 9, 15, 16 Δεκεμβρίου (ακολουθούν παραστάσεις τον Ιανουάριο του 2026 και περιοδεία). Θέατρο Χώρα, Κοραή 1 (Πλατεία Αρχιεπισκοπής). **Πληροφορίες: 96147809. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ο Άνθρωπος Ελέφαντας»

Το **Σατιρικό** Θέατρο και η Audere Productions παρουσιάζουν το έργο «Ο Άνθρωπος Ελέφαντας» του Bernard Pomerance, σε μετάφραση και διασκευή Φρίζου Μασούρα και σκηνοθεσία Ανδρέα Κυριακού. Πρόκειται για την αληθινή ιστορία του Μέρρικ, ενός σοβαρά παραμορφωμένου άντρα που έζησε στο Βικτωριανό Λονδίνο το 1880 και έγινε σύμβολο της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η ιστορία του ενέπνευσε συγγραφείς, επιστήμονες και δημιουργούς και μεταφέρθηκε στο θέατρο, την τηλεόραση και τον κινηματογράφο με τεράστια επιτυχία. Η παράσταση επικεντρώνεται να φέρει στο προσκήνιο διαχρονικά ερωτήματα για τη διαφορετικότητα, τον στιγματισμό και την κοινωνική αδικία. Παίζουν: Χριστόδουλος Μαρτάς, Βα-

σίλης Μιχαήλ, Πέννυ Φοινίρη, Πολυξένη Σάββα, Ελένη Ζαντή, Αντρέας Γεωργίου, Γεωργία Νικολάου, Γιώργος Λίζος, Μαρία Χαρά Τρούσα. Μουσικοί επί σκηνής: Κωνσταντίνος Ευαγγελίδης, Κατερίνα Δεσπότη, Χριστίνα Καραβά. Παραστάσεις κάθε Σάββατο στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. Παρασκευή 5 και 19 Δεκεμβρίου στις 8:00 μ.μ. Για ηλικίες 15 ετών και άνω. **Πληροφορίες, εισιτήρια τηλέφωνο 22312940 – 22421609.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μες στις πόλεις τα... κτήρια

Το **εμβληματικό** κτήριο του Παρθενώναγείου Φανερωμένων άρον-άρων εκκενώθηκε και έμεινε βουβό. Έγινε και αυτό ένα κτήριο φάντασμα, που όμως το διεκδικούν πολλοί, με το Πανεπιστήμιο Κύπρου να μην μπορεί να το εξασφαλίσει προς ώρας, και με το Πανεπιστήμιο Αθηνών να έχει εκδηλώσει το ενδιαφέρον του. Η εγκατάλειψή του, έστο και προσωρινή, αποδεικνύει κατά την άποψή μου την προχειρότητα με την οποία κινήθηκαν άπαντες, Αρχιεπισκοπή, υπουργείο Οικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Δήμος Λευκωσίας –στο μερίδιο που του αναλογεί πάντα. Έκλεισαν τα σχολεία που φιλοξενούσε, βουβιάθηκε η γειτονιά, φύγαν τα χελιδόνια (για να θυμηθώ την εξαιρετική δουλειά των Κωνσταντίνου Πατσολιδη και Γιώργου Αβραάμ «Όταν σιγούν τα χελιδόνια»). Τώρα, βέβαια, η Αρχιεπισκοπή θέλει να το ξανακάνει σχολείο, λειτούργώντας το ως Δημοτικό ή γυμνάσιο. Τώρα το ερώτημα γιατί ενώ ήταν σχολείο και το κλείσανε και μετά το θέλουν ξανά scho-

λείο, νομίζω πως η απάντηση είναι απλή, δεν τα βρήκανε στα χρήματα και μπήκαν τελικά σε περιπέτειες. Πάντως, αυτή η προχειρότητα και η κοντόφθαλμη οπτική είναι που δημιουργεί προβλήματα για μία ορθολογική ανάπτυξη της παλιάς πόλης της Λευκωσίας και των τοποσημών της. Ιστορικά κτήρια που γίνονται λάφυρα, για όποιον τελικά τα αποκτήσει, αντί να είναι στο επίκεντρο σοβαρών συζητήσεων για το ποιος είναι ο πιο πρόσφορος τρόπος να αξιοποιηθούν, προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Αντισταθμίζονται ότι μιλάμε για ιδιωτική περιουσία, της Εκκλησίας κυρίως, αλλά έγινε ποτέ καμία σοβαρή ανταλλαγή απόψεων για το πώς μπορούν κτήρια όπως η Βιβλιοθήκη της Φανερωμένης και το Παρθενώναγείο της Φανερωμένης να γίνουν πυρήνες πολιτισμού και παιδείας; Η προσφάτως ανακατασκευασμένη Αχιλλέως Βιβλιοθήκη τέθηκε στο στόχαστρο κάποιου φιλαναγνωστικού ή λογοτεχνικού φορέα, ώστε να αρχίσει να ζει ως βιβλιοθήκη και ως αναγνωστικός

πυρήνας; Όχι, ούτε και ο Δήμος Λευκωσίας έκανε καλά για να ενημερώσει τους δημότες του ότι έχει έναν νέο χώρο, τον οποίο προτίθεται να αξιοποιήσει καταλλήλως, και γιατί όχι ως παράλληλος χώρος του Δημοτικού Κέντρου Τεχνών. Νομίζω πως τίποτε από τα παραπάνω δεν έγινε και τώρα που το ΕΚΠΑ ζητάει, βάλλεται πανταχόθεν. Εννοείται πως το ΕΚΠΑ θέλει εμβληματικά κτήρια και τα ζητάει. Για να πάρουν τα κτήρια αυτά ζωή και να αποτελέσουν ζωντανά κύτταρα μιας πόλης χρειάζεται προγραμματισμός, όραμα και συνεργασίες, αλλιώς πάντοτε θα καταλήγουμε να τσακωνόμαστε για το ότι το ΕΚΠΑ ή κάθε άλλο ίδρυμα έρχεται ως οδοστρωτήρας και παίρνει όσα μας ανήκουν, απλώς γιατί μπορεί να το κάνει. Μα μπορεί να το κάνει ακριβώς γιατί εμείς οι ίδιοι δεν μπορούμε να συσχετιστούμε για το τι είναι επιωφελές για τον δήμο, τον κόσμο δηλαδή της πόλης. Ο δε Δήμος Λευκωσίας θα πρέπει να καταστρώσει ένα σχέδιο βάσει του οποίου θα κινείται όσον

αφορά τις πολιτιστικές υποδομές, σε συνεργασία πάντοτε με τις συσσωματώσεις των καλλιτεχνών, ώστε να διορθωθούν χρόνιες στρεβλώσεις και αδικίες και σε ολόκληρη την πόλη –όχι μόνο στο ιστορικό κέντρο – και στα προάστεια/δύοι που εντάχθηκαν στον Δήμο Λευκωσίας να ανασάνει ο πολιτισμός. Καλό θα είναι λοιπόν να ξεκινήσει επιτέλους μια σοβαρή συζήτηση για το κτηριακό απόθεμα της παλιάς πόλης της Λευκωσίας και όχι μόνο, με τους φορείς (εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς) και τους θεσμικούς ιδιοκτήτες (Δήμος, Εκκλησία, Σχολική Εφορεία, υπουργεία) να παρουσιάσουν ένα σχέδιο δράσης. Τι κτήρια υπάρχουν, ποιοι τα κατέχουν, ποια είναι αναξιοποίητα, ποια είναι διαθέσιμα και σε ποιους φορείς μπορούν να παραχωρηθούν, με ξεκάθαρος όρους για όλα τα μέλη. Διαφορετικά άς μην παραπονοιάμαστε, γιατί αυτός που έχει τον πόνο βάζει τον γιατρό.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Το νήμα της Αγνής Μπάλτσα

Στις **19 Νοεμβρίου** η Αγνή Μπάλτσα είχε τα γενέθλιά της. Πέρυσι, η Κρατική Όπερα της Βιέννης τιμήσε τα 80 χρόνια της, τη συνεργασία τους σε περισσότερες από 450 παραστάσεις, τη θρυλική «Κάρμεν», τη μέτζο σοπράνο με «τη μοναδική φωνή τόσο στην τραγωδία όσο και στην κωμωδία». Φέτος, περίπου στα μέσα Νοεμβρίου, όταν τιμήθηκε για τη συνολική προσφορά της από τα Διεθνή Βραβεία Όπερας 2025, στην Εθνική Λυρική Σκηνή, που φιλοξενούσε την τελετή, όλη η αίθουσα σηκώθηκε όρθια για να την αποθεώσει. «Είμαι χαρούμενη και υπερήφανη που αυτό συμβαίνει στην ευλογημένη χώρα μου», είπε συγκινημένη, αναφέρθηκε ξεχωριστά στην αδελφή της, Αλέκα, στον Χρήστο Λαμπράκη και στον Χέρμπερτ φον Κάραγιαν, πρόσωπα που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διαδρομή της. Και κατέληξε: «Αισθάνομαι ευγνωμοσύνη για ό,τι μου έφερε η ζωή».

Ολα αυτά, όμως, είναι λίγο έως πολύ γνωστά, η βραδιά καλύφθηκε εκτενώς από τα ΜΜΕ, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ο ευχαριστήριος λόγος της Αγνής Μπάλτσα ήταν πολύ σύντομος και παλλόμενος. Δεν χρειάστηκε να μακρηγορήσει, για να εκφράσει με πληρότητα, αμεσότητα και απλότητα την αλήθεια της. Μέσα σε λίγα λεπτά μπορούσαμε να «δούμε» μόνον αιώνα καριέρας με θριάμβους και διακρίσεις: παρά το γεγονός ότι δεν έχει προσωπική διαδικτυακή σελίδα ή λογαριασμό στα σόσιαλ μίντια, πολύ σπάνια εμφανίζεται δημοσίως ή μιλάει σε δημοσιογράφους, ενοχλείται με τις φωτογραφίες. Και όχι τα τελευταία χρόνια. Ανέκαθεν αυτό ήταν το καλλιτεχνικό προφίλ της. Κι όμως. Η εξαιρετικά περιορισμένη έκθεσή της δεν περιόρισε και το μέγεθός της. Ούτε η συνθήκη της ζωής της (πάνω από 50 χρόνια βρισκόταν εκτός Ελλάδος, στη Βιέννη, στο Λονδίνο, στη Ν. Υόρκη, στην Ιαπωνία, στην Ιταλία κ.ο.κ.) την απομάκρυνε από τη χώρα της, μείωσε την αγάπη της για τη γεντεϊρά της, τη Λευκάδα, τη μετέτρεψε σε διάσημη μεσόφωνο «ελληνικής καταγωγής». «Δεν έχω καμία σχέση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Βλέπω ασκήμιες και κρύβει και κινδύνους. Υστερα, δεν ήθελα ποτέ να ζωσω τις ζωές των άλλων, όπως κάνουν πολλοί άνθρωποι μέσω αυτών της δικτύωσης. Δεν είναι τον χρόνο ούτε τη διάθεση. Είχα τη ζωή μου. Ήμουν πολύ γεμάτη, το ξαναλέω, γεμάτη ευγνωμοσύνη...», είχε σημειώσει τον Οκτώβριο του 2017 σε «Γεύμα» της με την «Κ» (9/10).

Η Αγνή Μπάλτσα δεν είναι μόνο ένα καλλιτεχνικό κεφάλαιο για τη χώρα μας με διεθνή ακτινοβολία, αντιπροσωπεύει και ένα μοντέλο ζωής υπό εξαφάνιση. Οι μιντιακές απαιτήσεις της εποχής την αφήνουν αδιάφορη, επένδυσε στο μεγάλο χάρισμα της φωνής της προστατεύοντάς το και δουλεύοντας με «στρατιωτική πειθαρχία». «Το να βγαίνεις στη σκηνή είναι αθλητισμός», όπως υποστηρίζει.

Σε ένα ντοκιμαντέρ θα μπορούσε να περιγράψει η ίδια τη διαδρομή της, να αποτυπωθούν εικόνες και σκέψεις, να βρίσκουμε οι νεότεροι εμπνευση και «απαντήσεις», οι παλαιότεροι εξιστορήσεις και πρόσωπα, πολλά από τα οποία δεν είναι πλέον «παρόντα». Οι ζώντες έχουν, ίσως, κι αυτήν την «ευθύνη». Να μιλήσουν για όσους γνώρισαν, που είναι μέρος της ιστορίας του πολιτισμού –όχι μόνο της λυρικής τέχνης–, να ανασυστήσουν έναν κόσμο παρελθόντα μέσα από τα μάτια και τις λέξεις τους. Με τις ψηφίδες τους συνεχίζουν να δίνουν σχήμα σε μια εποχή που φαντάζει πολύ μακρινή, ειδικά για μια γενιά ανθρώπων για τους οποίους ο 20ός αιώνας είναι σχεδόν προϊστορία. Οι αφηγήσεις τους είναι το νήμα που στερεώνει τη συνέχεια, που κρατάει τον χρόνο ανοικτό και προσβάσιμο, σαν work in progress.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Λίγες ημέρες πριν ανακοινωθεί ποια πόλη θα φέρει τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2030, ο δρ Ανδρέας Πίττας, πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Λεμεσός 2030, αναστοχάζεται μια πορεία που υπερέβη τα όρια μιας διεκδίκησης. Μιλάει για τη Λεμεσό, για τη σχέση των ανθρώπων με τον τόπο τους και για τον ρόλο του πολιτισμού στη συγκρότηση μιας κοινωνίας που ωριμάζει μέσα από τη συμμετοχή.

–Κύριε Πίττα, πώς αποτιμάτε αυτή τη διαδρομή για τη Λεμεσό και για εσάς προσωπικά;

–Αν πρέπει να ξεχωρίσω κάτι από αυτή τη διαδρομή, είναι ότι ο πολιτισμός απέκτησε κεντρική θέση στον δημόσιο διάλογο. Και αυτό δεν προέκυψε από θεωρητικές συζητήσεις, αλλά από συμμετοχή και συνεργασία. Η Λεμεσός άρχισε να αντιλαμβάνεται τον πολιτισμό όχι ως πρόγραμμα εκδηλώσεων, αλλά ως πεδίο που επηρεάζει τη σκέψη μας, τις συμπεριφορές μας και τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζουμε το μέλλον της πόλης μας. Παράλληλα, αισθάνομαι ότι μέσα από αυτή τη διαδρομή ενισχύθηκε μια πιο βαθιά επίγνωση της ευθύνης μας απέναντι στον τόπο. Ο πολιτισμός δεν είναι μια έννοια που στέκει έξω από την καθημερινότητα. Αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο, συνομιλούμε μεταξύ μας και καλλιεργούμε μια στάση ζωής που δεν εξαντλείται στο πρόσκαιρο. Εκεί αποκτά ουσία η σχέση μας με την πόλη: στη σκέψη που ωριμάζει, στη διάθεση για συνεργασία, στη δυνατότητα να δούμε πέρα από τον εαυτό μας. Αυτό είναι που καθορίζει την πορεία ενός τόπου, πολύ περισσότερο από κάθε επιμέρους δράση ή γεγονός. Σε προσωπικό επίπεδο, αυτή η πορεία μου υπενθύμισε

κάτι που πιστεύω βαθιά: ότι μια πόλη εξελίσσεται, όταν δίνει χώρο στη γνώση, στη δημιουργικότητα και στη συμμετοχή των ανθρώπων της. Η Λεμεσός έχει τις δυνατότητες και το ανθρώπινο δυναμικό για να στηρίξει αυτή την προοπτική. Το ζήτημα είναι να μετατρέψουμε αυτή τη δυναμική σε σταθερό υπόβαθρο για τα επόμενα χρόνια.

–Στη διάρκεια αυτής της πορείας είδαμε τη Λεμεσό να ενερ-

Ο πολιτισμός, για μένα, δεν είναι μια αλληλουχία γεγονότων ούτε ένας κατάλογος δράσεων. Είναι ο τρόπος με τον οποίο μια πόλη κατανοεί τον εαυτό της.

γοποιεί φορείς, καλλιτέχνες, οργανισμούς και πολίτες. Τι θεωρείτε ότι κέρδισε πραγματικά η πόλη μέσα από αυτή τη συμμετοχή;

–Αυτό που γεννήθηκε μέσα από αυτή τη διαδικασία είναι μια πιο ώριμη σχέση της πόλης με τα ίδια της τα ζητήματα. Όταν άνθρωποι από διαφορετικά πεδία μαθαίνουν να συνδιαλέγονται, δημιουργείται μια νέα κουλτούρα. Κουλτούρα ευθύνης. Ο πολιτισμός λειτούργησε ενοποιητικά,

όχι με την έννοια του θεάματος, αλλά με την έννοια της αυτογνωσίας. Μας έφερε αντιμέτωπους με ερωτήματα για τον τρόπο που ζούμε, για το πώς οργανώνουμε τον ρυθμό της πόλης, για το πώς διαφυλάσσουμε το παρελθόν και το μέλλον της. Η πρόοδος μιας πόλης δεν αποτυπώνεται στον αριθμό των έργων. Αποτυπώνεται στην ποιότητα των αποφάσεων που μπορεί να λάβει συλλογικά. Σήμερα, η Λεμεσός βρίσκεται σε πιο ώριμη θέση να σκεφτεί καθα-

ρά, να σχεδιάσει με σύνεση και να προχωρήσει με σταθερότητα.

–Με βάση τη συνολική πορεία της πόλης, ποια χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι επιτρέπουν στη Λεμεσό να ανταποκριθεί σε έναν θεσμό όπως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης; Τι είναι αυτό που, κατά τη γνώμη σας, την καθιστά έτοιμη για μια τέτοια ευθύνη;

–Η Λεμεσός είναι μια πόλη που συνδυάζει αντιθέσεις. Εξελίσσε-

ται γρήγορα αλλά κρατά στοιχεία της ταυτότητάς της. Είναι εξωστρεφής αλλά αναζητεί δομές για να οργανώσει τη δημιουργικότητά της. Αυτή η διττότητα είναι πλούτος. Είναι, επίσης, μια πόλη που διαχρονικά δίνει χώρο σε διαφορετικές φωνές. Η πολυπολιτισμικότητα δεν αποτελεί διατύπωση για το θεαθήναι, είναι μια πραγματικότητα. Αυτό δημιουργεί ένα περιβάλλον διαλόγου και συνεργασίας, απαραίτητα στοιχεία για έναν θεσμό που στηρίζεται στην ανταλλαγή απόψεων και τη συμμετοχικότητα. Τέλος, υπάρχουν άνθρωποι με γνώση και σπουδαίο έργο στον χώρο του πολιτισμού. Όταν μια πόλη διαθέτει εμπειρία και ανθρώπινο δυναμικό, μπορεί να ανταποκριθεί ακόμη και σε απαιτητικές διαδικασίες. Η βάση υπάρχει, και αυτό είναι το σημαντικό.

–Αν η Λεμεσός λάβει τελικά τον τίτλο, ποια θα είναι η πορεία της επόμενης ημέρας;

–Το πρώτο ζητούμενο είναι να υπάρξει ένας κοινός προσανατολισμός. Να γίνει ξεκάθαρο προς ποια κατεύθυνση θέλουμε να κινηθεί η Λεμεσός, όχι μόνο για το 2030, αλλά και για τα χρόνια που ακολουθούν. Ο τίτλος, όσο τιμητικός κι αν είναι, δεν αρκεί για να καθορίσει το μέλλον. Μπορεί όμως να λειτουργήσει ως αφετηρία, ως ένα σημείο από το οποίο ξεκινά μια νέα συλλογική σκέψη. Χρειάζεται να εξετάσουμε πώς ο πολιτισμός μπορεί να ενισχύσει

την παιδεία, τη συνοχή της κοινότητας, τη συμμετοχή των πολιτών και τον τρόπο με τον οποίο οργανώνουμε τη ζωή της πόλης. Όχι σε επίπεδο έργων, αλλά σε επίπεδο νοοτροπίας. Αυτό που έχει πραγματική σημασία είναι η συνέχεια. Να μη χαθεί η δυναμική που δημιουργήθηκε αυτά τα χρόνια. Η διαδικασία απέδειξε ότι η Λεμεσός διαθέτει τις δυνατότητες, το ανθρώπινο δυναμικό και την ωριμότητα να προχωρήσει σταθερά. Αυτό που χρειάζεται τώρα είναι να διατηρήσουμε έναν καθαρό στόχο και μια κοινή πυξίδα.

–Κύριε Πίττα, σε όλη αυτή την πορεία μιλήσατε συχνά για τον ρόλο του πολιτισμού στη συγκρότηση μιας πόλης. Πώς αντιλαμβάνεστε εσείς προσωπικά αυτή τη σχέση; Τι σημαίνει, για μια πόλη όπως η Λεμεσός, να έχει μια σταθερή αντίληψη για τον πολιτισμό της;

–Ο πολιτισμός, για μένα, δεν είναι μια αλληλουχία γεγονότων ούτε ένας κατάλογος δράσεων. Είναι ο τρόπος με τον οποίο μια πόλη κατανοεί τον εαυτό της. Η σχέση της με τον χρόνο, με τη μνήμη και με τις αξίες που επιλέγει να κρατήσει ζωντανές. Μια πόλη που έχει επίγνωση του πολιτισμού της μπορεί να αναστοχαστεί, να διορθώσει, να εξελιχθεί χωρίς να διαρραγεί η συνοχή της. Αυτό είναι που χρειάζεται η Λεμεσός τα επόμενα χρόνια: έναν σταθερό τρόπο να αξιολογεί τι δημιουργεί και πώς τον εντάσσει στη ζωή των ανθρώπων της.

–Τι θα θέλατε να μείνει στην Λεμεσό από όλη αυτή την πορεία, ανεξαρτήτως αποτελέσματος;

–Είμαι βέβαιος ότι αυτό που θα μείνει στη Λεμεσό είναι η σταθερή της ταυτότητα ως πόλη του πολιτισμού και των γραμμάτων. Μια πόλη που γνωρίζει το βάθος της ιστορίας της και συνεχίζει να προχωρά με συγκροτημένο όραμα και αυτοπεποίθηση.

«Η διαδικασία απέδειξε ότι η Λεμεσός διαθέτει τις δυνατότητες, το ανθρώπινο δυναμικό και την ωριμότητα να προχωρήσει σταθερά. Αυτό που χρειάζεται τώρα είναι να διατηρήσουμε έναν καθαρό στόχο και μια κοινή πυξίδα» λέει ο δρ Ανδρέας Πίττας.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η EUROBANK

ΠΑΝΟ
ΛΙΜΑΝΙ
ΛΕΜΕΣΟΥ

LIMASSOL
Christmas
LAND

ΑΝΟΙΓΕΙ
19.11

limassol_christmas_land
Limassol Christmas Land

Υποστηρικτές:

Μέγας Χορηγός: EUROBANK

Χορηγοί: ΖΟΡΠΙΑΣ Wolt NEW SEVEGEP AD SY S.Y. STAGE GIANTS PAPA JOHNS Porex PRESTIGE LEAD LUNO VASSOS PSAROLIMANOS PARK PALATISO ΠΑΝΤΑΖΑΡΑ LUNA PARK

Χορηγός Επικοινωνίας: DEEJAY 93.5 RADIO

Συναντηθήκαμε στο διαμέρισμά του, σαν δύο φίλοι που μοιράζονται ένα απόγευμα τα «μυστικά» τους.

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Τον πήρα τηλέφωνο, «θα το ζητούμε κι αυτό» του είπα, «να σου παίρνω συνέντευξη», «πράγματι» απάντησε, γελάσαμε, και ύστερα κανονίσαμε μέρα και ώρα στο διαμέρισμά του. Καθίσαμε στον καναπέ, απέναντι σχεδόν ο ένας από τον άλλο και ανάμεσά μας το μαγνητόφωνο. Ζήσαμε μαζί πολλά, χρόνια φιλίας και κοινής πορείας, από τότε που πρωτογνωριστήκαμε στην Αθήνα, φοιτητές στη Νομική. Και μάλλον δεν είναι τυχαίο ότι συναντιόμαστε τώρα, στο «Έξι λεπτά ακόμα», το πέμπτο του βιβλίο, για συνέντευξη. Είναι το βιβλίο στο οποίο «επιστρέφει» σε ό,τι αγάπησε στα χρόνια της αθωότητάς μας. Ό,τι του διαμόρφωσε τις ευαισθησίες και του χάρισε μια άλλη πυξίδα. Και ίσως γι' αυτό διαλέγω να γράψω αυτή τη συνέντευξη σαν κουβέντα μεταξύ φίλων. Διότι στην πραγματικότητα αυτό είναι.

–Μ' άρεσε που μια ανάμνηση που κουβαλάς μέσα σου 25 χρόνια τώρα, είναι που γέννησε το «Έξι λεπτά ακόμα».

–Έτσι είναι. Είναι η εικόνα μιας ηλικιωμένης γυναίκας –γνωστής Ελληνίδας ηθοποιού– που καθόταν σε ένα καφέ του Κολωνακίου. Σιωπηλή και ακίνητη. Μου έκανε τρομερή εντύπωση.

–Τι σε εντυπωσίασε περισσότερο;

–Η στάση του σώματός της. Όρθια πλάτη, χέρια πάνω στα γόνατα και κοιτούσε μπροστά πίσω από μαύρα γυαλιά για ώρα. Ξαν άγαλμα. Την παρατηρούσα και διερωτώμουν τι μπορεί να σκέφτεται.

–Τι σε έκανε να την ανασύρεις από τη μνήμη σου;

–Λειτουργώ με αυτό τον τρόπο. Σε όλα μου τα βιβλία υπάρχει κάτι που ήταν βαθιά καταχωρημένο μέσα μου ως εικόνα ή σκέψη. Το πρώτο μου βιβλίο το «Hotel National» ξεκινά με τη σκηνή, όπου ο ήρωας διασχίζει μια γέφυρα από την Πέστη στη Βούδα και όταν φτάνει στην άλλη άκρη έχει πλέον αφήσει το παρελθόν πίσω του. Όταν αποφάσισα να εγκαταλείψω τις σπουδές στην Ιατρική περπατούσα και εγώ σε αυτή την ίδια γέφυρα και ένιωθα πως μου ήταν αδύνατο να γίνω γιατρός και πως ήθελα να γίνω κάτι για μένα. Και όταν έφτασα στη Βούδα πήρα τηλέφωνο τη μάνα μου και τους το είπα. Ήταν η στιγμή της ουσιαστικής μου ενηλικίωσης. Και αυτή η στιγμή βρήκε μια θέση στο «Hotel National».

–Και η ηλικιωμένη γυναίκα στο καφέ; Γιατί les χαρακτήρισε στο μυαλό σου;

–Ίσως γιατί όπως την κοιτούσα είχα τρομακτική επίγνωση της επιδράσεως που είχε ο χρόνος πάνω της. Το ένιωθα σχεδόν μεταφυσικά. Πως μέσα από την ακινησία της πάλευε με τον χρόνο. Επιστρέφοντας σ' αυτή την

ανάμνηση και στην πρώτη μου σκέψη του τι άραγε να σκέφτεται, είπα πως θέλω να γράψω γι' αυτό το θέμα. Τον χρόνο και τη σιωπή.

Η σιωπή

–Η σιωπή είναι ένας ακόμα πρωταγωνιστής στο βιβλίο σου.

–Ναι. Σε διαφορετικές εκφάνσεις και εκδοχές. Η σιωπή ανέκαθεν ασκούσε καταλυτική γοητεία πάνω μου. Την παρατηρούσα πάντα από μια απόστασι, με πολύ ενδιαφέρον.

–Τη σιωπή που βολεύει, που στοιχειώνει, που καταπίνει τα καλύτερά μας χρόνια, που απονεκρώνει τις αισθήσεις... Ποια απ' όλες αυτές για τις όποιες γράφεις, σε γοητεύει;

–Η κατ' επιλογήν σιωπή. Όπως και οι άνθρωποι που είναι συμφιλιωμένοι με τη σιωπή τους.

–Η άλλη σιωπή όμως είναι που κουβαλά το βάρος των ανείπωτων μας αληθειών, σωστά;

–Η άλλη σιωπή δεν είναι κάτι συμπαγές, εμπεριέχει πολλά. Είναι ένα βάρος αλλά είναι και μια προίκα. Από κει αντλείς για να δημιουργήσεις. Στο βιβλίο έχω μια φράση από την Άννα Κρένινα που αγαπώ και αφορά αυτό που συζητούμε: «Οι ευτυχισμένες οικογένειες είναι ίδιες και απaráλλαχτες» λέει ο Τολστόι. «Όμως κάθε δυστυχισμένη οικογένεια τη βαραίνει η δική της ιδιαίτερη δυστυχία». Εκείνο που με ερεθίζει δημιουργικά, λοιπόν, είναι αυτή η ιδιαίτερη δυστυχία που βαραίνει ζωές και ψυχές.

–Εσύ θα έλεγες πως βρίσκεσαι στη φάση της κατ' επιλογήν σιωπής;

–Κάναμε, όπως ξέρεις, φασαριόζικη καριέρα, αναλωθήκαμε μέσα στη συνάφεια του κόσμου, και συχνά με κόσμο που δεν εκτιμούσαμε. Πέρασαμε ωραία, δεν λέω, ζήσαμε ωραία, αλλά όλο αυτό είχε πολλή εξωστρέφεια, πολλή φασαρία. Και ενώ ακόμα συνεχίζω να είμαι στη συνθηκη της εξωστρέφειας από άποψη δουλειάς, η πραγματικότητα είναι πως εκείνο που επιζητώ είναι να κλείνω την πόρτα του γραφείου και να βυθίζομαι μέσα στη σιωπή. Μέσα στις λέξεις και στα βιβλία. Αυτό είναι που αγαπώ. Αυτή είναι η φάση της ζωής μου στην οποία εισέρχομαι.

–Έχεις την έγνοια πια να μη

Μεγαλώνοντας με αφορά πια το ξεκαθάρισμα σε όλα τα επίπεδα. Στις σχέσεις, στα συναισθήματα, στα ανείπωτα, στις εκκρεμότητες.

Είναι ωραίο να αποζητάς τη μαγεία, να την έχεις σαν ζητούμενο στη ζωή ακόμα κι αν ξέρεις ότι δεν θα βγει νικητρία, αφού ο ρεαλισμός είναι εκείνος που πάντα νικά.

Πιστεύω πολύ σε αυτό: Στο να είναι κάποιος συνεπής απέναντι στη ζωή που ονειρεύτηκε. Να τιμά το ταλέντο του. Να μη διαλέγει δρόμους που δεν το δικαιώνουν.

μείνει καμιά αλήθεια σου ανείπωτη;

–Ναι, είναι ζητούμενο για μένα. Σε δύο επίπεδα. Με τους ανθρώπους που με αφορούν θέλω να μην υπάρχει αυτό σαν σκιά. Αλλά και μέσα μου δεν το θέλω. Κάνοντας ψυχοθεραπεία διαπιστώνω ότι πηγαίνεις ολοένα και πιο βαθιά και ενώ νόμιζες ότι δεν υπάρχει πιο κάτω, πάντα υπάρχει κάτι που δεν υποπτεύεσαι. Και αυτό με ενδιαφέρει πολύ. Με ενδιαφέρει να αποκτήσω συνειδητότητα του ποιος είμαι, να έχω επαφή με τα συναισθήματά μου και μια στάση ειλικρίνειας απέναντι στον εαυτό μου. Απέναντι στη ζωή. Μεγαλώνοντας με αφορά το ξεκαθάρισμα σε όλα τα επίπεδα. Στις σχέσεις, στα συναισθήματα, στα ανείπωτα, στις εκκρεμότητες.

–Το κυνήγι της επιτυχίας σε αφορά λιγότερο πια;

–Το έζησα έντονα το κυνήγι της επιτυχίας. Ήθελα πολύ να φύγω από την Κύπρο, να πάω στην Ελλάδα, να δοκιμαστώ σε μια άλλη αγορά για να εισπράξω την αποδοχή και να νιώσω ότι ανέβηκα ένα σκαλί πάνω από κει όπου ήμουν. Τώρα στα 62 μου δεν με αφορά καθόλου. Έχοντας διαγράψει μια διαδρομή, έχοντας κάνει κάποια πράγματα επαγγελματικά, τα οποία τα χάρηκα, και έχοντας βγάλει κάποια λεφτά για να μπορώ να ζήσω μια ζωή όπως την ήθελα, τώρα μπαίνω σε μια ψυχία. Αρχίζω να συμφιλιώνομαι με την ιδέα ότι μεγάλωσα. Και έχει μεγάλη σημασία, να αισθάνομαι ισορροπία μέσα μου. Αυτό για μένα έχει μια αξία: Να είναι πολύ καθαρά τα θέλω μου, οι ανάγκες μου, η ισορροπία μου.

–Η σιωπή είναι συνώνυμο της ψυχίας;

–Όχι. Η σιωπή είναι μια ιδιωτική κατάσταση. Η ψυχία είναι μια συνθήκη. Η σιωπή έχει να κάνει με αυτή τη συνειδητότητα που λέγαμε πριν, με μια πιο εσωτερική διεργασία. Εγώ δεν είμαι εκεί. Είναι κάτι το οποίο όμως με απασχολεί και συνήθως τα βιβλία μου, όπως και αυτό τώρα, ακουμπούν πάντα σε σκέψεις που με απασχολούν.

–Ισχύει και για σένα, αυτό που γράφεις, πως «ό,τι σε ανατρίχιαζει είναι η πυξίδα σου»;

Η πυξίδα

–Νιώθω πως σ' αυτό το βιβλίο επιστρέφεις στα χρόνια της αθωότητάς μας. Όλα όσα αγάπησες στο θέατρο και σε διαμόρφωσαν, είναι εδώ.

–Σίγουρα. Οι παραστάσεις που είδα στη ζωή μου ήταν σαν να διάβασα μια ακόμα βιβλιοθήκη. Και θυμάμαι πολύ την αίσθηση των παραστάσεων. Θυμάμαι στιγμές. Όταν για παράδειγμα είδα το ντεμπούτο της Καραμπέτη στο «Τι κρίμα που είναι πόρνη» έπαθα ταχυπαλμία, ένιωσα ότι συνέβη κάτι συνταρακτικό.

–Και τα συνταρακτικά γκρο πλαν που αγάπησες είναι εδώ.

–Ξέρεις πολλοί απορούν γιατί έγραψα αυτή την ιστορία και είναι κυρίως όσοι με γνώρισαν από τα προηγούμενά μου βιβλία –όχι πιο πριν– στα οποία είναι φανερό το ενδιαφέρον μου για την πολιτική. Εκείνο που δεν ξέρουν είναι πως εμένα ο έρωτάς μου ήταν πάντα το θέατρο και το σινεμά. Έτσι μεγάλωσα. Με τα γκρο πλαν των ηρώιδων που λάτρευα και με τις παραστάσεις που με έκαναν να ανατριχιάζω. Γράφοντας γι' αυτά ένιωσα πως επέστρεψα σε ένα τόπο οικείο.

–Μήπως τελικά μέσα από αυτό το βιβλίο γίνεσαι πιο τρυφερός με τον εαυτό σου;

–Ναι, νομίζω ότι ακουμπά μια πιο τρυφερή εκδοχή του εαυτού μου. Όταν τέλειωσα το «Μαύρο Φλαμινγκο» που ήταν ένα πολύ σκληρό θέμα, ήξερα πως το επόμενο μου δεν θα είχε σχέση με την πολιτική. Και τότε θυμήθηκα την εικόνα εκείνης της γυναίκας. Και επειδή αν με ρωτήσεις πώς αυτοπροσδιορίζομαι σ' αυτό το τοπίο της λογοτεχνίας, θα σου απαντήσω πως εγώ είμαι παραμυθός, έχω δηλαδή τη δυνατότητα να λέω ιστορίες, έφτιαξα αυτή την ιστορία που μέσα της κρύβονται πολλές σιωπές.

–Πρέπει να έκανες ωραία διαδρομή γράφοντας την, αγαπησιάρικη...

–Όντως ήταν αγαπησιάρικη. Οι «Τρεις Σκάλες» ήταν πολύ σκοτεινό βιβλίο, ακόμα και στον «Ποταμό» άγγιξα πράγματα που ήταν δύσκολα θέματα για μένα να πραγματευτώ. Αυτό όμως ήταν σαν το νερό που κυλούσε, βγήκε αβίαστα, όχι εύκολα, αλλά όχι βασανιστικά.

ακουστεί ελιτίστικο –απεχθάνομαι αυτού του είδους τον ελιτισμό– αλλά νομίζω πως αυτό είναι που διαχωρίζει τους ανθρώπους που δημιουργούν από τους ανθρώπους που βιώνουν τα πράγματα με μια πρακτικότητα. Αυτός ο άλλος τρόπος να βιώνεις τη ζωή.

Ο απολογισμός

–Λες πως η ηρωίδα σου έκανε το λάθος να μπερδέψει το θέατρο με την αληθινή ζωή. Δεν είναι ανθρώπινο να αποζητούμε λίγη μαγεία;

–Είναι, αλλά η ζωή δεν είναι θέατρο, δεν είναι σινεμά. Είναι κάτι πολύ πιο πεζό και δύσκολο. Το να θέλεις να ζήσεις τη μαγεία και όχι τον ρεαλισμό, όπως λέει η αγαπημένη μου Μπίλνς, το καταλαβαίνω, αλλά τελικά ο ρεαλισμός συντριπτικά βγαίνει νικητής. Αυτό μου έμαθε τουλάχιστον εμένα η ζωή. Ότι ο ρεαλισμός νικά για πολλούς λόγους, αν και είναι ωραίο να αποζητάς τη μαγεία, να την έχεις σαν ζητούμενο ακόμα κι αν ξέρεις ότι δεν θα βγει νικήτρια.

–Σημείωσα μια φράση της ηρωίδας σου που μου άρεσε πολύ...

–Πάντα είχες το συνήθειο να σημειώνεις τις φράσεις που σου αρέσουν. Για πες...

– «Δεν φοβάμαι τον θάνατο αρκεί να είναι συνεπής με τη ζωή που ονειρεύτηκα».

–Χαίρομαι που την εντόπισες, γιατί είναι όντως πεποίθησή μου. Πιστεύω πολύ σε αυτό. Το να είναι κάποιος συνεπής απέναντι στη ζωή που ονειρεύτηκε. Σε αυτό που ήθελε να είναι. Και θυμάμαι πως στις συνεντεύξεις μια ερώτηση που μου άρεσε να κάνω σε ηθοποιούς ήταν κατά πόσο παρέμειναν συνεπείς στο ταλέντο τους. Αν το τιμήσαν. Γιατί είναι και κάποιοι που δεν το τιμήσαν. Και αυτό το βρίσκω φρικτό. Να μην το δικαιώσες από λάθος επιλογές, γιατί πήρες δρόμους που ήταν της ευκολίας. Ή το άλλο, ότι ακολουθείς ένα δρόμο και προς το τέλος καταλήγεις στο αποκαρδιωτικό συμπέρασμα πως δεν ήμουν συνεπής με την αφετηρία μου.

–Χρειάζεται τελικά να διανύσεις κάποια χιλιόμετρα για να επανέλθεις στην πρώτη σου ύλη.

–Ναι, χρειάζεται. Να κάνεις αυτό τον κύκλο. Και όταν είσαι σε θέση να κάνεις απολογισμό να αναρωτηθείς, αν ήσουν συνεπής απέναντι στη ζωή που ονειρεύτηκες. Και να πεις «ναι, ρε φίλε, ήμουν».

Πληροφορίες: Η παρουσίαση του βιβλίου «Έξι Λεπτά Ακόμα» (εκδόσεις Καστανιώτη) θα γίνει τη Δευτέρα 1η Δεκεμβρίου 2025 στο θέατρο Δέντρο, οδός Ενόπτητος 44, Παλλουριώτισσα, ώρα 6:30 μ.μ.

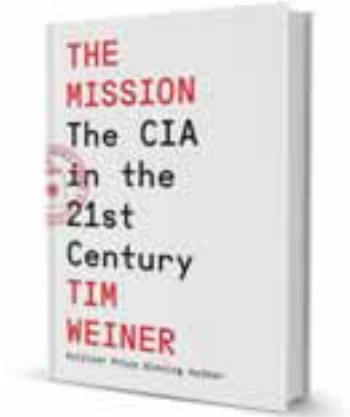
Επιτυχίες και κηλίδες της CIA τον 21ο αιώνα

Οι μυστικές υπηρεσίες σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο

TIM WEINER
The Mission: The CIA in the 21st Century
εκδ. William Collins, 2025, σελ. 464

Του **ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΡΞΕΝΟΥ**

Ο Τιμ Γουάινερ έχει καλύψει τις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες για τους New York Times κερδίζοντας βραβείο Πούλιτζερ. Βραβεύθηκε επίσης το 2007 με το National Book Award για το βιβλίο του «Legacy of Ashes», την ιστορία των 60 πρώτων ετών της CIA. Επανερχεται με ένα βιβλίο για τις νέες προκλήσεις και απειλές που η αμερικανική υπηρεσία πληροφοριών αντιμετώπισε στο πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα, σε έναν κόσμο που γίνεται πιο περίπλοκος και επικίνδυνος. Αντλώντας από τις εμπειρίες έξι πρώην αρχηγών της, δεκατριών πρώην σταθμαρχών στο εξωτερικό και δεκάδων πρακτόρων, αξιολογεί τα πεπραγμένα της σε μια περίοδο που σηματοδοτείται από τις φονικές τρομοκρατικές επιθέσεις σε αμερικανικό έδαφος την 11/9, τους πολέμους στο Αφγανιστάν, Ιράκ και Ουκρανία, τις κυβερνοεπιθέσεις Ρωσίας και Κίνας, αλλά και την καχυποψία που ο πρόεδρος Τραμπ τρέφει για τη CIA, θεωρώντας την όργανο ενός «βαθέος κράτους», που τον υπονομεύει. Εκκινώντας από την παραδοχή ότι μια αποτελεσματική μυστική υπηρεσία μπορεί να συμβάλει στην αποτροπή μιας απροσδόκητης επίθεσης,

Για τη συγγραφή του βιβλίου, ο Τιμ Γουάινερ συνομίλησε με έξι πρώην αρχηγούς της CIA, δεκατρείς πρώην σταθμάρχες στο εξωτερικό και με δεκάδες πράκτορες.

ενός κακού υπολογισμού ή ενός άκρυστου πολέμου, συγκρίνει τις επιδόσεις όλων των διευθυντών της και εξετάζει αν η CIA εκπλήρωσε την κύρια αποστολή της, που είναι να γνωρίζει τις προθέσεις και τις δυνατότητες του εχθρού, περιγράφοντας τις αποτυχίες και επιτυχίες της, τους κανόνες λειτουργίας και λογοδοσίας σε μια δημοκρατική πολιτεία, την γκρίζα ζώνη μεταξύ νόμιμου και ηθικού, το κόστος της πολιτικοποίησης. Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η CIA είχε αναμειχθεί σε δεξιά πραξικοπήματα, πολιτικές δολοφονίες και χειραγώγηση εκλογών, αλλά η διάλυση της Σοβ. Ενωσης της είχε στερήσει τον κύριο εχθρό, με αποτέλεσμα το κλείσιμο

άνω των 30 σταθμών στο εξωτερικό και περικοπές. Στην αυγή της νέας χιλιετίας, όμως, ήρθε το σοκ της 11/9, όταν η υπηρεσία πληροφοριών υπό τον Τζορτζ Τέντερ βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα. Με την Αλ Κάιντα και την ισλαμистική τρομοκρατία να χαρακτηρίζονται υπαρκτά απειλή για τις ΗΠΑ, η CIA μετατράπηκε σε παραστρατιωτική δύναμη, όταν ο πρόεδρος Μπους ο νεότερος της ανέθεσε το έργο της καταπολέμησης της διεθνούς τρομοκρατίας «με κάθε τρόπο και κάθε κόστος». Οι επιτυχίες στην εξάρθρωση τρομοκρατικών δικτύων όμως κηλιδώθηκαν από «μαύρες φυλακές», φρικτά βαναυστήρια με εικονικούς πνιγμούς και ταπεινωτική μεταχείριση κρατουμένων, ευρεία χρήση drones με αθώα θύματα ως παράπλευρες απώλειες, που προκάλεσαν κατακραυγή, αλλά αντιμετωπίστηκαν με ατιμωρησία ως αναγκαίο κακό στην Ουάσιγκτον, σε μια περίοδο που η Μόσχα και το Πεκίνο ανασυντάσσονταν, με έμφαση στον υβριδικό πόλεμο. Οι συνέπειες ήταν σοβαρές: η πιο καταστροφική απόφαση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ, με την εισβολή στο Ιράκ το 2003, η κλοπή των προσωπικών δεδομένων εκατομμυρίων Αμερικανών δημοσίων υπαλλήλων από την κινεζική κατασκοπεία και η προσπάθεια διείσδυσης στο στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα, η ρωσική ανάμειξη υπέρ του Τραμπ

Ο πρόεδρος Ομπάμα και οι συνεργάτες του στο δωμάτιο επιχειρήσεων την 1η Μαΐου 2011 παρακολουθούν την εκκίνηση εξολόθρευσης του Οσάμα μπιν Λάντεν. Για τον Τιμ Γουάινερ ήταν μία από τις μεγάλες επιτυχίες της CIA.

και κατά της Κλίντον στις προεδρικές εκλογές του 2016 και οι πληγές των πολέμων στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν. Ο συγγραφέας περιγράφει πώς η CIA μεταμορφώθηκε δύο φορές στα 25 χρόνια. Πριν από την 11/9, γνώριζε λίγα για την Αλ Κάιντα και κατελήφθη εξαπίνης, όταν εκδηλώθηκαν οι θανατηφόρες τρομοκρατικές επιθέσεις. Υποκύπτοντας στην πολιτική πίεση, έψαχνε απεγνωσμένα να ανακαλύψει ανύπαρκτα όπλα μαζικής καταστροφής στο Ιράκ, ευθυγραμμιζόμενη με όσα ήθελε να ακούσει η κυβέρνηση Μπους, που είχε προαποφασίσει την εξόντωση του Σαντάμ Χουσεΐν, με αποτέλεσμα να «ανάψει το φτίλι της αντιαμερικανικής οργής στη Μ. Ανατολή». Στις αρχές της δεκαετίας του 2010, η CIA δεν προέβλεψε την Αραβική Άνοιξη, καθώς βσιζόταν στην πληροφόρηση αυταρχικών καθεστώτων που

κατέρρεαν. Την τελευταία δεκαετία, πάντως, μετά το 2014-2015, όταν η αντιτρομοκρατική εκστρατεία πέρασε σε δεύτερη μοίρα, επικεντρώθηκε στη βασική αποστολή της και στις μακροπρόθεσμες προκλήσεις από τις γεωπολιτικές αναταράξεις, στήνοντας ένα νέο δίκτυο ανθρώπινες κατασκοπείας, που έφτασε μέχρι και τη διείσδυση στο Κρεμλίνο, όταν αποκαλύφθηκαν οι ρωσικές προετοιμασίες για την εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο 2022. Στις μεγάλες επιτυχίες της CIA, ο συγγραφέας καταγράφει τον εντοπισμό του Μπιν Λάντεν στο Πακιστάν, που οδήγησε στην εξολόθρευσή του το 2011 επί προεδρίας Ομπάμα, στην αποκάλυψη και εξουδετέρωση του δικτύου διασποράς πυρηνικών όπλων, που είχε στήσει ο Πακιστανός «πατέρας της ισλαμικής βόμβας», Αμπντούλ Χαν, επί προεδρίας Μπους, το

2004, και την άνευ προηγουμένου δημοσιοποίηση των ρωσικών σχεδίων στην Ουκρανία επί προεδρίας Μπάιντεν, που πιστώνει στον Μπιλ Μπερνς ως τον καλύτερο διευθυντή της 25ετίας. Δεν κρύβει πάντως την ανησυχία του για τον κίνδυνο πολιτικοποίησης της CIA στη δεύτερη θητεία Τραμπ και θεωρεί ότι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις είναι πώς θα διαχειριστεί έναν αυταρχικό πρόεδρο με εκδικητικές διαθέσεις. Καθώς αμφιβάλλει ότι η σημερινή ηγεσία της θα απηφύσσει τη βούληση του Αμερικανού προέδρου, εναποθέτει τις ελπίδες σε χαμηλότερα στελέχη με το ηθικό ανάστημα να αντισταθούν στην κατάχρηση εξουσίας. Ο κ. Αχιλλέας Παπαρξένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσιγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

Stavros Lantsias WAVING HANDS 01.12.2025	Nicosia International Festival 2025 14.09-30.12.2025	Πάνος Βλάχος ΜΕ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 02.12.2025
Cyprus Symphony Orchestra SUZY'S CHRISTMAS JOURNEY: A WORLD OF CAROLS 10.12.2025	Παναγιώτης Λοΐζου ΔΥΟ ΚΟΣΜΟΙ 12.12.2025	ANNA AVRAMIDES PIANO RECITAL 16.12.2025
Pandelis Diamantides GROUND STUDIES FOR PILOTS - BLUETS 23.12.2025	Alexandra Dariescu THE NUTCRACKER AND I 28.12.2025	Λάρκου Παναγιώτης ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ της Π.Σ. Δέλτα 30.12.2025

Διοργανωτές	Χορηγοί	Χορηγοί Επικοινωνίας

Πάνος Βλάχος

ΜΕ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

(With no setlist)

02.12.2025

20:30

Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές	Χορηγοί	Χορηγοί Επικοινωνίας

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Σαν εικαστικά ταμπλό

Η 55χρονη, γεννημένη στη Γερμανία, φωτογράφος Τζούλια Φούλερτον-Μπάτεν είναι διεθνώς γνωστή για τις σκηνογραφημένες, σχεδόν κινηματογραφικές, φωτογραφίες της, που παραπέμπουν σε εικαστικά ταμπλό. Αυτήν την περίοδο εκθέτει φωτογραφίες της στην γκαλερί Fahey/Klein του Λος Αντζελες. Εμπνεύμενη από γνωστά έργα της παγκόσμιας τέχνης, ανασυνθέτοντας πηγές έμπνευσης και επινοώντας νέες αλληγορίες, οδηγεί τον θεατή των έργων της να βιώσει μια σχεδόν θεατρική αφήγηση.

ΔΡΕΣΔΗ

Ηρακλής

Οι Κρατικές Συλλογές της Δρέσδης παρουσιάζουν έκθεση με έργα τέχνης γύρω από το πρόσωπο, τον μύθο και τους άθλους του Ηρακλή. Η έκθεση, με τίτλο «Ηρακλής - ήρωας και αντιήρωας» στεγάζεται στην Πινακοθήκη Ζέμπερ (Semper), στην πτέρυγα Βίνκελμαν, όπου θα παραμείνει έως τις 28 Ιουνίου 2026. Παρουσιάζεται πλήθος αποδόσεων της μορφής του από τις συλλογές γλυπτικής (έως το 1800), χαρακτηριστικά, νομίσματα, εξαρτήσεις πολέμου, έργα χρυσοχοίας και ζωγραφικής από την Πινακοθήκη Μεγάλων Δασκάλων.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Τέχνη του ενδύματος

Το Μετροπόλιταν της Νέας Υόρκης ανακοίνωσε την έκθεση στο Ινστιτούτο του Ενδύματος (The Costume Institute) την άνοιξη του 2026. Θα εξετάζει την κεντρική θέση του ντυμένου ανθρώπινου σώματος, εκθέτοντας σε αντιδιαστολή αντικείμενα και έργα τέχνης από τις πλούσιες συλλογές του μουσείου με ιστορικά και σύγχρονα ενδύματα από το Costume Institute. Στη φωτογραφία, κολάζ «Delphos», φόρεμα του 1920 με αγαλματίδιο της Νίκης.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Αντον Ραφαέλ Μενγκς

Το Μουσείο Πράδο (σε συνεργασία με το ίδρυμα οικονομικών υπηρεσιών BBVA του Μπιλμπάο) παρουσιάζει το φιλόδοξο αφιέρωμα στον πατέρα του ισπανικού νεοκλασικισμού Αντον Ραφαέλ Μενγκς (1728-1779), ο οποίος υπήρξε επιπλέον ιδιαίτερα επιδραστικός στη διάρκεια του 18ου αιώνα. Διεθνής προσωπικότητα της εποχής του, ο Μενγκς προβάλλεται στην έκθεση μέσα από έργα ζωγραφικής, διακοσμητικές τέχνες και σχέδια, αποτέλεσμα δανείων από 25 διεθνή ιδρύματα, 9 ισπανικά και 10 ιδιωτικές συλλογές.

ΒΕΝΕΤΙΑ

Τζοβάνι Μπελίνι

Ενα αριστούργημα της βενετσιάνικης Αναγέννησης παρουσιάζεται στις αίθουσες της Πινακοθήκης Τζορτζιο Φρανκέτι στη Βενετία. Πρόκειται για την «Πιετά» του Τζοβάνι Μπελίνι, που έρχεται από το Μουσείο της πόλης του Ρίμινι στη Βενετία για πρώτη φορά από το 1949, όταν είχε εκτεθεί στο Παλάτσο Ντουκάλε. Στη νέα έκθεση παρουσιάζεται σε διάλογο με τον «Αγιο Σεβαστιανό» του Αντρέα Μαντένια. Διάρκεια έως 6 Ιανουαρίου 2026.

Το Flatiron Building σε στάδιο κατασκευής το έτος 1902. Το 2026 θα ολοκληρωθεί ο μετασχηματισμός του σε κτίριο διαμερισμάτων, δίνοντας νέο χαρακτήρα στο περίφημο κτίριο.

Η μυθολογία γύρω από το Flatiron Building

Από τα κτίρια που έχουν στοιχειώσει τη φαντασία και που αποτελούν ορόσημα της Νέας Υόρκης του 20ού αιώνα, το Flatiron Building έρχεται διαρκώς στη δημοσιότητα τα τελευταία χρόνια μέσα από την περίπλοκη διαδικασία πώλησης και μετασχηματισμού του σε κτίριο διαμερισμάτων. Τα πολυτελή condominiums που θα δώσουν νέο χαρακτήρα στο περίφημο κτίριο και ένα νέο ρόλο για τον 21ο αιώνα θα παραδοθούν τον 2026. Ηδη έχει ξετυλιχθεί μια νέα μυθολογία. Το Flatiron Building αποπερατώθηκε το 1902 και η νευραλγική θέση του, καθώς και το στενόμακρο, τριγωνικό σχήμα του, σε ένα τρίστρο, ανάμεσα στην Πέμπτη Λεωφόρο, στην Μπρόντγουεϊ και στην Ανατολική 22η Οδό, το ενέταξαν σχεδόν αυτομάτως στο αστικό τοπίο του Μανχάταν σαν ένα νέο σημείο αναφοράς. Ολοι ήθελαν να δουν αυτό το αρχιτεκτονικό αξιοπερίεργο, που είχε σχεδιάσει ο αρχιτέκτων Ντάνιελ Μπέρνχαμ (1846-1912) από το Σικάγο, σαν μια παρέκκλιση μέσα στο νεοϋορκέζικο τοπίο, που άλλαζε άρδην.

Ο Μπέρνχαμ, άνθρωπος του 19ου αιώνα, είχε έφεση στο στυλ της πομπώδους Beaux-Arts αρχιτεκτονικής, αλλά ήταν και ένας άνθρωπος από το Σικάγο, πατρίδα της καινοτομίας και της ομώνυμης σχολής. Συνεπώς, είχε αναφορές τόσο στην κλασική παιδεία του όσο και στο νεωτερικό κλίμα του Σικάγου, όπου ήδη από τη δεκαετία του 1880 έχουμε την εμφάνιση του μοντερνισμού. Γι' αυτό και πολλοί μελετητές αναφέρουν ότι το Flatiron Building παρπέμπει (ως πηγή έμπνευσης) περισσότερο στο Σικάγο παρά στη Νέα Υόρκη. Πλέον, αυτό δεν ευσταθεί, καθώς η «μυθολογία» του Μανχάταν έχει το Flatiron Building σε περίοπτη θέση.

Μπορεί να ήταν ένα μοντέρνο κτίριο, ψηλό και στενό, σαν ένα κάθετο παλάτσο υβριδικής αισθητικής με στοιχεία κλασικά, αναγεννησιακά και της Σχολής του Σικάγου, ήταν ωστόσο ένα κτίριο με καταγωγή τον 19ο αιώνα σε ό,τι αφορά την παλέτα της διακόσμησης. Υψώθηκε ως απόκλιση από τα μεγάλα και ολοκαίνουργια τότε ψηλά κτίρια της Νέας Υόρκης, όπως το περίφημο Singer Building (αποπεράτωση 1908 – κατεδάφιση 1967), που είχε λοφίο φλωρεντινού πύργου και αέρα Β' Γαλλικής Αυτοκρατορίας.

Το Flatiron Building ήταν κάτι άλλο. Είχε μια ευδιάκριτη μοναδικότητα, γεγονός που το έκανε άμεσα αναγνωρίσιμο και το οδήγησε στο διεθνές πάνθεον των αστικών συμβόλων. Ήταν το πρώτο κτίριο τέτοιου μεγέθους με ατσάλινο νάρθηκα και παρότι εμπλουτίστηκε και επεκτάθηκε, λίγο μετά την αποπεράτωσή του, διατήρησε έως σήμερα την αίγλη της πρώτης εντύπωσης. Ήταν ένα κτίριο που επεδίωκε να μεταδίδει αισθήματα αστικής πυγμής, αυτοπεποίθησης και μιας εύθραυστης ισορροπίας, γεγονός που προσέδιδε στη γοητεία του.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Η Ιζαμπέλ Φάουστ ερμηνεύει έργα Τέλεμαν

Γκέοργκ Φίλιπ Τέλεμαν. Ποιος τον ξέρει; Μάλλον κάτι ημίτρελοι μουσικόφιλοι, λάτρεις του μπαρόκ και, βέβαια, μουσικοί. Σύγχρονος των Μπαχ, Χέντελ και Βιβάλντι – αλλά τους «έθαψε» όλους. Ο Τέλεμαν γεννήθηκε στο Μαγδεμβούργο το 1681. Ο Μπαχ και ο Χέντελ γεννήθηκαν αμφότεροι το 1685. Ο Βιβάλντι ήταν κατάτι μεγαλύτερος: γεννήθηκε το 1678. Πέθανε όμως πρώτος απ' όλους, το 1741. Ο Μπαχ ακολούθησε το 1750 και ο Χέντελ το 1759. Ο Τέλεμαν άντεξε ως το 1767.

Κι όχι μόνο αυτό: στην εποχή του, ο παραγωγικός Γερμανός συνθέτης υπήρξε εξαιρετι-

κά δημοφιλής. Σήμερα, βέβαια, οι άλλοι τρεις μεσουρανούν σε αυτόν τον νοερό παράδεισο για λίγους της λεγόμενης κλασικής μουσικής. Ο Τέλεμαν υποβιβάστηκε κάπως ως ο συνθέτης που έγραφε «μουσική του τραπέζιου», αυτό που σήμερα αποκαλούμε background music: κάποιοι κάθονται στο τραπέζι και τρώνε και στο βάθος κάποιοι άλλοι παίζουν μουσική γι' αυτούς.

Αίσχος, λέει ο κύριος Γκρι και, υπό αυτήν την έννοια, το νέο άλμπουμ που λάνσαρε η Harmonia Mundi με την εκπληκτική βιολονίστα Ιζαμπέλ Φάουστ να ερμηνεύει κοντσέρτα για βιολί και ορχήστρα και άλλα ορχηστρικά του

Η εκπληκτική βιολονίστα Ιζαμπέλ Φάουστ στο εξώφυλλο του νέου άλμπουμ με έργα Τέλεμαν που κυκλοφόρησε η harmonia mundi.

Τέλεμαν, συνοδεία της Akademie für Alte Musik Berlin υπό τη διεύθυνση του Μπέρνχαρντ Φορκ, αποκαθιστά μια μεγάλη αδικία.

Ο κύριος Γκρι κάνει μια στάση στη Σουίτα για δύο βιολιά σε ρε μείζονα που ο Τέλεμαν συνέθεσε το 1728, δύο χρόνια μετά την κυκλοφορία των «Ταξιδιών του Γκιουλιέρ» του Τζόναθαν Σουίφτ, το κλασικό μυθιστόρημα που τον ενέπνευσε για να γράψει αυτό το σύντομο έργο. Ο πυρήνας του άλμπουμ βέβαια είναι στα κοντσέρτα για βιολί στα οποία η Φάουστ δίνει τον καλύτερό της εαυτό.

Ενα ενδιαφέρον στοιχείο με τον Τέλεμαν είναι πως όταν γράφει έργα για έγχορδα εύκολα τον

μπερδεύει με τον Βιβάλντι και την ιταλική σχολή. Κι όταν στις συνθέσεις του πρωτοστατούν τα πνευστά, ο νους σου πάει στη γαλλική σχολή του μπαρόκ. Όταν, πάλι, γράφει Πάθη, ο νους πάει στη γερμανική σχολή. Ο απίθανος αυτός τύπος είχε έναν τρόπο να αφομοιώνει στυλ βγάζοντας έναν εντελώς δικό του ήχο.

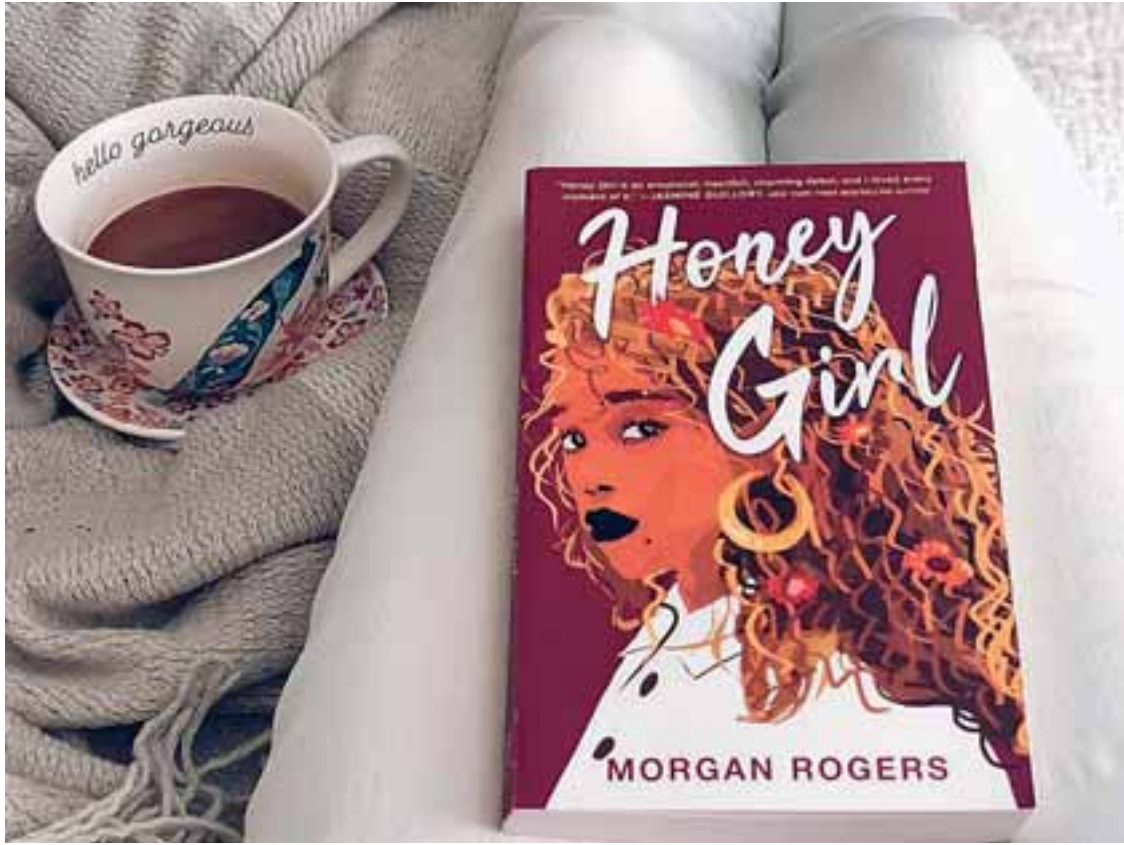
Δεν θα φτάσει ποτέ στη βαθύτητα και τη μελωδικότητα των τριών άλλων συγχρόνων του, ωστόσο η χαρωπή του διάθεση και, άλλοτε, η μεγαλοχλία του, όλα είναι αυθεντικά. Το βιολί της Φάουστ ανταποκρίνεται στον μουσικό οίστρο του Τέλεμαν και αποδίδει δικαιοσύνη. Ο κύριος Γκρι υποκλίνεται.

GEORG PHILIPP TELEMANN
Violin Concertos
Overture-Suite-Fantasia
Isabelle Faust
Akademie für Alte Musik Berlin
Bernhard Forck, δυνον
Harmonia Mundi

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ**

Στις βιβλιοφιλικές κοινότητες των social media, το βιβλίο αποκτά ρόλο στηρίγματος που προσδίδει συνοχή στη σκηνοθεσία της δημόσιας εικόνας του χρήστη, ανεξάρτητα από το αν το περιεχόμενό του έχει αφομοιωθεί.

Διανόηση ως παράσταση

Στον ψηφιακό δημόσιο χώρο, η επιτέλεση της πνευματικότητας παρουσιάζει μια ιδιομορφία. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να αποτελούν διαύλους επικοινωνίας, αλλά πρωτίστως συνιστούν χώρο όπου κατασκευάζονται ταυτότητες μέσα από εικόνες και κείμενα. Η ανάγνωση, η λογοτεχνία και η κριτική αποκτούν έτσι έναν χαρακτήρα παραστατικότητας: δεν είναι πάντοτε απαραίτητο να προϋποθέτουν πραγματική ενασχόληση με το περιεχόμενό τους· αρκεί να μπορούν να παρουσιαστούν με τρόπο που να κομίζει μια μορφή κύρους ή διάκρισης.

Στο επίκεντρο αυτών της συνθήκης εντοπίζεται το φαντασιακό του πνευματικού κύρους: μια συλλογική ιδέα που θέλει τον καλ- λιεργημένο να διαθέτει ιδιότητες αξιοθαύμαστες και κοινωνικά επιθυμητές. Παρά το γεγονός ότι η κοινωνία δεν ανταμείβει υλικά τον διανοούμενο, εξακολουθεί να απονέμει υψηλή συμβολική αξία στην κουλτούρα και στις ευφάνταστες εκφάνσεις της. Τι αρδεύει όμως το συγκεκριμένο φαντασιακό; Η πνευματικότητα συνεχίζει να λειτουργεί ως η πλέον αξιοπιστη υπόσχεση χαρακτήρα: ως ένδειξη ότι πίσω από την εικόνα υπάρχει ένας άνθρωπος στοχαστικός, με κριτική σκέψη, ίσως και πιο ηθικός. Αν αυτό το κύρος μπορούσε, απλά, να εξαγοραστεί ή να μετατραπεί σε εγγυημένη οικονομική επιτυχία, θα έχανε ακριβώς εκείνη τη διάσταση που το καθιστά επιθυμητό: τη διαύγεια του συμβολικού. Ο φορέας πνευματικού κύρους φαίνεται να κρατάει αποστάσεις από το οικονομικό παιχνίδι. Η κοινωνία του προσδίδει κύρος και για την αξιοπιστία του – ακριβώς επειδή φαίνεται να μην υποτάσσεται στην υλιστική λογική της. Το ότι η πραγματικότητα, ουκ ολίγες φορές, διαψεύδει αυτές τις προκειμένες λίγη σημασία έχει. Από τον πλατωνικό φιλόσοφο βασιλιά μέχρι τους ιερείς και σαμάνους, η υπόσχεση χαρακτήρα είναι βαθιά ριζωμένη σε προνεωτερικές αντιλήψεις περί ήθους και μόρφωσης. Στα κοινωνικά δίκτυα μετασχηματίζεται – κυρίως μέσω της εικόνας.

Το βιβλίο ως στήριγμα

Το σημείο αυτό μας οδηγεί σε μια μεγάλη μετατόπιση της εποχής: από την ανάγνωση ως πράξη βραδύτητας και εσωτερικότητας, στη βιβλιοφιλία, και κατ' επέκταση στην πνευματικότητα, ως ακαριαίο οπτικό γεγονός. Η λογοτεχνία γίνεται συχνά παράσταση. Το βιβλίο αποκτά ρόλο στηρίγματος (prop) που προσδίδει συνοχή στη σκηνοθεσία της δημόσιας

εικόνας του χρήστη, ανεξάρτητα από το αν το περιεχόμενό του έχει αφομοιωθεί. Αρκεί να αναλογιστεί κανείς πόσοι διανοούμενοι, ακόμα και εγνωσμένου κύρους, επιμένουν να φωτογραφίζονται μπροστά σε βιβλιοθήκες για να συνειδητοποιήσει τη σαγήνη της συγκεκριμένης εμμονής. Η πνευματική καλλιέργεια ουδέποτε εκφραζόταν μόνο μέσω της σκέψης –που απαιτεί χρόνο και κόπο–, αλλά μέσω της δηλωτικής παρουσίας του βιβλίου στο κάδρο.

Υπό το συγκεκριμένο πρίσμα εμφανίζεται και η πιο ακραία έκφανση του φαινομένου: η συχνή σύμπτυξη ενός σώματος –π.χ. γυναικών ποδιών ή στήθους– με ένα βιβλίο «σοβαρής» λογοτεχνίας. Η πρακτική αυτή δεν είναι κάτι περιθωριακό και δεν παύει να χαίρει της θερμής στήριξης των εκδοτών. Το φαινόμενο αποκαλύπτει μια ριζική μεταμόρφωση των τρόπων με τους οποίους σώμα και πνεύμα παράγουν νόημα (και χρήμα) στο οπτικό περιβάλλον. Μιλάμε όμως μόνο για μεταμόρφωση των τρόπων, γιατί η

Η επιθυμία, αντιστρόφως, δεν μεταυσιωνόταν διαρκώς σε πνεύμα; Καθώς το βιβλίο αισθητοποιείται, αποκτώντας την παιγνιώδη λάμψη της εικόνας, το σώμα κρίζεται η στιβαρότητα του πνευματικού μόχθου. Αμφότερα, όμως, μεταμορφώνονται για να διαγνωσουν όχι την αντίφαση, αλλά την ουσία. Το βιβλίο δεν λειτουργεί ως στείρα πηγή νοήματος, αλλά ως αισθητικό/αισθησιακό σήμα. Το σώμα δεν λειτουργεί ως πεδίο επιθυμίας, αλλά ως μέσο θεατρικότητας μιας πνευματικής ταυτότητας. Συνιστά αυτή η μεταμόρφωση εκχυδαϊσμό της λογοτεχνίας ή ηθική διολίσθηση; Μια καταφατική απάντηση θα ήταν απλοϊκή, καθώς υποτιμά τη λογοτεχνία και συντηρητικοποιεί (sic) το σώμα. Το ψηφιακό τοπίο αποτελεί ένδειξη ενός νέου πολιτισμικού παραδείγματος όπου η εικόνα συγκεντρώνει πλέον τις λειτουργίες όλων των άλλων σημείων. Το ότι το κάνει με αφοπλιστική αμεσότητα, αποπροσανατολίζει και ενεργοποιεί αντιστάσεις που θα πίστευε κανείς ότι είχαν ατροφήσει.

Η ψηφιακή εποχή δεν μπορεί να επιστρέψει σε παλαιότερα πρότυπα πνευματικότητας· δεν υπάρχει πλέον καθαρός χώρος σκέψης έξω από την εικόνα. Επιπροσθέτως, όπως είδαμε, η εικόνα απλώς διαγιγνώσκει την υποκείμενη ουσία. Αυτό που μπορούμε να διεκδικήσουμε είναι βαθύτερη επίγνωση του πώς λειτουργούν τα σημεία, πώς μεταμορφώνεται η κουλτούρα και πώς η επιτελεστικότητα μπορεί –έστω αναπάντητα– να συμπλέει με την τέχνη.

Αμβλυνση διακρίσεων

As σημειωθεί ότι σε αυτό το νέο τοπίο, η διάκριση μεταξύ «σοβαρής» και «ελαφράς» λογοτεχνίας αμβλύνεται. Αν το βιβλίο είναι πρωτίστως εικόνα –το πολιτισμικό κεφάλαιο της εποχής, μέσα και από την απαξίωση της κριτικής, έτσι το μεταχειρίζεται– τότε η αξία του δεν κρίνεται μόνο από το είδος του αλλά από τον ρόλο που μπορεί να παίξει στον δημόσιο αυτοπροσδιορισμό. Η «ελαφρά» λογοτεχνία, συχνά απαξιωμένη, μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα, ως σημείο πρώτης επαφής με την ανάγνωση, ως χώρος όπου η επίδειξη μπορεί να εξελιχθεί σε πραγματικό ενδιαφέρον. Οι άνθρωποι πλέον διαβάσουν για να ανακοινώσουν στα κοινωνικά δίκτυα ότι διαβάσουν. Αν αυτή η παραστατικότητα της ανακοίνωσης είναι πλέον αναπόφευκτη, τότε μπορεί να γίνει αφορμή για εκείνη τη στιγμή όπου ο κατ' επιφαση αναγνώστης, έχοντας εγκλωβιστεί στην εικόνα, δραπετεύει τελικά στο κείμενο.

ΠΡΩΤΑ ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Λογοτεχνία

- 1 «Χάλκινα κατώφλια», του Ισίδωρου Ζουργού (Πατάκης).
- 2 «Κρυφό αίμα», του Τάσου Παπαναστασίου (Μεταίχμιο).
- 3 «Ιντερμέτζο», της Σάλι Ρούνεϊ (Πατάκης).
- 4 «Πέτα το στη θάλασσα», του Σάκη Σερέφα (Μεταίχμιο).
- 5 «Λονγκ Αϊλαντ», του Κολμ Τομπίν (Ικαρος).

Δοκίμια, λευκώματα, βιογραφίες

- 1 «Ιθάκη», του Αλέξη Τοίπρα (Gutenberg).
- 2 «Γιατί τα χρόνια τρέχουνχύμα», του Διονύση Σαββόπουλου (Πατάκης).
- 3 «Χίλιες και μία λέξεις», του Πάνου Δημάκη (Διόπτρα).
- 4 «Σύντομη ιστορία της Ιαπωνίας», της Λέσλι Ντάουνερ (Μεταίχμιο).
- 5 «Αιχμάλωτοι της γεωγραφίας. Νέα ενημερωμένη έκδοση», του Τιμ Μάρσαλ (Διόπτρα).

Τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Κωνσταντινίδης» (Μητροπόλεως 92, Θεσσαλονίκη, www.kbooks.gr).

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τη

ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΗΤΤΑ

Η Δήμητρα Πήττα είναι απόφοιτος της Λεοντείου Σχολής Νέας Σμύρνης και αριστούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Αθηνών. Συνέχισε τις σπουδές της στην Ειδική Αγωγή και ολοκλήρωσε με μεταπτυχιακές σπουδές στην Ψυχική Υγεία στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι λάτρης των ξένων γλωσσών, της συνεχούς μάθησης και της αρθρογραφίας. Το πρώτο της βιβλίο, «Μια πόλη για γάτες», εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2025 από τις εκδόσεις Ηλιαχτίδα.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Ενα σωρό αδιάβαστα που με περιμένουν να τα εξερευνήσω. Αυτό που δεν φεύγει ποτέ από δίπλα μου, όμως, είναι ο «Αλλημιστής» του Πάολο Κοέλιο. Το βιβλίο που αγαπώ περισσότερο απ' όλα.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Πρόσφατα διάβασα ένα βιβλίο αυτοβελτίωσης και έμαθα κάτι συγκλονιστικό: ότι οι μικρές καθημερινές συνήθειες μπορούν να αλλάξουν τη ζωή μας. Το πραγματικό σοκ όμως ήταν όταν συνειδητοποίησα ότι... πρέπει όντως να τις κάνω καθημερινά. Δυστυχώς ή ευτυχώς, δεν μπορείς να γίνεις η καλύτερη εκδοχή του εαυτού σου απλώς διαβάζοντας για το πώς να γίνεις. Απογοήτευση! Παρ' όλα αυτά, όντως άρχισα να εφαρμόζω μερικές μικρές συνήθειες – και ναι, δουλεύουν.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Ναι, αλλά όχι με δραματικό τρόπο. Μια φορά είχα απορροφηθεί τόσο με ένα βιβλίο –το «Αρωμα» του Πάτρικ Ζίσκιντ–, που είπα «ένα ακόμη κεφάλαιο» και ξαφνικά ήταν... ξημερώματα. Αποτέλεσμα; Σκλήθηκαν τα πρώι για τη δουλειά πιο κουρασμένη απ' όταν έπεσα για ύπνο, ακριβώς επειδή «παγι-δεύτηκα» σε μια πλοκή.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Μια άνετη πολυθρόνα, ένα ήσυχο απόγευμα και ένα ζεστό ρόφημα. Ή, στην πιο ρομαντική εκδοχή, μια βροχή έξω από το παράθυρο. Όμως, η αλήθεια είναι πως κάθε συνθήκη μπορεί να γίνει ιδανική όταν το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου είναι αξιόλογο.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Να είμαι ειλικρινής, δεν κάνω διακρίσεις. Κάθε βιβλίο που έρχεται στα χέρια μου είναι καλοδεχούμενο.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Όταν καταφέρνει να μου θυμίσει κάτι δικό μου χωρίς καν να το προ-

σπαθεί· μια σκέψη, μια ανάμνηση, ένα συναίσθημα που νόμιζα ότι το είχα τακτοποιήσει σε κάποιο «συρτάρι» του μυαλού μου. Επίσης, όταν τελειώνει ωραία. Δεν αντέχω να δωθώ συναισθηματικά και στο τέλος να πάρω ένα «κτύπημα» χωρίς προειδοποίηση!

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Το δικό μου. (Αστεϊεύομαι!) Είναι συναρραστική η ιδέα να βλέπεις στην οθόνη έναν κόσμο που πριν υπήρχε μόνο στη φαντασία σου. Θα ήθελα πολλά βιβλία να γίνονταν ταινίες, αρκεί να διατηρούσαν τη μαγεία του πρωτότυπου.

Πώς προέκυψε η ιστορία του βιβλίου σας «Μια πόλη για γάτες»;

Η ιδέα γεννήθηκε, αφενός, από τη μεγάλη μου αγάπη για τις γάτες, αφετέρου από την ίδια την καθημερινότητα: τις γάτες που συναντάμε στις γεπονιές, το πώς τρυπώνουν ανεπιτήδευτα στη ζωή μας, αλλά και το πώς κουβαλά η καθεμία μια δική της ιστορία. Ηθελα να γράψω για μια πόλη φτιαγμένη γι' αυτές, όπου κάθε γωνιά θα είναι φιλόξενη. Μια πόλη όπου οι γάτες δεν είναι «κομπάρσοι», αλλά πρωταγωνίστριες – σύμβολα ανεξαρτησίας, επιβίωσης και τρυφερότητας.

Τι δείχνει για μια κοινωνία ο τρόπος που φροντίζει τις γάτες και τα ζώα της;

Πιστεύω ότι δείχνει τον βαθμό της ενσυναισθησης και της ευγένειάς της. Ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε τα πιο αδύναμα πλάσματα λέει πολλά για τις αξίες μας· αντικατοπτρίζει τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τελικά και τους ίδιους τους ανθρώπους.

Πώς αναπτύσσεται η σχέση της Πέρας και του Ορέστη;

Η σχέση του Ορέστη και της Πέρας ξεκινάει από μια μικρή πράξη καλοσύνης: το παιδί είναι το πρώτο που τη βλέπει, δίνει αξία στην παρουσία της και πραγματικά την «ακούει». Από αυτή την πρώτη επαφή γεννιέται η εμπιστοσύνη· η Πέρα ανοίγεται σταδιακά, ο Ορέστης μαθαίνει να νοιάζεται βαθύτερα και έτσι η γνωριμία τους εξελίσσεται σε μια φιλία που αλλάζει και τους δύο – και τελικά τον κόσμο γύρω τους.

Οδύσσεια φιλοσοφικής σκέψης

Μια σφαιρική προσέγγιση των τομών και ρήξεων στην αρχαιοελληνική και μεσαιωνική γραμματεία

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΟΥΛΟΥΜΠΑΡΙΤΣΗΣ
Ιστορία της αρχαίας και μεσαιωνικής φιλοσοφίας. Από τον Πλωτίνιο έως τον Πλήθωνα. Β΄ Τόμος
μτφρ.: Πάνος Αγγελόπουλος
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 988

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ**

Η έκδοση του Β΄ Τόμου της «Ιστορίας της αρχαίας και μεσαιωνικής φιλοσοφίας. Από τον Πλωτίνιο έως τον Πλήθωνα» του Λάμπρου Κουλουμπαρίτη, ιστορικού της ελληνο-ευρωπαϊκής φιλοσοφίας, ομότιμου καθηγητή φιλοσοφίας του ULB και μέλους της Βασιλικής Ακαδημίας του Βελγίου, αποτελεί σπουδαίο εκδοτικό γεγονός.

Εργο τεράστιο σε όγκο και σημασία ο ανά χείρας τόμος, είναι καρπός πολυετούς έρευνας, διδασκαλίας και εκπόνησης πολλών άλλων έργων και μελετών του Λάμπρου Κουλουμπαρίτη, όπως «La pensée de Parménide» (4η έκδοση, 2022), «La physique d' Aristote» (1997), «La proximité et la question de la souffrance humaine» (2005), «La philosophie face à la question de la complexité» (2014), «La violence narrative» (2019) κ.ά.

Η ιδέα της ιστορικής συνέχειας στον ανά χείρας Β΄ Τόμο είναι αποτέλεσμα μιας σφαιρικής προσέγγισης της αρχαιοελληνικής και μεσαιωνικής –βυζαντινής και λατινικής, αραβικής και ιουδαϊκής– γραμματείας, στη μακρά διαχρονία της οποίας οι ρήξεις και τομές που σημειώνονται στις ιδέες και στους τρόπους σκέψης αποτυπώνονται σε κείμενα Ελλήνων, εξελληνισμένων ιστορικών, φιλοσόφων, θεωρητικών, χρονικογράφων ή αγιογράφων που απαθανατίζουν μακρές ή σχετικά σύντομες διάρκειες, τις οποίες καλείται ο κοινωγιόλογος, σε συνεργασία με τον ιστορικό, να σπάσει σε διαδοχικές συγχρονίες προκειμένου να φωτίσει διαφοροποιημένα εντός τους μικρο- και μακροσκοπικά φαινόμενα.

Η διαφοροποίηση

Ο αναγνώστης, ιστορικός ή φιλόσοφος διαπιστώνει ότι το Β΄, το Γ΄ και το Δ΄ Μέρος του έργου (ό.π. σσ. 293-910) είναι καρπός εντατικής μελέτης και έρευνας του συγγραφέα, με αποτέλεσμα μια προωθημένη σύλληψη της φιλοσοφίας της ιστορίας, διαφοροποιημένη από εκείνη παλαιότερων μελετών του Λάμπρου Κουλουμπαρίτη, καθώς μεσολάβησε η έκδοση του δίτομου έργου του «La philosophie face à la question de la complexité» (2014), στο οποίο ο συγγραφέας επεξεργάστηκε ένα νέο γνωστικό παράδειγμα της ιστορικής επιστήμης, που αναδεικνύει τις πολλαπλές αλληλεπιδράσεις κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών, επιστημονικών, τεχνολογικών κ.ά. παραγόντων, καθοριστικών για την ανάπτυξη της ελληνο-ευρωπαϊκής σκέψης και για τη συνόλη ιστορία της Ευρώπης, στη μακρά διάρκεια της γεωπολιτικής της συγκρότησης.

Προηγήθηκε η μελέτη του Κουλουμπαρίτη «Aux origines de la philosophie européenne» (1992), βασισμένη στην απορνητική προσέγγιση της πολύπλευρης φιλοσοφίας των αρχαίων που εγκαίνιασε ο Αριστοτέλης στο βιβλίο Α΄ της Φυσικής, κάνοντας χρήση της διαλεκτικής μεθόδου που χρησιμοποίησε ο Πλάτων στον «Παρμενίδη», αναφερόμενος στο Ένα, απορνητικά, χωρίς ιστορικές αναφορές. Με αυτή τη μέθοδο, ο Αριστοτέλης προβληματοποίησε αρχές και έννοιες (βλ. «La Physique d' Aristote», 1986).

Αυτό το νέο, σφαιρικό και πολύπλοκο γνωστικό παράδειγμα της Ιστορίας, το οποίο ο Κουλουμπαρίτης εφάρμοσε στα μεταγενέστερα έργα του, διαυγάει τις αλληλεπιδράσεις της ιστορίας και της φιλοσοφίας της Ιστορίας, τις οποίες υποκαθιστούν με αναγωγές ο θετικισμός και ο δογματικός

υλισμός, αγνοώντας εσκεμμένα, πλην άκριτα, ότι η ιστορική εξέλιξη της επιστήμης υπήρξε και παραμένει αλληλένδετη με την ιστορική εξέλιξη της μεταφυσικής. Η τελευταία, ως πεδίο θεμελίωσης της επιστήμης, εξελίχθηκε, με τη μεσολάβηση της Καντιανής Κριτικής, σε οντογνωσιοθεωρία και εν συνεχεία σε πεδίο ιστορικο-κριτικής εξέτασης των διεργασιών παραγωγής της γνώσης του όντος-είναι, σε ποικίλα πεδία επιστημονικής και φιλοσοφικής μελέτης και έρευνας.

Στο καινοτόμο αυτό πλαίσιο, ο Κουλουμπαρίτης αιρεί θεωρητικά και στην πράξη την επιστημονικίστικη προκατάληψη περί στείρας και ζημιόγνου αλληλεξάρτησης της ιστορίας με τη φιλοσοφία της ιστορίας, την οποία αυθαίρετα καταργούν αγεφύρωτοι διαχωρισμοί που, μετά το τέλος της ψυχροπολεμικής περιόδου, οδήγησαν βαθμιαία σε μια σχετικιστική αποκάρυξη του θεμελιωτισμού, καθιστώντας τη σκέψη ανίσχυρη να λύσει προβλήματα της αυστηρής εξειδίκευσης. Συνέπεια αυτής της αποκάρυξης ήταν η υπονόμευση της δυναμικής οντογνωσιοθεωρίας του είναι-όντος που στηρίζει τη συγκρότηση πολλαπλών επιστημών και φιλοσοφιών, ποικίλων ως προς τη μέθοδο και το περιεχόμενό τους.

Ο αθεμελιώτος διαχωρισμός του είναι από το ον επέτρεψε την επικράτηση μιας πολυειδούς οντολογίας του είναι (Dasein), ερήμην της γνώσης του όντος. Την απραχία αυτού του αστήρικτου διαχωρισμού ο Κουλουμπαρίτης την εντοπίζει στο «De Veritate» του Θωμά Ακινάτη και στην ακινάτεια ανατροπή της αρχαιοελληνικής οντολογίας, την οποία αποδέχθηκε ο Θωμισμός, με αποκορύφωμα, το 1879, όταν ο Πάπας Λέων καθιέρωσε τον θωμισμό σε φιλοσοφία του καθολικισμού, με αποτέλεσμα

Ο Μπωναβεντούρα ετοιμάζεται να εξέλθει από το δωμάτιο του Θωμά Ακινάτη. Στο «De veritate» του τελευταίου εντοπίζει ο Κουλουμπαρίτης την απαρχή του διαχωρισμού τού είναι και του όντος, που επέτρεψε την επικράτηση μιας πολυούνητης οντολογίας.

Όσον αφορά τη μεσαιωνική φιλοσοφία, η «Ιστορία» του Κουλουμπαρίτη είναι η μοναδική ιστορία που αναφέρει, στη λατινική, στην αραβική και στην ιουδαϊκή σκέψη.

τα νεο-θωμιστικά έγγονά του (φαινομενολογία, υπαρξισμός, περσοναλισμός), του 20ού αι., και τη στροφή τους στον υποκειμενισμό.

Αντίθετος στην απόκρυψη των ζωντανών στοιχείων της ελληνο-ευρωπαϊκής παράδοσης σκέψης, στη μακρά διαχρονία της, ο Κουλουμπαρίτης ανοίγει ακόμη περισσότερο το φάσμα των αλληλεπιδράσεων της ιστορικής επιστήμης και της φιλοσοφίας της ιστορίας, αναδεικνύοντας έναν ακόμη ουσιαστικό λόγο για την αναγκασία συνεργασίας της οντογνωσιοθεωρίας, που μας κληροδότησε αυτή η μεγάλη παράδοση, με την παρμενίδεια ενολογία (έν το παν) και με την πλατωνική αγαθολογία (λόγο περί του αγαθού ως έσχατου στοιχείου και ως μέγιστου μαθήματος για τη μετάβαση από την άγνοια/αδικία στη γνώση/δικαιοσύνη ως κοινό κτήμα πολιτείας και πολιτών). Με αυτό το άνοιγμα, το Έν και το Αγαθό αναφαίνονται ως έσχατες πηγές νοηματοδότησης της επιστημονικής και της φιλοσοφικής (υπαρξιακής, φαινομενολογικής, ερμηνευτικής) γνώσης.

Με αυτές τις ουσιώδεις διανοίξεις της ιστορίας και της φιλοσοφίας της ιστορίας στην ενολογία και στην αγαθολογία –κληροδοτήματα και οι δύο της αρχαιοελληνικής παράδοσης–, το εν και το αγαθό λειτουργούν ως απώτατοι γώμονες του θεωρείν και του πράττειν. Και αξίζει να θυμίσουμε εδώ ότι μια βαθύτερη αιτία του αντιδραστικού μηδενισμού που ενέσκηψε στην Ευρώπη, από το 1870 και εξής, συνεχώς εντεινόμενος, είναι η καταδίκη του Ενός και του Αγαθού ως αναχρονιστικές δάθεν μεταφυσικές αναφορές.

Η ενόπτητα, ωστόσο, και η θετικότητα που νοηματοδοτούν την οντογνωσιοθεωρητική θεμελίωση της γνώσης τού είναι/όντος αποτελούν προτάγματα πέραν της

βλέψης της κυριαρχίας της φύσης και της ανθρώπινης ύπαρξης, που σηματοδοτούν εις βάθος την ανθρώπινη δημιουργία, έναντι της βίας των κάθετων εξουσιαστικών πρακτικών. Στην πραγματικότητα, τις εμπεριέχουν και τις εξανθρωπίζουν, μετατρέποντάς τις σε κυβερνητικές ή διευθυντικές διαλογικές πρακτικές τού Εγώ ή Εμείς με τον Άλλο ή τους Άλλους, συμβάλλοντας θετικά στην περάτωση έργων που απαιτούν για την πραγμάτωσή τους πολυάνθρωπα σχήματα.

Πρόκειται για προτάγματα που προωθούν την ιστορική αυτοσυνειδησία προσώπων και συλλογικοτήτων στη σχέση τους με τις κοσμικές και ανθρώπινες δυνάμεις ενόπτητας και θετικότητας, που αντιμάχονται την υποκείμενη στην τυφλή βία αντιδραστικότητα της καταστροφής για την καταστροφή. Υπό το πρίσμα τους, τα ιστορικά Υποκείμενα καλούνται να λειτουργήσουν με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και του αμοιβαίου ελέγχου των πολλαπλών και πολυειδών διαδράσεων συνειδητού και ασυνείδητου. Ενώ η απουσία αμοιβαιότητας πολλαπλασιάζει και βαθαίνει επικίνδυνους διαχωρισμούς, καθιστώντας αδιέξοδη τη μυθική διαπάλη καλού και κακού στον πυρήνα της πίστης στον θεό vs διάβολο ή στον άνθρωπο vs κτήνος.

Ελλογο εναντίον άλογου

Με το αποφασιστικό βήμα που κάνει προς την αρχή της αμοιβαιότητας, ο Κουλουμπαρίτης καταρρίπτει και τον άκριτο διαχωρισμό άλογου μύθου και έλλογης σκέψης που πυροδότησε την εναντίωση στον λεγόμενο Πλατωνισμό, με τη μορφή τάσης ή ρεύματος, στα πεδία των ανθρωπιστικών σπουδών, που περιορίζει τη φιλοσοφία σε υποκειμενοκεντρικές ερμηνευτικές ή στην αναλυτική φιλοσοφία αποσπώντας προτάσεις από κείμενα που με τη μορφή συνθέσεων μη προσβάσιμων με την τυπική λογική φωτίζουν πτυχές και σχέσεις της ετερογενούς και πολυδιάστατης ανθρώπινης πραγματικότητας.

Η συσσωρευμένη ιστορική εμπειρία των καιρών καθιστά σαφές ότι κάθε περιορισμός της φιλοσοφικής σκέψης παρεμποδίζει την ανάπτυξη της επιστημονικής σκέψης, και τανάπαλιν. Γι' αυτό και ο ιστορικός και ο φιλόσοφος καλούνται να διακρίνουν πίσω από τις γραμμές τού ανά χείρας έργου την ουσιαστική συμβολή του Λάμπρου Κουλουμπαρίτη στην επεξεργασία και εφαρμογή αυτού του νέου γνωστικού παραδείγματος που, απορριπτό από το ισχύον γνωστικό και συνακολούθως παιδαγωγικό μοντέλο, παραμένει ανεργό ακόμη για πολλούς ιστορικούς και επιστημολόγους.

Αξίζει πρωτίστως να σημειωθεί ότι, όσον αφορά τη μεσαιωνική φιλοσοφία, η ανά χείρας Ιστορία του Κουλουμπαρίτη είναι η μοναδική Ιστορία που αναφέρεται συγχρόνως στη βυζαντινή, στη λατινική, στην αραβική και στην ιουδαϊκή σκέψη. Πρόκειται, λοιπόν, για έργο που με την ολιστικότητα της προσέγγισης και την ικανότητα διάκρισης που προτάσσει έναντι των διαχωρισμών και της μονομέρειας, συμβάλλει στη λύση φιλοσοφικών, επιστημολογικών και μεθοδολογικών ζητημάτων που απασχολούν ιστορικούς και φιλοσόφους, λειτουργώντας ως νευραλγικής σημασίας οδηγός εμβάθυνσης του ενδιαφέροντός τους, σε ερευνητικές δομές, που χωρίς τη στήριξη της πολιτείας αποθαρρύνουν την παραγωγή γνώσης: κρίσιμο ζητούμενο για τη θεσμική και πολιτιστική αναβάθμιση της χώρας μας.

Η κ. Αλεξάνδρα Δεληγιώργη είναι ομότιμη καθηγήτρια φιλοσοφίας, συγγραφέας.

Διαχρονικά ζητήματα

Πρόκειται για έργο που με την ολιστικότητα της προσέγγισης και την ικανότητα διάκρισης που προτάσσει έναντι των διαχωρισμών και της μονομέρειας συμβάλλει στη λύση φιλοσοφικών, επιστημολογικών και μεθοδολογικών ζητημάτων που απασχολούν ιστορικούς και φιλοσόφους.

Κρίσιμες σχέσεις

Αντίθετος στην απόκρυψη των ζωντανών στοιχείων της ελληνο-ευρωπαϊκής παράδοσης σκέψης, στη μακρά διαχρονία της, ο Κουλουμπαρίτης ανοίγει ακόμη περισσότερο το φάσμα των αλληλεπιδράσεων της ιστορικής επιστήμης και της φιλοσοφίας της ιστορίας.

Νέοι σε αναζήτηση ενός όμορφου κόσμου

Του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Στο βιβλίο της «Όμορφε κόσμε, πού είσαι;» (εκδ. Πατάκη) η Σάλλυ Ρούνεϋ καταπιάνεται με τα μεγάλα αδιέξοδα της σημερινής εποχής.

«Τα εκατό χρόνια της Λέννι και της Μάργκο» (εκδ. Πατάκη) της Μαριάν Κρόνιν μιλούν για τον θάνατο, καταλήγουν όμως να δίνουν μια έντονη γεύση γιορτής της ζωής.

«Όμορφε κόσμε, πού είσαι;» είναι η κραυγή της Σάλλυ Ρούνεϋ. Η Ιρλανδή Ρούνεϋ είναι νέα και πολύ επιτυχημένη συγγραφέας, η οποία κυκλοφόρησε το μυθιστόρημα της «Όμορφε κόσμε, πού είσαι» στην ηλικία των 30 ετών! Το βιβλίο έγινε αποδέκτης εξαιρετικών κριτικών, αλλά και best seller, γιατί καταφέρνει να εκφράσει τα άγχη, τις υπαρξιακές αγωνίες, τις επικοινωνιακές, επαγγελματικές και διαπροσωπικές δυσκολίες στην καθημερινότητα της νέας γενιάς. Με ενσυναίσθηση, χιούμορ και μοντέρνα γλώσσα, την γλώσσα που μιλούν τα παιδιά μας.

Με αυτά τα δεδομένα η Σάλλυ Ρούνεϋ τοποθετείται ακριβώς απέναντι σε όσους μεγαλύτερους βλεπύονται με την επιπόλαιη, συλλογική καταδίκη των νέων. Κατ' αρχάς, σε απάντηση του «οι νέοι πια δεν διαβάζουν», έρχονται οι αριθμοί με τα περισσότερα από ένα εκατομμύριο τεύχη του «Όμορφε κόσμε, πού είσαι» σε παγκόσμιες πωλήσεις.

Η Ρούνεϋ καταπιάνεται με τα μεγάλα αδιέξοδα της σημερινής εποχής. Με τον παθιασμένο καταναλωτισμό, την υποταγή στις φαντασιώσεις που καλλιεργεί το μάρκετινγκ, το ανελέητο κυνήγι της πλοσύνης και του πλούτου. Που συνοδεύονται, αντί για ευμάρεια, από την περιβαλλοντική καταστροφή, τη διάδοση των ναρκωτικών, και τον αποπροσανατολισμό. «Οι άνθρωποι που επιδιώκουν τη διασημότητα, ζητούν ακόμη περισσότερη, είναι ψυχικά ασθενείς», αναφέρει η Άλνις, ηρωίδα του «Όμορφε κόσμε, πού

είσαι». Για να συνεχίσει, εξετάζοντας το θέμα από την πλευρά των θεατών, σε μια αιχμηρή αμφισβήτηση της σκανδαλοθηρικής μόδας, που ικανοποιεί την «ηδονοβλεπτική πλευρά της περιέργειάς μας». Οι ηρωίδες του «Όμορφε κόσμε, πού είσαι» αγωνίζονται ενταγμένες στη σημερινή κοινωνία, ενώ ταυτόχρονα παίρνουν αποστάσεις από τα πρότυπα που κυκλοφορούν. «Η βιομηχανία της ομορφιάς ευθύνεται για μεγάλο μέρος της χειρότερης ασχήμιας γύρω μας, και το ψεύτικο αισθητικό ιδεώδες του καταναλωτισμού», αποφαίνεται η Αϊλίν.

Κάθε άλλο παρά αδιάφορη είναι η νεολαία. Παρατηρεί τα αδι-

εξοδα, βιώνει την υποκρισία, και αναζητεί λύσεις με θεμελιώδεις αξίες. Ο Σάιμον εκκλησιάζεται χωρίς να κρύβεται, η Αϊλίν τον συνοδεύει, και διερωτάται αν την πειράζει που γουστάρει την έννοια του Θεού περισσότερο απ' ό,τι εκείνη. Οι ήρωες της Σάλλυ Ρούνεϋ, όντας μοντέρνοι, στέκονται μπροστά στην έννοια του Θεού χωρίς τις ενοχές και χωρίς τα κολλημάτα των προηγούμενων γενιών, ερευνούν τα νοήματα της θρησκείας μας απ' την αρχή, χωρίς προκαταλήψεις. Πρόκειται για προσέγγιση που μόνο καλό μπορεί να φέρει, αφού η αποδοχή θα έλθει αβίαστα. Έτσι, η Άλνις εκμυστηρεύεται στην Αϊλίν πως το να

πέσει γονυπετής είναι το δυσκολότερο πράγμα να μάθει, αφού έχει μια αντίσταση μέσα της που φοβάται δεν θα την άφηνε να γονατίσει μπροστά στον Θεό.

Ίσως η μεγαλύτερη εξυπηρέτηση που μπορεί να προσφέρει η οικογένεια και η άρχουσα τάξη στους νέους είναι να σταματήσει την απαξίωση, και να τολμήσει την αυτοκριτική. Ξεκινώντας με το ερώτημα 'με ποια εφόδια θα ρακίζουμε τα παιδιά μας'. Για κάθε πρόβλημα, μέσα κι' έξω απ' τα σχολεία, έχουμε συνηθίσει να προτάσσουμε περισσότερη αστυνόμευση, περισσότερους ψυχολόγους.

Λες και μπορεί να είναι λύση

να γεμίσουν οι φυλακές και τα θεραπευτικά ιδρύματα. Για τον Θεό δεν ξέρουμε να μιλήσουμε.

«Γιατί πεθαίνω;»

Για τον Θεό ξέρει και μιλά η Μαριάν Κρόνιν. Νέα, Αγγλίδα, και πολύ επιτυχημένη συγγραφέας. Και αυτή κυκλοφόρησε το μυθιστόρημά της «Τα εκατό χρόνια της Λέννι και της Μάργκο» στην ηλικία των 30 ετών! Έγινε και αυτό best seller. «Γιατί πεθαίνω;» είναι το σπαρακτικό ερώτημα της 17χρονης Λέννι, ηρωίδας της Μαριάν Κρόνιν, με καταληκτική ασθένεια. Αποδέκτης των υπαρξιακών ερωτήσεων της Λέννι είναι ο Πατήρ Άρθουρ, εφημέριος του ναού, εντός του νοσοκομείου. Μεταξύ τους αναπτύσσεται μια γοητευτική σχέση, ίσως γιατί ο ιερέας δεν διατείνεται ότι κατέχει όλες τις απαντήσεις, «μόνο ο Θεός ξέρει». Η γλώσσα του είναι προσηλωμένη, χωρίς κλισέ, κάτι που κεντρίζει τη νέα κοπέλα να πάει και να ξαναπάει κοντά του, επειδή καταλαβαίνονται. Έτσι, ενώ «Τα εκατό χρόνια της Λέννι και της Μάργκο» μιλούν για τον θάνατο, καταλήγουν να δίνουν μια έντονη γεύση γιορτής της ζωής.

Επιδίωξη και της καθ' ημάς Εκκλησίας ως είναι το άνοιγμα και το άπλωμα των χεριών σε κάθε νέο που αγωνίζεται κόντρα στις αντιξοότητες, να βρει το νόημα της ζωής, σε έναν όμορφο κόσμο. Μήπως διαβάζοντας τα δύο αυτά βιβλία, για αρχή;

Ο Ξενοφών Χασάπης είναι σύμβουλος και Εκπαιδευτής Στελεχίων Επιχειρήσεων και Νέων.
Xenophon.hasapis@gmail.com

True stories

XΟΡΗΓΟΣ:
PORSCHE

MY PENGUIN FRIEND (2/11)

DAWN OF WAR (3/11)

BRIDGE OF SPIES (9/11)

WAVES (10/11)

IRENA'S VOW (18/11)

SCOTT AND SID (17/11)

FORD & FERRARI (23/11)

ARTHUR THE KING (29/11)

LAST BREATH (30/11)

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ 9 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

To Κανάλι Διατίθεται:

cablenet

cytavision

Θέση 101

Θέση 49

MEDIA

MOVIES HD

MESIMVRIA

www.mesimvria.com

ALASIA HOTEL

Christmas and New Year's Celebrations

24/12
Wednesday

CHRISTMAS EVE GALA DINNER
Resident Dee Jay
Adults: €165.00 | Children: €125.00

25/12
Thursday

CHRISTMAS DAY 'SANTA'S' BUFFET LUNCH
Internationally acclaimed Italian Pianist & Composer, Luca Gualco
Adults: €110.00 | Children: €80.00

26/12
Friday

BOXING DAY 'THE ROASTS' SHARING LUNCH
Dee Jay Simos Vamvakidis on the Decks with Live Instrumental Performers
Adults: €110.00

31/12
Wednesday

NEW YEAR'S REVELLION 'CELEBRATION' BUFFET DINNER
Dee Jay Simos Vamvakidis on the Decks with Live Instrumental Performers
Adults: €170.00 | Children: €130.00

01/01
Thursday

NEW YEAR'S DAY 'FESTIVE CARVERY' SHARING LUNCH
Adults: €110.00 | Children: €80.00

06/01
Tuesday

TA FOTA' BRUNCH WITH 'FLAVORS OF THE DAY'

handcrafted with care...

For Reservations: 25 332000

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Η **ερμηνεία** του Κοντσέρτου για δύο πιάνο από τον Γιώργο Πέτρου (αριστερά) και τον Τίτο Γουβέλη χαρακτηρίστηκε από δύναμη, δεξιοτεχνία και κοιμωπότητα.

Αρετές και προβλήματα των οργάνων εποχής

Αφιερωμένη στον Μότσαρτ ήταν η συναυλία που πραγματοποιήθηκε στις 2 Νοεμβρίου η Καμεράτα, Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής υπό τη μουσική διεύθυνση του Γιώργου Πέτρου. Οι ένα, ούτε δύο, αλλά τέσσερα κοντσέρτα του Αυστριακού συνθέτη χώρσαν στο πρόγραμμα και κάπου ανάμεσα σε αυτά προστέθηκε επίσης το «Αντάντε» για φλάουτο και ορχήστρα σε ντο μείζονα (Κ. 315). Παρά τη μάλλον υπερβολική δόση ομοειδών έργων, η συναυλία θα μπορούσε να έχει ξεχωριστό ενδιαφέρον, αφού δεν περιελάμβανε δημοφιλείς και πολυπαιγμένες συνθέσεις, αλλά ορισμένες από εκείνες που παρουσιάζονται λιγότερο τακτικά. Πλάι στο σχετικά γνωστό τρίτο Κοντσέρτο για βιολί (Κ. 216) ακού-

τά το ζωνρό πρώτο και το τρίτο μέρος του κοντσέρτου, ο ήχος του ιστορικού φαγκότου να χάνεται για μεγάλα διαστήματα, όπως σημειακά και ο ήχος της εξίσου ιστορικής άρπας Εράρ του 1802. Το πρόβλημα επιδείνωνε η ταχύτητα των ερμηνειών, ευχάριστη κατά τα λοιπά, αλλά προβληματική για την ευκρίνεια του ήχου των σολιστικών οργάνων, καθώς ειδικά στα δεξιοτεχνικά μέρη ο ήχος τους διαχεόταν. Το αποτέλεσμα αδικούσε τον πολύ καλό φαγκοτίστα Αλέξανδρο Οικονομίμου, που έπαιξε με μουσικότητα και ανταποκρίθηκε στις δεξιοτεχνικές απαιτήσεις, τουλάχιστον όσο μπορούσε κανείς να ακούσει.

Χωρίς προβλήματα

Μέχρι σήμερα δεν έχουν βρεθεί προτάσεις του Μότσαρτ για τα μέρη ελεύθερου αυτοσχεδιασμού («καντέντσες») του Κοντσέρτου για άρπα και φλάουτο. Συνεπώς, οι ερμηνευτές καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα σε αυτές που συνέθεσαν άλλοι, περισσότερο ή λιγότερο σύγχρονοι του Μότσαρτ. Σε κάθε περίπτωση, σε μια συναυλία που προβάλλεται για τα όργανα εποχής και την ιστορικά ενημερωμένη ερμηνεία των έργων, θα ανέμενε κανείς από τους κατά τ' άλλα πολύ καλούς σολιστές, τον φλαουτίστα Ζαχαρία Ταρπάγκο και την αρπίστρια Μαρία Μπίλντε, να επιλέξουν κάτι λιγότερο ξένο προς τη μουσική του Μότσαρτ. Εκτός αν πρόθεσή τους ήταν να υπογραμμίσουν ακριβώς ότι τα συγκεκριμένα μέρη προέρχονται από την πένα άλλου δημιουργού.

Το δεύτερο μέρος της βραδιάς κύλησε χωρίς παρόμοια ζητήματα. Αφενός διότι το βιολί όπως και τα δύο πινακτοφόρα όργανα ακούγονταν με σχετική ευκρίνεια, αφετέρου διότι και ερμηνευτικά υπήρχε ομοιογένεια ανάμεσα σε σολιστές και αρχιμουσικό. Το τρίτο Κοντσέρτο για βιολί απέδωσε με ωραίο ήχο ο Χεσούς Μερίνο, ιδιαίτερα εκφραστικός στο υπέροχο αργό δεύτερο μέρος. Ήταν διαρκώς σε άριστο διάλογο με την ορχήστρα που ερμήνευσε με νεύρο το πρώτο και το τρίτο μέρος, όπως επίσης ανάλαφρα και με ευγένεια το λυρικό δεύτερο.

Ο Γιώργος Πέτρου μαζί με τον Τίτο Γουβέλη ήταν σολιστές στο Κοντσέρτο για δύο πιάνο. Η συνεργασία τους, όπως και με την ορχήστρα, χαρακτηρίστηκε από έναν εξαιρετικό συνδυασμό δύναμης, δεξιοτεχνίας και κοιμωπότητας και ολοκλήρωσε τη βραδιά με θετικό πρόσημο.

Σπασμένη φλέβα ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2025), 127'
Σκηνοθεσία: Γιάννης Οικονομίδης
Ερμηνείες: Βασίλης Μπισμίκης, Μαρία Κεχαγιόγλου

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Η **Κλερ Ντέινς** υποδύεται μια συγγραφέα που αναμετρείται με τον θάνατο του γιου της στη σειρά «Το τέρας μέσα μου».

Σύροι πρόσφυγες καταφθάνουν σε ένα χωριό στην Αγγλία στην ταινία του Κεν Λόουτς «Η τελευταία παμπ».

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο **Δημήτρης Καπετανάκος** και Βασίλης Μπισμίκης στη «Σπασμένη φλέβα» του Γιάννη Οικονομίδα. Ο Μπισμίκης παραδίδει μια πραγματικά σπουδαία ερμηνεία, με αποκορύφωμα το σοκαριστικό φινάλε.

Βουτιά στο έρεβος της ανθρώπινης φύσης

Σκληρός ρεαλισμός, τραγικά πάθη και οικονομικά αδιέξοδα

Πέντε χρόνια μετά την «Μπαλάντα της τρύπας καρδιάς», ο Γιάννης Οικονομίδης επιστρέφει, συνυπογράφοντας το σενάριο με τον Βαγγέλη Μουρίκη και έχοντας ξανά τον Βασίλη Μπισμίκη στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Ο τελευταίος υποδύεται εδώ τον Θωμά Αλεξόπουλο, έναν μεσήλικα επιχειρηματία, ο οποίος πνίγεται στα χρέη που δημιούργησαν οι δικές του επιπολαιότητες. Καθώς ένας αδιστακτος τοκογλύφος του θέτει τελεσίγραφο πριν του πάρει το σπίτι, εκείνος θα κάνει μια ύστατη προσπάθεια να γλιτώσει τόσο την οικογενειακή εστία όσο και την υπόληψή του, ωθώντας τον εαυτό του στα άκρα. Οικονομίδης και Μουρίκης πλάθουν έναν αντιήρωα, βγαλμένο από τις ημέρες της (ελληνικής) αφθονίας, οι οποίες ωστόσο έχουν πλέον παρέλθει. Κυκλωμένος από πειστικούς δανειστές και άπονδους φίλους, ο Θωμάς κατακυλά στον κατήφορο του εξευτελισμού και της ταπείνω-

σης, περίπου όπως έκανε ολόκληρη η χώρα την περασμένη δεκαετία. Η ιστορία, βέβαια, εδώ έχει περισσότερο προσωπικό παρά συμβολικό χαρακτήρα. Με τον Βασίλη Μπισμίκη να παραδίδει μια πραγματικά σπουδαία ερμηνεία, ο πρωταγωνιστής γίνεται φορέας ενός αυθεντικού τραγικού πάθους, με αποκορύφωμα το σοκαριστικό φινάλε. Κατά τα λοιπά, το φιλμ του Οικονομίδα είναι φυσικά καλογυρισμένο, με σωστό ρυθμό στην κινηματογράφηση και στο μοντάζ, προκειμένου να δημιουργήσει την απαραίτητη, κλιμακούμενη ένταση. Διαθέτει επίσης μεγαλύτερο δραματικό βάθος από την (σχετικά συγγενική) «Μπαλάντα της τρύπας καρδιάς», όχι όμως το σπιρτόζικο πνεύμα και τις πολυδιάσπατες παρατηρήσεις της τελευταίας. Αυτή τη φορά έχουμε έναν κόσμο ολοφάνερα σκοτεινό, όπου ακόμη και ο έρωτας μοιάζει να είναι αποκλειστικά αντικείμενο συναλλαγής, με τις όποιες αξίες

να έχουν καταλυθεί προ πολλού και μοναδικό «θεό» να είναι το χρήμα. Όλα τα παραπάνω δεν είναι, βέβαια, λιγότερο εύστοχα, ωστόσο η αλήθεια είναι ότι, σε μεγάλο βαθμό, τα έχουμε ξαναδεί στις ταινίες του Οικονομίδα. Αν ο νέος θεατής θα εντυπωσιαστεί προφανώς από τον κοινωνικό ρεαλισμό, την ωμότητα της γλώσσας και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία που κάνουν τον Έλληνα κινηματογραφιστή μοναδικό, οι διαχρονικοί θαυμαστές της δουλειάς του θα θέλαμε κάτι περισσότερο ή διαφορετικό, όπως π.χ. έκανε με τόση επιτυχία στη μάλλον υποτιμημένη «Μπαλάντα». Σε κάθε περίπτωση και η «Σπασμένη φλέβα» είναι μια ταινία που αξίζει να δει κάποιος: να βουτήξει για άλλη μια φορά στο σκοτεινό «οικονομικό» σύμπαν και να βγει στην άλλη πλευρά όχι αλώβητος, αλλά προβληματισμένος, πρώτα από όλα για το άμετρο και το χαώδες της ανθρώπινης φύσης.

HOME CINEMA

Ο γείτονας με το σκοτεινό παρελθόν

Το τέρας μέσα μου
ΘΡΙΛΕΡ (2025)
Δημιουργός: Γκέιμπ Ρότερ
Ερμηνείες: Κλερ Ντέινς, Μάθιου Ρις

Ενα από τα πιο δημοφιλή προγράμματα στην πλατφόρμα του Netflix είναι η μίνι σειρά με πρωταγωνίστρια την Κλερ Ντέινς. Η Αμερικανίδα ηθοποιός υποδύεται την Αγκι, μια επιτυχημένη συγγραφέα, η οποία ωστόσο βρίσκεται σε γενικό τέλμα έπειτα από τον τραγικό θάνατο του γιου της. Η καθημερινότητά της θα πάρει νέα τροπή όταν σε αυτή θα εισβάλει ένας διαβόητος, πλούσιος γείτονας (Μάθιου Ρις) με σκοτεινό παρελθόν.

Η σειρά των οκτώ επεισοδίων βρίσκει την κατάλληλη ισορροπία ανάμεσα στο θρίλερ αγωνίας και στο ψυχογράφημα των πρώων της, χάρη σε ένα καλογραμμένο σενάριο, το οποίο άλλοτε απο-

καλύπτει και άλλοτε αποκρύπτει εσκεμμένα τις λεπτομέρειες της πλοκής του. Εκεί προλαβαίνει να χωρέσει και αρκετές θεματικές, από το «κόστος» της καλλιτεχνικής δημιουργίας μέχρι την ασυδοσία του πλούτου, δίχως μάλιστα να μοιάζει βαρυφορτωμένο το σύνολο. Σε αυτό προφανώς συντελούν και οι αφοσιωμένες ερμηνείες των Κλερ Ντέινς και Μάθιου Ρις, οι οποίοι αναμετριοούνται διαρκώς με τα βλέμματα προσπαθώντας να «ξεκλειδώσουν» ο ένας τον άλλο.

Η τελευταία παμπ ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2023), 113'
Σκηνοθεσία: Κεν Λόουτς
Ερμηνείες: Ντέιβ Τέρνερ, Εμπλ Μάρι

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε το πιο πρόσφατο φιλμ

του Κεν Λόουτς, ο οποίος τοποθετεί αυτή τη φορά τη δράση του σε ένα παλιό χωριό ανθρακωρύχων κάπου στη βορειοανατολική Αγγλία. Εκεί καταφθάνει ένα γκρουπ προσφύγων από τη Συρία, με τους κατοίκους να τους επιφυλάσσουν ανάμεικτα... υποδοχή. Επίκεντρο της αντιπαράθεσης θα γίνει η μοναδική παμπ και ο μοναχικός ιδιοκτήτης της, ο οποίος θα πιάσει με μια νεαρή Συρία. Βάζοντας σε εφαρμογή τη γνωστή γλυκόπικρη συνταγή, ο Λόουτς καταφέρνει να παρουσιάσει το κρίσιμο θέμα της ενσωμάτωσης των προσφύγων - μεταναστών δίχως να ξεπέσει στα κλισέ ή στο μελόδραμα. Κάποιες από τις παρατηρήσεις του μπορεί να μοιάζουν «παλιομοδίτικες», ωστόσο είναι πολύ προτιμότερες από άλλες, επιφανειακές προσεγγίσεις.

Επιστροφή σε μια ξένη πατρίδα

Η προσπάθεια των Ελλήνων Εβραίων που επέζησαν του Β' Παγκοσμίου Πολέμου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Η Ελένη Μπεζέ, φιλόλογος και ιστορικός, συγγραφέας του βιβλίου «'Νέα Ζωή' - Έλληνες Εβραίοι μετά τη Σοά. Ιστορία, μνήμη, ταυτότητα (1944-1955)» (εκδ. Αγρα), μου μιλάει για τον Θεσσαλονικιο Εβραίο παππού της, τον Αρμάντο Μπεζέ, ο οποίος στην Κατοχή εντάχθηκε στον ΕΛΑΣ και γλίτωσε από τους Γερμανούς. Εκεί άλλαξε το όνομά του σε Αντώνης. Μετά τον πόλεμο βαφτίστηκε χριστιανός. Ο παππούς της ήταν Ελασίτης, ωστόσο δεν ήταν ιδεολόγος κομμουνιστής. Μετά τον πόλεμο μετακινήθηκε ιδεολογικά προς την ΕΔΑ και μεταπολιτευτικά ψήφισε ΠΑΣΟΚ.

Ο ίδιος γλίτωσε, όχι όμως και η οικογένειά του, η οποία εκτοπίστηκε στο Αουσβιτς. Χάθηκαν όλοι με εξαίρεση μια ξαδελφή του, τη Στέλλα. Εκείνη του είπε ότι είχε δει τον αδελφό του τον Κάρλολο ζωντανό. Ο Αρμάντο/Αντώνης περίμενε στον σταθμό των τρένων στη Θεσσαλονίκη τον αδελφό του να επιστρέψει. Μάταια. Η Στέλλα πρέπει να τον είχε δει όταν οι Γερμανοί εκκένωναν το Αουσβιτς κι έστερναν τους αποστεωμένους τροφίμους σε εξουθενωτικές πορείες θανάτου. Εκεί πρέπει να χάθηκε ο Κάρλος.

Στο βιβλίο της, η Μπεζέ διερευνά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες οι Έλληνες Εβραίοι που επέζησαν του πολέμου (ει-

τε ως κρατούμενοι των στρατοπέδων είτε κρυμμένοι κατά τη διάρκεια της Κατοχής ή στα βουνά με μάχιμες ομάδες του ΕΛΑΣ) προσπάθησαν να προσαρμοστούν στην Ελλάδα του Εμφυλίου και του Ψυχρού Πολέμου, μέσα από μαρτυρίες, αρχεία, τον Τύπο της εποχής και άλλα τεκμήρια.

Όπως μου εξηγεί, με το τέλος του πολέμου συστάθηκε η Ενωση Ομήρων Ισραηλινών εκ Πολωνίας, που αργότερα μετονομάστηκε σε Ενωση Ομήρων Ισραηλινών Ελλάδας. «Η ένωσις συστάθηκε για να μπρέσουν αυτοί οι άνθρωποι να έχουν αντιπροσώπευση. Είχαν χάσει όλα τα χαρτιά τους και η ελληνική πολιτεία απαιτούσε αποδεικτικά στοιχεία και έγγραφα τα οποία να επιβεβαιώνουν ότι είναι οι μοναδικοί επιζώντες της οικογένειας και μόνοι κληρονόμοι των περιουσιών τους. Εδώ όμως δεν υπήρχαν καν πιστοποιητικά θανάτου για όλους εκείνους που χάθηκαν στα στρατόπεδα. Υπήρχαν τα τεράστια ζητήματα της διεκδίκησης των περιουσιών και των αποζημιώσεων. Για να τα βγάλουν πέρα χρειάζονταν εκπροσώπηση. Πολλοί από αυτούς ήταν ράκν, σωματικά και ψυχικά, ενώ τους περιγράφουν ως ευερεθίστους όταν συναλλάσσονταν με υπηρεσίες. Την υπόθεση ανέλαβαν, εθελοντικά, άνθρωποι μορφωμένοι και νηφάλιοι, επιζώντες και οι ίδιοι, που αφιέρωσαν

Ενθύμιο Εξορίας: «17.7.1947, Εύδηλος Ικαρίας. Ο Καλαμάρος, ο Δανέλος (Αλχανάτης), ο Ζακίνος (Κοέν), ο Ματαθίας. Σας φιλούν όλους». Τέσσερις από τους 30 και πλέον επιζώντες Έλληνες Εβραίους που κατέληξαν σε φυλακές.

τι ζωὴ τους στη βοήθεια των ομοθρόσκων τους. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι επιζώντες ήταν πάντοτε ενωμένοι μεταξύ τους. Υπήρχαν προστριβές και συγκρούσεις, σε σημαντικό βαθμό ιδεολογικές. Και οι επιζώντες Εβραίοι ήταν σαφώς επηρεασμένοι από το εμφυλιοπολεμικό κλίμα της εποχής. Γύρω στους 30 από αυτούς τους αν-θρώπους κατέληξαν σε φυλακές, στη Μακρόνησο, στην Ικάρια, στη Λήμνο και αλλού».

Η ίδρυση του ΚΙΣ

Εκείνη την περίοδο συστάθηκε και το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο (ΚΙΣ), με πρωτοβουλία ενός σιωνιστικού Εβραίου λογίου, δικηγόρου και σιωνιστή, του Αζέρ Μουσι. «Ο φορέας αυτός αποφάσισε να συνδράμει τους πολιτικούς κρατούμενους και εξόριστους Εβραίους, κρατώντας όμως ένα χαμηλό προφίλ, ώστε να μη φανεί ότι είχε οποιαδήποτε ιδεολογική συνάφεια με αυτούς τους ανθρώπους. Οπωσδήποτε επειδή ήταν Εβραίοι, τους θεωρούσαν “αδέλφια” που πρέπει να βοηθήσουν. Πολλοί δε από αυτούς τους ανθρώπους δεν είχαν οικογένειες, καθώς είχαν χαθεί στα στρατόπεδα. Ήρθαν όμως επιστολές τους στα αρχεία του ΚΙΣ όπου τους γράφουν ότι “είστε η μόνη μας οικογένεια”. Φροντίστε, ως άλλοι γονείς μας, να απελευθερωθούμε».

Όσοι δεν υπογράφουν δεν
απελευθερώνονται. Το καλο-

καίρι του 1949, με το τέλος του Εμφυλίου και την ίδρυση του Ισραήλ, και πάλι με πρωτοβουλία του Ασέρ Μωυσή, γίνεται μια συμφωνία ανάμεσα σε Ελλάδα και Ισραήλ οι άνθρωποι αυτοί να απελευθερωθούν. Επίσης, με ανάλογη νομοθετική ρύθμιση μπορούσαν οι στρατευμένοι και στρατεύσιμοι Εβραίοι να απαλλαγούν από τις στρατιωτικές υποχρεώσεις τους εφόσον επέλεγαν να μεταναστεύσουν στο Ισραήλ.

Ωστόσο, η απελευθέρωσή τους πραγματοποιείται μονάχα υπό τρεις προϋποθέσεις: πρώτον, να μεταναστεύσουν την επομένη κιόλας της απελευθέρωσής τους στο Ισραήλ. «Δεν τους άφηναν ούτε να επισκεφθούν τους δικούς τους, αν είχαν, ή να τακτοποιήσουν εκκρεμότητες, όπως περιουσιακά θέματα. Δεύτερος όρος: να αποποιηθούν την ελληνική υπαγωγή. Τρίτος όρος: να υπογράψουν τη λεγόμενη “πρόθεση μη επανόδου”. Εφόσον επέστρεφαν στην Ελλάδα, θα φυλακίζονταν εκ νέου. Το ΚΥΕ τους συμβούλευε να πάνε στο Ισραήλ και να συνεχίσουν τον αγώνα εκεί. Ενδεικτικό του κλίματος της εποχής είναι πως όταν κάποιους από τους ανθρώπους αυτούς επισκέφθηκαν μέλη του ΚΙΕ, τους είπαν “να είστε τώρα καλά παιδιά, μην κάνετε αυτά που κάνατε εδώ. Να πάτε στο Ισραήλ αλλά να μη μας εκθέσετε”. Αυτό ήταν το πνεύμα».

Πολλαπλές εκφάνσεις του αντισημιτισμού

Η Ελένη Μπεζέ για το βιβλίο της «Νέα Ζωή» - Έλληνες Εβραίοι μετά τη Σοά. Ιστορία, μνήμη, ταυτότητα (1944-1955)» αξιοποίησε μαρτυρίες, αρχεία, τον Τύπο της εποχής και άλλα τεκμήρια.

Αραγε υπήρχε αντισημιτικό κλίμα στους κόλπους της τότε ελληνικής κυβέρνησης; «Κοιτάξτε, θα το έθετα διαφορετικά. Το ελληνικό κράτος παρουσιάζεται ως φίλα προσκείμενο στο εβραϊκό ζήτημα δεδομένου ότι το σιωνιστικό κίνημα αποζητά την πολιτική της προώθησης Εβραίων στο Ισραήλ. Οπότε, εκ πρώτης όψεως, η πολιτική αυτή είναι, ή τουλάχιστον μοιάζει, φιλοεβραϊκή. Το ελληνικό κράτος ισοχυρίζεται πως ενισχύει τον "επαναπατρισμό" των Εβραίων του. Αυτόν τον όρο χρησιμοποιεί επισημώς. Αλλά η πατρίδα τους βρίσκεται κάπου αλλού. Αυτό είναι το έμμεσο μήνυμα. Για τους διωκόμενους Εβραίους έχει τον χαρακτήρα απέλωσης. Οι υπόλοιποι ενθαρρύνονται στην πράξη να μεταναστεύσουν και να αποποιηθούν την ελληνική ιθαγένεια, καθώς θεωρούνται "αλλογενείς", και όχι "ομογενείς". Εξ ου και πολλοί απόγονοί τους διεκδικούν και αναγκάζουν σήμερα την ελληνική ιθαγένεια βάσει πρόσφατου νόμου που αποκαθιστά την "αδίκια".

»Βέβαια ο αντισημιτισμός έχει πολλές εκφάνσεις. Στην Αθήνα λ.χ., όταν οι Εβραίοι βγαίνουν από τις κρυψώνες τους, Χίτες που έχουν καταλάβει τα σπιτία τους τους κατηγορούν για συνεργασία με το ΚΚΕ στα Δεκεμβριανά. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου μια και μόνο μαρτυρία γείτονα ή καταχραστή σπιτίου οδηγεί στη διώξη Εβραίων. Κάποιος μάλιστα εκποτίσθηκε στην Αίγυπτο, στο βρετανικό στρατόπεδο της Ελ Ντάμπα. Αυτοί επέστρεψαν πια την άνοιξη του 1945. Κάποιοι δεν θα μιλήσουν ποτέ γι' αυτή τους την εμπειρία».

Η Ελένη Μπεζέ υπολογίζει πως περί τους 250 Εβραίους στρατεύθηκαν στον Εθνικό Στρατό κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. «Έχουμε και πεσόντες στο πεδίο της μάχης που είχαν επιζηήσει από το Αουσβιτς. Μάλιστα, όταν κηδεύονται κάποιοι στρατιώτες που ήταν οι μόνοι επιζώντες της οικογένειάς τους, σύσσωμη η κοινότητα θεωρεί χρέος της να παροστεί».

Κλείνοντας τη συζήτηση, ρωτώ την Ελένη Μπεζή για την έκθεση που παρουσιάζεται έως το τέλος του χρόνου στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος (Nikns 39) με τίτλο «Σαν κυνηγημένα πουλιά» - Έλληνες Εβραίοι μετά τον Πόλεμο, την οποία επιμελήθηκε η ίδια. Ποια είναι τα κύρια ζητήματα που πραγματεύεται η έκθεση και σποια συμφραζόμενα εντόσσεται; «Η έκθεση ακολουθεί τις τάσεις της διεθνούς έρευνας, καθώς και αντίστοιχες μουσειολογικές πρακτικές. Προέκυψε από την κοινή επιθυμία με τη διευθύντρια του ΕΜΕ Ζανέτ Μππννίου να αποδώσουμε οπτικά, με γλώσσα προσιτή και ταυτόχρονα επιστημονικά ακριβή, την εμπειρία των Ελλήνων Εβραίων μετά τον σεισμό της Σοά. Ετσι, επιχειρήσαμε να αποδώσουμε τόσο το ιστορικό πλαίσιο όσο και τις ατομικές πλογές. Παράλληλα, προσπαθήσαμε να αποφύγουμε να αναπαραγάγουμε στερεότυπες αντιλήψεις για τους Έλληνες Εβραίους, όπως λ.χ. ότι πάντοτε δρούσαν ενωμένοι “σαν γροθιά”. Κατά τον σχεδιασμό της έκθεσης, επιλέξαμε να δώσουμε έμφαση στο οπτικό, φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό, όπως είναι οι κινηματογραφικές λήψεις από τα βρετανικά στρατόπεδα της Κύπρου, όπου κρατήθηκαν και πολλοί Έλληνες Εβραίοι που επιχειρήσαν να μεταναστεύουν στην υπό βρετανική εντολή Παλαιστίνη. Επίσης, αντήλασμε υλικό και έμπνευση από τον μεταπολεμικό ελληνικό Τύπο, την απεικόνιση των Εβραίων στον κινηματογράφο, τις πρώτες γραπτές και προφορικές μαρτυρίες. Πρόθεσή μας ήταν να οπτικοποιήσουμε την εβραϊκή εμπειρία μετά τον πόλεμο, μια εμπειρία που εν πολλοίς παρέμενε αόρατη, καθώς και να δώσουμε την ευκαιρία στους επισκέπτες να αφουγκραστούν τη γλώσσα της πρώτης μεταπολεμικής εποχής, τα εκφραστικά μέσα που περιγράφουν το Ολοκαύτωμα πριν ακόμη ονομαστεί έτσι».

Στην Αθήνα, όταν οι Εβραίοι βγαίνουν από τις κρυψώ-
νες τους, Χίτες που έχουν καταλάβει
τα σπίτια τους τούς κατηγορούν για συ-
νεργασία με το ΚΚΕ στα Δεκεμβριανά.

A vibrant red background serves as the backdrop for a promotional poster. At the top left, the text 'ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!' is written in large, bold, white capital letters. To the right, a white rectangular box with a black border contains the text 'LOVE 100.7 FM' and '98.1 & 105.7' in black. Below this, the text 'ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ' and '06:00 - 10:00' is displayed in white. The Cyt logo, featuring a green and yellow circle next to the word 'cyta' in white, is positioned below the time. At the bottom, a photograph of four hosts is shown. They are all smiling and wearing white t-shirts. From left to right: a man with a beard holding a red and yellow cup, a man holding a microphone, a woman with glasses and a headset holding a small teapot, and a woman holding a large black alarm clock. A red banner at the bottom contains the names of the hosts in white text: 'Τάσος Τρύφωνος - Χριστιάνα Αρτεμίου' and 'Σύλβια Ιωαννίδου - Γρηγόρης Αυγουστή'.

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΕ ΚΥΠΡΟ & ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΠΟΧΗ

Από την
υποχώρηση
στο
Στάλινγκραντ
στην
Απόβαση της
Νορμανδίας
Οι χαμένες
μάχες της
Βέρμαχτ και
η απόπειρα
δολοφονίας
του Χίτλερ

Η πορεία
των
Συμμάχων
από τη Δύση
και την
Ανατολή προς
το Βερολίνο
Οι τελευταίες
ημέρες και
η αυτοκτονία
του Χίτλερ

Μη χάσετε τον
Β' Τόμο στις 7/12

Ακολουθεί

ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ